

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3199/A

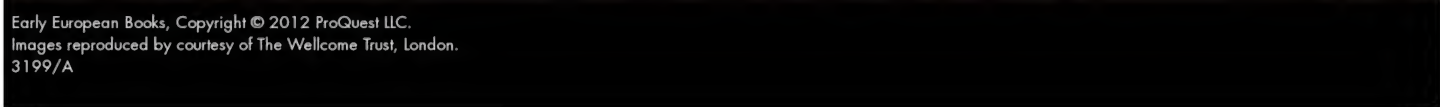

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3199/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3199/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3199/A

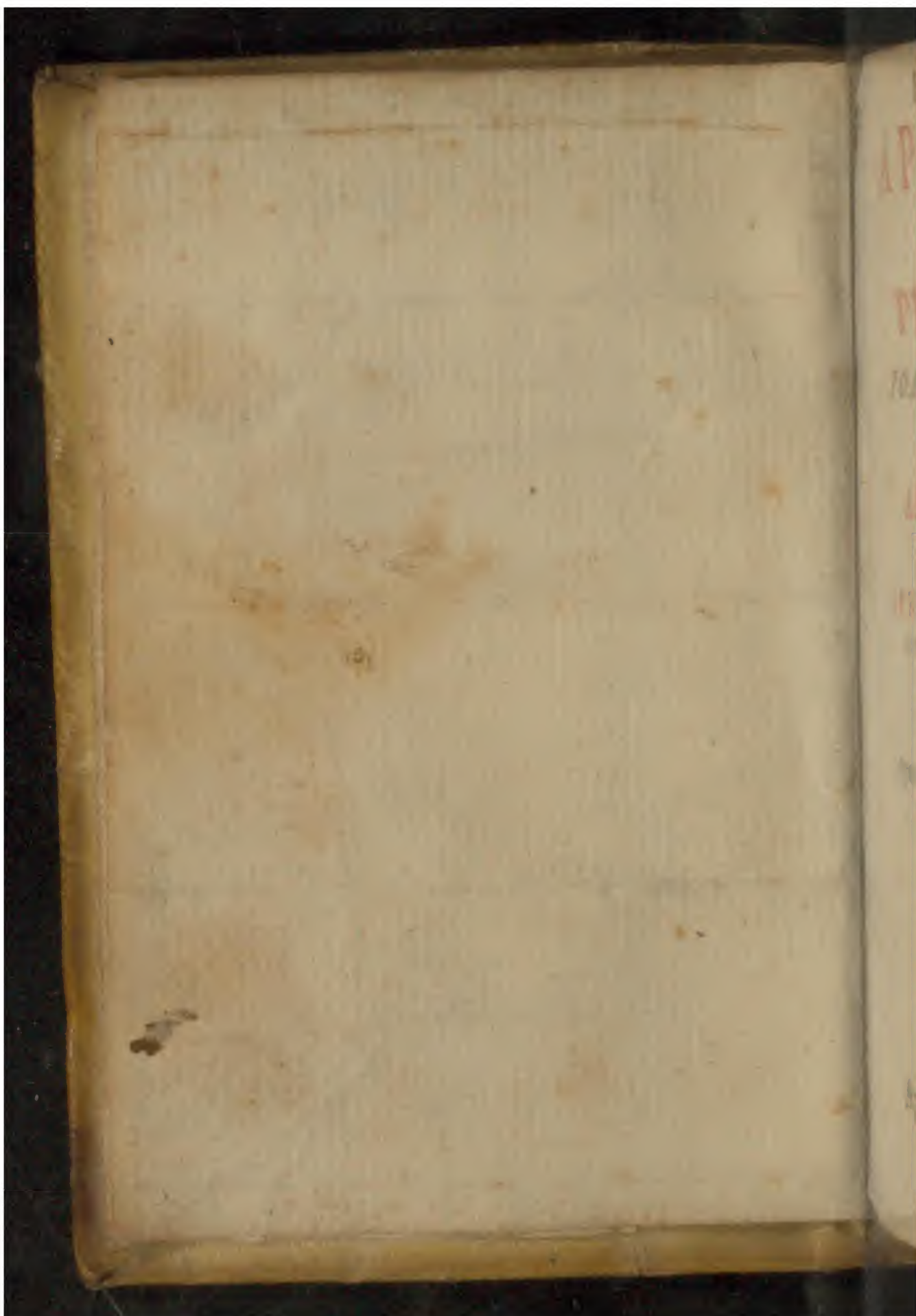
3199
A

A. Z. S.

~~lat 31969~~ H.O.S.

~~2167~~

31969

²¹⁶⁷ ^{rat} ³¹⁹⁶⁹
HIPPOCRATIS
APHORISMI

ET

PROGNOSTICA,

IOANNE BUTINO INTER-
prete & commentatore.

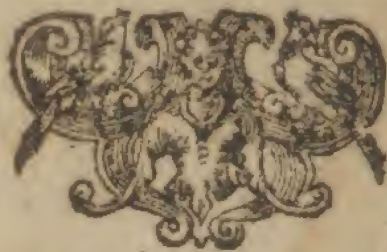
Adiectus est nouus INDEX

In quo

APHORISMI PER LOCOS

*communes dispositi, & in certas classes
distributi ex tempore oculis
repræsentantur.*

*Opus, ut discantibus medicinam, atq; docentibus
utile, sic eam facientibus necessarium.*

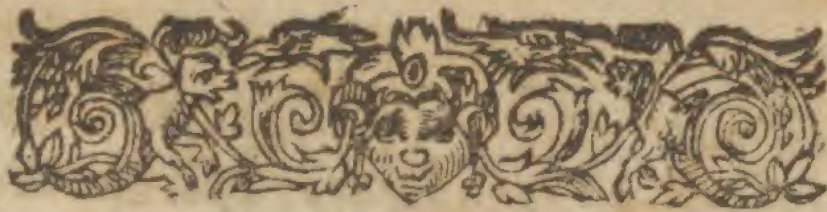
AVRELIOPOLI,

Apud Petrum & Iacobum Chouër.

M. DC. XXV.

15

TYPOGRAPHVS

Lectori Philiatro S.

DECREVERAM hac Aphorismorum Hippocratis compendiosa editione, non quidem invertere aphorismorum ordinem & receptam ab antiquis Medicinae proceribus seriem atque collocationem: sed ponere tibi ante oculos (Lector humaniss.) ordinem ac methodum quam ex recentiorib. nonnulli Bustamantus, Fogerolus, Butinus, Popardus, Fontanus, alij in opere tã diuino excogitare conati sunt. Cum autem meum consilium cum amicis

T Y P O G R A P H V S

communicassem tum in re medica ver-
satissimis, tum utilitatis publicæ amā-
tissimis, ab eo instituto cæperunt me
dehortari. Nec enim fas & æquum cen-
sebant, cum Butino & Fontano inter-
turbare eum aphorismorum ordinem
qui à veteribus receptus, probatus, lau-
datus, posteris etiam traductus fuit.
Tanti autem non ducebant artificio-
sam, sed tenebrosam Būstamenti &
Fogerolæi methodum, ut denuo obtru-
di medicinae studiosis deberet; quod in
ea concipienda, intelligenda, addiscen-
da, retinenda, plus temporis & mole-
stiarum deorandum erat, quàm in toto
opere Græcè & Latine memorie man-
dando. Addebant superioribus annis à
celeberrima facultate Parisiensi, penes
quam pura & illibata Hippocratis do-
ctrina remansit, graviter animadversū

P. L.

LECTORI.

*fuisse in quēdam Chirurgum; qui eius-
cemodi lanienam in Hippoc. aph. exer-
cuiſſet. Probabant quidem eorum insti-
tutum, qui ut memoriam Medicorum
subleuarent, ad certas classes aphorif-
mos reuocabant, & ad earum reducebant
materiam de qua singuli intelligeban-
tur. Sic laudabili non minus quā uti-
li consilio Michael Saonarola in Pra-
ctica maiori post historiam particu-
larium ægritudinum in calce cuiuslibet
capitis, Aphorismos omnes ad singulos
morbos pertinentes adscribere solitus
fuit, ad memoriæ subsidium & adiu-
mentum eorum qui in consultationi-
bus medicis auctoritate aliqua Hippo-
cratis suam roborare sententiam liben-
ter exoptat. Nec reprehendendi veni-
rent Butinus & Fontanus si duntaxat
priscam Aphorismorum seriem non*

T Y P O G R A P H V S

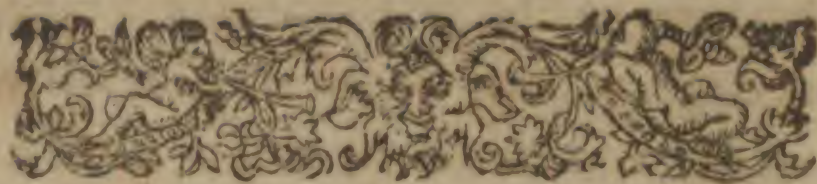
immutassent, sed contenti fuissent indicare summa rerum capita ad quæ illi reuocari possunt & debent. In quo utendum fuit synopsi aut breui tabella; non integra per omnes sectiones, & delineatione & confusione.

His amicorum rationibus velut à profundo somno excitatus Instituti prioris cæpi pænitere, & nouam inire rationem qua Medicorum studiis prodessem. Relicta itaque omni methodo neglectoque ordine & nexu, quem inter aphorismos plurimi inutiliter excogitauerunt: synopsis seu indicem ex Butino, Popardo, Fontano, Sauonarola, Ioannitio, Rostinio, occlerio collectum & Amici cuiusdam nostri industria studioque locupletatum huic editioni nostræ adpingendum censuimus: tum ut eorum studio consulatur, qui aliquo apho-

LECTORI.

aphorismo in rem presentem indigent,
tum ut ijs quorum memoria fluidior est
prouideatur, tum denique ut singuli apho-
rismi in certum ordinem digesti, & ad
suos fontes reuocati, dum res exigit,
facili negotio in usum aduocentur.

Ne vero Medicinæ candidatis obscu-
ra paulo Hypocratis dictio haberetur:
Interpretationem Ioa. Butini tersam
& elegantem, eiusque commentarios
breues sed dilucidos adiungendos cura-
uimus: & propter rerum affinitatem
eiusdem Hippocratis prognostica Inter-
prete & illustratore eodem Butino: hoc
sit tibi tam gratum opus quàm utile fo-
re cognouero; propediem meliora à me
expectabis. Vale, datum Aureliopoli
die 17. mensis Aug. ann. 1624.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΟΡΚΟΣ.

ΜΝΥΜΙ Α'πώλλωνα ιη-
τερόν· καὶ Ασκληπιόν· καὶ Υ-
γείαν καὶ Πανάκειαν, καὶ θεοὺς
πάντας καὶ πάσας, ἰσορᾶς
παιεύμεθα, ὅπιτελέα ποιήσῃν καὶ δύ-
ναμιν καὶ κείσιν ἐμὲν, ὅρκον τόνδε καὶ
ξύγγραφον πύθε ἡγήσασθαι μὲν τὸν δι-
δάξαντά με πύθ' τέχνῳ ταύτῳ, ἵστα
γνέτησιν ἐμοῖσιν, καὶ βίῃ κοινώσασθαι· καὶ
χρεῶν χρηίζοντι μετὰ δοσιν ποιήσασθαι· καὶ
γνῶθαι τὸ ὅξ' ἐαυτέα, ἀδελφοῖς ἴσον ὅπι-
κείνεν ἀρρεσι. καὶ διδάξεν πύθ' τέχνῳ
ταύτῳ, ὃν χρηίζωσι μανθάνειν, αὐτοῖς
μιαθῆναι ξύγγραφῃς. ᾧ δ' αἰγελίης τὲ καὶ

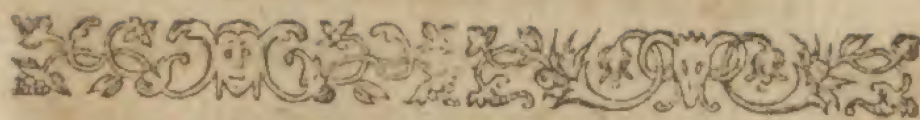
Ι Π Π Ο Κ Ρ . Ο Ρ Κ Ο Σ .

ἀκροήσῃς, καὶ τῆς λοιπῆς ἀπάσης μα-
 θήσῃς, μετάδουσιν ποιήσας υἱοῖσί τε
 ἐμοῖσι, καὶ τοῖσι τῶ ἐμῷ διδάξαντος. καὶ
 μαθηταῖσι συγγεγραμμένοις τε, καὶ ὁρ-
 κισμένοις νόμῳ ἡγετικά. ἄλλο ἢ ἐδενί.
 διαστήμασί τε χρήσομαι, ἐπ' ὠφελείῃ
 χαμνόντων καὶ δυνάμιν καὶ κείσιν ἐμῷ.
 ὅπῃ δηλήσῃ ἢ καὶ ἀδικίῃ εἴρξῃ. ἐδώσω
 δὲ ἐδὲ φάρμακον ἐδενί αἰτηθεῖς, θα-
 νασίμῳ. ἐδὲ ὑφηγήσομαι ξυμβελίῳ
 τοιῷδε. ὁμοίως ἢ ἐδὲ γυναῖκα πεσόν
 φθορεῖον δώσω. ἀγῶς δὲ καὶ ὁσίως δια-
 τηρήσω βίον τὸν ἐμόν. καὶ τέχνῳ πῶ
 ἐμῷ. ἐτεμέω δὲ ἐδὲ μῶν λιθιάντας.
 ἐκχωρήσω δὲ ἐργάτησιν ἀνδράσι πρή-
 ξῃς τῆςδε εἰς οἰκίας ἢ ὁκόσας αὐτῶν ἐσίω,
 ἐσελεύσομαι ἐπ' ὠφελείῃ χαμνόντων,
 ἐκτὸς ἐὼν πάσης ἀδικίης ἐκουσίης καὶ
 φθορείης τῆς τε ἄλλης καὶ ἀφροδισίων
 ἔργων, ὅπῃ τε γυναῖκαίων σωμαμάτων καὶ

ΙΠΠΟΚΡ. ΟΡΚΟΣ.

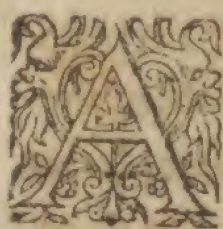
ἀνδράων, ἐλευθέρων τὲ καὶ δούλων. ἃ δὲ
 αὐτὸ ἐνθεραπεύει ἢ ἴδω, ἢ ἀκούσω, ἢ καὶ
 αὐτοῦ θεραπείης καὶ βίον ἀνθρώπων, ἃ
 μὴ χρή ποτε ἐκκαλέεσθαι ἔξω, σιγήσο-
 μαι, ἄρρητα ἡγεύμεθα ἐν ταῖς τριαῦται.
 Ορκὸν μὲν οὖν μοι τὸνδε ὅππτελέα ποι-
 εῶντι, καὶ μὴ ξυγχεῶντι, εἴη ἐπαύρασι, καὶ
 βίῃ καὶ τέχνῃ, δοξαζομένη ὡς ἀπὸ πάντων
 ἀνθρώποις, εἰς τὸν αἰεὶ χρόνον
 ὡδὲ βαίνοντι δὲ καὶ ὅππορ-
 κουῶντι, τὰναντία
 τῶν τούτων.

HIPPO-

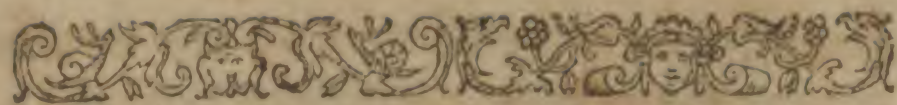

HIPPOCRATIS

Coi Iusiurandum.

POLLINEM medicum, & Æsculapium, Hygeámque ac Panaceam iuro, deósque omnes, itémque deas testes facio, me hoc iusiurandum, & hanc contestationem conscriptam, pro viribus & iudicio meo integrè seruaturum esse. Præceptorem sanè, qui me hanc edocuit artem, loco parentum habiturum, vitam communicaturum, eaque quibus opus habuerit impertiturum: Eos item, qui ex eo nati sunt, pro fratribus masculis iudicaturum, artémq; hanc si discere voluerint, absque mercede & pacto edoctrum: Præceptionum ac auditio-num, reliquæque totius disciplinæ participes facturum tum meos, tum præceptoris mei filios, imo & discipulos qui

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΝΟΜΟΣ.

ΗΤΡΙΚΗ', τεχνέων μὲν
πατέων ὅτιν ὀπιφανεσάτη.
ὁ γὰρ ἅμα δὴ τῆς τε χρεω-
μύων αὐτῇ, καὶ τῆς εἰκῇ τοῖς
τοῖςδε κεινόντων, πολὺ τι πατέων ἤδη
τῆς τεχνίων ἀπολείπει. ἢ ὅτι τῶνδε ἀμεί-
νους, τὰ μάλιστα μοι δοκέει εἶναι αἰτίαν
τοῖςδε. πρῶτον γὰρ ἰντελικῆς μοῦσης
ἐν τῇσι πόλεσιν ἔστιν ὥρεσθαι, πλὴν ἀ-
δοξίης. αὐτῇ ὅτι πτερόσκει τοῖς ὅτις αὐ-
τέης συγκεκμημένοι. ὁμοιότατοι γάρ εἰσιν οἱ
τοιοῖδε, τοῖσι παρειαγομένοις πρῶτον
ποιοῖν ἐν τῇσι τραγωδίῃσιν. ὡς γὰρ ἐκεῖ-
νοι χῆμα μὲν καὶ σολύω, καὶ πρῶτον
ὑποκειτὶ ἔχουσιν, ἐκ εἰσὶ ὅτι ὑποκεῖται,
ἐπεὶ καὶ οἱ ἰντελικὴ φήμη μὲν, πολλοί. ἔργω

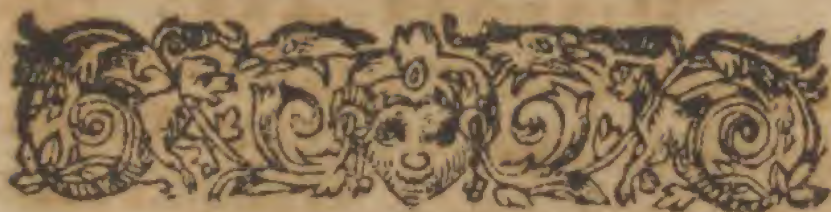
ΙΠΠΟΚ. ΝΟΜΟΣ.

ὃ, πάλιν βαυοί. χρὴ ὅς τις μέλλει ἰατρικῆς
 ξυύεισιν ἀξικέως ἀρμόζεσθαι, τῷ δέ μιν
 ὀπίσθον γυμνάσιον φύσιθ διδασκαλίας.
 τρέψα εὐφυέθ παιδομαθίας· φιλοπο-
 νίας· χρόνον. πρῶτον μὲν ἐν πάντων δεῖ
 φύσιθ· φύσιθ γὰρ ἀπὸ πωρεῖς ἔσσης, κα-
 νεὰ πάντα. φύσιθ ὃ εἰς τὸ ἀλίστον ὁδη-
 γέσσης, διδασκαλίη τέχνης γίνεθ. ὡς μὲν
 φρονήσιθ δεῖ πειποιήσασθαι, παιδομα-
 θία γυμνάσιον ἐν τρέψῳ, ὁκοῖος εὐφυῆς
 πρὸς μάθησιν ἔσαι. ἔτι δὲ φιλοπονίῳ
 πρὸς ἐνέγκασθαι ἐς χρόνον πελῶν, ὅπως
 ἡ μάθησις ἐμφυσιωθεῖσα, δεξιῶς τε καὶ
 εὐαλδέως τοῖς καρποῖς ὀξενέγκηθ. ὁκοῖη
 γὰρ τῷ ἐν τῇ γῇ φυομενῶν θεωρεῖν, τοιήδε
 καὶ τῇ ἰατρικῇ ἡ μάθησις. ἡ μὲν γὰρ φύσις
 ἡμέων, ὁκοῖον ἡ χώρα· τὰ δὲ δόγματα τῶ
 διδασκόντων, ὁκοῖον τὰ ἀνέματα. ἡ ὃ
 παιδομαθία, τὸ κατ' αἶμα αὐτὰ πεσεῖν
 εἰς τὰ ἀνέματα. ὃ ὃς ὅπως ἐν αἵματι,

ΙΠΠΟΚ. ΝΟΜΟΣ.

ὁκοῖον ἐκ τῷ περὶ ἐχόντος ἡέρος ἔοφῃ γῆρα
 μένῃ τοῖσι φυομελῶσι. ἡ δὲ φιλοπονίη, ἐρ-
 γασίη. ὁ δὲ χρόνος, ταῦτα ἐπιχρῶσι πάν-
 τα, ὡς τραφῆναι τελέως. ταῦτα ὦν χρῆ-
 ἐς τὸ ἰντεκλῶ τέχνῳ ἐνέγκαντες, καὶ
 ἄρ' ἐκείως αὐτέης γνώσιν λαβόντας, ἔτιτος
 ἀνὰ τὰς πόλεις φοιτεῦντας μὴ λόγῳ
 μένον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἰντερεῖς νομίζεσθαι. ἡ
 δὲ ἀπειρεῖα, κακὸς θησαυρὸς, καὶ κακὸν
 κειμήλιον τοῖσιν ἔχουσιν αὐτέῳ, καὶ ὄναρ
 καὶ ὑπαρ. εὐθυμίας τὸ καὶ εὐφροσύνης ἀ-
 μοιρος, δ' ἐλπίς τὸ καὶ θεοσύτητος τιθῶν.
 δ' ἐλπίς μὲν γὰρ ἀδυναμίῳ σημαίνει· θρα-
 σῶτης δὲ, ἀτεχνίῳ. δύος γὰρ ὁπισθήμη τὸ καὶ
 δόξα. ὦν τὸ μὲν, ὁπίσθας ποιεῖ· τὸ δὲ,
 ἀγνοεῖν. ἡ μὲν οὖν ὁπισθήμη ποιεῖ τὸ
 ὁπίσθας, ἡ δὲ δόξα τὸ ἀγνοεῖν. τὰ δὲ ἱε-
 ρὰ ἑόντα ὁρήματα, ἱεροῖσιν ἀνδρό-
 ποις δείκνυσι. βεβήλοισι δὲ, ὁ δέμης,
 ὁρὴν ἢ τελεσθῶσιν, ὁρῶσισιν ὁπισθήμης.

HIPPO-

HIPPOCRATIS

LEX.

MEDICINA omnium artium clarissima est: verum propter ignorantiam eorum, qui eam exercent, & ob eos, qui de medicis iudicant, omnibus iam artibus longè postponitur. At verò eius erroris causa hæc videtur: Soli medicinæ nulla pœna in ciuitatibus statuta est, præter quàm ignominia. Verum hæc nihil mouet eos, qui ex illa veluti sunt compositi ac facti. Simillimi enim huiusmodi medici sunt personis, quæ in Tragædiis inducuntur. Quemadmodum enim illi figuram quidem, habitum, ac personam eorum, quos referunt, ha-

HIPPOCR. LEX.

bent, illi ipsi autem verè non sunt: sic
& medici, fama quidem multi, opere
autem valde pauci. Quisquis enim
medicinæ scientiam sibi verè compa-
rare volet, iis præditum & adiutum e-
niti oportet, Natura, Doctrina, Loco
studiis apto, Institutione à puero, In-
dustria, & Tempore. Primum quidem
igitur omnium Natura opus est. Na-
tura enim repugnante, irrita omnia
fiunt. Si verò Natura ad optima tan-
quam viæ dux sit, artis doctrina obti-
netur: quam sanè cum prudentia ad-
quirere oportet: ita ut à puero Insti-
tutio accedat. Atque id in loco à Na-
tura ad disciplinam apto. Amplius au-
tem & Industriam adhibere oportet:
eâmque ad multum omnino tempus,
quo disciplina ipsa, veluti insita & in-
generata, prosperè & copiosè fructus
suos producat. Qualis enim eorum,
quæ terra gignuntur, consideratio est:
eius-

HIPPOCR. LEX.

eiusmodi etiam disciplinæ medicinæ
cognitio est. Natura enim nostra ve-
lut æger est: dogmata præceptorum,
velut semina sunt. Institutioni à pue-
ro cum eo conuenit, quòd oportuno
tempore semina in terram cadunt.
Locus autem, in quo ars docetur, est
velut circumfusus aër, qui nutrimen-
tum præbet satis ipsis. Industria au-
tem cultura est. Tempus postremùm
hæc omnia corroborat, vt omnia per-
fectè enutriantur. His igitur ad artem
medicam allatis, & vera ipsius cogni-
tione comparata, tandem in varias vr-
bes commeandum, & non sermone
tantùm, verùm etiam opere, medicos
haberi conuenit. Imperitia sanè ma-
lus Thesaurus est, malâque supellex.
Et somnianti, & ei, qui rem apertè ci-
tra somnium dispicit. Alacritatis, fi-
ducia, ac lætæ securitatis expers: timi-
ditatisque & audaciæ nutrix. Timidi-

HIPPOCR. LEX.

tas equidem in exercendis operibus
infcitiam: Audacia verò ignorantiam
artis declarat. Duo enim sunt, scien-
tia, & opinio, quarum altera quidem
fcientes efficit, altera ignaros. Cæte-
rùm res sacræ sacris hominibus
explicantur: profanis id fas
non est, priusquàm
scientiæ myste-
riis initien-
tur.

HIP.

HIPPOCRATIS
GENVS ET VITA,
EX SORANO.

HIPPOCRATES genere
quidem Cous fuit, Hera-
clide & Phænaretes filius,
ab Hercule & Æsculapio
ortum ducens, ab vno quidem vige-
simus, ab altero vero decimus nonus.
Eius autem generis seriem comme-
morant Eratosthenes & Pherecydes,
& Apollodorus, & Arius Tarsensis.
Heraclidæ vero parentis sui discipu-
lus extitit, deinde Herodici, & ex
quorundam opinione etiam Gorgiæ
Leontini oratoris, & Democriti phi-
losophi Abderitani. Peloponnesiacis

HIPPOCRATIS

temporibus vixit, natus ut tradit
 Istomachus in primo de Hippocratis
 secta, primo octogesima Olympiadis
 anno, ut vero Soranus Coos litera-
 rum monimenta in Co perscrutatus
 addit, regnante Abriada, mensis A-
 griani sexto & vigesimo die, quo e-
 tiam in hunc usque diem Coos Hip-
 pocrati parentare ait. Arte autem Me-
 dica & vulgaribus disciplinis excul-
 tus, vita functis parentibus patria ex-
 cessit, quod tabularium in Cnido in-
 cendisset, ut eum quidem contume-
 liose criminatur Andreas, in suo de
 Artis Medicæ origine lib. 10. Alij verò
 id eo proposito fecisse dicunt, ut quæ
 in pluribus locis conficiebantur spe-
 ctaret, & in ea varietate se magis exer-
 ceret. Ut vero Soranus Coos narrat,
 per somnum admonitus ut Thessa-
 liam incoheret. Per totam autem Græ-
 ciam Medicinam faciens admiratio-
 ni fuit,

ni fuit, adeo vt ad Perdicam Macedonum Regem, qui tabe laborare existimabatur, publice vocatus cum Euryphonte, qui eum aetate excedebat peruenerit, & animi morbum esse indicarit. Cum enim post Alexandri patris mortem, Philam eius pellicem amore deperiret, ad eamque re delata, postquam ex eius conspectu illum prorsus immutari animaduertit, propulsato quidem morbo, Regem sanitati restituit. Ab Abderitanis etiam vocatus est, vt eo se conferret, & Democritum quidem insania laborantem curaret, totam vero urbem peste liberaret. Quinetiam cum in Illyrios, Pæonas & Barbarorum regionem pestis ingrueret, earum gentium regibus rogantibus vti sese ad illos conferret, à legatis edoctus quinam illic venti vt plurimum perflarent, illos re infecta dimisit. Cum vero recta coniectu-

HIPPOCRATIS

ra indicasset morbum in Atticam per-
uenturum, id quod futurum erat præ-
uidens, tum urbium, tum discipulo-
rum curam suscepit, in tantumq; Græ-
cos dilexit, ut cum eius nominis glo-
ria ad Persas fama peruenisset, eaque
de causa Artaxerxes per Histanidem
Hellesponti præfectum cum magnis
muneribus ab eo peteret, uti ad sese
veniret, id ob grauitatem, pecuniæ
cōtemptum, & propinquorum amo-
rem recusarit, velut per epistolam ad
eum scriptam ostenditur. Patriam e-
tiam à bello quod ei inferre parabant
Athenienses liberauit, Theſſalis in au-
xilium vocatis, ideòque splendidos
honores apud Coos consecutus est.
Quinetiam à Theſſalis, Arginis & A-
theniensibus honorifice acceptus est,
qui eum ab Hercule secundum pu-
blice factis Eleusinijs initiarunt, ciui-
tate donarunt, victumq; ei publicum
in Pry-

GENVS ET VITA.

in Prytaneo eiusque posteris dede-
runt. Candide & liberaliter studiosos
artem docuit, debito addito iureiu-
rando. Obiit apud Larissæos, quo tem-
pore Democritus mortuus esse fertur,
vt quidam tradunt, ætatis anno nona-
gesimo, vt alij vero, octuagesimo
quinto, alij centesimo quarto, qui-
dam etiam centesimo nono. Inter
Gyrtonem & Larissam sepultus est.
Et in huncvsque diem monumentum
ostenditur, in quo multo tempore e-
xamen fuit quod mel conficiebat,
quo nutrices infantes superficiariis o-
ris vlceribus (aphras dicunt) laboran-
tes apud tumulum illinebant & faci-
le liberabant. In multis autem eius i-
maginibus capite velato pingitur,
cum pileo vt quidam dicunt, velut V-
lysses, quod est nobilitatis insigne, alij
vero, cum pallio, & ex his alij quidem
id fieri propter decorum volunt,

HIPPOCRATIS

quod caluus esset, alij vero propter capitis imbecillitatem, alij autem expressa sane significatione, quod principis animæ sedem probe munitā esse oporteat, alij peregrinationis amorem indicare istud dicunt, alij scriptorum obscuritatem, alij vero, ut demonstretur etiam sanitatis tempore quæ nocent vitari oportere. Quidam vero, quod ne manuum administratio impediretur, comprehensam circumfluentem vestimenti laciniam in caput reiiciebat. De ipsius autem scriptis magna est dissensio; cum alij alia sentiant. Vnde cum variæ causæ iudicio tenebras offundant, de his non est facile, certum quid statuere. Primum quidem agnominatio. Secundum dicendi stilum seruare posse. Tertium quod vnus & idem quandoque robustius, alias remissius per ætatem scribat, aliasque præter hæc causas recensere

GENVS ET VITA.

fere liceat. Pecunias neglexit, morum
gravitate excelluit, Græcos maxime
dilexit, quare etiam gentiles suos om-
ni studio coluit, adeo vt totas ciuita-
tes (quemadmodum dictum est) pe-
stilentia liberauerit. Ex quo & præ-
claros honores, non apud Coos tan-
tum, sed & Argiuos & Athenienses a-
deptus est. Mortuos duos reliquit fi-
lios, Thessalum & Draconem, at
discipulorum magnum nu-
merum. Carissimos
autem suos filios
reliquisse di-
citur.

ERRATA.

R Estitutus hac editione, Aphorismorum Hippocratis ordo, prius à Butino turbatus, ansam præbuit infrascriptis mendis & omissionibus, in hunc modum à benigno lectore corrigendis:

Pag. 59. lin. 20. *precedentis aphorismi: tege, Aphorismi 34 huius sect.*

Pag. 67. *pretermissi sunt quatuor ultimi aphorismi secundæ sectionis, scil. 51. 52. 53. 54.*

L I.

Τὸ καὶ πολὺ καὶ ἐξαπίνης κενουῖν, ἢ πληροῦν, ἢ θερμαίνειν, ἢ ψύχειν, ἢ ἄλλως ὁκωσουῖν τὸ σῶμα κινεῖν, σφαλέρη. καὶ γὰρ πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον, τὸ δὲ κατ' ὀλίγον, ἀσφαλές, καὶ ἄλλως ἢ καὶ πρὸς ἐξέτερον ἐφ' ἑτέρῳ μεταβαίνει.

Plurimum atque repentè euacuare vel replere, vel calfacere, vel refrigerare, siue quouis alio modo corpus mouere periculosum:

sum : Quoniam omne nimium est naturæ inimicum: Sed quod paulatim fit, tutum est, cum alias, tum cum ab altero ad alterum fit transitus.

Meminit horum quatuor, euacuare, replere, calfacere & refrigerare: quia sanitas consistit in iusta quantitate & qualitate triplicis substantiæ, solida, humida, spiritiosa. Vacuatio quidem & repletio sunt quantitatis, calfactio verò & refrigeratio qualitatis. In horum ergo mediocritate quia consistunt facultates corpus nostrum dispensantes, fit ut omne nimium tam in excessu quam in defectu quod commodationem illam destruit, non secus auerfetur natura quam subitas omnes ad insueta mutationes.

L I I.

Πάντα κατὰ λόγον ποιεῖοντι, καὶ μὴ γενόμενα τῷ λόγῳ, κατὰ λόγον, μὴ μεταβαίνειν ἐφ' ἑτέρον, μέροντος & δοξαστος ἐξ ἀρχῆς.

Omnia secundum rationem facienti si non succedat secundum rationem, non est ad aliud transeundum, dum manet quod à principio visum est.

Non est mediocris prudentie, non discedere ab iis quæ recta visa sunt, & si nondum manifesta

appareat utilitas ex ijs ita factis consequi. Quom-
admodum enim gussa subiectam petram percu-
tiente, vix longo tempore sensibilis passio depre-
henditur in lapide, sic accidit etiam in crudis, &
que difficulter concoqui possunt dispositionibus:
in quibus cum recta ratio id quod conducit se-
cundum omnes indicationes, prout earum una-
quaque suadet, inuenerit, non discedit ab illo
quod primum faciendum esse putauit, etiam si
nihil ex illius usu sit effectum: modò non aliud
interveniat symptoma, quod à priora institutio
recedere nos cogat. Rationabiliter enim his uti-
mur remedijs, quae ipsa suggerunt indicationes.

L I I I.

Οἱ ὅσοι τὰς χειλίδας ὑγρὰς ἔχουσι νέοι μὲν ὄν-
τες, βέλπον ἀπαλλάσσεσθαι τῆς ξηρᾶς ἐχούτων.
ἰς δὲ τὸ γῆρας χεῖρεν ἀπαλλάσσει. ξηραίνονται
γὰρ αἱ ἐπὶ τὸ πολὺ τοῖσιν ἀπογηγρόκεσι.

Quicunque aluos humidus obtinent, hi
quandiu iuvenes sunt melius degunt quàm
quibus sicca est. In senectute verò deterius
degunt, siccantur enim alui magna ex parte
iis qui senescunt.

Hic Aphorismus conuenit cum vicesimo huius
sectionis, ubi etiam innuit alium humidam, quae
facile excernit, meliorem esse: sicut eam quae non
nisi agere, deterior.

L I V.

Μεγάθαι δὲ σώματος συνέστασι μὴδ', ἐλ. δὲ θέλειον,
καὶ δοκ. αἰδέεσ. ἐκπρεσσαι δὲ δύχεσθαι καὶ χεῖρα
ἐλ. ἐλασσόνων.

Magnitudo corporis iuventutis quidem ne-
que indecens, neque illiberalis, senectutis ve-
rò inutilis & deterior paruitate.

Proceritas corporis ut sit in iuventute pulchra,
tamen in senectute est inutilis. ut quæ gibbositate
occasionem præbeat: nam isto velut onere pressæ
senes, incurvantur ac gibbi fiunt.

Pag. 177. & 178. duo aphorismi 30 & 31. in-
verso ordine positi.

Pag. 226. lin. 13. 49. lege 50.

Pag. 234. lin. 16. superiore aphorismo: lege,
Aphorismo 43. huius sectionis.

Pag. 266. lin. 4. cum præcedente: lege, cum
37. sectionis 6.

Pag. 275. lin. 11. undecimo aphorismo huius
materia: lege, nono aphorismo primæ sectionis.

Pag. 276. omissus est aphorismus 71. septimæ
sectionis.

L X X I.

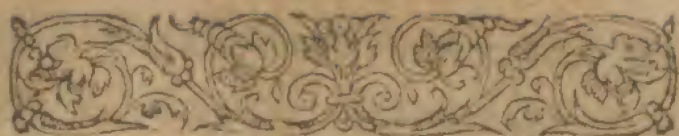
Καὶ οἷσι τὰ ὑποχωρήματα, ὡς ἐστὶς ἐκ τῆς καὶ
μὴ κινήσεως οἶονεὶ ὑφίσταται ξύσματα καὶ ὡς ὀλί-
γα καὶ ὀλίγη ἡ νόσος γίνεται. ὡς δὲ πολλὰ, πολλὰ

ταύτοις συμφέρει ὑποκαθῆναι τὴν κεφαλὴν. ἢ ὅ
μὴ κατὰ τὴν ποιήσας διδάσκει τὰ ροφήματα, ὅσα
αὐτῶν διδάσκει, μάλλον βλάψῃς.

Et quibus deiectiones si stare permiseris
& non moueris, veluti strigmenta subsi-
stunt, & si pauca sint, paucus est morbus: Si
multa, multus: iis confert alui purgatio.
Quod si aluo non purgata dederis sorbitio-
nes, quantò plures dederis, tantò magis no-
cebis.

*Hic tam nominum quàm verborum usus im-
proprius ostendit fuisse interiectum præsentem A-
phorismum, atque in ordinem suppositiutorum
merito redigendum esse.*

SYNOPSIS

SYNOPSIS
APHORISMORVM
HIPPOCRATIS
per materias dige-
storum.

*Prior numerus est sectionum, alter
Aphorismorum.*

APHORISMI
Ad morbos in vniuersum
attinentes.

periculosi

Item

ORBI fiunt magis vno, quàm
alio tempore

3.19

Morbi consentanei, nature, eta-
ti, habitui, tempori, minus

2.34

7.85

A

SYNOPSIS

Morbi infantium recens natorum	3.24
hi quando solvuntur	3.28
Morbi infantium grandiorum	3.25
Morbi puberum	3.27
Morbi adolescentium	3.29
Morbi virorum	3.30
Morbi senum	3.31
Morbi verni	3.20
Item	6.55
Morbi aestivi	3.11
Morbi autumnales	3.22
Item	6.55
Morbi hyemales	3.23
Morbi constantes & boni quando fiunt	3.8
inconstantes & mali quando	3.8
Recidivarum cause	2.12
Circa initia morborum omnia leuiores	2.20
Circa vigorem omnia grauiora	2.20
Circa finem omnia leuiores	2.20
In omni morbo mente constare bonum	2.33
In quouis morbo abdomen habere extenuatum malum	2.35
Morbis extremis extrema remedia	1.6
Morbi	

APHOR. HIPPOCR.

Morbi ab euacuatione curantur repletione

2.22

Morbi ex repletione curantur euacuatione

2.22

Quae iudicata sunt & iudicantur sinenda non
mouenda

1.20

In principijs morborum si quid mouendum
moue

2.29

Qui morbi purgatione indigeant

2.8

Morbi vigor quem victum postulat

1.8

Ad Acutos morbos.

Acutus extremos statim habet labores

1.7

Acuti in quatuordecim diebus iudicantur

2.23

Acuti extremo victu tenui gaudent

1.7

sed non semper

1.4

Acutorum non omnino certa sunt prognostica

2.19

Ad longos.

Longi morbi victum tenue non postulant

1.4

In longis morbis abdominis depressio malum

7.90

Ad febres, & primò ad Tertianam.

Tertianae generatur aestate

3.21

A 2

SYNOPSIS

<i>Tertiana vacat periculo</i>	4.43
<i>quæ periculosa</i>	4.43
<i>quando terminatur</i>	4.59

Ad Quartanam.

<i>Quartana æstate fit</i>	3.21
<i>æstiva brevis</i>	2.25
<i>fit Autumno</i>	3.22
<i>estq; longa</i>	2.25

<i>Quartana liberat à convulsione</i>	5.71
---------------------------------------	------

<i>Mala cum sanguis è naribus fluit</i>	7.87
---	------

Ad Quotidianam.

<i>Quotidiana incipit à rigore</i>	4.63
<i>desinit per rigorem</i>	4.63

Ad Ardentem.

<i>Ardens febris fit æstate</i>	3.21
<i>quando sitim non inferat</i>	4.54
<i>soluitur rigore</i>	4.58
<i>soluitur delirio</i>	6.26

Ad Acutam.

<i>Acuta febris fit per siccitates</i>	3.7
<i>fit æstate</i>	3.11
<i>fit Autumno</i>	3.9
<i>quæ lethalis</i>	4.37
	<i>Item</i>

APHOR. HIPPOCR.

Item	4.66
non fit in senibus	1.14
cum suspirio mala	6.54
cum frigore extremorum mala	7.1
non habet certas prænuntiationes	2.19
in quatuordecim diebus iudicatur	2.23
Acute febris lac malum	5.6

Ad Longam.

Longa Autumnalis	2.25
fit per pluvias	3.16
fit circa pubertatem	3.27
vnde portendatur	2.28
fit si sudores die critico non habeat	4.36
inducit tubercula & arthriticos dolores	7.67

Item	4.44
abscessibus non soluitur	4.51
lentores gignit circa dentes	4.53
est cum sedimento vrinarum farinaceo	7.32
iuuatur lacte	5.65
Continua febris fit aestate	3.21

SYNOPSIS

<i>est periculosa</i>	4.43
<i>Item</i>	7.66
<i>Continua cum rigore in agro debili est lethalis</i>	
4.46	
<i>cum cruentis sputis & foetidis est lethalis</i>	
4.47	
<i>cum frigore externarum partium & ardore internarum lethalis</i>	4.48
<i>item</i>	7.76
<i>cum distortionem oculi, nasi, &c. lethalis</i>	
4.49	
<i>Item</i>	7.77
<i>cum difficultate spirandi atque delirio lethalis</i>	4.50
<i>si sudore superueniente non solvatur, fit longa & mala</i>	4.56

Ad Intermittentem.

<i>Intermittens sua habet signa</i>	1.12
<i>periculo vacat</i>	4.43
<i>quæ difficile iudicatur</i>	4.30
<i>cibum non exigit per accessiones</i>	1.11
<i>cum rigore solvitur</i>	4.63
<i>Ad su-</i>	

APHOR. HIPPOCRATIS.

Ad sudores febrium.

<i>Sudor signum prognosticum febrium</i>	1.12
<i>quando multus in febribus</i>	3.6
<i>æstivus</i>	3.21
<i>Sudor à parte affecta erumpit</i>	4.38
<i>continuus quid indicat</i>	7.65
<i>criticus</i>	4.36
<i>die critico factus qui periculosus</i>	7.88
<i>Symptomaticus</i>	4.56
<i>frigidus</i>	4.37
<i>Item</i>	7.89
<i>Sudatiuncula</i>	7.89

Ad rigores febrium.

<i>Rigor à frigido fit</i>	5.17
<i>Item</i>	5.20
<i>à qua parte incipiat in mulieribus & viris</i>	5.70
<i>sexto die contingens</i>	4.29
<i>criticus</i>	4.58
<i>lethalis</i>	4.46
<i>quotidianarum</i>	4.63

Ad convulsiones quæ fiunt in
febribus.

SYNOPSIS

Convulsio superueniens in febre, mala	2.26
in febribus mala	4.66
Item	4.67
quomodo significetur	4.68
superuenient febre soluitur	4.57
soluitur à quartana	5.71
ebrio superueniens lethalis ni febris accidat	

5.5

Ad Symptomata febrium varia.

Delirium in febre continua lethale	4.50
Timores in somnijs malum	4.67
Tremores in febribus delirio soluuntur	5.26
Convulsio in febre continua lethalis	4.49
Convulsio ex somnijs malum	4.67
Rigor febrem ardentem soluit	4.58
Rigor soluit f-bres	4.63
Rigor in agro debili lethalis	4.46
Surditas aduenit febribus	4.60
Lacryma in febribus quid significent	4.52
uem	7.86
Hæmorrhagia ex naribus soluit febrem	

4.60

Ha-

APHOR. HIPPOCRATIS.

Hæmorrhagia aluum humectat	4.27
Lentor circa dentes fortes febres indicat	4.53
Strangulatio in febribus lethalis	4.35
Item	4.34
Spiratio interrupta in febribus convulsionem significat	4.68
Spirandi difficultas in febribus est lethalis	4.50
Tussis sicca in febribus sitim auerit	4.54
Tabes in febribus mala	2.28
Ventriculi æstus & dolor in febribus malum	4.65
Suspiria luctuosa in febribus malum	6.54
Vomitùs sanguinis cum febre malum	7.38
Dolor circa viscera malum	4.66
Icterus ante septimum diem, malum	4.62
quo die, bonum	4.64
Hypochondriorum murmur quid significet	4.73
Alui profluvium febrem soluit	4.60
Sedimenta vrinarum farinacea longam fe- brem designant	7.32
Bubo in omnibus febribus præter diarias ma- lus	4.55

SYNOPSIS

<i>Sudor febrem non auferens malum</i>	4.56
<i>Abscessus febrem non soluentes longum morbum denuntiant</i>	4.51
<i>Excretiones in febribus quæ malæ, quæ bonæ</i>	4.47
<i>Frigus externorum, internorum ardor cum siti, lethale</i>	4.48
<i>Lasitudo in febribus abscessus minatur</i>	4.31
<i>Recidiva in febribus quando fiat unde fiat</i>	2.12

Ad victum febricitantium.

<i>Victus humidus febricitantibus conuenit</i>	1.16
<i>Cibus febricitanti est morbus</i>	7.69
<i>Per accessiones febrium non cibandum</i>	1.11
<i>Item</i>	1.19
<i>Inedia cum fastidio malum</i>	6.3
<i>Lac malum febricitantibus</i>	5.65
<i>Ex bonis cibis non firmari, malum</i>	2.31
<i>id in principio morbi quid designat</i>	2.32

Apho-

APHOR. HIPPOCR.

APHORISMI

Ad morbos partium internarum pertinentes.

Et primo

Ad Capitis dolorem.

D olor capitis ab austrina constitutione generatur	3.17
quando hyeme fiat	3.13
Item	3.23
inducitur ab aromatibus	5.28
quando lethalis	6.51
Signum eius ex urinis	4.70
Et lac contrarium	5.65
Iuuatur sectâ frontis venâ	5.69
Sedatur pure confecto	5.22
Sedatur pure, aqua, vel sanguine effluente	6.10

Ad Lethargum.

Lethargus viris familiaris	3.30
In veterno tremor malum	7.21
Somnus laborem faciens lethalis	2.1

SYNOPSIS
Ad Apoplexiam.

<i>Apoplexia fit hyeme</i>	3.23
<i>fit per pluuiosam constitutionem</i>	3.16
<i>fit ex concussione</i>	7.60
<i>fit à melancholico humore</i>	6.56
<i>fit ab anno 40. ad sexagesimum</i>	6.57
<i>morbis est senum</i>	3.31
<i>Apopl. fortis soluta impossibilis</i>	2.42
<i>debilis soluta difficilis</i>	2.42

Ad Melancholiam.

<i>Melancholia fit vere</i>	3.20
<i>fit autumnno</i>	3.22
<i>Melancholia signa tumor & mœror</i>	6.23
<i>Item</i>	7.42
<i>atræ bilis redundantis signa</i>	7.72
<i>Melancholici plenius per inferiora purgandi</i>	4.9
<i>Melancholicos sanant varices superuenientes</i>	6.21
<i>Melancholicis superuenientes hæmorrhoides,</i> <i>bonum</i>	6.11
<i>Item</i>	6.21
<i>Melancholicis morbis humorum decubitus</i> <i>vere & autumnno suspecti</i>	6.56
<i>Quid</i>	

APHOR. HIPPOCR.

Quid illi decubitus denuntient 6.56

Ad Phrenitidem & delirium.

Phrenitis familiaris viris 3.30

sedatur à somno 2.2

secura est cum risu 6.53

periculosa cum studio 6.53

à peripneumonia mala 7.12

mala cum vrinis albis & perspicuis 4.72

Delirium à multa potatione malum 7.7

à profluvio sanguinis malum 7.9

ab Ileo malum 7.10

ex iectu capitis malum 7.14

in ossis excisione malum 7.25

in vigilia malum 7.18

Ad Maniam & Amentiam.

Mania fit autumnno 3.22

fit vere 3.20

solvitur ecstasi 7.5

solvitur dysenteria 7.5

solvitur hydropo 7.5

solvitur superuenientibus varicibus aut

hemorrhoidibus 6.21

SYNOPSIS

Desipientia ex capitis ictu, malum 7.14

Qui supra quadragessimum annum insani
fiunt, raro conualescunt 7.85

Ad Epilepsiam.

Epilepsia fit vere 3.20

fit autumno 3.22

fit per pluuiosam constitutionem 3.16

familiaris est adolescentibus 3.29

quomodo in iuuenibus sanetur 2.45

qua etate sanabilis 5.7

qua etate insanabilis 5.7

Ad affectus Neruorum.

Neruis calidum vtile 5.18

frigidum inimicum 5.18

Neruus discissus nec augeatur nec coalescit
6.19

Ad tremorem neruorum.

Tremor in febribus delirio soluitur 6.26

Ad stuporem ac torporem.

Stupor ex capitis ictu malum 7.14

repentinus melancholie signum 7.41

in morbis melancholicis 6.56

Torpor dolorem soluit 5.25

Ad

APHOR. HIPPOCR.

Ad Convulsionem.

Convulsio infantium affectus	3.25
fit in melancholicis	6.56
fit ex frigore	5.17
Item	5.20
fit ex repletionem & inanitionem	6.39
ab hæmorrhagia, malum	7.9
ab Ileco, malum	7.10
ab helleboro inducitur	4.16
ab helleboro lethalis	5.1
ex vulnere lethalis	5.2
ex superflua purgatione malum	5.4
ex medicamento purgante lethalis	7.26
ex vigilia malum	7.18
ab æstu vehementi, malum	7.13
superueniens hæmorrhagia malum	5.3
ex somnis per febres, malum	4.67
In acutis febribus mala	4.66
superueniens ebrijs apoplecticis lethalis	5.5
Convulsionis signum in febribus	4.68
Convulsio mitigatur calido	5.22

SYNOPSIS

<i>frigida perfusione leuatur</i>	5.25
<i>superueniente febre tollitur</i>	4.57
<i>quartana superueniente tollitur</i>	5.71
<i>In fluxu muliebri mala</i>	5.57
<i>superueniens febre, non bonum</i>	2.26
<i>inducitur tumoribus in vlcere euanescentibus</i>	5.66

Ad Tetanum.

<i>Tetanus inducitur à frigore</i>	5.17
<i>Item</i>	5.20
<i>inducitur ab tumoribus in vlcere euanescentibus</i>	5.66
<i>intra quartum diem occidit, sin minus sanatur</i>	5.6
<i>ab aestu vehemente, malum</i>	7.13
<i>mitigatur calido</i>	5.22
<i>frigida perfusione leuatur</i>	5.21
<i>superueniente febre tollitur</i>	4.57

Ad Spasum.

Spasmus in febre intermittente lethalis 4.49
Vide Convulsionem & Tetanum.

Ad

APHOR. HIPPOCR.

Ad Vertiginem.

<i>Vertigo quid designet</i>	4.17
<i>fit hyeme</i>	3.23
<i>senibus familiaris</i>	3.31

Ad affectus oculorum.

<i>Oculi aegrorum considerandi diligenter</i>	6.52
<i>Oculorum humiditas senibus familiaris</i>	3.31
<i>mordicatio ab Aquilone</i>	3.17
<i>rubor à vomitu, malum</i>	7.3
<i>lippitudo qua tempestate fiat</i>	3.12
<i>Item</i>	3.14
<i>lippitudo fit æstate</i>	3.11
<i>Item</i>	3.21
<i>lippitudo fit per siccitates</i>	3.16
<i>lippitudini alui profluvium bonum</i>	6.17
<i>Oculorum convulsio in febribus intermitten-</i>	
<i>tibus lethalis</i>	4.49
<i>Superciliorum convulsio in iisdem febribus</i>	
<i>lethalis</i>	4.49
<i>Doloris oculi curatio</i>	6.31
<i>Item</i>	7.48
<i>Oculorum motum grauem efficit auster</i>	3.17
<i>Visus obtusus senibus familiaris</i>	3.31

B

SYNOPSIS

Ad Lacrymas.

*Lacrymæ spontaneæ in morbis absurdi nihil
denuntiant* 4.52

Item 7.86

*Lacrymæ inuoluntariæ absurdi aliquid signi-
ficant* 4.52

Item 7.86

Ad affectus Aurium.

Aurium humiditas infantium propria 3.24

senum propria 3.31

Aurium dolor fit æstate 3.21

Auditum hebetat Auster 3.5

exacuit Aquilo 3.17

Surditas in febre continua lethalis 4.49

tollitur hæmorrhagia è naribus & alui

profluio 4.60

tollitur biliosæ deiectionibus 4.28

sedat biliosas deiectiones 4.28

Ad affectus Narium.

Narium humiditas propria senum 3.31

Nares humidiores minus integram sanitatem

demonstrant 6.2

Nasi

APHOR. HIPPOCR.

Nasi peruersio in febre continua lethalis	4.49
Naribus apprehensis inhibitiō respirationis secundas expellit	5.49
Suffitus muliebrium ad nares pertingens secundam mulierem indicat	5.60
Grauedo fit autumno pluuiosa	3.13
fit autumno aquilonio	3.14
fit vere	3.20
in senibus coctionem non admittit	2.40
Ad hæmorrhagiam è naribus.	
Hæmorrhagia è naribus propria puerum	3.27
per febres aluum humectat	4.27
surditatem adimit	4.60
liberat ab abscessu articulorum	4.74
suppressis menstruis bona	5.33
dolorem capitis soluit	6.10
Hæmorrhagia è naribus mala	4.25
in quartana febre praua	7.87
Ad Catarrhum.	
Distillationes senibus familiares	3.31
quo tempore sint senibus lethales	3.12
excitantur à frigore	5.24

SYNOPSIS

Destillationes in ventrem superiorem suppu-
rantur intra viginti dies 7.38

Ad Sternutationem.

Sternutamenti causa efficiens & materialis
7.53

Sternutatio sedat singultum 6.13

superueniens in difficili partu bona 5.35

Ad affectus Labiorum.

Labri peruersio in febribus lethalis 3.49

Oris.

Oris vlcera aestate fiunt 3.21

infantium familiaria 3.24

Oris amaritudo purgandi necessitatem indi-
cat 4.17

Linguae.

Lingua incontinens signum melancholicum
7.41

Balburies alui profluuium tollitur 6.32

Dentium & gingivarum.

Gingivarum pruritus infantium proprius
3.25

Dentitio infantium propria 3.25

quos morbos inuehat 3.25

Lentor

APHOR. HIPPOCRATIS.

*Lentor circa dentes in febribus vehementiam
indicat*

4.53

Dentibus frigidum inimicum

5.18

Tonsillarum & Gutturis.

Tonsillae tument in pueris

3.26

Faucibus agrotantibus inspicienda sunt deiectiones

2.15

Strangulatio cum spuma lethalis

2.43

absque faucium tumore lethalis

4.34

Deglutio impedita quando lethalis

4.35

Colli peruersio in febribus lethalis

3.35

Ad Anginam.

Angina fit vere

3.20

fit autumnno

3.22

fit per pluuiosam constitutionem

3.16

Vt lethalis, vt curabilis

5.40

Ab Angina tumor in collo bonum

6.37

Item

7.51

Ad Asthma & anhelitum.

Asthma fit autumnno

3.22

familiares est pueris

3.26

familiares iuuenibus

3.30

familiares senibus

3.31

SYNOPSIS

in febribus conuulsionis est signum	4.68
in febre continua lethale	4.50
Ex asthma gibbi moriuntur	6.46

Ad Vocem.

Raucedo fit hyeme	3.23
Si obmutuerit repente & prius conuulsus moritur	5.5
Si quis à dolore capitis repentino mutus fiat intra septimum diem moritur	6.51
Concussio cerebri mutos facit	7.60

Ad Tussim.

Tussis fit per aquiloniam tempestatem	3.5
fit hyeme	3.13
fit vere	3.20
infantibus familiaris	3.24
frequens senibus	3.31
fit à frigore, niue, glacie	5.24
superueniens hydropi malum	6.35
Item	7.49
Tussis sicca in febribus ardentibus	4.54
Ex tussi gibbi moriuntur	6.46

Ad Sputum Sanguinis.

Sputum sanguinis spumosi à pulmone est	5.13
est	

APHOR. HIPPOCR.

<i>est malum</i>	4.25
<i>adolescentibus familiare</i>	3.29
<i>dolorem capitis soluit</i>	6.10
<i>A sanguinis sputo, puris sputum malum</i>	7.15

Ad Pleuritidem.

<i>Pleuritis iuuenum affectus</i>	3.30
<i>fit hyeme</i>	3.23
<i>fit per austrinas constitutiones</i>	3.5
<i>quibus raro accidat</i>	6.33
<i>quot diebus repurgari debeat</i>	5.8
<i>Item</i>	5.15
<i>In pleuritide sputum considerandum</i>	1.12
<i>Dolores laterum an differant ab alijs perdis-</i> <i>scendum</i>	6.5
<i>Pleuritidi superueniens alui profluuium ma-</i> <i>lum</i>	6.16
<i>A pleuritide peripneumonia malum</i>	7.11
<i>In dolore lateris tumor est rubicundus</i>	5.66

Ad Peripneumoniam.

<i>Peripneumonia fit hyeme</i>	3.23
<i>affectus est iuuenum</i>	3.30
<i>si succedat pleuritidi, malum</i>	7.11

SYNOPSIS

Peripneumonia superueniens alui proflu-
uium, malum 6.16

A peripneumonia phrenitis malum 7.12

Ad Empyema.

Empyici fiunt ex pleuriticis non repurgatis
5.8

Item 5.15

fiunt ex anginosi non repurgatis 5.10

Destillationes in thoracem suppurantur intra
viginti dies 7.39

Suppuratio succedit Erysipelati 7.20

In suppuratione tumor est rubicundus 5.65

Suppurationem impedit frigus 5.20

Suppuratio ubi non est manifesta 6.41

Suppurati vri debent 7.46

vt euadant quale pus esse debet 7.46

Ad Tabem seu Phthisim.

Tabes quo anno fiat 5.9

qua constitutione fiat 3.13

fit autumno 3.22

succedit hemorrhoidibus suppressis 6.12

familiaris adolescentibus 3.29

succedit pleuritidi 5.15

fit à

APHOR. HIPPOCR.

<i>fit à puris sputo</i>	7.16
<i>Tabidis lac bonum</i>	5.65
<i>Tabidis superueniens profluvium alui est lethale</i>	5.14
<i>Tabidorum sputum graecolens lethale</i>	5.12
<i>capilli defluentes lethale</i>	5.12
<i>Suppressio sputi purulenti tabidis lethalis</i>	7.16
<i>Tabidi per inferiora purgandi</i>	4.8

Ad affectus Cordis.

<i>Cordis vulnus lethale</i>	6.18
<i>Syncope accidit sanis qui purgantur</i>	2.36
<i>accidit ijs qui prave cibo viuntur</i>	2.36
<i>fit à tuberculi intus ruptione</i>	7.8
<i>in fluxu muliebri, malum</i>	5.57
<i>frequens sine manifesta causa lethalis</i>	2.41

Ad affectus Mammarum.

<i>Mammæ gravidarum repente graciles factæ abortum denuntiant</i>	5.37
<i>Item</i>	5.54
<i>quando id non contingat</i>	5.54
<i>Mammarum vna gracilescens quid portendat</i>	5.39

SYNOPSIS

Mammæ grauidarum solide sanum fœtum ostendunt	5.53
Lac è mammis grauidarum effluens fœtum imbecillum demonstrat	5.53
Lac generatur etiam in virginibus	5.39
cur id fiat	5.39
Sanguinis collectio ad mammas, maniam significat	5.40
Cucurbita adhibita mammis hysterica sistit	5.50

Ad affectus Ventriculi.

Ventres hyeme & vere natura calidissimi	1.15
Ventriculi æstus in febribus malum	4.65
A ventris dolore diuturno, suppuratio	7.23
In ventrem effusus sanguis suppuratur	6.20
Ventris dolores & tumores sublimes leuiores & contra	6.7
Cardiogmos purgationis necessitatem indicat	4.17
Cardiogmos in febribus malum	4.65
Ventriculi vulnera lethalia	6.18
Ad	

APHOR. HIPPOCR.

Ad Famem.

Fame dominante ab omni agitatione & labore vacandum 2.16

Fames corpora siccatur 7.61

quibus utilis 7.61

Famem caninam vini potio soluit 2.21

Ad Sitim.

Potu impleri quàm cibo facilius 2.11

Sitim somnus sedat 5.27

Quibus in febris suis exigua 4.54

Sitis in febris lipyrijs 4.48

Sitis inditium est absolutæ purgationis 4.19

Sitientibus lac malum 5.65

Ad Vomitum.

Vomitum fit æstate 3.21

frequens in infantibus 3.24

fit in navigatione 4.14

fit à tuberculi intus ruptione 7.8

Spontaneus quando conferat 1.2

Spontaneus alui profluvium sistit 6.15

Vomitum purgandum æstate 4.4

SYNOPSIS

<i>Vomitus cauendus hyeme</i>	4.6
Item	4.12
<i>Vomitus præscribi non debet nisi aluo adstri-</i>	
<i>cta</i>	7.74
<i>Vomitus necessitatis signa</i>	4.17
<i>Ante vomitum dandus cibus</i>	4.13
<i>Vomitus nocet carnosus</i>	4.7
<i> nocet tabidis</i>	4.8
<i> nocet melancholicis</i>	4.9
<i> ab Ileo malum</i>	7.10
<i>Vomitus bilis fit præciso cerebro</i>	6.50
<i>Vomitus atra bilis lethalis</i>	4.22
<i>A vomitu singultus malum</i>	7.3

Ad vomitum sanguinis.

<i>Vomitus sanguinis non bonus</i>	4.25
<i> sistitur in mulieribus erumpentibus men-</i>	
<i> struis</i>	5.32
<i>Vomitus sanguinis cum febre, malum</i>	7.38
<i> sine febre salutare</i>	7.38
<i> quibus rebus curatur</i>	7.38

Ad Singultum.

<i>Singultus fit ab inanitione vel replet.</i>	6.39
<i> fit ab</i>	

APHOR. HIPPOCRATIS.

fit ab inflammatione hepatis 5.59

à vomitu malum 7.3

ab Ileo malum 7.10

ab inflammatione hepatis malum 7.17

ex superflua purgatione malum 5.4

in senioribus supra modum purgatis non bonum 7.43

superueniens hæmorrhagia malum 5.4

Singultus tollit sternutatio 6.13

Luctuosa suspiria in acutis malum 6.54

Ad Ructum.

Ructus acidus longis intestinorum leuitatibus superueniens, bonum signum 6.1

Qui acidum eructant pleuritide vix laborant 6.33

Ad Oscitationem.

Oscitationem soluit vinum pari aquæ portione epotum 7.58

Ad choleram morbum.

Cholera morbus viris familiaris 3.30

Ad affectus hypochondriorum.

Hyponchondria suspensa murmurantia quid portendant 4.73

SYNOPSIS

Quibus hypochondria suspensa murmurant lac non bonum	5.65
Hypochondrij dolor sine inflammatione, su- perueniente febre soluitur	6.40
Dextri hypochondrij durities in ictero non est bona	4.64

Ad affectus hepatis.

Hepar inflammatum singultum parit	5.59
estq; id malum signum	7.17
Hepar durum in ictero malum	6.42
Item	4.64
Hepar suppuratum adurit	7.47
pus eius quid denotat	7.47
quo casu lethale	7.47
Quibus hepar circumdolet superueniens febris soluit dolorem	7.54
Iecoris vulnus lethale	6.18
Hepar aqua plenū in omentum se exonerans hydropem lethalem parit	7.57

Ad Cachexiam.

Cachexia senibus familiaris	3.31
Ad	

APHOR. HIPPOCR.

Ad Leucophlegmatiam.

Ex leucophlegmatia ascites generatur 7.78

Leucophlegmatia soluitur alui profluvio 7.30

Ad Tympanitem.

Tympanites quibus succedat 4.11

Ad Ascitem & omnem
hydropem.

Ascites succedit leucophlegmatia 7.78

Hydrops fit autumnis 3.22

fit sanatis in totum hæmorrhoidibus 6.12

fit à liene 6.43

quando lethalis 7.57

ut solvatur 6.14

Hydrops solvit maniam 7.5

Hydropi superueniens tussis malum 6.35

Item 7.49

Hydropici secati aut vsti euacuata tota aqua
moriuntur 6.27

Hydropicorum vlcera difficulter sanantur
6.8

Ad Icterum.

Icterus in febribus ante septimum diem ma-
lum 4.62

SYNOPSIS

Septimo vel nono, vel vndecimo, vel decimo quarto die superueniens bonū	4.64
superueniens duro hepatis malum	4.64
Ictericis si fiat hepar durum malum	6.42
Ictericis flatibus parum obnoxij	5.73

Ad affectus Lienis.

Lienasi fiunt autumnino	3.22
facti hydropici moriuntur	6.43
Lienosis superueniens dysenteria, bonum	6.48

Ad perturbationem & alui profluvium.

Perturbatio ventris quando proficit	1.2
quando tollat febres	4.60
Profluvium alui fit aestate	3.21
fit per pluviosam constitutionem	3.16
fit in infantibus	3.25
fit in viris	3.30
fit in senibus	3.31
balbis familiare	6.32
iuuat lippientes	6.17
solvit leucophlegmatiam	7.30
In profluvio alui mutatio excrementorum	
iuuat	2.14

Excre-

APHOR. HIPPOCR.

Excretiones biliosæ faucibus aëgris corpus mi- nimè sanum arguunt	2.15
Biliosæ deiectiones superueniente surditate cessant & è contra	4.28
In biliosis deiectionibus per febres lac dare ma- lum	5.65
In alui profluvio inspiciendi oculi	6.52
Ab alui profluvio supernæ purgationis reten- tio	7.82
Alui profluvium à fluxione capitis	7.82
Alui profluvium cum excrementis spumosis pituitam ex capite defluere arguit	7.31
Alui profluvium in gravidis periculum abor- tus minatur	5.34
succedens tabidis lethale	5.12
Item	5.14
succedens pleuritidi malum	6.16
succedens peripneumoniæ malum	6.16
Longum alui profluvium spontaneus vomitus soluit	6.15
Alui profluvium causa dysenterici	7.79
Ad Dysenteriam.	
Dysenteria fit per siccitates	3.16

C

SYNOPSIS

familiaris viris	3.30
fit autumno	3.22
fit ab alui profluvio	7.79
lienosis est bona	6.48
superueniens mania bonum	7.5
ab atra bile lethalis	4.24
à deiectione sincera malum	7.24
A dysenteria lenteria	7.80
In longa dysenteria, inedia malum	6.3
Quibus dysenteria fit tumores sunt rubicundi	
§.66	
In dysenteria caruncularum deiectio lethalis	
4.26	
Deiectiones nigra spontanea pessima	4.21
Atra bilis deiectio lethalis	4.22
Atra bilis deiectio in acutis morbis vel diu-	
turnis, in vulneratis aut extenuatis le-	
thalis	4.23

Ad Lenteriam.

Lenteria fit autumno	3.22
A dysenteria	7.80
familiaris viris	3.30
superueniēs lienosis dysentericis leth.	6.43

APHOR. HIP.

In lienteria longa acidus ructus bonum 6.1

Lienterici hyberno tempore per superiora pur-
gandi 4.12

Ad Tenesinum.

Tenesmus abortum facit 7.28

Ad Ileon.

Ileos fit autumnis 3.22

ex stillicidio vrinae lethalis 6.44

Ab Ileo vomitus, singultus, desipientia, vel
convulsio malum 7.10

Ad affectus Intestinorum.

Gracilia intestina non coalescunt semel vul-
nerata 6.24

Tenuiora intestina vulnerata, lethale 6.18

Recto intestino inflammato stillicidium vrinae
accidit 5.59

Ad Lumbricos.

Lumbrici rotundi & ascarides generantur in
pueris 3.26

Ad dolores ventris.

Tormina & circa umbilicum dolores con-
tinue degenerant in tympanitem 4.11

SYNOPSIS

Dolores ventris sublimis leuiore	6.7
non sublimis grauiore	6.7
Dolores fortes circa viscera in febribus acutis	
malum	4.66
In forti dolore ventris extremarum partium	
frigiditas mala	7.27
A ventris dolore diuturno suppuratio	7.23
Dolor imi ventris vesicam malè habere signi-	
ficat	7.40
Ad abdominis extenuationem.	
Abdominis extenuatio in morbis, malum	2.35
Abdominis extenuatio ex purgatione malum	
	2.35
Abdominis depressio in longis morbis malum	
	7.90
Ad affectus Ani.	
Herpetes exedentes ani	5.22
illis quid amicum quid inimicum	5.22
Ad Hæmorrhoidas.	
Hæmorrhoides familiares viris	3.30
bonæ	4.25
superuenientes atrabilarijs bonum	6.11
superuenientes renū passionib. bonum	6.11
super-	

APHOR. HIPPOCR.

superuenientes infanientibus salutaras

6.21

*Hæmorrhoidibus in totum sanatis periculum
hydropis vel tabis*

6.12

Ad affectus renum.

Renum passiones senibus familiares

3.31

Renum vitia in senibus difficulter sanantur

6.6

Calculi familiares pueris

3.26

*Renum passionibus superuenientes hæmor-
rhoides bonum*

6.11

*In morbo renali quos abscessus sperare debeat-
mus*

7.37

Ex renibus purulentis vrine stillicidium

5.59

*Mictus sanguinis venulam in renibus ruptam
designat*

4.78

*Mictus sanguinis vel puris renum exulcera-
tionem significat*

4.75

*Caruncula vel capilli in vrinis existentes à re-
nibus excernuntur*

4.76

*Bulle in vrinis morbum renalem & longum
signant*

7.35

C 3

SYNOPSIS

Pinguis superficies vrinarum acutum renum
morbum ostendit 7.36

Ad affectus Vesicæ.

Vesicæ morbos arguit dolor inini ventris 4.80
idem facit mictus aut grumus sanguinis
4.80

Vesicæ morborum signa quæ 4.80
Vesicæ exulcerationem mictus sanguinis aut
puris ostendit 4.75

Item 4.81

idem facit grauis odor vrinarum 4.81

squamulæ quoque id arguunt 4.81

Vesicæ scabiem ostendunt crassæ vrinæ & sur-
furacæ 4.77

Vesicæ calculum arguit vrina arenosa 4.79

Vesicæ herpetibus quid amicum aut inimi-
cum 5.22

Vesicæ vitia in senibus difficulter sanantur
6.6

Vesicæ vulnera, lethalia 6.18

Ad difficultatem Vrinæ.

Difficultas vrinæ familiaris senibus 3.31
fit per

APHOR. HIP.

<i>fit per austrinam constitutionem</i>	3.5
<i>soluitur venæ sectione</i>	7.50
<i>soluitur vini potione</i>	7.50

Ad stillicidium vrinae.

<i>Stillicidium vrinae fit per siccitates</i>	3.16
<i>fit Autumno</i>	3.22
<i>familiare senibus</i>	3.31
<i>accidit renibus purulentis</i>	5.59
<i>accidit recto intestino aut vtero inflam-</i>	
<i>matis</i>	5.59
<i>Stillicidium vrinae, vesicae morbos arguit</i>	4.80
<i>Item</i>	7.40
<i>Ex vrinae stillicidio ileos lethalis</i>	6.44
<i>Stillicidium vrinae soluitur venæ sectione &</i>	
<i>vini potu</i>	7.50

Ad Vrethrae affectus.

<i>Vrethrae tubercula post suppurationem sol-</i>	
<i>uuntur</i>	4.82
<i>Item</i>	7.59

Ad signa desumpta ex vrinis.

<i>Vrinae signa sunt morborum</i>	1.12
<i>Vrina inspicienda num sanis similis</i>	7.70

SYNOPSIS

<i>Vrina sedimentum</i>	4.69
<i>Vrina copiosè fluentes hypochondria elata deprimunt</i>	4.73
<i>Vrina plurima noctu facta parvam deiectionem significat</i>	4.83
<i>Vrina pituitam in epigastrio collectam expurgare potest</i>	7.56
<i>Ex vrinis crassis, grumosis & paucis tenues facta & copiose bonum</i>	4.69
<i>Vrina multa, crassa & alba abscessu ad articulos liberat</i>	4.74
<i>talis in febris laboriosis quarto die exire incipit</i>	4.74
<i>Vrina iumentorum similes dolorem capitis denuntiant</i>	4.70
<i>Nubecula rubra quarto die apparens crisin die septimo denuntiat</i>	4.71
<i>Vrina alba & pellucida mala præsertim in phrenitide</i>	4.72
<i>Vrina graueolentes vesicæ exulcerationem arguunt</i>	4.81
<i>Sedimenta vrinarum velut farina crassior longitudinem morbi denuntiant</i>	7.32
Sedi-	

APHOR. HIPPOCR.

Sedimenta biliosa acutum morbum ostendunt

7.33

Diuisa urinae turbationem corporis indicant

7.34

Bulle urinis innatantes nephritim indicant

7.35

Item longum morbum

7.35

Superficies urinae adipalis & conferta nephriticum morbum acutum arguit

7.36

Urina crassa cum exiguis carunculis est à rene

4.76

Urina crassa cum pilis à rene est

4.76

furfuracea scabiem vesicae indicat

4.77

sabulosa calculum vesicae arguit

4.79

squamosa vesicae ulcerationem

4.81

purulenta item vesicae ulcerationem

4.81

sanguinea ruptam in rene venam

4.78

Urina sanguinea renum aut vesicae exulcerationem arguunt

4.75

idem faciunt purulenta

4.75

Mictus sanguinis aut grumi vesicam affectam arguit

4.80

Item

7.40

SYNOPSIS

Mictus sanguinis vesicae ulcerationem significat 4.81

Ad affectus Pudendorum.

Genitalium putredines aestate contingunt 3.21

Pudendorum herpetibus calidum amicum 5.22

frigidum inimicum 5.22

Pudendorum intemperies sterilitatis est causa

5.64

Præputium discissum nec augetur nec coalescit 6.19

Ad affectus uterinos & muliebres.

Uteri herpetibus calidum amicum, frigus inimicum 5.22

Uteri procidentia 5.47

Os uteri durum comprimitur 5.55

Uteri inflammatio urinae stillicidium aduocat 5.59

Uteri Erysipelas in muliere grauida lethale

5.43

Uteri frigiditas aut caliditas, humiditas aut siccitas, crassities aut tenuitas sterilitatis causa 5.63

Uterinae suffocationi sternutatio bonum 5.35

Ad

APHOR. HIPPOCR.

Ad Menstrua.

Menstruis deficientibus mulier podagra potest laborare	6.29
bene fluentibus non laborat	6.29
Menstrua suppressendi ratio	4.50
Menstruis deficientibus lac generatur etiam in virginibus	5.39
Menstruis deficientibus sanguis è naribus fluens bonum	5.33
Menstruis decoloribus nec statis periodis fluentibus purgatio necessaria	5.36
Menstrua in gravidis fluentia foetum imbecillum arguunt	5.61
Ex suppressis menstruis morbus	5.58
Menstrua prouocantur suffitu aromatum	5.28
Ex nimia copia menstruorum morbus	5.58
Menstruis erumpentibus conuulsio aut syncope adueniens malum	5.57
Mulier sanguinem vomenti menstruis erumpentibus solutio	5.32
Mulieres morbi terminantur menstruis erumpentibus	3.28
sin minus consenescent	3.28

SYNOPSIS

Ad fœcunditatem & sterilitatem.

Fœcunditatis causa	§.63
Sterilitatis signa	§.63
causa	§.63
Item	§.46
Autumnus Aquilonius mulieribus est utilis	

3.14

Ad Conceptionem.

Conceptionis signa	§.62
Item	§.60
In gravidis os vteri comprimitur	§.52
Conceptionis signa	§.41
Concepti maris signa	§.42
Conceptæ fœminæ signa	§.42
Mares in dextris, fœminæ in sinistris	§.48

Ad Abortum.

Abortus qua anni constitutione fiat	3.12
Abortus ex venæ sectione	§.31
Abortus periculum à profluvio alui	§.34
Gravidarum mammae si gracilescant abortum significant	§.37
	Abor-

APHOR. HIPPOCRATIS.

Abortus futuri signa 5.38

Abortus ex utero tenui 5.44

Acetabula uteri mucosa abortus causæ 5.45

Abortus ex tenesmo 5.51

Item 7.28

Extenuatio mammarum fœtus corrupti signum 5.54

Grauidæ febricitantes vel difficulter pariunt vel abortiunt 5.56

Grauidarum mammae solidae fœtum sanum ostendunt 5.53

fluidæ vero imbecillum 5.53

Menstrua in grauidis fluentia fœtum imbecillum arguunt 5.61

Ad difficilem Partum.

Difficili partui sternutatio bonum 5.35

Secundarum exclusio quomodo procurari possit 5.49

Grauidæ febricitantes difficulter pariunt 5.56

Ad Grauidas mulieres.

Grauidæ sunt medicandæ & purgandæ à quarto mense ad septimum 4.1

Item 5.29

SYNOPSIS

<i>Grauidam capi morbo acuto lethale</i>	5.30
<i>Grauidarum mammae si gracilescant abortus denuntiant</i>	5.37
<i>Erysipelas vteri in grauida lethale</i>	5.43
<i>Grauidarum mammae solidae foetum sanum ostendunt</i>	5.53
<i>fluida vero imbecillum</i>	5.53
<i>Grauidae febricitantes vel difficulter pariunt, vel abortiunt</i>	5.56
<i>Menstrua in grauidis fluentia foetum imbecillum arguunt</i>	5.61
<i>Collectio sanguinis in mammis furorem significat</i>	5.40
<i>Ad Articulorum affectus.</i>	
<i>Articulorum morbi fiunt vere</i>	3.20
<i>fiunt per pluuiosam constitutionem</i>	3.16
<i>Articul. dolores senibus familiares</i>	3.31
<i>soluuntur affusa frigida</i>	5.25
<i>Articulorum labores fiunt post febres longas</i>	4.44
<i>fiunt ijs qui plurimo vtuntur cibo</i>	4.45
<i>Articulorum tubercula fiunt ijs qui plurimo cibo vtuntur</i>	4.45
<i>Arti-</i>	

APHOR. HIPP.

Articulorum tumores soluit affusa frigida

5.25

Articulorum abscessus fiant ex lassitudinibus
febrilibus

4.31

hos præuertit vrina multa crassa, & alba
facta

4.74

eos soluit hæmorrhagia è naribus

4.74

Ad coxæ & genuum affectus.

A coxendicis dolore diuturno luxatio & muci
generatio

6.58

A coxendicis dolore diuturno luxatio, claudi-
catio & cruris tabes

6.59

Coxæ laxationi conuenit vstio

6.59

Genuum grauitas necessariam purgationem
indicat in ijs qui non febricitant

4.20

Ad Podagram.

Podagra fit vere & autumnno

6.55

Podagra non laborant Eunuchi

6.28

Podagra nõ laborat mulier menstrualis

6.29

Podagra non laborat puer ante veneris vsum

6.30

Podagra quadraginta diebus finitur

6.49

Podagram soluit affusa frigida

5.25

Apho-

SYNOPSIS

Aphorismi spectantes ad affectus externos.

Et primo

Ad affectus Capillorum.

C apilli defluentes in tabe lethale	5.11
Item	5.12
Calui nunquam fiunt Eunuchi	6.28
Calui non sunt varicosi	6.34
Caluis superuenientes varices capillos resti- tuunt	6.34

Ad Pustulas.

Pustula ulcerosa vere fiunt	3.20
Pustula lata non admodum pruriunt	6.9

Ad Tubercula.

Tubercula vere fiunt	3.20
familiaria pueris	3.26
cum nascuntur in corpore excretionibus in- spicienda	2.15
febribus longis succedunt	4.44
Item	7.67
nascuntur ijs qui plurimo utuntur cibo	4.45
Item	7.68

Tubercu-

ATHOR. HIPPI.

Tuberculum vtrebra suppuratione facta sol-
uitur 4.82

Item 7.59

Tuberculum intus ruptum exolutionem, vo-
mitū, aut animi deliquium affert 7.8

Ad Tumores contra naturam.

Tumores molles boni, crudi mali 5.68

Tumores articularū affusa frigida leuat 5.25

Tumores in vlceribus apparentes conuulsio-
nem & insaniam auertunt 5.66

Sine tumore vulnera, ingens malum 5.67

Tumor in collo ex angina bonum 6.37

Tumor in pectore ex angina bonum 7.51

Ad Inflammationem.

Inflamatio vmbilici infantib familiaris 3.24

Inflammationes frigidis curandæ 5.23

Ad Syderationem & Gangrænam.

Quibus cerebrum syderatum tribus diebus
pereunt 7.52

Gangræna à frigore 5.22

Ad Erysipelas.

Erysipelas non vlceratum iuuat 5.23

vlceratum ledit 5.23

D

SYNOPSIS

<i>uteri in grauida lethale</i>	5.43
<i>ab exterioribus partibus ad interiores verti</i>	
<i>non bonum</i>	6.25
<i>ab interioribus verti ad exteriora bonum</i>	
	6.25
<i>Erysipilas ex ossis exustione</i>	7.19
<i>Ex Erysipelate putredo aut suppuratio</i>	7.20
<i>Ad Herpetem.</i>	
<i>Herpetibus exedentibus ani, pudēdorum, uteri,</i>	
<i>vesicæ, quid amicum, quid inimicū</i>	5.22
<i>Ad Strumas.</i>	
<i>Struma puerorum morbi</i>	3.25
<i>Ad Cancrum.</i>	
<i>Cancros occultos melius non curare</i>	6.38
<i>Ad Bubonem.</i>	
<i>Ex bubonibus febres omnes mala præter dia-</i>	
<i>rias</i>	4.55
<i>Ad Lepram.</i>	
<i>Lepra fit vere</i>	3.20
<i>Ad Impetigines, ardores, & pruritus.</i>	
<i>Impetigines fiunt vere</i>	3.20
<i>Ardores fiunt in viris</i>	3.30
<i>Pruritus senibus familiaris</i>	3.31
<i>Ad</i>	

APHOR. HIPPOCR.

Ad Verrucas.

Verrucae familiares pueris 3.26

Ad Pus.

Dum pus conficitur dolores ac febres accidunt
magis 2.47

vide Empyema supra.

Ad Vulnera.

Vulnera magna sine tumore mala 5.67

Ex vulnere conuulsio lethalis 5.2

Vulnera vesicae, cerebri, cordis, septi, tenuio-
rum intestinorum, ventriculi, iecoris
lethalia 6.18

Vulnera ossis, cartilaginis, nerui, genae, prae-
putij non coalescunt 6.19

Ad Ulcera.

Ulcerosa pustulae fiunt vere 3.20

Ulcera oris familiaria infantibus 3.24

Ulcus vesicae & renum signa 4.75

Ulcus frigidum mordax 5.20

Ulcus calidum ininfectum 5.21

In ulceribus tumores auertunt conuulsionem
& insaniam 5.66

Ulcera circumglabra praua 6.4

SYNOPSIS

Ulcerata hydropicorum curatu difficilia 6.8

Ulcerata à frigore 5.22

A forti in ulceribus pulsu profluvium sang.
7.22

*In ulceribus annuis aut diuturnis os abscedere
necessarium est* 6.45

*Ad fracturas, luxationes, & vitia
offium.*

Fracturis offium calidum amicum 5.22

Luxatio vertebrarum pueris familiaris 3.26

In osse aegrotante caro livida malum 7.2

In ossis excusione erysipelas 7.19

In ossis præcisione desipientia 7.25

Os abscissum non coalescit 7.29

Abscessus ossis ex corruptione 7.81

Ad Cartilaginis affectus.

Cartilago abscissa non coalescit 7.29

APHOR. HIPPOCR.

Aphorismi ad res naturales &
non naturales pertinentes.

Et primo

Ad Naturam.

Natura moderationem amat 2.4

Natura nimium omne inimicum 2.51

Ad vitam & calidum innatum.

Vita brevis 1.1

Calidum innatum viget hyeme & vere 1.15

paucum in senibus 1.14

in quibus multum 1.14

Ad temperamenta & constitutiones.

*Temperamenta cum tempestatibus bene vel
malè conueniunt* 3.2

Naturalis constitutio inspicienda 1.3

Ad habitus corporis.

Constitutio athletica periculosa 1.3

Athletæ calidiores hyeme & vere 1.15

Craffi & pingues breuioris vitæ 2.44

D 3

SYNOPSIS

Graciles longioris vite	2.44
Carnosi purgandi per inferiora	4.7
Graciles purgandi per superiora	4.6
Eunuchi neque calui neque podagrici	6.28
Magnitudo corporis in iuuenib. elegans	2.54
in senibus inutilis	2.54
Magnitudo corporis deterior paruitate	2.54
Viris cutis est rara	5.70
Pilus indicium est raritatis corporis	5.70
Ad Tempestates anni vniuersim sumptas.	
Temporum mutatio prodest	2.45
Tempestates anni constantes quos morbos pa- riant	3.8
inconstantes quos	3.8
Tempestates consideranda	1.2
item	1.12
item	1.17
Temporum mutationes pariunt morbos	3.1
Ad tempestatem Vernam.	
Ver sanum pueris & puberibus	3.18
Ver saluberrimum	3.9
Ver siccum & aquilonium quid afferat	3.12
Ver	

APHOR. HIPPOCR.

Ver pluuioſum & australe quid moliatur 3.11

Vere qui bene degant 3.18

Verni morbi 3.20

Item 6.55

Vernus morbus eſt podagra 6.55

Vere & hyeme plenius cibandum 1.15

Ver facile poſt hyemem cibos fert 1.18

Ad æſtiuam.

Æſtate qui bene degant 3.18

Æſtatis morbi 3.21

Quartana æſtiua 2.25

Æſtiui ſudores 3.6

Æſtate febres acutæ, lippitudines, dysenteria

3.11

Æſtas grauis mulieribus & viris humidiori-
bus

3.11

Æſtas veri ſimilis quid inferat 3.6

Æſtas ſicca & aquilonia quid præſtet 3.13

Æſtas cibos difficillimè fert 1.18

Ab æſtu conuulſio & diſtention malum 7.13

Æſtate quâ purgandum 4.4

Æſtas ſenibus ſalubris 3.18

SYNOPSIS

Ad Autumnum.

<i>Autumnus aquilonius & siccus quibus natu-</i>	
<i>ris salubris</i>	3.14
<i>quos morbos inferat</i>	3.14
<i>Autumnus tabidis malus</i>	3.10
<i>morbos habet exitiales</i>	3.9
<i>morbos habet acutissimos</i>	3.9
<i>Autumnales morbi quando expectandi</i>	3.4
<i>Autumnus pluuiosus quid inferat</i>	3.13
<i>quartanas parit</i>	2.25
<i>tabes</i>	3.10
<i>grauedines & tabes</i>	3.13
<i>tusses, rauedines, dolores capitis</i>	3.13
<i>Autumnus cibos difficillime fert</i>	1.18
<i>Autumno qui bene degant</i>	3.18
<i>Autumnales morbi</i>	3.22
<i>Item</i>	6.55
<i>Autumnus senibus salubris</i>	3.18

Ad Hyemem.

<i>Hyeme bene degunt etate constantes</i>	3.18
<i>Hyemales morbi</i>	3.23
<i>Hyems australis quid inferat</i>	3.12
<i>quid aquilonia</i>	3.11
<i>Hyems</i>	

APHOR. HIPPOCR.

<i>Hyems cibos facile tolerat</i>	1.18
<i>Hyeme plenius cibandum</i>	1.15
<i>Hyeme somni longissimi</i>	1.15
<i>Ad austrinam constitutionem.</i>	
<i>Austri effectus</i>	3.5
<i>Morbi ab austro</i>	3.5
<i>Austrina constitutio dissolvit corpora, hume-</i>	
<i>ctat, auditum obtundit, capita aggra-</i>	
<i>uat, vertigines facit, &c.</i>	3.17
<i>Ad Aquiloniam constitutionem.</i>	
<i>Ab Aquilone morbi</i>	3.5
<i>Aquilonie constitutionis utilitates</i>	3.17
<i>vitia item</i>	3.17
<i>Ad Pluviosam constitutionem.</i>	
<i>Per pluviam constitutionem qui morbi præ-</i>	
<i>sertim fiant</i>	3.16
<i>Ad Siccam constitutionem.</i>	
<i>Sicca constitutio quos morbos pariat</i>	3.7
<i>Siccitates imbribus salubriores</i>	3.15
<i>Siccæ constitutionis morbi</i>	3.16
<i>Ad loca & regiones.</i>	
<i>Regio consideranda à Medico</i>	1.2
<i>item</i>	1.17

SYNOPSIS

Locorum mutatio prodest 2.45

Ad Aetates.

Aetas inspicienda 1.2

item 1.15

item 1.17

Aetatis mutatio prodest 2.45

Aetates bene vel malè se habent ad tempora

3.3

loca 3.3

victus genera 3.3

Aetatum differentia 1.13

Ad Infantiam.

Infantium recens natorum morbi 3.24

Infantium grandiorum morbi 3.25

Infantium morbi quando iudicentur atque

solvantur 3.28

Ad Pueritiam.

Puerorum morbi 3.26

Pueri non podagrici 6.30

Pueri qua tempestate benè degant 3.18

Pueri difficulter ieiunant 1.13

item 1.14

Pueri

APHOR. HIP.

Pueri victu humido vti debent	1.16
Puerorum morbi quando solvantur	3.28
Ad Pubertatem.	
Puberes qua tempestate benè degant	3.18
Ante pubertatem epilepsia curabilis	5.7
Puberum morbi	3.28
Ad Adolescentiam.	
Adolescentum morbi	3.29
Ad Iuuentutem.	
Iuuenes morbo comitiali laborant	2.45
Aluus Iuuenum humida bona	2.53
Iuuenum aluus qualis	2.20
Iuuenum morbi	3.30
Ad virilem ætatem.	
Viri qua tempestate benè degant	3.18
Virorum morbus apoplexia	6.57
Virorum morbi	3.30
Ad Senectutem.	
Senibus parum calidi innati	1.14
Senes frigidum habent corpus	1.14
paucis fomitibus egent	1.14
Senes iuuenibus minus egrotant	2.39
Senum morbi longi	2.39

SYNOPSIS

<i>Senum raucedines & grauedines coctionem</i>	
<i>non admittunt</i>	2.40
<i>Senes assueti minus offenduntur laboribus &</i>	
<i>motu quam iuuenes non consueti</i>	2.49
<i>Senes qua tempestate bene degant</i>	3.18
<i>Senum morbi renales difficiles curatu</i>	6.6
<i>Senum morbi</i>	3.31
<i>Senes cur facilius ieiunium ferunt</i>	1.13
<i>Item</i>	1.14
<i>Alius senum sicca & mala</i>	2.53

Ad Consuetudinem.

<i>Labores assueti facilius feruntur</i>	2.49
<i>Consueti insuetis minus molesta</i>	2.50
<i>Mutatio aliqua repentina, periculosa</i>	2.51
<i>Mutare remedia nō licet etsi non prosint</i>	2.52
<i>De consuetudine</i>	1.17
<i>Item</i>	1.16
<i>Item</i>	2.45

Ad Cibum.

<i>Ciborum mutatio prodest</i>	2.45
<i>Qui prauo vtuntur cibo cito exoluuntur</i>	2.36
<i>Ex cibis prognostica desumpta</i>	2.32
<i>Bene</i>	

APHOR. HIPPOCR.

Benè cibatus ex aegritudine & non confirma- tus malum	2.31
Cibus cito nutriens cito elabatur	2.18
Cibus præter naturam ingestus morbum facit	2.17
Impura corpora quo magis nutritis eo magis lades	2.10
Extenuata corpora ut reficere oporteat	2.7
Paulo deterior cibus, sed iucundior præferen- dus est	2.38
Victus humidus consuetis viilis	1.16
conuenit pueris	1.16
In accessionibus cibum dare noxium	1.11
Item	1.19
Victu tenuissimo quando utendum	1.8
Victus tenuis in longis morbis semper, in acutis interdum periculosus	1.4
Victus extremè tenuis grauis	1.4
In victu tenui magis delinquent aegri	1.5
Tenuis victus sanis periculosus	1.5
Cibus cum morbo conferendus	1.7
Item	1.8
Item	1.9

SYNOPSIS

<i>dandus ut aeger sufficiat</i>	1.10
<i>distribuendus pro ratione morbi</i>	1.17
<i>quoties in die exhibendus</i>	1.17
<i>Victu tenui quando utendum</i>	1.10
<i>Item</i>	1.7
<i>Cibus plenior quando</i>	1.15
<i>Cibus nimius non roborat</i>	2.8
<i>morbum facit</i>	2.17
<i>Cibus est sano robur</i>	7.69
<i>febricitanti morbus</i>	7.69
<i>Ad Satietaem.</i>	
<i>Refectioes extremae periculosa</i>	1.3
<i>Satietas modum non excedat</i>	2.4
<i>Ad Famem.</i>	
<i>Inedia periculosa</i>	1.3
<i>Fames humidis corporibus utilis</i>	7.61
<i>desiccat</i>	7.61
<i>Ieiunium qui melius ferant</i>	1.13
<i>Fames modum non excedat</i>	2.4
<i>Vbi fames non laborandum</i>	2.16
<i>Famem vim potio soluit</i>	2.21
<i>Ad Sitim.</i>	
<i>Sitis est terminus purgationis</i>	4.19
	<i>Sum</i>

APHOR. HIPPOCR.

Sitim somnus sedat 5.27

Ad Potum.

Paulo deterior potus, sed iucundior præferendus meliori 2.38

Potus facilius implet quam cibus 2.11

Ad Aquam.

Aqua quæ leuissima 5.26

Ad Vinum.

Meri potio soluit dolores oculorum 6.31

Item

7.48

soluit vrinae stillicidium

7.50

soluit famem

2.21

Vinum pari aquæ portione epotum quos vsus habeat

Ad Motum & Quietem.

Motus turbat corpus

4.14

Motus à sumpto elleboro commodus

4.14

Item

4.15

Lassitudo spontanea denuntiat morbum

2.5

Lassitudo in febribus

4.31

Quies lassitudinis remedium

2.48

Quies sistit ellebori operationem

4.15

SYNOPSIS

Ad Somnum & vigiliam.

Somnus sumpto elleboro minus cōmodus	4.14
sistit enim eius vim purgatoriam	4.15
Somnus sit moderatus	7.75
sitim sedat	5.27
Somnus hyeme & vere longissimus	1.15
Somnus in morbis laboriosus, lethalis	2.1
in morbis iuuans, bonus	2.1
delirium sedans bonus	2.2
immoderatus malus	2.3
Vigilia immodica, mala	2.3
sint moderata	7.75
adsunt in senibus	3.31

Ad excreta & retenta.

Excrementa incuntia secundum naturam	
iuuant	1.2
Item	1.23
Item	1.25
Excrementa signa sunt morborum	1.13
Excrementa seu deiectiones non multitudine,	
sed qualitate aestimande	1.23
Excretiones inspicere oportet	2.15
	Aluus

APHOR. HIP.

Aluus iuuenum humida fit in senectute sicca

2.20

Aluus iuuenum sicca fit in senectute humida

2.20

Alui humidæ meliores siccis

2.53

*Vide præterea Aphor. 21.22. & 23. sectionis
quartæ.*

Ad Sputa & Sudores.

Sputa tabidorum graueolentia quid arguant

5.11

*Excreationes in febribus acutis quæ bonæ quæ
malæ*

7.73

Sudores signa sunt morborum

1.13

*Nonnulli Aphorismi ad The-
rapeuticam spectantes.*

Ad Euacuationem.

E *vacuationes extrema periculosa*

1.3

E *uacuandum vsque ad syncopem*

1.23

Euacuatio curat morbos ex repletionem

2.22

Repletio curat morbos ex euacuatione

2.22

E

SYNOPSIS

Ad Purgationem.

<i>Medicari oportet coëta non cruda</i>	1.22
<i>Medicari oportet turgentia</i>	1.22
<i>Medicandum in principijs morborum</i>	2.29
<i>Non medicandum in vigore morbi</i>	2.29
<i>Medicandum in acutis eodem die</i>	4.10
<i>Turgente materia purgandum</i>	4.10
<i>Primo die quando purgandum</i>	4.10
<i>In principijs morborum medicari non oportet</i>	1.22
<i>Item</i>	1.24
<i>Medicamenta non exhibenda in indicatione morborum</i>	1.10
<i>Medicamenta purgantia raro in acutis</i>	1.24
<i>Purgationis necessaria signum</i>	2.28
<i>Purgationem quæ indicent</i>	4.17
<i>Item</i>	4.41
<i>Purgationem superiorem quæ indicent</i>	4.18
<i>inferiorem quæ</i>	4.18
<i>Item</i>	4.20
<i>In purgationibus quæ educenda</i>	4.2
<i>Item</i>	4.3
<i>Si</i>	

APHOR. HIP P.

<i>Si qualia oportet purgentur confert</i>	1.25
<i>Purgationes noxiae sanis</i>	2.27
<i>Aestate per quas partes purgandum</i>	4.4
<i>Vere purgandum</i>	6.47
<i>Purgatio circa caniculam difficilis</i>	4.5
<i>Mouere & alterare corpus repente noxium</i>	2.51
<i>Tabidi quæ via purgandi</i>	4.8
<i>Melancholici quæ via purgandi</i>	4.9
<i>Grauidæ quando medicandæ</i>	4.1
<i>Corpora purganda fluida esse oportet</i>	2.9
<i>Item</i>	7.74
<i>Fluida corpora quomodo reddenda</i>	7.74
<i>Grauidæ quando purgandæ</i>	5.29
<i>Purgationis absolutæ signum sitis</i>	4.19
<i>Purgatio superflua quid afferat</i>	5.4
<i>Purgatio solui oculorum dolorem</i>	6.31
<i>Convulsio ex medicamento lethalis</i>	7.16
<i>Purgatio quæ utilis</i>	4.2
<i>Item</i>	4.3
<i>Hyeme quæ via purgandum</i>	4.4
<i>Graciles per superiora purgandi</i>	4.6

S Y N O P S I S

<i>Carnosi per inferiora</i>	4.7
<i>Aestate per inferiora non purgandum</i>	4.7

Ad Helleborismum.

<i>Cautio in sumendo helleboro</i>	4.13
<i>Item</i>	4.14
<i>Item</i>	4.15
<i>Motus sumpto helleboro necessarius</i>	4.14
<i>Item</i>	4.15
<i>Helleborus quibus periculosus</i>	4.16
<i>Helleborus conuulsionem facit</i>	4.16
<i>Vide plura de vomitu.</i>	

Ad Venæ sectionem.

<i>Venæ sectionis vsus</i>	6.22
<i>Venæ sectio vere competit</i>	6.47
<i>Item</i>	7.55
<i>Venæ sectio soluit dolorem oculorum</i>	6.31
<i>Item</i>	7.48
<i>Venæ sectio vrinae difficultati auxiliatur</i>	6.36
<i>soluit vrinae stillicidium</i>	7.50
<i>Venæ frontis sectio</i>	5.69
<i>Ad</i>	

APHOR. HIPPOCR.

Ad Cucurbitulas.

Cucurbitarum vsus 5.50

Ad Balneum & fomentum.

Balneum soluit oculorum dolorem 6.31

Fomentum soluit oculorum dolorem 6.31

Ad ferrum & ignem.

Ferrum curat quæ medicamenta non curant

7.91

Ignis curat quæ ferrum non curat 7.91

Quæ ignis non curat, sunt incurabilia 7.91

Ad calefacientia atque refrigerantia.

Calidi vsus 5.22

noxæ 5.16

Frigidi vsus 5.21

Item 5.23

Item 5.25

Item 7.44

Frigidi noxæ 5.16

Frigidum quibus inimicum 5.18

Item 5.20

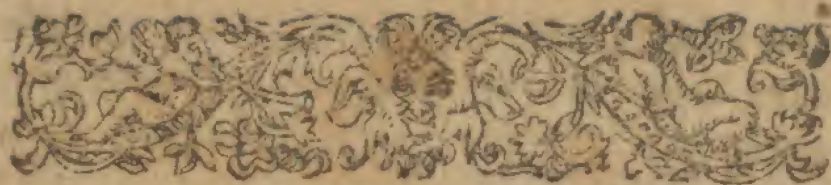
E 3

SYNOPSIS. APH. HIPPOCR.

Item	5.22
Item	5.24
Refrigerata curantur calofaciuntibus	5.19
Ad Lac.	
Lactis vsus quibus noxius	5.65
quibus utilis	5.65
Ad Aromata.	
Aromaticum vsus	3.28
noxæ	5.28

FINIS.

APHO-

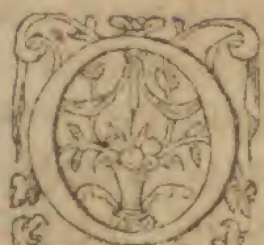

APHORISMORVM

HIPPOCRATIS

Sectio prima.

APHOR. I.

Βίος βραχύς, ἡ δὲ τέχνη μακρὴ,
ὁ δὲ κηρύς ὀξύς, ἡ δὲ πείρα σφα-
λερὴ, ἡ δὲ κρίσις χαλεπὴ. Δεῖ δὲ ἔ-
μῳ ἑαυτὸν παρέχον τὸ δέοντα
ποιέοντα, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν νοσέοντα,
καὶ τοὺς παρέοντες, καὶ τὰ ἕξωθεν.

Vita brevis, Ars verò longa, Occasio pre-
ceps, Experimentum periculosum, Iudicium
difficile. Nec verò satis est, medicum suum
fecisse officium, nisi suum quoque ægrotus,
suum astantes faciant, sinique externa ritè
comparata.

*Ars longa est, si eam hominis vita metiamur:
tam variarum enim rerum investigationem &
cognitionem requirit, ut homo (quantumvis di-
ligens ac laboriosus) hanc & inchoare & ad si-*

nem usque perducere non possit, nisi processerit
via doctrina aphoristica, qua omnes rei proprie-
tates quàm breuissimis verbis circumscribat. Pro-
pterea operae precium est qua quisque cognouit ea
mandare literis, & tradere posteritati commen-
tationes, qua rerum percipiendarum naturam
omnem diligenter ac citò, & sermone dilucido
interpretentur, ut qui volunt breui tempore ar-
tem longam ediscant, nec difficultate rei exterriti
auocentur à proposito, nec presumpta desperatio-
ne perueniendi quo volunt, animo statim initio
despondeant. Quòd autem ars longa sit, hac etiam
ostendunt. Occasio preceps, qua ob humani cor-
poris defluxum assiduamq; mutationem citò pre-
terit: experimentum remedium medicorum pe-
riculosum, ob subiecti dignitatem: iudicium, quo
quid faciendum sit inquirimus, difficile, ob sectas
& varias in medicina opiniones. Intelligent au-
tem quantum veritati habeant omnia qua in
hoc libro scribuntur, imò nihil eorum falsum esse
comperient, medicinam ita ut hìc docti fuerint,
facientes: si à medico, agro, ministris, externis,
nullus proficiatur error. Et hac sponsio reddit
auditorem attentorem ad intelligendos aphori-
smos. Porò cum quatuor sint qua ad actionem
aliquam concurrunt, id à quo fit, sine quo non
fieret, per quod fit melius, & per quod tria illa
conseruantur: Medicus, est à quo fit actio, est enim
prin-

SECTIO I.

3

principale instrumentum curationis. Aeger habet rationem eius sine quo non fieret actio. Assidentes & externa per quod fit melius. Usus rectus remediorum, per quod tria illa conseruantur. Usus autem rectus est usus per omnes aphorism.

I I.

Εν τῇσι θεωρητικῇσι καὶ λογικῇσι, καὶ θεωρίαις ἐμπερίαις θεωρίαις αὐτομάτως γινόμενοις, καὶ μὴ οἷα δεῖ κατὰ φύσιν καὶ κατὰ φύσιν, ἐμφέρει τε καὶ σφύρα φέρουσιν, καὶ δὲ μὴ, θεωρίαις. ὅτι δὲ καὶ καὶ νεαροί, καὶ μὴ οἷα δεῖ γίνεσθαι, γίνονται, ἐμφέρει τε καὶ σφύρα φέρουσιν. καὶ δὲ μὴ, θεωρίαις. ὅτι δὲ καὶ οὐκ οἷα δεῖ καὶ χῶρον, ἐν ᾧ, καὶ ἡλικίαν, καὶ νόσον ἐν ᾗσι δεῖ, ἢ ὅ.

In perturbationibus ventris & vomitibus spontaneis, si talia purgentur qualia purgari oportet, confert, & leuiter ferunt: sin minus, contrā. Sic & vasorum inanitio, si talis fiat qualis fieri debet, confert, & benè tolerant, sin minus, contrā. Inspecere itaque oportet, & regionem, & tempus, & ætatem, & morbos in quibus conueniat, aut non.

Preponit vacationem naturalem medica, ut exemplo sumpto à vacationibus quæ sunt à natura, sciat medicus quales ipse moliri debeat:

Medicus enim minister est natura bene operantis,
& Ars imitatur naturam. Detractione ergo illa
que tantum fit impetu facultatis naturalis, non
à causa externa, si qualia oportet purgari pur-
gentur, hoc est ea que sua qualitate corpus infe-
stant, confert, & leuiter ferunt: nam facilitas to-
lerantia indicium est quod talis euacuatio facta
est qualis erat facienda. Quod si aliorum fiat e-
uacuatio, & non eorum que corpora nostra mo-
lestant, contrarium evenit, neque enim confert,
& grauiter ferunt agrotantes. Eodem pariter mo-
do si medicus molitur aliquam facere euacua-
tionem, eorum esto que corpora nostra molestant,
quemadmodum & in alijs locis humorem no-
xium precipit euacuari, neque alterum illi in
euacuatione preferri. Si igitur pituita super-
abundet, hanc omnino oportet euacuari: flaua
autem bile vel atra infestante, abstinendum est à
pituita, & bilis infestans euacuanda. Sic & si
humor sanguineus in corpore modum excefferit,
sanguinem euacuari oportet, sicut & serosam eius
partem, si hac fuerit superabundans. Omnium
itaque vacuationum intentio, est humor super-
abundans, cuius noticia perquirenda est regione,
tempore, etate, natura & colore agrotantis, &
ex ipsis morbis: nam biliosa pustula, fastidium ci-
bi, sitis, amaritudo oris, erysipelas, tertiana febris,
suadent utendum medicamento cholagogo. Item
calor

SECTIO I.

5

calor ad nigritiem tendens, pustula nigra, elephus, cancer, quartana febris, lien magnus, varices nigrae, delirium mentis, melancholia, sciadent utendum medicamento melanogogo. Regio frigida, humida, Hyems, etas senilis, haec significant abundare pituitam sicut regio calida, aestas, etas iuuenilis bilem. Ad has & similes intentiones resspicientes, oportet nos inuenire qualitatem euacuationis, hoc est, qualis humor vacuandus est.

III.

Εν τῷσι γυμναστικοῖσιν αἱ ἐπὶ ἄκρον οὐξίαι σφαλεραί, καὶ ἐν τῷ ἐχάτῳ ἔωσιν. οὐ γὰρ δυνάμει μόνον ἐν τῷ αὐτῷ, εἰδὲ ἀτρεμέειν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀτρεμέειν, εἰδὲ πὶ δυνάμει ἐπὶ τῷ βέλπον ἐπιδιδόναι, λείπεται ἐπὶ τῷ χεῖρον. τετῶν οὐκ εἴνεκεν τῷ οὐξίῳ λύειν συμφέρει μὴ βραδέως, ἵνα πάλιν δεξιῶ ἀναθρήψῃ. ὅταν λάβῃ τὸ σῶμα, μηδὲ τὰς συμπτώσεις εἰς τὸ ἕχατον ἄγειν. (σφαλερὸν γὰρ) ἀλλ' ὁμοίᾳ αὐτῇ φύσει ἢ τῷ μέλλοντος ὑπομείνειν, εἰς τὸ αὐτὸ ἄγειν. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ εἰς κενώσεις αἱ εἰς τὸ ἕχατον ἄγειν, σφαλεραί καὶ πάλιν αἱ ἀναθρήψεις αἱ ἐν τῷ ἐχάτῳ εἶσσι, σφαλεραί.

Habitus Athletarum, qui ad summum bonitatis attingunt, periculosi, si in extremo constiterint; neque enim possunt in eodem permanere, neque quiescere. Cum vero non quiescant & non possunt proficere in

melius, reliquum est ut decidant in deterius. His de causis bonum habitum statim soluere expedit, ut corpus rursus nutrire incipiat. Neque compressiones ad extremum ducendæ (periculosum enim:) Sed qualis natura fuerit eius qui debet perferre, ad hoc ducere conuenit. Sic & euacuationes quæ ad extremum deducunt periculosæ. Et rursus refectiones, cum extremæ fuerint, periculosæ.

Quod neque euacuare neque replere supra modum oporteat, documento esse potest Athletarum bonus habitus, qui alioqui inculpabilis existens, ut qui & bonis abundet humoribus & vires habeat robustas, hoc solum malum maximum gerit, quod ad extremam venit repletionem: hunc itaque soluere nos oportet haudquaquam morantes, sed anticipantes solutione periculum. Causam vero ob quam soluere oporteat, talem ipse subiicit dicens: neque enim possunt in eodem permanere neque quiescere: nam cum semper natura coctionem, alimenti distributionem, sanguinis generationem, adiectionem, adglutinationem, atque assimilationem operetur, quando nihil adijci solidis corporis partibus potest, neque vena amplius habent conceptaculum in quod alimentum distributum recipiatur: tunc periculum imminet aut disruptionis vasorum aut suffocationis

SECTIO I.

7

focationis caloris naturalis & mortis repentina. Ut igitur corpus rursus nutriri possit, bonum habitum oportet sine mora soluere. Eius autem solutio est euacuatio, & hanc quoque oportet facere non ultra modum, cum sit immodica euacuatio non minus periculosa quam immoderata repletio. In euacuationibus enim non solum quid abundantia requirit attendendum est sed quantum vires ferre possunt eius qui debet euacuari. Alij siquidem melius, alij minus benè ferunt euacuationes. Porro nihil immodicum periculo vacat, siue sit in demendo, siue in addendo.

I V.

Αἱ λεπταὶ καὶ ἀκραιβέες διαίται, καὶ ἐν τοῖσι μακροῖσιν αἰεὶ πάθουσι, καὶ τοῖσιν ὀξέσιν, ὧς μὴ ἐπιδέχεται, σφαλεραί· καὶ πάλιν αἱ ἐς τὸ ἔχατον λεπτότητος ἀφιγμέναι διαίται, χαλεπαί· καὶ ὧς αἱ πληρώσεις αἱ ἐς τὸ ἔχατον ἀφιγμέναι, χαλεπαί.

Victus tenuis atque exquisitus in morbis quidem longis semper, in acutis verò in quibus non conuenit, periculosus. Et rursus qui ad extremum deuenit tenuitatis, grauis est. Nam & repletiones quæ ad extremum deueniunt graues sunt.

Hic agit de victu egrotantium, ostendens nobis in morbis longis semper periculosum esse victum tenuem, quòd scilicet vires ipsas demoliatur quas

præstat tum fouere, tum integras, ut morbi diu-
turnitati pares esse queant, seruare. In acutis ve-
rò non semper esse periculosum. Competit enim in
simpliciter acutis, quibus maximus vigor & in-
dicatio primis diebus futura est: Non competit in
acutis ex decidentia, qui possunt ad quadragesi-
mum usque protrahi diem. Est autem victus in
extremo tenuis, qui per solam mediam ad indi-
cationem usque sic procedit: tenuissimus, per mel-
licratum: tenuis verò qui per pauca & parum
nutrientia edulia fit, qualis est per sanæ uetus.
Omnis talis victus vires quidem committit sed
adhibendus cum iudicio, ea tenus ut non fiat exo-
lurio virtutis & natura.

V.

Εν τῇσι λεπτήσι διαίτησιν ἀμαρτάνουσιν οἱ νο-
σέοντες, διὸ μᾶλλον βλάπτονται. πάντες δὲ τὰ ἀμείρ-
τημος, ὃ αὐτὸ ῥηίνεται, κέχα γίνεσθαι μᾶλλον, ἢ ἐν τῇσιν
ὀλίγων ἀδρότερῃσι διαίτησι. Διὰ τοῦτο καὶ τοῖσιν
ὕμειναι σφαλερὰ αἰ πάντες λεπταὶ καὶ καθεσι-
κῆται καὶ ἀκρεῖες διαίται, ὅτι τὰ ἀμαρτανόλυστα
χαλεπώτερον φέρουσι. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ λεπταὶ καὶ
ἀκρεῖες διαίται σφαλερὰ εἰς τὰ πλείστα τῶν
σμικρῶν ἀδρότερων.

In tenui victu ægri delinquant, quo fit ut
magis lædantur. Quicunque enim error
com-

ommittitur magnus, maior in hoc fit quam in paulò pleniore victu. Propterea etiam ianis periculosus existit valde exquisitus victus & constitutus, quoniam errores grauius ferunt. Ob hoc igitur tenuis victus atque admodum exquisitus magna ex parte periculosior est eo qui paulò plenior.

Quicumque error accidit agrotantibus qui tenui victu reguntur, hic maximum affert periculum: & quia natura à tal. victu debilitatur, & quia transitus ad eum est insuetus. virium autem iam imbecillum reliquias facile deijcit quicumque superuenerit error. Hippocrates in lib. de ratione victus tenuiorem victum ratione viuentibus meliorem predicat, & re vera laudabilior est p. eniore, praesertim in acutis: idem verò hic periculosiorem aut. sed delinquentibus. Quemadmodum enim (si modò prophana sacris conferre licet) qui regem acceperunt, aut religione distringuntur, his grauius est delictum, si peccare contingat, quam aut religione solutis, aut legis expertibus: sed tamen lex ma. a, aut religio periculosior non est censenda: Sic tenuior viuendi ratio, licet hac exquisitè viuentibus grauius sit delictum cum errauerint, non tamen idcirco peior pleniore iudicatur.

VI.

Ες δὲ τοῖς ἔχαται νοσήμασι, αἱ ἔχαται θεραπεῖαι εἰς ἀκέραιον, κερήνται.

Extremis morbis extrema exquisitè remedia optima sunt.

Extremos morbos nominavit Hippocrates summos, ultra quos non sunt alij. Quare precipit in ipsis fieri exquisitissimam curationem, & victum adhiberi tenuissimum.

VII.

Ὅτε μὲν οὖν κατὰ τὸ νόσημα, αὐτὰ κατὰς ἑκάτῃς πόσας ἔχῃ, καὶ τῇ ἐχάτως λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκασθὼν χρῆσθαι. ὅτε δὲ μὴ, ἀλλ' ἐνδεχεται ἀφροτέρως διατᾶν, τοσοῦτον ὑποσηπταδαινεῖν, ὅσοον αὖ νόσος μελῖται κατέρη τῇ ἐχάτων ἢ.

Vbi morbus peracutus est, statim extremos habet labores, & extremè tenuissimo victu vtendum est: vbi verò non, sed pleniorẽ victum contingit adhibere, tantum cibi indulgendum est, quantò morbus extremis est mollior.

Peracutus est morbus qui statim circa primos dies in summo vigore consistit. Porro in morbi vigore, tenuissimo victu vtendum est: Nam si propter inflammationes vel febres, quæ à morbis acutis vix unquàm separantur, abstinendum est, hoc ipsum (morbo in suo vigore consistente) magis

SECTIO I.

II

magis est faciendum, ne si liberalior victus indulgeatur, natura, quæ contra morbum pugnat, eo relicto, ad coctionem cibi se conuertat. In alijs morbis qui tardius in vigore sunt futuri, tantum à victus tenuitate declinandum est, quantum morbi ab extremis recedunt.

VIII.

Ὅταν ὁ ἀκμᾶζῃ τὸ νόσημα, ἔπε καὶ τῇ λεπτότατῃ διαίτῃ ἀναγκᾶν χρεῖσθαι.

Quando morbus in suo vigore constituerit, tunc victu tenuissimo vtendum est.

Hæc sententia similis est præcedenti: nisi quòd generalior extendi posse videatur ad omnes morbos, quorum in vigore, tenuissimo victu vtendum est.

IX.

Συντεκμῶμεθα ὅτι καὶ τὸν νοσέοντα, εἰ ἐξαρκεσθὶ τῇ διαίτῃ πρὸς τὴν ἀκμὴν τὸ νόσος, καὶ πότερον ἐκείνῳ ἀπαιτῶμεθα πρὸς τὸν καὶ ὅτι ἐξαρκεσθὶ τῇ διαίτῃ, ἢ ἡ νόσος πρὸς τὸν ἀπαιτῶμεθα καὶ ἀμβλυώσκει.

Coniectari oportet an æger sufficiat cum victu perdurare, donec morbus consistat, & nunquid prius ille deficiat nec possit cum victu perdurare, vel morbus antea deficiat atque hebescat.

Bona medicina pars est coniecturalis. Totam victus rationem igitur non solum morbi tempo-

F

re, de quo superius dictum est, abstinendum esse in vigore, sed etiam agrotantis virtute meiemur: quæ si imbecillior fuerit, adiiciendum aliquid victui, & tanto plenior est adhibendus quanto plenior natura imbecillior exposita. Quocirca etiam in ipso morbi vigore, vel aliquis casus interuenerit vel ut natura dissolvens, nutrire aliquando cogimur.

X.

Ὅσοις μὴ οὐδ' αὐτὴ καὶ ἡ ἀκμή, αὐτὴ καὶ λεπτοῦς διατᾶν. ὅσοις δὲ ἐς ὑπερὸν ἡ ἀκμή, ἐς αὐτὴν καὶ πρὸς ἐκείνην μὴ γὰρ ἀφαιρετέον. ἐμωθεῖν δὲ πωτέρως διατᾶν, ὡς αὐτὴ ἐξαρκίσει ὁ νοσίων.

Quibus igitur statim morbus consistit, iis statim tenuis victus adhibendus est, quibus verò posterius debet consistere, iis & in ipso consistendi tempore, & parum ante illud, eibus subtrahendus: Prius verò vberius agendum ut æger sufficiat.

Sermo hic uniuersalis est, de omnibus morbis pronuntians, in quibus dum vigor adest, tenuis conuenit victus. Verum longè ante tempus vigoris erit agendus æger, ut imminentem morbi tempestatem ferat potentius cibo peniore firmatus.

E'v

Εν τοῖσι παρξυσμοῖσιν ὑποσέλλεαθ' ἡρῆ, τὸ
περσιθένα γὰρ βλάπτει. καὶ οὐδὲν κατὰ τοῦ
δὲ παρξυνέται, ἐν τοῖσι παρξυσμοῖσιν ὑπο-
σέλλεαθ' ἡρῆ.

In accessionibus abstinere oportet: nam
cibum dare, nocivum est, & quibus per cir-
cuitum fiunt accessiones, in ipsa accessione
abstinere oportet.

Cibandi consilia petenda sunt à tempore, & à
viribus acri: itaque cum praecipit in accessionibus
abstinendum esse, ne cibus oblatuſ distrahatur na-
turam, quae circa morbi materiam tum est occu-
pata, intelligit si per vires id permittatur, & na-
turam egrotantis.

Τὸ δὲ παρξυσμὸς καὶ τὰς καταστασίας δη-
λώσουσιν αἱ νύκτες, καὶ αἱ ὥραι τοῦ ἔτους, καὶ αἱ τῶν
σεξιδίων πρὸς ἀκμήλας ἀντεπιδύσεις, ὡς τε καὶ
ἡμέραι, ὡς τε παρ' ἡμέραι, ὡς τε ἐξ ἀπὸ πλείονος
χρόνου γίνονται. ἀπὸ καὶ τοῖσιν ἐπιφανορμόισιν,
οἷον ἐν πλεονεχίσι πύρετον, ὡς αὐτῶν ἐπι-
φαίνεται δεξιότης, βροχίαι. ὡς δὲ ὑπερὺν ἐπι-
φαίνεται, μεκύνει. καὶ ὅρα, καὶ ὑποχωρήματα, ἐν
ιδρώτει, καὶ οὐκ εἶται, ἐν δισκεῖται, ἐν βροχίαι, καὶ
μεκύνει τὰ νοσήματα, ἐπιφανορμόια δὲ λόγοι.

Accessiones autem & constitutiones morbi indicabunt, & anni tempora, & circuituum successiva incrementa, siue quotidie, siue alternis diebus, siue per maiora fiant interualla. Sed ex iis quæ mox apparent, indicia sumuntur, quemadmodum in morbo laterali si circa initia statim sputum appareat, breuiat morbum: Si verò postea appareat, producit. Et vrinæ & alui excrementa & iudores, quæcunque apparuerint, vel bonam morborum indicationem, vel malam, vel breues, aut longos fore morbos ostendunt.

Cum victus instituendi ratio sumatur vel à viribus agri, vel à morbo ipso seu morbi constitutione, vel à particularibus accessionibus, vires imprimis cognoscenda sunt: cognoscentur autem ex pulsibus & ex iis notis quas describit Hippocrates in Prasagijs. Accessiones & constitutiones, morbus ipse indicabit. Nam si tertiana fuerit, per tertium accessio fiet: si verò quotidiana, singulis diebus: at si quartana, per quartum. Animaduertere si morbus est acutus vel peracutus vel longus, & quando maximè in vigore consistet, nihil aliud est quàm morbi constitutionem considerare. Item anni tempora indicabunt easdem constitutiones & accessiones: Nam Æstas addit celeritatem: Hyems tarditatem, ita ut æsti-

na quartana magna ex parte breues sint : Autumnales & quae magis hyemem attingunt, longe. Circuituum etiam incrementa, hoc est accessionum quae fiunt in circuitibus incrementa, siue quotidie, siue alternis diebus, siue longiore tempore fiant, constitutiones indicabunt. Hae sicut aetas, natura, consuetudo, industria, regio, & aëris ambientis qui tunc vagatur, temperatura, constitutionem morbi declarant, an ipse sit peracutus, an longus & chronicus : & declarant ipsas accessiones, an per tertium, vel per quartum, vel singulis diebus, siue qua hora diei aut noctis sint inuassura. Hae autem eò pertinent, ut secundum vires, morbi constitutionem & accessiones particulares, recta victus ratio praescribatur. Morbi etiam constitutio brevisne futurus sit an longus, coniectabitur ex ijs quae post apparent ac superueniunt : cuiusmodi sunt in morbo costali, spiritum, urina, alui excrementa, sudores. Quod planum sit exemplo laborantis ex pleuritide Anaxionis, de quo satis multa verba Galenus in commentario facit. Quando enim citius apparent quae excernuntur costae in pleuritide, tanto breuior sperari debet morbus : Quando verò tardius, tanto longior.

XIII.

Γίγνεται δὲ φθώρα πύλας νηστείᾳ φέρονται, δὲ ὡ-
τερον οἱ κατὰ τὴν φύσιν, ἢ κατὰ, μετὰ τὴν, πάλιν

των δὲ μέγιστα παθία. ταύτων ὃ αὐτέων αἰῶς αὐ-
τύχῃ αὐτὰ ἐωυθί' ἀσθενέστερα εἶναι.

Senes facillimè ieiunium ferunt, secundo loco qui ætatem consistentem habent, minus adolescentes : omnium minimè pueri, præsertim qui inter ipsos sunt viuidiores.

Ætatum differentia confert etiam ad constituendam victus rationem, nam indicatione sumpta ab hominis ætate senibus insitendus est victus tenuis etiam in morbis, quia facillè ieiunium ferunt, ij præsertim qui sunt in principio senilis ætatis : Nam extremè senes tale quid patiuntur quale lucernis penè extinctis accidit, quæ continuam exigunt olei suffectionem, multam autem & subitam simul ne queunt sustinere. Pueris verò largior victus indulgetur, quia plurimum cibum conficiunt propter abundantem in eis calorem naturalem. Media ætates inter senes & pueros, quaniò propinquiores his aut illis existunt, taniò minus aut magis offendentur ex longis medijs.

XIV.

Τὰ αὐξανόμενα, πλείστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν. πλείστης οὖν δέσται τροφῆς· εἰ δὲ μὴ, τὸ σῶμα ἀναλίσκεται. Γέγραπται δὲ ὀλίγον τὸ θερμόν· ἀλλὰ τοῦτο ἄρα ὀλίγων ὑπεκκαυμῆχ δέοντα. ὑπὸ πολλῶν γὰρ ἀποσβέννυται. ἀλλ' ἐστὶ καὶ οἱ πυρροί

περὶ τῶν γέγονεν ἐκ ὁμοίως ὁξέες· ὡς δὲ ὁ
ἔστω.

Qui crescunt, plurimum habent calidi innati: plurimo igitur egent alimento, alioquin corpus absumitur. Senibus verò parum calidi innati inest: propterea paucis alimentis egent, quia à multis extinguuntur. Hanc etiam ob causam febres senibus non similiter acutæ fiunt, frigidum enim est eorum corpus.

Cum tota moles animalium in perpetuo fluore sit, ni similis altera substantia pro ea qua defluxit restituta sit, euaporabitur cerèd atque dissipabitur uniuersa. Quo factum arbitror, ut natura non animalibus modo, verum etiam stirpibus, insitas quasdam vires deficientis ac desiderati semper appetentes statim ab initio dederit, tantò profectò magis aut minus intensas quanto maior minòrve fieret iste fluor in unoquoque animali. Proinde cum ex humida & aëria substantia puerorum, eorumq; qui crescunt, plurimum continenter dissipatur, ob innati caloris in eis abundantiam substantiam, qui potenter cibos conficit, sit ut pluribus egeant alimentis. Senes autem, quia paucus sit fluor substantia illorum, quæ iam sicca est & terrestris, nec faciliè resolubilis, & quia paucus ille calor senilis opprimitur multis,

ἔσθ' extinguitur, ideo frugaliter ἔσθ' parè refici debent. Eadem ex causa subinfertur, febres acutæ non tam faciliè contingunt senibus quàm iunioribus : multum enim calidum promptè in immensum attollitur, paucum verò non faciliè. Accenditur autem febris ob innati caloris conuersionem ad igneam naturam: verùm tantam senibus euenire conuersionem, ut aqua sit ei quæ iunioribus accidit, vix fieri potest: nam corpora senum frigida, puerorum calida sunt.

XV.

Αἱ χειλῖαι χερσῶν τε καὶ ἡρῶς θερμά περ τε φύσις, καὶ ὑποίμακρότατοι. ἐν ταύτησιν οὐκ τῆσιν ὥρῃσι καὶ τὰ πρὸς δόματα πλείω δότεον· καὶ γὰρ ὁ ἐμφυτον θερμὸν πλείον ἔχουσι. Τροφῆς οὐκ πλείον τε δέονται· σημεῖον αὖ ἡλικίας, καὶ οἱ ἀθληταί.

Ventres Hyeme & vere natura calidissimi sunt, & sonni longissimi : quare per ea tempora alimenta copiosiora sunt exhibenda. etenim tunc calor innatus plurimus est, vnde & pluribus egent alimentis : indicio sunt ætates & athletæ.

Non parum etiam conducunt ad victus rationem inueniendam anni tempora : nam hyberno tempore cum plus appetant homines, ἔσθ' cibum facilius concoquant quàm æstiuo, plus etiam exhibendum est. ventres enim, hoc est, capacitates
omnes

omnes & interna partes, ventriculus, vena, arteria, cordis sinus, Hyeme & Vere calidissimi sunt calore naturali: Nam ob circumstantem extrinsecus frigiditatem se recipit intro calor, sicut Æstate ad sibi affinem protenditur, usque ita contingit dissolui quidem ac dissipari eius substantiam tempore æstivo: contineri ac cohiberi & in profundum secedere hyemali. Ob hoc igitur, & quia ibi inclusus, & quia tum plurimus est, idcirco cibi appetentiam inendit, coctiones auget, & plus sanguinis cumulat, & crassius efficit corpus, & ut superfluitates excernantur providentiam habet: hic enim est omnium operationum naturalium autor & causa. Accidit & his temporibus somnos fieri longissimos ob noctium longitudinem, quod & ipsum multum confert ad coctiones, nutritiones, & cetera natura opera. Quod verò plurimum alimentum sit necessarium ubi calidum abundat, argumento sunt pueri, qui quia calidum plurimum habent, idcirco & pluribus egent, & plura concoquunt. Athleta verò quia exercitijs augent calorem nativum, ob id etiam multis frui possunt alimentis.

XVI.

Αἱ ὑπερὰ διαίται πᾶσι τοῖσι πυρεταίνουσι συμφοροῦσι, μάλιστα δὲ παιδίοις, καὶ τοῖσιν ἄλλοις τοῖσιν ὅπως εἰδισμύοις διατρεῖται.

Victus humidus febricitantibus omnibus confert, maxime verò pueris & iis qui tali victu vti consueuerunt.

Haecenus de quantitate, nunc de qualitate victus agit, tam aegrorum quàm sanorum: nam febris quoniam calida & sicca est passio (est enim conuersio natua calidius ad igneam) victum humidum consulit, indicatione sumpta ab eo quod dicitur, contraria contrariorum esse remedia. Humidioribus verò naturis, siue propter aetatem, siue propter consuetudinem, non contrariam, sed magis affinem seruandam statuit: naturam enim eorum fouere debemus per humida, non eodem quo morbos modo demoliri, semper in memoria habentes, quòd victuum sanorum indicationes, in ijs quidem quae prater naturam sunt, contrarias, in ijs autem quae sunt secundum naturam, similes facere oporteat. Sed in aegris si complicentur affectus, ita ut simul sit hydropisis & febris, quia (indicatione sumpta à morbis ipsis) calida & sicca uni, frigida & humida alteri debentur remedia, ad id festinandum est quod magis urget, altero non omnino poshabito aut neglecto. Sed, cum essentia febris sit in calore prater naturam, magis quàm in siccitate, cur unius contrarij tantum, id est, humidum meminit, praetermittens omnino alterum, id est, frigidum? Dic ipsum id fecisse studio breuitatis, aut vniu-
tum

tum humidum meminisse, ut suum Aphorismum pluribus communem faceret: Sermo enim institutus est tam de febrientibus, quam de sanis. Item alia causa est, quod in imperaturarum omnium pessima est siccitas, & curatu difficillima; & ne talis in imperies, quae ferè inemendabilis est, inualescat, eam oppugnat suo contrario. Praeter ea humidorum usus est iustissimus, ergo iustissime huiusmodi pestem ita corrigit: mors enim nihil est aliud, quam calidi & humidi defectus. Item calor in subiecto sicco evadit acrior, (febricitantis autem corpus calidum & siccum est) hanc acrimoniam caloris, humiditate obviat. Post eundem solius humidi non frigidi meminit, quod frigidorum usus periculosissimus est, ut docetur in libro methodi medendi.

XVII.

Καὶ οἷον ἅπαρ, ἢ δις, καὶ πλείω, ἢ ἐλάσσων, καὶ μέγας, δοτέον δὲ καὶ τῇ ᾠρῇ, καὶ τῇ χύρῃ, & τῇ ἡλικίᾳ, καὶ τῷ ἔθει.

Et quibus semel aut bis, & quibus plurane, an pauciora particulatim oporteat offerre, considerandum. Condonandum autem aliquid ætati, regioni, tempori, & consuetudini.

De quantitate & qualitate dictum superius, nunc de modo offerendi dicitur. Non enim satis est cognoscere quod huic tenuis vel plenus, illi

conueniat humectans vel siccans victus, sed nun-
quid, semel aut saepius plura aut pauciora singu-
lis partibus offerri debeant, intelligendum. Nimi-
rum ex viribus agra. Et dispositione eius qui est
robustus vel imbecillus, plethoricus vel exuccus,
intelligetur quàm multum Et quàm parum,
quàm frequens Et quàm rarum alimentum in-
stitui debeat. Robustus Et exuccus, eget multo,
quia valet concoquere multum: Et frequente, ut
quod habet diminutum resarciatur. Imbecillus
Et plethoricus, eget paucio Et raro. Si cum imbecil-
litate sit humorum defectus vel corruptio, parum
Et saepius offeremus: parum quidem, quia vires
imbecille multum non sustinent: saepius autem,
quoniam defectus exigit adiectionem, corruptio
verò contemperamentum. Sic quidem oportet Et
à morbo Et à viribus agrotantis ad ea qua pro-
posuimus sumere indicationes. Qua in re ma-
gnum etiam momentum habet tempus, aetas, Et
consuetudo.

XVIIII.

Θέρει Et καὶ φθινόπωρον σιτία δυσφορώτατα
φέρουσι, ἡμῶν Et ῥήιστα, ἥρος δ' ἄτερον.

Æstate & Autumno cibos difficillimè fe-
runt, Hyeme facillimè, secundum locum
Ver habet.

Superius in eo Aphorismo, Ventres Hyeme,
Et quantum offerri debeat, nunc quomodo offe-
rendum

rendum sit, indicatione sumpta à tempore ostendit. Quapropter Hyeme quidem raro & plurimum cibi concedit, quoniam tunc inest plus innati caloris: Æstate verò frequentius & parum singulo quoque pastu, propter diminutionem eiusdem caloris, cuius officium est coquendi ac conficiendi cibos. Reliqua verò duo tempora, Autumnus quidem Æstatem subsequitur, Ver Hyemem.

XIX.

Τοῖσιν ἐν τῇσι διεσπασμένοις παροξυσμοῖσι
μὴ δὲν δίδναι, μὴδ' αἰαγχεῖν, ἀλλ' ἀφαίρειν
τῶν διεσπασμένων τῶν κερσίων.

Iis qui per circuitus accessiones habent, nihil dare oportet, neque cogere, sed subtrahere adiectioni ante indicationes.

Ex ipsis etiam accessionibus quæ per circuitus, hoc est per certum ordinem & seriem temporis redeunt, discendum est quomodo cibus offerri debeat egrotantibus. Nihil enim cibi vel potus exhibendum in accessione, nec nisi longè ante accessionem, ne cum natura tota est in concoquendo morbo, ad conficiendos cibos renocetur.

XX.

Τὰ κενόμυα καὶ τὰ κεκερυμμένα δότιος, μὴ κινεῖν, μὴδὲ νεωτεροποιεῖν, μήτε φαρμακείησι, μήτ' ἄλλοις ἐλθισμοῖς, ἀλλ' ἑαυ.

Quæ iudicantur & iudicata sunt integrè neque mouere neq; nouare aliquid, siue medicamentis, siue aliter irritando, sed sinere.

Cum sit crisis solius natura opus, non medici. Est enim crisis subitus natura, id est facultatis naturalis, & præsertim expultricis, motus in morbis, ad salutem omnino, vel ad melius, ad mortem vel ad peius, per insignem aliquam euacuationem. Nihil omnino agendum est medico cum ipsa perficitur crisis, aut iam perfecta est; sed omnia natura permittenda, ne eius actionem turbemus, quæ in hoc tota est, ut materias nocentes expellat. Si verò quicquam deficiat, medici est ut id quod deficit suggerat, euacuans ea quæ ab imperfecta iudicatione sunt relictæ, ne recidiuam faciant. Perfecta iudicationis, & cui nullus numerus indicatorius desit, hæc signa sint: Primum, melior est quæ per euacuationem inferiorem fit, quàm quæ per abscessum: Deinde, per quam humor noxius, quàm per quam alius quispiam euacuatur: Tercio loco, quæ recto fit tramite: Post hæc, quæ facile toleratur: Dein, quæ cum coctione: Et in die decretorio. Horum aliqua si desint, neque integra fuerit iudicatio neque exquisita.

XXI.

Α δὲ ἄρδν, ὅτε αὐτὸς μέγιστα πέπνη, ζωὴν ἄρδν,
 Ἀλγὶ τῷ συμφορῶντων χυμῶν.

Quæ

Quæ ducere oportet quò maximè natura vergit, per loca conferentia eò ducere.

In euacuatione eorum quæ sunt ab imperfecta indicatione relictæ, oportet medicum naturæ motum animadvertere, & si quidem idoneus fuerit, ei conuenit adminiculari, viam struendo, si verò contrarius & noxius, hunc prohibere atque diuertere oportet. ne in partem principatum obtinentem humores noxios, aut omnino quò non expedit, detrudat. Sunt autem euacuationibus conferentia loca; intestina, deiectionibus; v. s. i. a. urinis; ventriculus, vomitionibus; (nam si facultas naturalis ad vomitum insurgat, non est eius motus, interrumpendus, postquam locus & meatus conferens est & manifestus) cutis, sudoribus; palatum & nares, fluxui sanguinis & pituitæ, &c.

XXII.

Πένονα φαρμακός ειν κ' κινείεν, μή ὥμα, μή δὲ εἰ δέχῃ-τιν, μή μὲν ἐργά. τὰ δ' αὖτ' εἶναι τὸν ἐργά.

Concocta medicari atque mouere, non cruda, neque in principis, modò non turgent: plurima verò non turgent.

Humores qui agitantur & de loco ad locum mouentur ac transfluant, medicamento vacuare primo quoque tempore licet: crudos autem & qui in aliqua parte firmati sunt, hos neque medica-

mentis irritare, neque alio auxilio mouere oportet, nisi post coctionem: tunc enim natura pellicente & pharmaco attrahente facilius sequitur educio. Videtur siquidem ipsa natura post coctiones, humores discernere ac utilibus in usum asseruatis superfluos expellere. Quod sola si potest exequi, nec eget auxilio manum porrigentis, medicamento opus non est. Si verò imbecillius agat, id quod deficit oportet supplere, ut tandem humoris noxij fiat euacuatio. Ratio itaq; prohibita purgationis ante coctionem est, quia crudus humor ob crassitiem & frigiditatem est tardi motus, nec pharmaco obedit, unde ex commotione symptomata praua sequuntur, tantò certè deteriora quantò pharmacum est in attrahendo generosius, & humor ob maiorem crassitiem in reluctando validior, aut magis fixus, & in vijs angustioribus. Per alium quidem ducere crudos humores vetat ratio aphorismi, sed aphorismo minimè prohibetur initio pharmaca lenia, quæ alium lubricant & à ventre communes materias ducunt. Nam hoc non est crudum humorem, sed excrementa trahere. Aphorismus autem, omnem crudi attractionem prohibet, non omnem alui deiectionem. Ut igitur medicandi prohibitio, à cruditate; sic initio purgandi atque à remotis attrahendi, permissio, ab illa turgidi ratione pendet. Nomine turgentium intelliguntur tennes, biliosi, aliquam motionem

motionem excitantes, aut aliquò erumpentes, ventrem molestantes, aut saltem non fixi, quales in morbis rarò contingunt. frequentius enim quietem habent humores, & in una aliqua parte consistunt, in qua concoquuntur toto morbi tempore usque ad eius solutionem.

XXIII.

Τὰ χωρίοντα μὴ τὰ πλήθει τεκμαίρεσθαι, ἀλλ' ὡς αὐτὰ χωρὶν οἷα δ' εἶναι καὶ φέρει δ' ὀφθαλμοῖς. καὶ ὅπου δ' εἶναι, μέχρη λεπτοσύνης αἰσθάν, καὶ τοῦτο ποιεῖν ὡς ἐξ ἀρκείᾳ ὁ νοσέων.

Defectiones, non multitudine sunt æstimandæ, sed si talia dejiciantur qualia conveniunt, & ægri facillè tolerant. Atque ubi usque ad animi defectionem expedit ducere, faciendum, si æger possit tolerare.

Non ex copia vacuatio, sed ex his duobus probanda est, si qualia oportet, nimirum quæ viuosè se habent euacuentur, & si ægri facillè tolerant. Vacuationis autem modum statuet etiam virtus ægrotantis, ad cuius usque defectionem procedendum est interdum, ubi in maximis inflammationibus, in adurentibus febribus, & vehementissimis doloribus id suadet usus, & ubi sic valent vires, ut ex animi deliquio rursus emergere facillè queant. Nam huiusmodi euacuationibus multos ita adiuutos esse cognovimus, ut vel san-

tati prorsus restituti sint, vel obtusa morbi vehementia plurimum alleviati:

XXIV.

Εν ὅτις οὐκ ἐστὶ πάθειν ὀλιγάκις, καὶ ἐν δὲ
χῆσι τῇσι φαρμακείῃσι χρῆσθαι, καὶ ὅτῳ πρὸς
ἐξουκλήσαντος ποιεῖν.

In acutis morbis, raro: & in principiis, medicinis purgantibus uti, & hoc cum præmeditatione faciendum.

Non sine ratione dixit raro circa principia morborum acutorum nobis in usum venire purgationes, quoniam non sæpe turgent humores in principijs, qui præcipuam offerunt purgationis initio facienda occasionem. In longis quidem morbis expectanda concoctio est, sed in acutis in quibus turgent, aut saltem fixi non sunt humores, inter initia purgandum, ne morbus inualescat, dissolvantur vires, ac in partem aliquam principem decumbant humores vagi. Qua in re cum sint multa perpendenda, tam ex modo humoris quàm dispositione corporis, merito dixit Hippocrates, multa præmeditatione ei opus esse qui in principijs purgare tentat. Non quòd in alio exoneranda requiratur multa præcautio, sed in parte humoris noxij velut turgentis educenda: tunc enim perpendere oportet qualis sit humor, & quatenus turgentium vel fixorum participationem habeat:

In

In corporis dispositione perpendendum, per quos
meatus sint humores educendi, an satis illi sint
referati necne, an idoneè se habeat ager ad huius-
modi purgationem. Nam qui cruditate laborant
multa, qui tenaces ac crassos cibos assumpserunt,
quibus est aliqua viscerum inflammatio y haud-
quaquam apti sunt ad purgationes. Quibus ex
causis, & quia medicamenta calida febrem au-
gere nata sunt, suadet initio purgandum esse cum
multa religione & cautela.

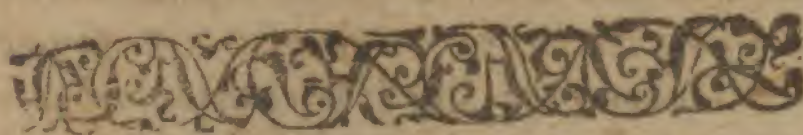
XXV.

Ἡ οἷα δὲ καὶ ταύρα, καὶ ταύρωνται, συμ-
φέρει τε καὶ ὁ φόρος φέρονται. ὅτι δὲ ἐν αὐτῇ,
δύναται.

Si qualia oportet purgari purgentur, con-
fert, & facile ferunt: si contra, difficulter.

Est hic Aphorismus magni usus, qui toties ab
Hippocrate inculcatur, & tot locis, in 2.22. & 23.
libri primi. In 2. & 3. libri quarti: In quo, cum
alias purgationes, tum eas præcipuè vult intelligi
que per inferna fiunt deiectione. Nam morbi pro-
prium omnes initium habent à ventris infe-
riore, & per ventrem insignes purgationes fiunt
totius corporis, & venter ipse totum hominem
regit, ipsiusque moderatur habenas, ac vitæ guber-
nacula tenet: acceptos enim cibos conficit & per

omnia membra diuidit: ac utili distributo, quod ex his superfluum est educit. Certe huic nihil potest offensionis accedere sine grauissimo totius corporis incommodo. Quod olim planum fecit Agrippa, confecto de membris conspirantibus in ventrem apologo.

APHORISMORVM

HIPPOCRATIS

Sectio II.

APH. I.

ΕΝ ὧ ῥεσθίματι ὅταν ὁ πόνον ποίει, θανάσιμον,
ἐν δὲ ἀφελείᾳ, ὁ θανάσιμον.

In quo morbo somnus laborem facit, mortale: si verò iuuat, non mortale.

Somnus eo tempore quo non conuenit (ut in principijs accessionum, in quibus horror vel rigor, vel exteriorum partium refrigeratio contingit) si noceat, nihil nouum, aut graue aliquid portendit, ut qui non conuenit esse tunc utilis. verum quo in tempore morbi plurimum conferre solet

selet somnus, ut in declinatione, in eo (si prater id quod nihil prodest, etiam nocet) mortem non absque ratione significat. Nam per somnum calor ad intima receptus, & quantum fieri potuit auctus, cum tamen causas morbum efficientes euincere pra imbecillitate sui aut humorum prauitate nequiverit, ostendit quod natura (quae post somnum leuata non est, sed ex eo peius habet) quam ante fortiori malo succumbit. Ex somno autem lusiones sunt, quod febres aut non dissoluantur, aut etiam exacerbantur, & quod dolores intenduntur, & fluxiones multiplicantur, & crescunt inflammationes. Quidam autem inter dormiendum delira loquuntur, & ubi experges facti fuerint, multo tempore in delirio perseverant. Quosdam somnus grauissimus dormientes occupat, & vix cum punguntur excitantur. Hac vero contingunt propter humorum prauitatem, qui, dum per somnum minimè concoquuntur à calore naturali, perniciem magnam indicant. Si verò euiti fuerint à natura, & somnus iuuerit, hinc sanitatis indicium habebunt, dummodo signa alia salubria eodem conspirent.

II.

Ὅταν ὁ ὕπνος ἐξ ὀνείρου ὀνείρου ὀνείρου, ἀγαθόν.

Vbi somnus delirium sedat, bonum.

G 3

Quoddam velut exemplum particulare subiungit antecedenti sermone, periculosioris morbi nomine a iis etiam intelligi volens: quos si somnus sedauerit, naturam victtricem esse significabit.

III.

Ἦν ὁ, ἀγρυπνία, ἀμφότερα τοῦ μέτρου
μεῖζον ἡνέκεα, καὶ ἡνέκεα.

Somnus, atque vigilia, utrunq; si modum excesserit, malum.

Non solum de somno & vigilia hoc verum est, sed & de adiuuendis, sumendis, faciendis, educendis omnibus, in quibus quicquid mediocritatem excesserit nocivum esse solet. Quemadmodum somnus longus dicitur, qui modum naturae convenientem excedit: ita gravis, qui praeterquam quod immoderatus est, habet etiam difficilem expergesactionem, qualis in Comate soporifero videri potest: fit autem huiusmodi somnus refrigerato cerebro: quae refrigeratio cum fuerit fortis, mixta quidem humiditati, lethargicas passiones inducit: cum siccitate verò, eas quae Cataplexiae seu catalepses aut deprehensiones vocantur. Caterum immodica vigilia, quae vel ex sola intemperie calida cerebri, vel ex humoris biliosi abundantia cum siccitate sunt, hoc habent mali, quod spiritus vitales unà cum calore naturali diffi-

dissipant. cruditates pariuunt, cibi & potus coctionem impediunt.

I V.

Οὐ πλεονεξία, ἢ λιμὸς, ἢ ὅλ' ἄλλο ἢ δὲν ἀγαθόν, ὅτι αὐτὸ μᾶλλον τῆς φύσεως ἢ.

Non satietas, non fames, neque aliud quicquam quod modum naturæ excesserit, bonum.

Cum sanitas moderatio quadam sit, & temperies, necesse est omnes excessus, qui plurimum à modo recesserunt, iam aegritudines esse. Idem vult intelligi in sumendis, admouendis, faciendis, educendis omnibus quæ si modum excedant (excessu notabili) mala putanda sunt. Labor (inquit) cibus potus, somnus, verus, omnia mediocria sunt. Epidemiorum 6.

V.

Κόποι αὐτόματοι φράσσονται νύκτας.

Lassitudines sponte natæ morbos prænuntiant.

Non hic lassitudinum meminit quæ ex motionibus & laboribus fiunt, sed earum quæ sponte, hoc est, sine ullo motu corporis & animi natæ contingunt. hæc morbos prænuntiant, nimirum febres, si in toto sentiantur corpore, vel morbos partium in quibus consistant illæ lassitudines: Quippe ex ipsis, morbi causa adesse significatur. Sunt autem utriusque lassitudinis tres species:

Prima, qua ulcerum: Secunda, qua lentionis: Tertia, qua inflammationis sensum habet. Prima quidem, ex vitiatis humoribus ortum habet: Secunda, ex plenitudine: Tertia, ex utrisque simul coniunctis: De quibus amplissime alijs in libris disputatum est, ut hinc non sit opus repetitione.

V 1.

Οἱ ὅσοι ποῖοντες ἢ ἔσθοντες, καὶ πολλὰ καὶ
ποῶν ὅσα αἰσθάνονται, τετέστιν ἡ γὰρ μὴ νοσεῖ.

Quicumque dolentes parte aliqua omnino dolorem non sentiunt, illis mens ægrotat.

Dolentes hinc intelliguntur habentes aliquam affectionem dolorificam: nam vere dolor non est absque sensu, quum sit planè nihil aliud dolor, quàm rei contristantis, & in contrarium naturæ habitum mutantis repentina perceptio: Quod dormientes, si pungas, vel colaphis cadas, non doleant, idè fit, quia eorum apprehensio id non animadvertit. Proinde in dolore sunt alteratio subita, vel solutio continui, impressio in parte qua nata est sentire, & apprehensio illius impressionis: Vnde fit ut dolentes & non sentientes repugnantia sint, nisi intelligas dolentes, hoc est, habentes affectus dolorificos, seu qui dolores excitare consueverunt: huiusmodi affectus si adsint, & ab

ἢ ab aegrotis non sentiantur, ei mentem laesam
esse significant.

VII.

Τὰ ἐν πολλῷ χρόνῳ λεπταίνοντα σώματα, τα-
ραξῆς ἰπτανατέφειν δεῖ· τὰ δὲ ἐν ὀλίγῳ, ὀλίγως.

Quæ longo tempore extenuata sunt cor-
pora, lente reficere oportet, quæ verò bre-
ui, breuiter.

Cum solida substantia nisi longo tempore
extenuari non possit, longo etiam tempore eget
ut reficiatur: humida non tanto tempore eget:
Spirituosa omnium minimo.

VIII.

Εἰ ἐν νόσῳ τροφὴν λαμβάνων τις, μὴ ἰσχύει
σημαίνει ὅτι πλείονι τροφῇ τὸ σῶμα χρεΐται. ἢ δὲ
τροφὴν μὴ λαμβάνοντος ἔλθῃ γέννηται, χρεὶ ἐπι-
δέναι, ὅτι κενώσι· τὸ δὲ εἶται.

Si à morbo cibum assumens quis non cor-
roboratur, pluri alimento corpus uti signi-
ficatur: quòd si non assumenti cibum hoc ac-
cidat, scire oportet quòd indiget euacua-
tione.

Qui post morbi solutionem abundans alimen-
tum sumentes cum appetitu, non possunt vires
salubres recuperare, copiosiore utuntur quàm pro
ratione, ἔτι quàm vires possint conficere, unde
ex eo grauantur, ἔτι non nutriuntur. Qui vero

nec appetunt, nec quod satis est assumere possunt, vitiosos humores habent. quos nisi euacuaue-
rint, aut missione sanguinis (si corpus est plethori-
cum) aut detractione purgantis (si cacochymum)
feri non possunt ut sanitati restituantur. Hippo-
crates enim quando proportionem inuicem seruata
humores omnes augentur, aut alio modo peccant,
missione sanguinis auxiliatur: Vbi verò unus
aliquis superabundat, aut vitiosè se habet, pur-
gatorium dat medicamen.

I X.

Τὰ σώματα γὰρ, ὅπου αὖτις βέληται καὶ αἵ-
μα, ὅσα ποιεῖν.

Corpora cum quispiam purgare volue-
rit, oportet fluida facere.

Sive per vomitum sive per alui subductionem
purgare velis, fluidum corpus efficiens optimè
purgabis: Erit autem fluidum omnib. meatibus,
per quos educenda est materia, sic rejeratis, ut
nulla obstructione impedit, si facile eam transmi-
tant: humoribus autem, si fuerint in corpore
crassi ac glutinosi, sic incis, abstersis, atq; exte-
rioratis, ut quàm maximè fieri potest ad fluen-
dum sint parati. Verùm in acutis morbis, in qui-
bus serè iurgent humores, ista preparandi non
datur occasio, nec semper etiam est necesse prepa-
rare.

Τὰ μὴ

X.

Τὰ μὴ καθαρά τῶ σιμῶν, ὀκῶσον αὐτὴν ἰσχύος,
μᾶλλον βλάβης.

Non pura corpora quantò plus nutries
tantò magis lædes.

*Impura corpora, in quibus sunt aliqua reli-
quia humoris corrupti per morbum, offenduntur
alimento cacochymia familiari, ut si pituitosum
pituitosis, biliosum biliosis. &c. detur. Corrum-
pitur enim alimentum adueniens corpori malos
humores habenti. Nutries, dixit, pro eo quod est
largiore cibo implebis: nam nutritio propriè di-
cta, variati est repletio & perfecta assimilatio,
qua tum non fit cum læduntur corpora nutri-
mento. Sunt ergo paulatim purganda, ac in pur-
gati locum substituendus bonus cibus, sed pau-
cus.*

XI.

Πᾶσι πλεονέχον πεπεῖσται, ἢ σίτῃ.

Facilius est impleri potu, quàm cibo.

*Eadem sententia est in libello de alimento:
Quicumque indigent citissima adiectione, humi-
dum remedium ad recuperandas vires optimum
est: ubi verò adhuc celeriore egent, per odores refi-
ciuntur. Nam humida, si non ita nutriunt ut so-
lidiora, superant tamen nutriendi celeritate, quo-
niam humidum ut facilius alteratur, ita prom-
ptius quoque distribuitur.*

Τὰ ἐγκατελειμμένα νόσημα ἐν τῇσι νέστοις μὲν
κρίσιν, ὑποστροφὰς ποιεῖν εἴωθεν.

Quæ relinquuntur in morbis à iudicatione,
recidivas facere consueverunt.

Humorum pravorum reliquæ, post crîsim imperfectam, in putredinem conuertuntur, ac febres accendunt, aut alios morbos excitant, nisi in tempore vacuentur à medico. Qui relinquitur inter alios sophista, hereticus, malus homo, alijs morbum afflat, & scabiem affricat, sanis contagiosus: ita morborum reliquæ, putredine inualefcente, recidivas facere consueverunt.

Οὐόσοις κρίσις γίνεται, ταύτοιςιν ἡ νύξ δυσ-
στροφὴς ἢ ἀπὸ τῆς παρῆξ υσμῶδ. ἡ δὲ ἐπιόδου σύ-
φορωτέρη ὥς ἐπιτεπολύ.

Quibus iudicatio instat, iis nox, quæ accessionem præcedit, difficilis est: quæ verò subsequitur magna ex parte facilius exitit.

Crisis est subita in morbis ad melius, vel ad deterius mutatio: fit autem natura separante à bonis mala, & ad excernendum preparante. Quo fit ut in tali turbatione grauius se habeant egri: grauius autem hac nocte præcedente accessionem,

sionem, clarius percipitur, quod ea somnum interruptum contingat, nocte vero sequente crisin perfectam, lenius habent, natura scilicet à superuacuis & molestis humoribus exonerata.

XIV.

Εν τῇσι τῆς κριλῆς ῥύσονται, αἱ μεταβολαὶ τῆς
Διὰ χωρημῶν ὠφελέουσιν, ὡς μὴ ἐς τὴν πονηρὰν μετα-
βάλλῃ.

In profluuiis alui mutationes excrementorum iuuant, nisi ad mala mutatio fiat.

Deiectiones versicolores per crisin excerni melius est, quàm eas in corpore retineri. Quod si mutatio fiat ad signa coctionis, vel ad colorem eum qui sit naturali vicinus, bonum: Sin minus, contrà. Idem iudicium de urinis, in quibus si fiat talis mutatio, ut ubi tantum apparebat nebula, nunc appareat enaorema, ac tandem hypostasis alba, lauis, equalis, optima est mutatio: Sin minus, contrà.

XV.

Ὅπου φάρυγξ νοσέει, ἢ φύματι ἐν τῇ σώματι ἐκφύεται, τὰς ἐκκρεσίας σκέπτειται. ὡς γὰρ χολώδεις ἔωσι, τὸ σῶμα ξυνοσέει, ὡς δὲ ὄμβριον τοῖσιν ὑγιαίνεισι γίνωνται, ἀσφαλὲς τὸ σῶμα τρέφει.

Vbi fauces agrotant, aut tubercula nascuntur in corpore, excreciones inspicere

oportet: Nam si biliosæ fuerint, corpus vñ agrotat: Si verò similes sanis, tutum est corpus nutrire.

Ore, aphibis aut alijs ulceribus affl. elato, vel tuberculis in corpore natis, excretiones inspicienda sunt: Nam si biliosæ fuerint aut atrabilaria, aut etiam phlegmatica, significant non tantum ad cutem herere ipsos humores prauos, sed & intus esse. Quocirca purgationi tum potius insistentum quam nutritioni, quoniam impura corpora quò magis nutries eò magis laedes. Si verò excretiones sint sanis similes, tunc significant naturam omnes prauos humores ad cutem expulisse, ac nihil intus reliquisse mali. Quare sine periculo corpus huiusmodi vitiosis humoribus vacuum nutriemus.

XVI.

Οὐ γὰρ λιμὸς, ὅ δ' εἰ πονέειν.

Vbi fames, laborandum non est.

Est hic sermo communis ad sanos & agros, sanis enim non sunt precipienda exercitia simul cum inedia, neque etiam agris aliquis vehementior motus adhibendus eo die quo cibi abstinentia imperari debet, neque sanguinem mittere oportet, neque citare vomitum, neque purgare, neque multa vi frictione, neque aliquo forti motu. Motus siquid in huiusmodi vires dissolvunt

nunt ubi cibus defuturus est. E diuerso dici potest, ubi laborandum, esuriendum non est.

XVII.

Ὅταν αὖ τροφή πλεονέχῃ φύσιν πλείων ἐπέλθῃ, πλεονέχον ποιεῖ. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἰατρική.

Vbi cibus præter naturam plus ingestus est, hic morbum facit: ostendit autem ianatio.

Plus cibi quam natura modo conueniat, repletio nominatur: plus autem in corporibus duplex est, unum, quantum ad vasorum capacitatem, alterum, ad vires seu ad illam quæ nos gubernat naturam; de quo intelligens Hippocrates, dixit excedentem cibum id est, grauantiem vires, esse præter naturam, & morbum subinde generare: Nam cibo supra modum ingesto, ubi adhibita euacuatione agrotus leuabitur, argumento erit morbum ex cibi multitudine fuisse ortum. Euacuationem autem dicere consuevit Hippocrates, quando humores omnes æqualiter vacuantur, quod potissimum fit venæ sectione: purgationem autem, quando praua affecti qualitate educuntur, medicamento proprio, quod humores peccantes solos natum est educere.

XVIII.

Τῶν τρεφόντων αἰθρώς καὶ λαχέως, λαχέως δὲ αἱ ἀλαχρήσιες γίνονται.

Eorum quæ vniuersim, & velociter nutriunt, veloces quoque fiunt excretiones.

Omnia quæ paruo post assumptionem tempore, & velociter nutriunt, velocem etiam habent excretionem: sed quæ contrariam naturam habent, ea tardè excernuntur. Nam una quæque pars proprium sibi ex cibis alimentum nata est attrahere, & sibi apponere: mox ubi fuerit saturata, tunc ipsos emitte ad excretionem. Siquidem ubi id completum est, cuius gratia retentrix facultas erat vsui, succedit expultrix, quæ quod reliquum est expellit foras.

XIX.

Τῶν ὀξείων νοσημάτων ἡ πάντων ἀσφαλὲς αἰ ἀποδιαγρῶσις, ἥτε ὁ θανάτου, ἥτε τῆς υγείας.

Acutorum morborum non omnino tutæ sunt prædictiones, neque salutis, neque mortis.

Acuti morbi quos magna ex parte comitantur febres continuæ, præterquàm quòd colerrimè iudicantur, statim etiam magnitudinem habent: fiunt vel ex humoribus calidis nullum certum obsidentibus locum, vel in loco certo patiente fiunt, ut pleuritis, peripneumonia, synanche. Morbi verò longi à crassis, lentis, & frigidis humoribus facti, in patientibus partibus impacti sunt

sunt atque fixi, qui, quia causam habent non
ad id motuam, predictiones in his sunt tutiores:
In acutis vero non omnibus certa sunt, verum
aliquando falli praecognitionem faciunt Hippo-
crates, ob subitas quae in his contingunt muta-
tiones. Et quia humor noxius saepe ex uno loco
transfertur ad alterum, de parte igneabili ad
principem, & de principe ad aliam fertur: haec est
causa propter quam multi reualescunt, quos mo-
rituros medicus praedixit: & multi moriuntur,
quos minimè morituros existimauit: huius autem
res causa est humor noxius sic errabundus unde
prognostici falsitas contingit. Quo fit ut in his
non temerè sit de morbi exitu pronuntiandum.

X X.

Ὅ κρύσσει νεοίσιν ἔστιν, αἱ κρύσεις ὕδατος
τετέοισιν ἀποξηράσκειν ξηραίνοντι. ὁ κρύσει
ἢ νεοίσιν ἔστιν, αἱ κρύσεις ξηραίνουσι, τετέοισι
περὶ στυγέουσι γινώσκουσιν ὕδατιν νττι.

Quibus iuuenibus adhuc aluus humecta
est, his senescentibus exsiccat: quibus vero
iuuenibus adhuc aluus sicca est, his senescenti-
bus humectatur.

Qui aluos habent natura humidiores, magna
ex parte sit, his senescentibus, ad contraria trans-

H

mutatio: qui vero sicciores, ijs eadem victus ratione, euasa, fiunt in senectute humidiores, propter contrarias iuuenum & senum temperaturas. Vel quia minus cibi assumitur in senectute, quàm potencie hepatis congruat, vel quia parum bilis confluat ad aluum, vel quia retentrix facultas est robusta, expultrix imbecilla, excrementa siccantur. Quibus vero ob innatam siccitatem facultas retentrix fortior existat, ijs senescentibus fiet imbecillior, & ea ratione excrementa humectabuntur, quoniam expultrix valens est, retentrix imbecilla non remorante fluxum ciborum. Quod etiam ob hepatis refrigerationem accidere potest, vel ob multa bilis affluxum ad intestina, quæ ea sollicitat, & ad excretionem inuitat.

X X I.

Λιμὸν ἰώρηξις λύει.

Famem vini potio soluit.

Fames, non omnis, sed vehemens, implacata ciborum appetentia, dicta canina fames, suctus continuus oris ventriculi ab intemperie frigida: hæc meri potu soluitur. Vinum enim generosum (si præsertim post edulia pinguia offertur) innatans, quia longiore tactu calefacit, emendat intemperiem illam frigidam, unde famem excitatam sedat.

Α' πδ

Α' πὸ πληθύνειν ὁκρέσαι αὐτὸ νοσήματα γίνονται.
κένωσις ἴηται. καὶ ὁκρέσαι ὑπὸ κενώσεως, πλη-
πληθύνει. καὶ τῶν ἄλλων ἢ ἐπεναντίας.

Quicunque morbi ex repletionione fiunt, cu-
rat euacuatio. Et quicunque ex euacuatio-
ne, repletio; & aliorum contrarietas.

Quod quidem multitudo morbum efficiat, an-
tea dictum est: quod autem euacuatio sit eius
curatio, cum id unicuique manifestum sit, non
est opus dicere, sicuti neque de omnibus alijs cau-
sis quae morbos committunt, quod per contraria
curentur.

Τὰ ὁκρέσαι τῶν νοσημάτων κένεται ἐν τεσσα-
ρεσκαίδεκα ἡμέρησι.

Acuti morbi intra quatuordecim dies
iudicantur.

Acuti morbi simpliciter, quia magni sunt, &
ad suum vigorem celeriter properant, magnas, &
subito faciunt permutationes: in quibus si ad
melius, vel ad sanitatem mutatio repente fiat,
superante natura perniciem imminuentem ab eo
qui morbum committebat humore, bona iudi-
catio dicitur ab Hippocrate: si vero ad deterius,
vel ad mortem fiat, natura vi prostrata, mala.
Terminum autem istius iudicationis definit se-

cundam septimanam, ita ut non ultra decimum quantum diem prorogetur, licet illum diem anticipare possit. Sunt alij quidem, sed non simpliciter acuti, quos interpretes nonnulli, ex decidentia vocant. Hippocrates in prognost. hos dicit acutos, qui in quadraginta diebus indicantur.

XXIV.

Τῶν ἐπὶ τῇ αἰ τετάρτῃ ἐπιόνηλ. ἑπέρης ἐξδο-
μίδας ἢ ἐξδὸν δέχνη. Γεωρητὴ δὲ ἐνδομήτῃ, αὐτῇ
γεωρητῇ ἐπὶ τετάρτῃ τῆς ἑπέρης ἐξδομίδος. Γεωρητὴ ὅ
πάλιν ἢ ἐπὶ τῇ ἐξδομίδι. αὐτῇ γὰρ ἐπὶ τετάρτῃ
μὲν δὲ τῆς πεντακονταδεντῆς, ἐξδομὴν ὅ δὲ
ἐνδομήτῃ.

Quartus dies septenorum est index, octavus alterius septimanæ principium existit: est verò & undecimus contemplabilis: Ipse enim quartanus est alterius septimanæ: contemplabilis rursus decimus septimus, quippe quartus est à quarto decimo, septimus verò ab undecimo.

Indices & contemplabiles dies nominat, quod sequentes dies decretorios, quales futuri sint, qualia ut habebunt mutationes, aut crises, inditent. In diebus autem (quoniam septenario circuitui magna vis inest in iudicando; quartanario verò in demonstrando) fit ut quartus, dies septimi; undecimus, decimi quarti; decimus septimus.

vigs-

vigesimi; vigesimus quartus, vigesimi septimi;
 & sic deinceps, à quartanario ad septenarium
 procedendo, fit index. Caterùm alij inter iudica-
 torios & indices, dies intercidentes dicuntur, in
 quos, non nisi erratis quibusdam interuenienti-
 bus, crises transferuntur. Quippe in ijs, non natu-
 ra motu ac impulsu, sed morbi magis malitia, aut
 extraneo aliquo impellente, iudicationes fiunt:
 hinc est quòd à nonnullis prouocatoriij nominen-
 tur, quòd nimirum in ijs natura, non sua sponte,
 sed prouocata pugnam contra noxios humores
 adoriatur.

XXV.

Οἱ θερινοὶ τετραταῖοι τὰ πολλὰ γίνονται βρα-
 χέες. οἱ δὲ φθινοπωρινοὶ μακροὶ, καὶ μάλιστα οἱ
 ἀπὸ τοῦ χιμῆρα συνάπτοντες.

Æstivæ quartanæ magna ex parte breues
 sunt, Autumnales verò longæ, præsertim
 quæ Hyemem attingunt.

Non solum quartanæ breues Æstate sunt, sed
 & ægritudines aliæ, propterea quòd humores vi-
 tiosi ambientis calore per vniuersum corpus fusi,
 promptè discutiantur, meatibus totius corporis
 patefactis. Quibus igitur vires validæ sunt,
 noxijs humoribus euacuatis, ij citò reualescunt
 à morbo: quibus verò sunt imbecilles vires,
 unà cum euacuatione humorum ipsæ dissoluntur.

itur ac agri intereunt. Quare non sine ratione morbi Æstate longi non sunt. Sicuti veò Æstate discuti humores, & vires dissolui contingit, hoc est, agros sanitati restitui, aut citò interire: ita Hyeme contraria eueniunt, ut & humores intus remaneant meatibus corporis frigore occlusis, & vires seruentur robustæ. Neque igitur morbi solvuntur manentibus ijs qui eos efficiunt humoribus, neque agri moriuntur viribus interim sufficientibus.

XXVI.

Πυρετὸν ἐπὶ πασσμῶν βέλτερον ἢ πασσμὸν ἐπὶ πυρετῶ.

Febrē conuulsioni superuenire melius est, quā febrī conuulsionem.

Cum janum aliquem repenti conuelli acciderit, huiusmodi conuulsionem fieri ex repletionē partium nervosarum est necessarium. Etenim nervi replentur frigidis & glutinosi humoribus, unde contracti versus originem suam nobis nolentibus conuulsionem patiuntur. Hisce igitur febris sponte natura superueniens soluta est magna ex parte calfacere, extenuare, digerere superfluum humiditatem, atque adeo conuulsionem ipsam sanare, affectus affectum. Si verò ex febribus ardentibus totum corpus exsicceetur, & nervi deinde ex siccitate conuulsio accadat, hoc maximum est malum, & penitus insanabile, quoniam
len-

longum tempus exigitur ad consummatam ner-
uorum siccitatem remouendam: quinimo habi-
tualis humiditas, si semel absumpta fuerit, vix
vquam recuperari potest: mo. bi autem acerb-
itas inducias non admittit, sed vires dissoluit, &
subitum exitium affert.

X X V I I.

Τοῖσι μὴ καὶ λόγον κορυφίσαιεν ὁ δ' εἰπεύον,
 ὁ δὲ φρεσὶν αὖτις λίαν πέμπετο καὶ γενόμηναι ὅσα λό-
 γω. ἔα γὰρ ποικίλ' ἔστιν ἑσπερίαια, καὶ ὁ
 πάντοτε. ἀφ' αὐτῶν ὁ δὲ κορυφίσαιεν εἴωθεν.

His quæ non ex ratione leuant, confidere non oportet, neque admodum formidare mala quæ præter rationem eueniunt. Plurima enim horum instabilia & infirma sunt, nec perseverare aut diutius durare consueverunt.

Cum morbus vehemens subito cessat & remittitur, idque neque per sudorem aut vomitum, neque per alui detractionem aut profluvium sanguinis, corpore euacuato, ac nec apparente quidem ullo coctionis signo, ex sit maiorem morbi remissionem infidam esse, & minimè securam. ut pote, quæ deterius quiddam in posterum comminetur. Mala verò quæ in morbo præter rationem accidunt, ut spirandi difficultas, delirium, rigor, febris, non à modum formidanda sunt, nam hæc quoque stabilia non sunt, tantumque abesse videntur.

lum aliquod significant, ut etiam futuram brevi tempore morbi indicat: ouem ostendant, praesertim ubi prius signa cecidionis apparuerint.

XXVIII.

Τὰν πυρεσόντων μὴ παντάπασιν ἐπιπολαίως
ἔστιν ἀδύνατον καὶ μὴ γὰρ ἐνδοξάναι τὸ σώμα καὶ ἔστω
τῆς κατὰ φύσιν ἰσότητος ἔστιν λόγον, μαχθήσθην. ἔστι μὲν γὰρ
μᾶλλον ἐστὶν σωματικὸν, ὅτι ἀδύνατον.

Corpus eorum qui non omnino leuiter febricitant, peristare & nihil cominui, aut magis quàm ratio exoptulet extenuari, malum. Alterum enim diuturnitatem morbi, alterum imbecillitatem significat.

Febricitantium non omnino leuiter, id est, grauius, est, & velut media quadam febre intermittem a modum ac vehementem, corpus permanere, & nihil minui neque collabi, vel plusquam magnitudo morbi postulat contabescere, malum. Nam quòd tale permaneat id ex densitate cutis accidit & crassitie humorum, & propterea longitudo morbi significatur: quòd autem contabescat nimis, id contingit ob humorum tenuitatem, aliquando & cutis raritatem, aliquando verò & ob solam virium imbecillitatem, qua magna ex parte cutis & humoris tenuitatem consequitur: tum enim celerrimè corpora emaciantur & euacuatur per eam qua difflatio insensibilis nominatur.

A. p. x.

29 Ἀρχομένων τῶν νόσων καὶ πρὸς κίνησιν,
κίσει ἀκμαζουσῶν ὃ ὑσυχίᾳ ἔχον βέλπιόν ἐστιν.

Cum morbi inchoant, si quid videtur
mouendum, moue: cum vero consistunt ac
vigent, melius est quietem habere.

30 Περὶ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν τέλει πάντα αἰθε-
νέστερα, καὶ ὃ τῶν ἀκμῶν ἰσχυρότερα.

Circa initia & fines omnia imbecilliora,
circa statum vero fortiora.

Cum humores in aliqua corporis parte fixos
atque formatos ante coctionem mouendos esse
vetuerit, non abs re conuenit hic ut si expediat,
& si quid initio mouendum appareat, mouea-
mus; non semper inter morborum initia humo-
res mouendi libertatem concedens, sed tum so-
lum cum turgent, aut saltem fixi non haerent.
Quod ceriè non impedit quominus initio aluum
ducas glande, clystere, vel leui pharmaco quod
lubricando non fortiter attrahendo purget, ut
ab excrementorum onere leuentur intestina,
& alijs succis educendis reddantur paratiora.
Hæc levis inanitio, qua vacuatio crudorum non
est, sed excrementorum, prodest interim ad
maiora: nam si quid noxi humoris circumstat,

etiam educitur & omnibus his meatibus resera-
tis sapissime per quandam sequelam ex superio-
ribus partibus aliquid emittitur, ut 2. de compo-
sitione medicamento um secundum locos & 12.
methodi traditum est de clystere, qui etiam ex
mesenterio & simis hepatis frequenter educitur. Rei
summa in hoc sita est, ut cum nobis non disint
medicamenta clementia, antiquis etiam ignota,
liceat initio morbi purgare eo pharmaco, cuius
vis ex ea parte non attrahat in qua haeret aliquid
cruditas, & praeterim à mesenterio & iocinore:
nam primarum venarum cruditas quamvis alia
omnis, hac tamen est qua pharmacum maxime
detestatur. Quare sicuti turgens humor, & qui
turgentis nomine potest intelligi, tenuis, sincerus,
pestilens, mobilis, deorsum vergens, quiescere non
permittens, & qui unque à crudis longius rece-
dit, mox educi cum praemeditatione potest: ita
crassus & fixus educendus in principio non dice-
tur, ideo quia prius extenuari & incidi debebit,
& morbi coctio expectari. Medicus itaque, si quid
initio mouendum esse duxerit, vel missione san-
guinis, vel purgantibus medicamentis id moueat,
in memoria semper habens, quod desperatos at-
tingere non oportet. In vigore autem ab omni re-
medio abstineat. Nam in statu symptomata omnia
cum sint acerbissima & natura sit intenta morbo
profligando, ea medicamenta auerenda non est
ab 12. Alio.

XXXI.

Τὸ ἐξ ἀρρώστιας δύσπεπτον μὴδὲν ἐπιδιδόναι
ἐστὶν καὶ μὲν καὶ κακόν.

Eius qui ex ægritudine benè cibatur, ni-
hil proficere corpus, malum.

Quod corpus eius qui à morbo cibum capit,
non proficit nec evadit carnosum, vegetum, flori-
dum, hoc fit ex facili tatis imbecillitate, vel ex
malo um humorum superabundantia.

XXXII.

Ὡς γὰρ πολλὰ πάντες οἱ φασίως ἔχοντες, καὶ
δύσπεπτον μὴδὲν ἐπιδιδόντες, καὶ μὴδὲν ἐπιδιδόντες,
ἀπὸ τῆς τέλει πάλιν ἀσπένδουσιν· οἱ δὲ καὶ ἀρρώστιας
μὴδὲν ἀσπένδουσιν ἰσχυρῶς, ὅτε ἔργον δὲ δύσπεπτοντες, βέλ-
λον ἀπαλλάσσουσιν.

Omnes fere qui malè se habent circa ini-
tia cupide comedentes, nec quicquam pro-
ficientes, ad postremum rursus cibum non
appetunt: qui verò circa initia cibum valde
fastidiunt, postea benè appetentes, ij in me-
lius evadunt.

Quidam soluti morbo benè appetunt, qui se
corroborantur, bonum: sin minus, vel facultas
nutrix imbecilla est, vel abundant humores no-
xij, vel plenius quàm pro naturæ modo cibantur.
Quidam non appetunt, quia natura longa pugna
fatigata, quiete gaudet magis quàm alimento:
Quod ex longo itinere fessis usu venit, paulatim

tamen comedentes corroborantur & renalescunt.
Quod si perseveret deiecta appetentia, significantur
reliquia humorum vacuandorum.

XXXIII.

Εν πάσῃ νόσῳ ὁ ἰσθμὸς τῆς ψυχῆς νοστα, καὶ
ὁ ἰσθμὸς τοῦ σώματος πρὸς τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ τὸν ὅτι ἐναν-
τίον καὶ ἑαυτοῦ.

In quovis morbo mente constare, & bene
se habere ad illa quæ offeruntur, bonum:
contrà verò se habere, malum.

Ex constantia mentis significantur omnia sa-
na esse quæ circa cerebrum sunt; sicut ex prom-
ptitudine quadam ad ea quæ offeruntur, conie-
ctura fit de ijs quæ ad ventrem attinent, & hepar,
& cor. Sic se res habet: In ijs omnibus in quibus
ager parum recessit à consuetudine naturali per
morbum, siue in apprehensione & ratiocinatio-
ne, siue in appetitu cibi, in colore, vigore, siue in
alijs omnibus consuetis, melius est quàm si mul-
tus fiat recessus. Omnes enim morbi iudicantur
quanti sint, aut quales, ex recessu à natura.

XXXIV.

Εν τῇσι νόσοισιν ἥσων κινδυνεύουσιν οἷσιν αὐ-
τοῖς κείνῃ τῆς φύσεως, καὶ τῆς ηλικίας, καὶ τῆς ἐξέ-
σεως, καὶ τῆς ὥρης ἢ νόσος ἢ μὲν καὶ, ἢ οἷσιν αὐ-
τοῖς κείνῃ κατὰ τὰς τέχνας.

In

In omnibus morbis partes quæ ad umbilicum, & imum ventrem sunt crassiores esse melius est : plurimum verò extenuari, & contabescere, prauum. Ad purgationes etiam quæ per inferna fiunt, hoc idem tutum non est.

Hypochondria optimum est absque dolore esse, & mollia, & equalia. In his autem quæ carnosæ sunt & crassæ, hæc meliora sunt : Quæ verò tenuia, mala : & tanquàm signa, & tanquàm causa. Signa enim sunt partium, quæ contabuerunt, imbecillitatis : causæ verò, quòd ciborum concoctio bona non fiat in ventre, neque sanguificatio in hepate. Nam à crassitie abdominis calor nativus augetur, à quo partes subiectæ calfactæ cibum benè concoquunt, & bonum generant sanguinem. Porro quæ easdem partes colliquatas & extenuatas habet, non sustinet inferiores purgationes. Oportet enim omnes quæ infra thoracem sunt partes robustas esse, ut benè purgationibus seruiant : alioqui magna incommoda patiuntur à vi medicamentorum.

XXXVI.

Οἱ ὑμεινῶς ἔχοντες τὰ σώματα, ἐν τῇσι φαρμακείοις καὶ ταῖς ῥυθμοῖς ἐκλύονται ταχέως, καὶ οἱ πονηρὴ τὸ φῆχθαι σώματα.

Qui

SECTIO II.

57

Qui sanitate corporis fruuntur medicamenta assumentes, statim exoluuntur, & qui prauo utuntur cibo.

Qui partes similes & organicas temperatas, & ob id actiones omnes inculpatas habet, si medicamentum validum sumit, syncope prehendi solet, viribus exolutus: quoniam medicamentum cum non inuenit humorem sibi familiarem in homine temperato redundantem, necessario & quasi tyrannicè trahit eum qui cum sanguine mixtus, una cum alijs, essentiam hominis constituit. Itidem qui prauo utuntur cibo, & ob id laborant cacochymia, si affatim purgentur, viribus exoluuntur, propter malorum humorum superabundantiam, qui, cum acres sint & mordaces, transitu suo molestiam inferunt, & tandem animi defectum. Quare paulatim educendi sunt humores noxij, & boni vicissim apponendi per epicrasin.

XXXVII.

Οἱ δὲ τὰ σώματα ἔχοντες, φαρμακοῦνται ἐπὶ τοῖς σώματι.

Qui bene valent corpore, difficulter ferunt medicationes.

Nam & vertigines, & tormina, & syncopas patiuntur, & exoluuntur, & difficulter omnino his purgatio procedit, qui comoderato sunt corpore. Fiunt autem haec omnia medicamento pro-

primum quidem humorem attrahere appetente,
ut flauam bilem, vel atram, vel pituitam, vel a-
quosam supe fluitatem: qui, quia non adest pec-
cans in corpore symmetro, absumit sanguinem,
& carnes colliquat, ut ex ipsis proprium attrahat
humorem.

XXXVII.

Τὸ σπικρὺ χρεῖον καὶ πόμα, ἢ σπικρὸν, ἢ πόμα δὲ,
τῷ βελτιόνων μᾶλλον ἀνθρώπων δὲ, μᾶλλον ἀρε-
τέων.

Parum deterior potus aut cibus, suauior
autem, melioribus quidem, sed minus suauibus,
est præferendus.

Hac sententia vera est, non in cibo tantum
& potu, sed omnibus sumendis, adiuuendis, fa-
ciendis, educendis: ut medicus gratificetur egro in
eo in quo delectatur, & cui consueuit modo ne
multum recedatur ab eo quod secundum ratio-
nem faciendum est. Nam quæ cum voluptate
sumuntur, ea ventriculus amplexatur avidius,
& magis concoquit: sicut illa quæ displicent re-
fugit, unde nausea, fluxus, & fluctuationes subse-
quuntur.

XXXIX.

Οἱ πρεσβύτεροι τῷ νέων τὰ εὐχρηστά νοσήσουσι
ἥσσον. ὅσα δὲ αὐτοῖσι χρόνια νοσήματα γένη-
ται, τὰ πολλὰ ζῶσι ἀποθνήσκουσιν.

Senes

SECTIO II.

59

Senes magna ex parte minus quàm iuue-
nes agrotant: diuturnis verò morbis corre-
pti commoriuntur.

Senes quia diligentes sanitatis suæ custodes
prudentius viuunt quàm iuuenes, qui sunt in-
temperantes, magna ex parte minus agrotant.
Sed id acceptum referre debent optima victus ra-
tioni, non dispositioni senili, quæ natura ita
morbofa est, ut Poëta Comico sit senectus ipsa
morbus, & permulti senectutem morbum natu-
ralem, alij morbum insanabilem esse non imme-
ritò dixerint. Quòd verò multi morbis diuturnis
commoriantur, quales sunt rucedines, & graue-
dines, alijq; huiusmodi morbi frigidi, clarum est,
siquidem & calor est paucus, & facultas imbe-
cillis, ita ut morbos frigidos concoquere non pos-
sit. In hos autem facilius incidunt senes, quo-
niam omnes congruentibus natura suæ morbis
facilius corripuntur: & minus in his periclita-
rentur per sententiam precedentis Aphorismi: ac
re vera minus periclitantur, quàm in calidiori-
bus morbis. Sed cum non possint illos concoquere,
propter caloris inopiam, & virium imbecillita-
tem, diutius agrotant.

XL.

Ἐπεὶ οὖν καὶ ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὴν ὑγίαν
καὶ πρὸς τὴν ἀσθενοῦσαν.

I

Raucedines, & grauedines in valde senibus coctionem non admittunt.

Raucedines & grauedines quæ sunt destillationes; ille quidem à capite ad fauces, hæc verò ad nares, coctionem vix admittunt in valde senibus, propter caloris naturalis imbecillitatem, & virium: sed ipsos senes ferè comitantur ad mortem, ut alia morborum genera quæ ex frigidis humoribus ortum habent, iusses, asthmata, nephritis, arthritis, coxendicum dolores, &c.

X L I.

*Οἱ ἐκλυόμενοι πονέοντες καὶ ἰσχυροὶ αὐτοὶ
φανεροὶ αἰσθάνονται τὸ θάνατον.*

Qui frequenter ac fortiter absque causa manifesta animo deficiunt, derepente moriuntur.

Non omnes qui deficiunt an. mo., repentiè moriuntur, nisi sapius hoc patiantur, & fortiter, & sine causa manifesta. Nam mulier, longum in balneo tempus commorata frequenter animo deficiebat, ob temperis diuturnitatem: Alteri idem accidit si per heram lauabatur, nisi aliquid panis assumpsisset: quibus os ventriculi debile erat, aut exactissimo sensu percipit. Verum non erat hoc mortis signum, cum causam haberet manifestam. Sed qui ex nulla tali causa sapius ac for-

ac fortiter animo deficiunt, ij, ob virtutis vitalis imbecillitatem, hoc patiuntur. Etenim quibus robur vitale infirmum est, animi verò affectiones ob imperitiam fortes, ijs anima assentia facile dissolui potest. Ceterum ut proprio affectu cor laborare solet, quem cardiaca syncope consequitur, sic ex stomachi vitio syncope eos affectus insequitur quibus os ventriculi (stomachum nonnulli appellant) infestatur. Porò viriusque partis, tum oris ventriculi, tum cordis, haec dispositiones, aut à forti duntaxat intemperie, aut venoso humore, nonnunquam ab erysipelate, aut inflammatione, aut alio quopiam prater naturam tumore feri solent: quas interdum mors repentina comitatur.

X L I I.

Λύειν ἀποπληξίαν ἰσχυρὴν μὲν ἀδύνατον,
ἀσθενέα δ' ἐπιόδοι.

Solvere apoplexiam fortem, impossibile:
debilem verò, non facile.

Hic Aphorismus est prognosticus, docens medicum, ne temerè curationem eius apoplexie attemptet, quæ curari non potest. In apoplexijs totum corpus sensu privatur, & motu, solus restat antelirus, qui si & ipse prohibeatur maxima est apoplexia, quæ curationem non admittit: nam vitæ

consistere non potest sublatâ respiratione. Omnes autem apoplexiae sunt vi animalis non potente defluere ad partes infra caput existentes; idque aut propter aliquam dispositionem similem inflammationi, quae in ipso est cerebro constituta, aut ventriculis ipsis oppletis humore pituitoso. Verum causa magnitudinem, morbi etiam magnitudo consequitur. Magna siquidem vel parua lasio respirationis vehementem arguit, vel leuem apoplexiam: atque illi quidem nulla salus, huic autem ei si aliqua, non potest tamen nisi dubia promitti.

X L I I I.

Τῶν ἀπαλχυμένων καὶ κατεδυσμένων, μηδὲ πῶ
δὲ τεθνηκότων, οὐκ αἰσφύουσιν οἷσι αὐτῶν ἀφ' οὗς ἢ
ὡς τὸ σῶμα.

Qui strangulantur & moriuntur, nondum tamen mortui sunt, non redeunt ad vitam quibus spuma circa os fuerit.

Qui à causa vel externa, vel interna strangulantur, nondum tamen viribus omnibus priuati, raro ad sanitatem redeunt. qui spumante ore conspiciuntur. Spuma enim pulmonis violentiam significat, quam patitur, dum animal suffocatur.

Οἱ

XLIV.

Οἱ παχέες σφόδρα καὶ φύσιν, ταχὺ θάνατοι γί-
γνονται μᾶλλον τῶν ἱσχνῶν.

Qui natura admodum obesi sunt, celerius
moriuntur quam qui graciles.

*Est habitudo corporis à prima confirmatione
mediocris, duæ sunt extrema, obesorum & exte-
nuatorum. Sed excessus ad crassitiem. peior est eo
qui est ad gracilitatem, nam graciles habent ve-
nas latiores, & in his plus sanguinis, ac ideo plus
caloris & spiritus, & ita sunt vivaciores: hoc ta-
men habent incommodi, quòd adipis munimento
destituti à causis exterioribus, vento, aqua frigo-
re, & similibus promptius offendantur. Obesis
autem, quia paucus est sanguis & spiritus, citò
ipsis, vel parvam ob causam, calor natiuus extin-
guitur.*

XLV.

Τὸν ἐπιληπτικὸν ζῆσι νέοισιν ἀπαλλάττω ἀπὸ
μεταβολῆς μεγίστης τῆς ἡλικίης. καὶ τῶν τόπων, καὶ
τῶν βίων ποιεῖται.

Quicunque iuvenes morbo comitiali la-
borant, mutatione maximè ætatis, & tem-
porum, & locorum, & victuum quoque li-
berantur.

Quia iuuentus, cum mutatur, cedit ætati consistentie, qua minus calida est, & ob id ineptior ad superandum humorem illum frigidum & crassum, legatur in textu: Quicumque pueri, non iuvenes: Succedit enim pueritia iuuentus multo calidior. Neque verò mutationes qualibet morbum solvunt comitiales, sed quæ calidiorem & sicciorē corporis habitum efficiunt, quæ nimirum ad contrarium transferunt. Morbus enim comitialis proximus est quodammodo apoplexia, cum idem locus in utroque patiatur, & idem humor in causa sit, frigidus enim & crassus est humor ambobus. Verum apoplexia ob omnimodam carentiam illius potentie, quæ ad nervos defluit, unde abolitio sensus & motus: Epilepsia verò, propter motum vitiosum (nervorum principio seipsum quæciente, quò id quod noxium est excutiat) generatur. Ætatis ergo, locorum, temporum, & victuum mutationes ad contrarium, liberant huic malo obnoxios pueros: quia contraria contrariis curantur.

X L V I.

Δύο πόνοι ἄμφω γινόμενων, μὴ καὶ τὸν αὐτὸν ἔπον, ὁ σφοδρότερος ἀμυνεῖ τὸν ἑτερον.

Duobus doloribus simul factis, non eodem loco instantibus, vehementior alterum obscurat.

Si duo

Si duo dolores eodem tempore, eodemq; in loco molesti sint, ij quidem augent loci afflictionem, cum neuter lateat agrotantem: Si verò sint in locis diuersis simul, ut in capite unus, alter in brachio, tunc unum ab altero obscurari contingit, cum vis sensibilis tota ad vehementiorem ducatur ac distrahatur. hinc taciè monemur, ut quando res ita contigerit, v'gentiori succurramus dolori, non neglecto tamen altero.

XLVII.

Περὶ τῆς πυρετοῦ καὶ πόνου, καὶ οἱ πυρετοὶ συμβαίνεισι μετὰ τὴν ἡλικίαν.

Dum pus conficitur, dolores accidunt magis quam iam confecto.

Dum pus conficitur, dolores ac febres accidunt ex quadam veluti ebullitione, atque exustione sanguinis, in extenta simul ac calefacta prater naturam inflammata particula; qui ubi ex toto exustus fuerit, residuum eius fit pus, quemadmodum ex lignorum exustione cinis: atq; ideo tempore illo dolores sedantur, ac febres, praesertim, cum pus fuerit excretum, utpote iam consumpta quidem materia, extincta autem ignea caliditate.

XLVIII.

Ἐν πάσῃ κινήσει τῆς σωματικῆς, ὡς τὴν ἀπὸ τοῦ πόνου, καὶ ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ, ἀπὸ τοῦ πόνου.

In omni corporis motu, quum fatigati
cœperit, quies confestim lassitudinis est re-
medium.

*Ut alia omnia suis contrarijs sumantur, sic
etiam fatigatio, quam ex valido motu contraxi-
mus, quiete. Nam, ut est apud Poëtam,
Hæc reparat vires, fessaq; membra lenat.*

X L I X.

Οἱ εὐθυσμένοι τὰς συνήθους πόδας φέρειν, καὶ
ἀσθενέστεροι ἐπὶ γυμνασίᾳ, ἢ ἀσυνήθως ἐκυρὰν τε
καὶ νῆαν ποιοῦν φέρουσι.

Qui consuevi labores solitos ferre, etsi in-
validi sunt aut senes, facilius ferunt quàm
qui non sunt assueti, quamvis robusti & iu-
venes.

Magna viæ est consuetudinis: nihil enim ubiq;
tam diffi- e est & arduum, quod in familiarita-
tem non pe- ducat assidua meditatio. Vnde fit ut
alii terram fodiant, aut arent; alij remigent, &
facilius & incundius q̃ videlicet quibus id sæpe
usu venit. Nam exercitio rebus, & consuetudine
voluptas ad agendum acquiritur. Quod Poëta
significavit: Quod male fers, assuesce, feres bene:
cuncta vetustas lenit.

Τὰ ἐκ

Τὰ ἐκ πολλοῦ χρόνου συνήθη, καὶ ἢ χεῖρα, τῶν
ἀσυνήθων ἥσσον ἐνοχλεῖν εἴωθε. δεῖ οὖν καὶ ἐς τὰ
ἀσυνήθη μεταβάλλειν.

Quæ longo tempore assueta sunt, etiam
si deteriora sunt, minus iis quæ insueta sunt
molestare consueverunt: Conuenit igitur
etiam ad insueta permutari.

Hic aphorismus de consuetis omnibus enun-
ciat sumendis, admouendis, faciendis educendis,
quorum singula etsi mala sunt, minus tamen
nocent quàm ea quæ natura quidem non aequè
noxia, sed nunquam in consuetudinem peruene-
runt. Verùm quoniam mutanda consuetudinis
incidere potest necessitas, & natura non sustinet
repentinam mutationem absque noxa, prouiden-
dum ne repentiè disseceamus mala consuetæ, sed
dissuamus insuetæ paulatim assuescentes.

APHORISMORVM

HIPPOCRATIS

Sectio III.

APH. I.

Αἱ μεταβολαὶ τῶν ὥρων μάλιστα ἵκνουσι νοσήματα, καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσιν αἱ μεγάλα μετακινήσονται φύξι. Ὡς δὲ θάληψ. Ὡς καὶ τ' ἄλλα καὶ λόγον ἔτι.

Mutationes temporum maximè pariunt morbos, & in ipsis temporibus magnæ mutationes, aut frigoris, aut æstus, & alia pro ratione, eodem modo.

*In anni temporibus magna mutationes aëris, id est, multa alterationes temperamentorum, alia post aliam, frigoris, vel caloris; humiditatis, vel siccitatis; ventorum, vel horum defectus, causa sunt effectrices morborum natura sua familiarium, in ijs præsertim corporibus quæ sunt ad patiendum idonea. Aër dici potest re. naturalis, ubi concurrit ad compositionem hominû: Non naturalis, quia sinistrè adhibitus, corpus humanum alteret, atque ad id sanitatem destruat. Præter naturam est aër, ubi à sua tempera-
tura*

ratura multum immutatus, corpus nostrum
 ledit atque corrumpit. Nam quum aëre ne mo-
 mento quidem careere possimus, fit ut is nos con-
 tinenter afficiat, ac in suam qualitatem alteret,
 & si corruptus est, in similem trahat corruptio-
 nem, propriumque in vitium transmutet. His de
 causis mutationes quadam sunt aëris naturales,
 quæ fiunt temporibus propriam seruantibus na-
 turam, et mutatio ad calidum & siccum in Æ-
 state, ad frigidum & humidum in Hyeme, &c.
 Quadam sunt mutationes non naturales, quæ
 sunt aëris, à natura sua non multum recedentis:
 non naturales enim dicuntur, quia possunt uti-
 liter & inutiliter applicari corporibus nostris.
 Quadam sunt mutationes præter naturam, quæ
 ideo possunt alterare corpora nostra & corrumpere,
 quia magna sunt & repentina: de his hîc lo-
 quitur Hippoc. Sanitas enim, cum sit mediocri-
 tas quadam, nisi idoneo temporum statu conser-
 uari non potest.

I I.

Τὸν φύσιν αἱ μὲν αἰεὶς ἔχει, αἱ δὲ αἰεὶς ἔχουσιν
 οὐκ ἔστιν ἡ φύσις περὶ φύσιν.

Naturarum hæ quidem Æstate, illæ verò
 Hyeme benè aut malè afficiuntur.

Natura nomine intelligi hîc debet tempera-
 tura quatuor qualitatum, calidi, frigidi, humidis,

sicci. Temperatura verò multis modis dicitur: nam undequaque optima & exactissima cense-
tur unica & simplex, qua reliquarum est index
& regula. Siquidem in omnium rerum genere,
quod optimum & perfectissimum est id unicum
est, vitiosa verò plurima. Quare cum una tempe-
ratura sit optima, octo sunt ab optima illa defi-
cientes, magis & minus, pro varietate recessus à
mediocritate: quatuor quidem simplices secun-
dum qualitatem excedentem, quatuor verò com-
posita secundum duas: quarum tamen unaqua-
que (modo ne per eam actiones consueta impe-
diantur) intra terminos sanitatis contenta, cor-
rigenda est contrarijs, ut sicciior humectantibus,
sumendis, admouendis, educendis, faciendis, &
alia similiter, non lecius quam qua morbofa est
intemperies, nisi quòd hac morbofa valentiora
requirit contraria, ob id quòd ab aequalitate
magis recessit. Quapropter natura frigida & hu-
mida benè afficiuntur Æstatis suam seruante
naturam, quòd earum immoderatio Æstatis ca-
liditate & siccitate temperetur: Contrà, malè
afficiuntur calida & sicca natura, quando
propter similitudinem Æstatis aucta in immo-
derantiam quandam incidunt. Hyeme benè affi-
ciuntur calida & sicca natura, quòd per vitan-
que oppositionem. Hyemis emendetur ex essus, &
ad symmetriam fiat reuersus: malè verò affi-
untur

tur frigida humida, quod à simili Hyemis temperatura eandem excessus augeatur. Æstatis & Hyemis canum meminit, propterea quod duæ patres anni sunt hæc maximè insignes, & sub his reliquas complectitur.

III.

Τὰν νέων ἄλλαι πρὸς ἄλλας οὐ ἡγεκῶς πεφύκασι, καὶ ἡλικία βνὲς πρὸς ὥρας, καὶ χῶρας, & διαίτας.

Morborum alij ad alia tempora magis aut minus proclives sunt, eodem modo & ætates ad tempora, loca, victus rationes, magis aut minus aptæ sunt.

Morbi, ut quadam ætates, ad contraria quidem benè, ad similia verò malè se habent: præterquàm si ætas temperata victui, & regioni, & aëri temperato comparetur, hoc enim solummodo similes à similibus benè afficiuntur. Quæ verò plus à commodatione recesserunt ætates, ijs secundum temperaturam contraria loca, & tempora, & victus genera conferunt. Porro morbi omnes cum à temperie & modo recedant, generatio quidem à similibus locis, temporibus, vivendi rationibus fit, solutio verò à contrarijs. Nam morbi calidi in locis calidis magis generantur, & minus sunt periculosi, sed magis

soluuntur in frigidis, atque in alijs proportionaliter. Idem est iudicium de aetatibus & naturis, quæ à proba temperie declinauerunt.

I V.

Εν τῇσιν ἁρῇσιν ὅπεν τῆς αὐτῆς ἡμέρης ὅτε ἔστι θάλλπος, ὅτε δὲ ψύχος γίνεται, φθινοπωρινὰ ἐκ νουσήματα πρὸς δέχεται ἡ γῆ.

Per tempora, quando eodem die modò quidem æstus, modò frigus fit, autumnales morbos expectare oportet.

Rectè: neque enim appellationes temporum causa sunt morborum, sed temperatura. Cùm igitur ipse variant, necesse est & morbos conuariari. Quod etiam cognouit Ouidius;

Cùm modò frigoribus premimur, modò solui-
mur aestu. Aëre non certo, corpora languor habet.
Autumnales morbi sunt inaequales, inconstan-
tes, & mali iudicij.

V.

Νότοι βαρήηγοι, ἀχλυώδεις, καρηθαικοί, ιαθροί, ἀχλυπηγί. ὁκότεν ἔτος διώας δὴ, ζι-
αῦται ἐν τῇσιν ἀρρωσίσιν πάχουσιν. καὶ δὲ βόρειον
ἢ βῆχες, φάρυγγες, κοιλία σκληρά, δυσσυνεία,
φρικώδεις, ὁδυνάα πηδύριων, σηθέων. ὁκότεν
ἔτος διώας δὴ, ζιαῦται ἐν τῇσιν ἀρρωσίσιν
πρὸς δέχεται ἡ γῆ.

Αἰνίου

Austri auditum hebetant, caliginem obducunt, capitis grauitatem efficiunt, pigros reddunt & languidos, vbi ita præualuerit tempestas, huiusmodi in morbis patiuntur: Sin aquilonia fuerit constitutio, tussis, faucium asperitates, alui duræ, difficultates urinae, horrores, laterum & pectoris dolores fiunt. Quando hæc tempestas præualuerit, talia in morbis expectare oportet.

Vix potest quicquam de ventis absolute pronuntiari, propterea quod diuersas vires accipiant à locis per quæ flant: ob id Austri sunt lethales magis & minus pro natura locorum. Cum continenter inspiretur aër, necesse est ut talis reddatur spiritus, qualis est aër, qui sensus omnes & actiones spiritus animalis, visum, auditum, odoratum, gustum, & denique motum, tardas pigrasque efficit, sic assus, turbulentus, & caliginosus est: Et cum sit aër medium quo videmus, audimus, olfacimus, non mirum si crassus & turbulentus, crassas imaginationes & falsas offerat sensibus. Aquilo vero ventus, Austro contrarius, nempe frigidus, siccus, tussis inducit, & faucium asperitates, quod cum frigidus inspiretur aër, qui asperam arteriam, aliisque instrumenta inspirationi seruientia ladic, fauces desicca & exasperat: & quia temporis huius constitutio tota vergit ad siccitatem, alui constringuntur, totum

corpore exsiccato, tum præcipuè, quia ad seipsum trahit humidiores partes alimenti, tum etiam, quoniam faeces in corpore diutius remanent, nec excernuntur, ea omnino exuguntur & arescunt. Urina etiam accidunt difficultates, vesica frigidity Aquilonis offensa. Eadem Aquilonis frigidity horrores efficit, laterum & pectoris dolores, quando hac tempestas prævaluerit, id est, cum Aquilo vehementior & crebrior alijs ventus fuerit.

V I.

Ὅταν ἡ εἰς ῥύηται ἢ ἐκ ὀμβρίων, ἰδρῶτες ἐν
 τοῖσι πυρετοῖσι πολλὰς ὥρας δέχονται χεῖρ.

Quando Æstas fit Veri similis, sudores in febribus copiosos expectare oportet.

Æstas egressa temperaturam suam, quæ est calida & sicca, si naturam Veris induat, quæ est calida & humida, ob caliditatem quidem attrahit ad cutim: ob humiditatem vero non potest per modum vaporis resolvere. Affatim igitur, dum tota humiditas in morborum inanijs excernitur, sudores facit.

V I I.

Εν τοῖσιν αἰσχυροῖσι πυρετοῖσι ὅσες γίνονται, καὶ
 ὡς μὲν ἐπὶ πολλῶν ἢ τὸ ἐπὶς τοῦτον ἢ, οὕτως τὴν
 κατὰ-

κατασκευάζουσιν ἐπιπόνοιον, αἷμα ἐπιπονοῦν καὶ τὸ νοσήμα-
τα. Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐπὶ τῷ νοσήματι.

Per sicciates fibres acutæ fiunt: quòd si
amplius talis pergat esse annus, qualem fe-
cerit constitutionem, tales plurimum mor-
bos expectare oportet.

Ambientis humiditas pituitosos acervat hu-
mores, & non paucas generat aquas superflui-
tas: siccitas verò pauciores quidem humores ef-
ficat, sed qualitate biliosiores: Et hanc ob cau-
sam sebis numero quidem sunt pauciores quàm
in temporibus pluviosis, sed acutiores, ut tempo-
ralis morbi respondeant.

V I I I.

Εν τοῖς καὶ μέσσοις χρόνοις καὶ ἀεὶ τὰ ἀ-
παῖα ἀπὸ τοῦ θεοῦ, οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων
ζήνουν. ἐν ᾧ τοῖς ἀνθρώποις οὐκ ἀντιστοιχοῦν
καὶ οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν.

In moderatis temporibus, quum tempe-
stiva sunt tempestive, morbi stabiles, & bo-
ni iudicij accidunt: in immoderatis autem,
instabiles, & mali iudicij.

In constantibus temporibus quæ ordine quo-
dam suam servant temperatam, cum tempe-
stive sunt omnia ut cum siderum ortu & occa-
sus pluvias, et ens, & venti suo tempore sunt,

K

morbi constantes & faciles, & boni iudicij accidunt, quorum causas facile demoliantur vires minimè deiecte. In inconstantibus autem, quæ non seruant secundum aliquid anni constantis ductum, instabiles morbi sunt, inquieti, & mali iudicij: vel enim cum periculosis symptomatis iudicantur, vel statim sunt perniciosi, vel omnino faciunt recidivam.

I X.

Εν φθινοπώρῳ ὁ ξύπτειται αἱ νοσήσαι, καὶ θανάτου δέσται· ὁ ἐπίπνυ· ἥρ' ὃ ὑμεινότερον, καὶ ἡκίστα θανάτωδες.

Per Autumnum morbi acutissimi & exitiosissimi magna ex parte accidunt: Ver autem saluberrimum, & minime morbis exitiosis obnoxium.

Cum tempora convenientem seruant totam temperaturam, inter ipsa Ver est saluberrimum, ut quod optimam habeat temperaturam: Autumnus autem morbos acutissimos atque exitiosissimos, aliorum comparatione, affert, propter eius inaequalitatem. Ob id à veteribus Philosophis & medicis tanquàm morbisfer, & à poëtis tanquàm pestifer insus rationibus est damnatus: Prima, quod traditum ab Æstate corpus languidum,

gvidum, & iam effectum is excipit, quod tantum
abest ut inuet, ut ei penitus aduerseur: Corpora
enim nostra sanguine constant, sanguine facta
sunt, sanguine nutriuntur; Autumnus vero san-
guinem gigni tota sua natura prohibet. Secunda,
quod vita nostra in calido & humido est, at ille
frigidus est & siccus. Tertia, quod excrementa
per totam Aestatem liquata & fusa per corpus,
& ad cutim, ut vacuentur, festinantia, Au-
tumnus suo frigore intra corpus regerit, ibique
continet, mille morborum genera paritura.
Quarta, quod suo calore, per meridiem, cutim
corporis rarefacit & aperit, mox intra corpus
tanquam hostis frigidus irruit, & veluti odio
quodam destinato, vesperi, tota nocte, manè,
per ipsum grassatur, & quicquid habet frigoris
& mali, id uniuersum in corpus intrudit, quo
calorem nostrum natium (qui paucus ab
Aestate superfuit, & idem imbecillus & lan-
guidus) sua qualitate mala extinguat. Quin-
ta, quod eundem calorem, & nos miseros, sua
illa inequalitate caloris, & frigoris, veluti cha-
rybdi & syrti quadam, perpetuo agit. Sexta,
quod cruditatem in corpore nostro cumulat, qua
nos & nostrum calorem obruit, ob usum crudo-
rum, qualia sunt fructus omnes, omnia noua,
que liberalis, si diu placet, Autumnus nobis
suppeditat.

Τὸ φθινόπωρον ἔστι φθινόπωρον καὶ χειμῶν.

Autumnus tabidis malus.

Autumnus scitatem quidem prodest v'ceri
 ipsius pulmonis: sed multis alijs nominibus ob-
 est, tum quia frigidus omne enim frigidum (qua-
 tentes tale est) ulceribus inimicum, tum, quia
 mordax, ex paruo ulcere magnum facit, tum
 quod ulcera reddit insuppurabilia que suppurari
 conuenit. Praeterea cum calidus in eadem sit, et
 Phthisis raro sit a'que hec ea, calorem et fe-
 brom incendit: et excrementa auget, quae in vltus
 intrabit. Verum Hippocrates in Epidemijs cum
 dicit ver etiam esse tabidis malum, intelligen-
 dum est Veris principium tantum, quod ferme
 conuenit cum Autumno, cuius quae natura habet,
 hoc est, inequale existit, iam scilicet frigidum,
 iam calidum. Proinde cum hic dicatur Ver salu-
 berrimum, et minime exitiale, non simpliciter
 alibi dixit esse malum: sed cum quadam condi-
 tione, quando nimirum si folia cornicis pedibus
 similia fuerint: quae periph'asis est principij veris,
 quae etiam usus est Hesiodus in lib. cui titulus,
 ἔργα καὶ ἡμέραι.

XI.

Περὶ τοῦ αἵματος, καὶ τοῦ χυμοῦ καὶ τοῦ
 βίου.

βόρειο ὡς ἔστιν. ὁ δὲ ἕως ἔπορευεν καὶ νότον,
αἰάλην ὡς ἔστιν. πικρὰς δὲ ὄξους, καὶ ἴσας μίαν,
καὶ δισεντερίαν γένεσθαι, μάλιστα δὲ τῇσι γυναιξί,
καὶ ἀνδράσι τοῖσι ὑγροῖσι καὶ φύσις.

Inter anni tempora si Hyems plus iusto
secca & frigida fuerit, Ver autem pluvium
& austrinum, febres acutas fieri Æstate ne-
cessè est, & lippitudines, & difficultates in-
testinorum, præsertim mulieribus & viris
natura humidis.

Cùm antea generatim dixerit mutationes
temporum parere morbos, nunc particulatim id-
ipsum in mutationibus quæ per varia anni tem-
pora sunt, ostendit. Nam si Hyems aquilonia
fuerit, Ver autem australe & pluviosum, necesse
est Æstate sequenti febres acutas fieri, & lippitu-
dines, & difficultates intestinorum. Tali siqui-
dem vere existente colliguntur in corporibus hu-
miditates, quæ per Æstatem calfactæ & corru-
ptæ, febres acutas generant cum reliquis omni-
bus, tum præsertim pituitosis. Conuenit etiam
difficultates intestinorum fieri, & oculorum lip-
pitudines. ijs præcipuè qui ad huiusmodi affectus
sunt præciores, vel mater a ad oculos decumben-
te, vel eadem ebulliente, & à capite ad intestina
transmissa, quæ tandem iuxta mordacitate corro-
dit intestina & exulcerat. Vide Problemata 8. pri-
mæ sectionis apud Aristotelem.

Ην δὲ νόσος ὁ χιμῶν καὶ ἐπαμειβρῆς ἐστὶν δὲ
 γίνεται, ὅ δὲ ἔαρ αὐχμηρὸν καὶ βόρειον, αἱ μὲν
 γυναῖκες ἥσιν οἱ ἔκτροι πρὸς τὸ ἥρ, ἐν πάσης περ-
 φάσει ἐκτρέφουσιν. αἱ δὲ αὐτὲς τέρουσιν, ἀκρο-
 τέρως καὶ νοσώδεις τὸ παιδίον κατατρύχουσιν, ὥστε ἢ παραπύ-
 κτω ἀπὸ πυλῶς, ἢ λεπτὰ ἐκ νοσώδους ζῶν ἔονται. τοῖσι
 δὲ ἄλλοισι δυσεντερίαι, καὶ ὀφθαλμίαι ξηραὶ γί-
 νονται. τοῖσι δὲ πρὸς θυτέρῃσι κατάρροι σιωτόμως
 ἀποκύνουσιν.

Si verò Hyems austrina & admodum
 pluvia fuerit, Ver autem siccum & aquilo-
 nium, mulieres, quibus partus Vere immi-
 nent, ex quacunque occasione abortiunt:
 Quæ verò pepererint, imbecilles & mor-
 bosos infantes edent, ita ut aut statim per-
 eant, aut inualidi & morbofi viuant. Cete-
 ris verò difficultates intestinorum, & lippi-
 tudines oculorum accidunt siccæ: Seniori-
 bus autem, destillationes breui interimen-
 tes.

Hyeme verò humida existente & calida, Vere
 autem frigido ac secco, mulieres, quibus partus
 incidit in Ver, ex quacunque abortiunt occasione:
 Corpora siquidem humida ac mollia & rara
 reddita per Hyemem tepidam, ad intimas sui
 partes frigiditatem aëris admittunt: itaque qui-
 cunque

cunque infantes longo tempore assueuerunt
aëris tepori, à frigore facile offenduntur, alij qui-
dem in ipso tam utero mortui, alij verò in ipso
partu morituri. Qui verò ex ijs viui in lucem
eduntur, non ferentes subitam ad contrarium
mutationem, vel breui pòst tempore moriuntur,
vel imbecilles & morbofi vix in vita perdurant.
Ceterum alijs seu pituitosis ac mulieribus diffi-
cultates intestinorum aut accidere ex pituita à
capite ad ventrem defluente, qua si salsa est &
veluti biliosa, transeundo affliget, intestinis ha-
rens, ac semper aliquid deterens, propter quaita-
tem faciet intestinorum difficultatem. Lippitudi-
nes autem siccas (sic vocat eas, quae sunt absque
fluxu) par est, in sicca constitutione, calidis & sic-
cis naturis accidere. Caput enim prius repletum
est, & in humida & calida constitutione; frigus
autem superueniens, veluti manus quadam ca-
piens ac premens quandam uti spongiam, cere-
brum, exprimit illam qua in ipso continetur hu-
miditatem: hac verò non effluit extrà, propter
ambientis frigiditatem densantis superficiem ex-
teriorem. Senes autem à destillationibus correpti
in tali constitutione, repenti, ob venarum colli-
quationem, & nervorū dissolutionem, intereunt.
Huc pertinet Problema 9. primae sectionis Aristot.

XIII.

Η δὲ τὴν ἰσχυρὰν αἰχμὴν καὶ βόρεια ὄντα.
K 4

Ἐὰν δὲ φθιόνῃ ἔπαρθεον καὶ νότον, κεφαλαλ-
γίαι ἐς τὴν χεῖρα, αἰεὶ οὐ τὰς καὶ σιγῆς, καὶ βραδύτης,
καὶ κόρυζαι, αἰεὶ οὐ δὲ καὶ φθίσεις.

Si Æstas sicca & Aqu'lonia fuerit, Au-
tumnus verò pluuius admodum, & austrin-
us, dolores capitis Hyeme fiunt, & tusses,
raucitates atq; grauedines: nonnullis etiam
tabes accidit.

Sed si Æstas sicca fuerit & Aqu'lonia, Au-
tumnus autem humidus & Austrinus, necesse
erit ijs qui naturam habent humidorem, supra
modum repleto capite, hos morbos Hyeme adue-
nire, Hyeme videlicet suscipiente caput a austrinis
pluuijs rep'eta. Si ergo humer in capite constite-
rit, grauitatem comenitrit: sed si ob nimiam sui
copiam concrefcere non potuit, in partes inferio-
res defluit: atque ita iussim & raucedines si in
asperam arteriam: si in nares, grauedines: & ta-
bem, si in pulmones, contrahit. 10. Problemas
prima sectionis apud Aristotelem.

XIV.

Ἦν δὲ βόρειον ἢ καὶ ἀνύθρον, τῷσι μὲν ὑπερῷσι
ἐκδοσι τὰς φύσεις, καὶ τῇσι γυναιξὶ ἐν μέρει,
τῷσι δὲ λοιποῖσιν ὀφθαλμοί, ἔσονται ξηροί, καὶ
πορροὶ ὀξείας τε καὶ μολυβδίου, αἰεὶ οὐ δὲ καὶ μελαγ-
χολίας.

Si

Si verò Autumnus Aquilonius & ficeus fuerit, iis qui natura humidi sunt, & mulieribus confert: reliquis verò lippitudines ficæ accidunt, & acutæ febres & longæ: Nonnullis verò & melancholiæ.

Autumnus ficeus & Aquilonius confert ijs qui sunt humido præditi temperamento, exsiccantur enim ab hac constitutione, & exsiccati perueniunt ad Hyemem, aut minus humidi: Biliosis verò talis Autumnus est inimicissimus, quia nimis exsiccantur: bilis enim pars humidissima, & que aquosissima absumitur, crassissima verò & acutissima relinquitur, unde hi & alij morbi contingunt.

XV.

Τὸν δὲ χειμασίων & αὐτοῦ τὸ μὲν ὅλον οἱ αἰχμεὶ τῶ ἐπομβρίου εἰσὶν ὁ μείνότερος, καὶ ἥσοςον γὰρ αὐτῶδες.

Ex anni constitutionibus (vt in vniuersum dixerim) siccitates imbribus sunt salubriores, & minus mortiferæ.

Sicca constitutio (quod semel dictum sit) salubrior est humida constitutione: nam mori magna ex parte sunt à putredine, cui contraria est siccitas, humida siquidem intemperies aëris excrementorum prouentum generat, qui proventus

est morborum soboles : Siccitas autem & exerci-
tatio non colligunt multa excrementa, aut colle-
cta absumunt.

XVI.

Νοσήματα δὲ ἐν μὲν τῇσιν ἐπομβρίῃσιν ὡς τὰ
πολλὰ γίνεται πυρετοὶ τε μακροὶ, καὶ μεγάλῃς ῥύ-
σιες, καὶ σιμπεδόνες, & ἐπίληπτοι, καὶ ἀπόπληκτοι, καὶ
κυκλῆλαι. ἐν δὲ τοῖσιν αὐχμηροῖσι, φθινώδεις, ὀφ-
θαλμῖαι, δόρυπιδες, σπασμῆλαι, & δυσεντερίαι.

Morbi per affiduos imbres magna ex par-
te fiunt, febres longæ, alui deiectiones, pu-
tredines, comitiales morbi, apoplexiæ &
anginx. Per siccitates autem tabes, lippitu-
dines, articulorum dolores, stillicidia vrin-
æ, & difficultates intestinorum.

Febres quidem longas fieri ex multitudine hu-
miditatis, minimè mirum, siquidem egroti ad
morborum solutionem egent coctione, plures au-
tem humiditates, non nisi in longo tempore con-
coqui possunt. Neq; extra rationem est, quòd alui
profluvia in temporib. pluviosis eueniant, quum
humorum superabundantia per alium expurge-
tur, sicuti etiam quòd eisdem temporibus putre-
dines fiant; quoniam perspicuum est humida sic-
cis magis esse obnoxia putredini. Morbi autem
comitiales, ex pituita ortum habent : Et angina
fit superfluitatum multitudine ad fauces collecta.
fit etiam

fit etiam magna ex parte fluxionibus ex capite firmatis in faucibus. In humida constitutione alij etiam morbi ab Hippocrate non commemorati, nasci possunt. In sicca vero constitutione, licet avara sit salubrior, in ea tamen proprij erunt morbi, naturam constitutionis sequentes, morbi tabem afferentes, ab que tamen pulmonis exulceratione, que in sicciore tempore potius curetur quam irriteretur. Lippitudines sicca, articulorum dolores, ij, qui ex humerum acrimonia ad articulos decumbente, procreantur, cum caliditas immodica accesserit. Urinae stillicidia fiunt propter acrimoniam urine & fa. ultatis retentricis imbecillitatem. Difficultas autem intestinorum non simpliciter ad siccitates consequitur, sed ad ingentes siccitates, & in naturis id pati idoneis.

XVII.

Αἱ δὲ καὶ ἡμέτεροι καταστάσεις, αἱ μὲν βόρειοι εἴτε σώματα στυγεῖται, καὶ αὐτοῖα, καὶ δυνάμεις, & ἄρροα, καὶ διηρωτέρη ποιέουσι, & εἰς καλίας ξηραίνουσι, & εἰς ὅμματα δάκνουσι, καὶ πρὸς τὸν πυρρὰ ἀλγημοῖ, ὡς π. αὐτοῦ πύρρη, μάλλον πανέουσι. αἱ δὲ νότιοι ἀφ. λύνουσι τὰ σώματα καὶ ὑγραίνουσι, καὶ βαρρηχίας, καὶ βαρρηχίας ποιέουσι, καὶ ἰλίχθες ἐν εἴσιν ὀφθαλμοῖσι, καὶ τοῖσι σώμασι δυσκίνησίην, καὶ εἰς καλίας ὑγραίνουσι.

Constitutionum que quotidie fiunt, aequi-

Ionix quidem corpora cogunt, robustiora reddunt, facile mobilia, bene colorata, & rectius audientia. Aluos præterea exsiccant, oculos mordent: & si thoracis dolor aliquis præcedit, magis irritatur. Austrinae verò, corpora languida efficiunt & humectant, difficilem auditum, capitis gravitatem & vertiginem afferunt, oculis atque corporibus difficilem motum præstant, & aluos humectant.

Constitutiones quotidiana, aquilonia quidem frigida sicca, corpora densant & firmant sua frigiditate: eadem mobilia reddunt, quòd superfluas corporis humiditates exhauriant: Coloratiora, quòd actiones naturales, & probam sanguinis in iecore elaborationem adiuvant: melius audientia faciunt, facultate animali tum bene valent. Ceterum auditus nomine reliquos vult intelligi sensus, qui omnes hæc tempore vigent: Aluos exsiccant ut totum corpus: Oculos mordent, non erodendo, sed duellendo continuum. Pectoris dolores excitant, quia frigidum inimicum est pectori ut faucibus. Austrinae verò constitutiones humide, calida, corpora dissolvunt & humectant, auditum obtundunt, & caput aggravant, ipsum opprimentes humiditate nimia, à qua & parca caliditate vertigines sunt: Oculis

Et corporibus difficilius motum præstant, nimirum humectato nervorum principio, cetero scilicet, circa voluntarios motus, pigrum apparet necesse est: Ab eadem humiditate, alios movent & lubricant: De vertiginibus autem quid dicere oportet? vitiole quæ sunt proxime morosis comitialibus, & ijs quos apoplexias nominant. Vertigo enim est velut obtenebratio, quasi, humoribus, cum crasso vapore per caput moro: Et præcedit epilepsiam & apoplexiam.

XVIII.

Καὶ δὲ τὰ ἄρσεν, ὅτι ἡρεσ καὶ ἄκρον ὁ γένος, οἱ παῖδες, καὶ οἱ τετέως ἐχρόατοι τῆσιν ἡλικίῃσιν ἄριστοι πρὸς ἔργον καὶ ὀρμίνεσι μέλιστα. ὁ δὲ γέρων καὶ ὁ φθινοπῶρς μέλας μὲν ἔνθ' οἱ γέροντες. ὁ δὲ λοιπὸν φθινοπῶρς καὶ ὁ χυμῶν, οἱ μέσοι τῆσιν ἡλικίῃσι.

Per tempora anni, Vere quidem, & principio Æstatis, pueri, & qui eos ætate mox sequuntur, optimè degunt, maximèq; valent: Ætate autem & Autumno aliquantisper senes: per reliquum autem Autumni & Hyemem, qui mediam ætatem habent.

Naturis, ætatibus & regionibus benè temperatis, optimum tempus quod optimam habet temperiem, cum non egeat habitu sui permuta-

tionem, sed conſervatione: Rerum enim unaquaq;
à ſimilibus quidem conſervatur, à contrarijs au-
tem tranſmutatur. Quare pueri & adoleſcentes
Vere, & Æſtatis principio optimè degunt. Senibus
verò uiliſſima eſt Æſtas, à qua frigidiſſas eo-
rum contemperatur: Sicuti ijs qui in aetatis vigo-
re conſiſtunt, Hyems maximè conſert, hac enim
contraria eſt bilioſe eorum intemperatura. Itaq;
naturarum bilioſiores quidem, Hyeme optimè
degunt: Pituiſiores autem Æſtate: benè autem
temperata, Vere.

X I X.

Νοσήματα ὅ πάντα, ἐν πάσῃσι τῇσιν ἄρῃσι γί-
νεται, μᾶλλον δ' ἐνία κατ' ἐνίας αὐτῶν καὶ γίνε-
ται παροξύνεται.

Morbi quidem omnis generis in omnibus
temporibus fiunt, nonnulli tamen in qui-
busdam illorum magis & oriuntur & irri-
tantur.

Licet omnibus temporibus omnes morbi fieri
possint, ob errata quæ in viuendi ratione contin-
gunt, aut ob ambientis variam temperaturam,
cuius attritione uiuimus: Quibusdam tamen
temporibus quosdam morbos fieri magis accidit,
propter affinitatem quam cum illis temporibus
habent. Non parum autem ad hoc conſert etiam
naturarum differentia, neque enim ſimiliter ab
eadem

eadem causa calidum corpus & frigidum, humi-
dum & siccum offendi aptum est. Nam quamuis
aër pestilens agat in omnes absque discrimine,
non omnes tamenprehenduntur peste, quia agens
non agit, nisi in passum dispositum. Aër quidem
habet magnum momentum ad generationem
morborum, sed concurrunt alia multa, ut vicius
ratio, natura, dispositio, consuetudo, &c.

X X.

Τοῦ μὲν γὰρ ἡρώς τὸ μανικόν καὶ τὰ μελαγχολικὰ,
καὶ τὰ ἐπιληπτικὰ, & αἵματος ῥύσεις, καὶ κινάσεις,
καὶ κόρυζαι, καὶ βρογχίται, & βήχες, καὶ λέπται, καὶ
λεικῶδες, καὶ ἀλφοί, καὶ ἐξανθήσεις ἐλκώδεις
παλίσαι, καὶ φύμματα, & δερειπίαι.

Vere quidem furores, melancholiæ, mor-
bi comitiales, sanguinis profusiones, angine,
grauedines, rauedines, lepræ, tussis, impe-
tignes, vitilignes, pustulæ ulcerosæ pluri-
mæ, tubercula & articulorum dolores acci-
dunt.

Tempora constantia dicuntur, cum suam pro-
prium seruant temperaturam: hincq; annuus con-
stans, cum tempora, in qua distributus est, à sua
propria temperatura non discedunt, & sunt qua-
tuor: Ver humidum & calidum dicitur, aut po-
tius temperatum & saluberrimum, ac morbis
qui mortem afferant minime obnoxium, in quo

tamen morbi purissimi sunt, non ob eius temperatam, quæ bona est, sed id quod in verno tempore corpora rara & laxa sunt, humoresque vitiosi, qui in profundo corporis latebant, veluti sopiti, excitantur, & ab intimis ad externa extelluntur, unde furor, atra bilis, imperigines, vitiliginis, pustula &c. Quos melius est apparere, quod est opus naturæ vincens, quàm intus delitescere ad maiorem perniciem.

XXI.

Τοῦ δὲ ἥριος ἐνιὰ τε τετέων, & πυρετοὶ ἐκινε-
χῆες, καὶ καῦσοι, καὶ τεταρτῶν τῶ ἡμέρῃ, & τεταρ-
τῶν, καὶ ἑμετοὶ, & διάρροια, καὶ ἐφθαρμία, &
ὡφρὶ πόνοι, καὶ σιμῶτων ἐλκώσεις, & σπηδόνες
αἰδοίων & ἰδρώα.

Æstate autem aliqui ex iis, & febres con-
tinuæ, & ardentes, & tertianæ, & quartanæ, & vomitiones, & in profusa,
lippitudines, aurium dolores, & exulce-
rationes, genitalium putredines, & furores
accidunt.

XXII.

Τοῦ δὲ φθινοπώρου, καὶ τῶ χειμῶνος ἐπολλὰς,
καὶ πυρετοὶ τεταρτῶν, & πλανάτες, & πλῆνεις, καὶ
ἰδρώπες, καὶ φθίσεις, & τραχεία, & λειντε-
ρία,

SECTIO III.

95

είας, καὶ δυσεντερίας, καὶ ἰχτιάδες, ἔκπυράνχαι, καὶ
αἰσθημαί, καὶ εἰλεοί, καὶ ἐπιληψία, ἔκμυρνη, καὶ
τὰ μὲν ἀλγέληκα.

Autumno verò plurimi æstivi morbi fiunt,
& febres quartanæ, atque erraticæ, lienes
magni, aquæ inter cutem, tabes, urinæ stilli-
cidia, leuitates & difficultates intestinorum,
coxæ dolores, anginæ, asthmata, ilci, morbi
comitiales, furores & melancholiæ.

XXIII.

Τὸ δὲ ἡμῶν ὁ, πάλαι εἰπιδες, πῶς ἐν δὲ μόνιαι,
λήθαργι, κέρυζαι, βράγχαι, βῆχες, πόνοι σηθῆων, καὶ
πάλαι εἰπιδες, καὶ ὁσφύ, καὶ κεφαλαλγία, ἱλιχίαι,
ἀπὸ πάλαι εἰπιδες.

Hyeme, pleuritides, pulmonis inflamma-
tiones, lethargi, grauedines, raucedines,
tussis, dolores pectoris, laterum, lumbo-
rum, & capitis vertigines, & apoplexiæ.

Æstas autem, Autumnus & Hyems, ut Ver,
licet in multis communionem habeant, unicuique
tamen illorum temporum proprii morbi magis
excitantur, qui nimirum sunt illis temperatura
proximi.

XXIV.

Εν δὲ τῇσιν ἡλικίῃσι θιάδε συμβαίνει, τοῖσι μὲν
συνεχῶσι καὶ νεογνοῖσι παροῦσιν, ἅψα, ἔμετοι

L

βήχες, ἀρρυθμία, φόβοι, ὀμφαλοῦ φλεγμοναί,
ὧτων ὑγρότητες.

Per ætates hæc accidunt, parvis quidem
& recens natis puerulis, oris ulcera, vomitiones, tusses, vigiliæ, pauores, umbilici inflammationes, aurium humiditates.

Qui morbi sunt in ætatibus hic ordine recenset. Parvis, inquit, & nuper natis, oris ulcera contingunt ob instrumentorum molliem, quæ neque tactum, neque lactis sustinent qualitatem, quod non parvam in se serosam continet partem: Hæc autem pars vim habet abstergendi. Quare non mirum si in corporibus mollibus, quædam superficialis facit exulcerationes. Vomitus, ob lactis abundantiam. Tusses autem facile, propter cerebri humiditatem, ad pulmonem, asperamque arteriam defluentem accidunt. Vigiliæ verò haudquaquam ipsis sunt assuetæ, ut qui maiori parte temporis dormiant, nisi fortè ob ipsum morbum fieri infantibus vigiliæ opinetur, siquidem somni abundantia ipsis maximè secundum naturam inest. Pauores etiam per somnum infantibus adsunt, ob alimentum in ventriculo corruptionem, unde nido elatus terribilia somnia excitat. Accedit quod nuper ex utero prodeuntes pueruli æris eos ambientis transmutationem reformidantes, ad quietis occursum facile perterrentur, præ-

praesertim à somno. Umbilicis autem paulò antè
praeclisis, inflammationes contingunt, non alia
ratione quàm alijs partibus abscissis. Aurium
quoque humiditates morbis annumerat, siqui-
dem à natura aliena est expurgatio per aures,
quae tamen puerulis euenit, ob corporis totius, atq;
adeo capitis superfluum humiditatem.

XXV.

Πρὸς δὲ τὸ ὀδοντοφυεῖν προσάραυσιν, ἔλθουν
ὀδοντοφυεῖς, πυρετοὶ, πασμοὶ, ἀσθῆνοιαι, καὶ μέλι-
ται ὅταν αὐτὰρ αὐτὸς κινῶν ὀδοντοφυεῖς, ἐ τοῖσι περὶ τὰ
τοῖσι τῶν παιδῶν, καὶ τοῖσι σκληροῖς τοῖς καὶ ἰσχυροῖς
χοῦσι.

His qui ad dentitionis tempus accedunt,
gingivarum pruritus fiunt, febres, conuul-
siones, alui profluvia, maximè cum caninos
edunt, & his pueris qui crassissimi sunt, & al-
uos duras habent.

Pueris, cum dentire incipiunt, gingivae cum do-
lore pruriant, quod dentes prodeant, & tanquam
stimuli perforati gingivis infigantur. Febres ac-
cidunt propter dolores, vigilias, & inflammatio-
nes. Conuulsiones autem cum propter haec, tum
propter crudum alimentum, & quia nervosae
partes nondum satis valida sunt. Ad haec omnia
etiam ex necessitate ventris profluvia consequun-
tur, quoniam alimentum non benè coquitur, neq;

distribuiuntur: & maximè cum caninos edunt dentes, qui quoniam tardiùs exeunt, maiorem ob id inferunt dolorem, quòd gingiua facta sint sicciores & duriores, alioqui minùs laderent, quia cum sint acutiores, minorem faciunt solutionem continui: Qua etiam ratione incisores exeunt faciliùs, & minore cum dolore, licet sint latiores, propterea quòd cuius adhuc mollis est & obediens cum erumpunt: Sed maximè dolent gingiua subnascentibus molaribus. Pueris autem, (praesertim qui crassissimi sunt, & alios duras habent) saepius accidunt superiores morbi, & potissimum compulsionem, ob plenitudinem & superfluitatum abundantiam.

XXVI.

Πρεσβυτέρῳσι δὲ χρομύοισι παθήματα, σφονδύλες & τὸ ἰνίον εἶσιν ὥστες, ἄσθματα, λιθίασες, ἑλμινθες, σπονδυλαί, ἀσκαρίδες, ἀκροχρόδονες, σατυριασμοί, τραχηεῖαι, χιρσίδες, καὶ τὰ ἄλλα φύματα, μάλιστα τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν.

Vbi ætate paulum processerint, tonsillæ, vertebræ (quæ in occipitio est) ad interiora luxationes, asthmata, calculi, lumbrici, rotundi, ascarides, verrucæ peniles, satyriasmus, strumæ, & alia tubercula, præcipue vero antedicta.

Pne: is paulò adultioribus sunt tonsillæ: tonsilla

silla verò seu paristhmia sunt inflammationes
 parvis quæ os & gulam interiacet: Vertebra eius
 luxatio quæ ad occipitium est, parit anginam.
 Asthma, seu creber anhelitus, fit propter angus-
 tiam asperæ arteriæ, oppletis respirationis instru-
 mentis ab his quæ desuper sunt fluxionibus.
 Causa efficiens calculi est caliditas, causa mate-
 rialis, est multa pituita cum viarum angustia:
 in pueris utraque est causa, qui ob edacitatem
 non paucos crudos humores coaceruant, ex qui-
 bus pars crassior, unâ cum urinis ad vesicam per-
 ueniens, generandi lapidis fit materia, quæ re-
 tenta diu propter crassitiem, à caliditate tandem
 durefcit in formatum lapidem. Lumbrici teretes
 longi sunt, lati verò cucurbitini, ut semen cucur-
 bitæ, quos tamen Galenus dicit longissimos hoc
 sensu, i. longa serie & congerie sese complexos. A-
 scarides tenues ac breues, similes vermibus. Om-
 nium autem lumbricorū origo est ex cruda, cras-
 sa pituita, aq. materia, & putredine à cominoda,
 qualis in pueris & voracibus colligitur maximè.
 Verruca & struma sunt soboles vitiosi sanguinis
 ad exteriora & cutem repentis, nam putres in
 corpore humores cum foras pelluntur (robusta
 existente potentia) verrucas excitant pensiles, aut
 myrmecias latentes, satyriasmos, stummas, scro-
 phulas, & alia phymata à materia frigida & pi-
 tuosa.

Τοῖσι δ' ἐπὶ πρεσβυτέροισι καὶ πρὸς τὴν ἡλικίαν
πρεσβύτουσι, βυτέων τε τὰ πολλά, καὶ πυρετοὶ χρο-
νικοὶ μέγιστον, ἐκ τῆς ῥιναῖς αἵματος ῥύσις.

Grandioribus autem, & ad pubertatem
accedentibus, præcedentium ætatum multi
accident morbi, & febres magis diuturnæ, &
sanguinis è naribus profluvia.

Pubescentes superioribus etiam morbis obnoxij,
propter similitudinem temperaturæ: sæpius inci-
dunt in febres diuturnas, nam in hac ætate plus
est materia, unde febres procreari possunt, & quia
sanguis incipit superabundare in corpore durius-
culo, ex quo per cutim paucum quiddam dissipa-
tur, & minus quàm priore in augmentum absu-
mitur, profluvia sanguinis è naribus patiuntur.

Τὰ δὲ πλεῖστα βῆσι παιδοῖσι πάθηα κρίνεται,
τὴν μὲν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρησι, τὰ δὲ ἐν ἐπτά-
μησι, τὰ δὲ ἐν ἐπτά ἔτεσι, τὰ δ' ἐπὶ πρὸς τὴν ἡλικίαν
πρεσβύτουσιν. ὅσα δ' αὖθις ἀφαιμείνη βῆσι παιδοῖσι
καὶ μὴ ἀπολυθῇ πρὸς τὴν ἡλικίαν, ἢ τῇσι θήλεσι
πρὸς τὴν ἡλικίαν κατὰ μὲν ῥήξιας, χρονίζειν εἰώθεν.

Plurimi verò morbi puerulis iudicantur,
hi quidem in quadraginta diebus, illi verò
in septem mensibus, aliqui in septem annis
non.

nulli quum ad pubertatem accedunt. Quicunque autem puerulis perdurarint, nec prope pubertatem defierint, aut fœminis quum menstrua eruperint, hi consenescere consueuerunt.

Plurimi morbi diuturni ijs, qui in tribus ætatibus prædictis, constituti sunt, iudicantur, & terminantur: (perfecta enim iudicatio est qua morbum soluerit) nonnulli quidẽ in 40. diebus, quadragesimus enim dies primus est iudicatorius morborum diuturnorum, & ultimus acutorum ex decidentia. Nonnulli in septem mensibus ut asthmata, quartana febres: qui verò hunc transcendunt numerum, secundum septenarij quidem rationem habent iudicium, verum non diebus tantum enumeratis, sed mensibus primùm deinde annis iudicantur, ut manifestum sit alios ad septimum annum, alios autem ad decimum etiam quartum annum peruenire, cuiusmodi est morbus comitialis, qui multis in pubertate iudicatur, quo tempore magna sunt corporis mutationes, in fœminis maximè propter menstruorum eruptionem. Quare si qui morbi, ne hac quidem ætate finiuntur, usque ad longum tempus perdurare consueuerunt.

XXIX.

Τὸν δὲ ρελωιόκοισιν, αἰγυγτος πλόνος, φ.βι-

L 4

πυρετοὶ ὄξεις, ἐπιληψία, καὶ τ' ἄλλα νεότη-
τα, μάλιστα ὅτε περὶ εὐρησθήσονται.

Iuuenibus autem sanguinis spuitiones,
tabes, febres acutæ, morbi comitiales, & alij
morbi, & præcipue ante dicti, accidunt.

Ex alijs ætatibus de quibus meminit, licet
conijcere de adolescentia, quæ in multis quidem
communicat cum illis quæ ex utraque ipsam cir-
cunstant: quapropter eam hic prætermisi: iue-
nes autem non secundum naturam ætatis pa-
tiuntur sputum sanguinis, sed ob incontinen-
tiam. Ad sputum verò sanguinis tabes consequi-
tur. Corripuntur & febribus biliosis, quia fluxa
bilis hac ipsa superabundat ætate. Comitialis
morbus non est huic ætati familiaris, quæ calida
est, morbus autem frigidus humidus, nisi dicatur
accidere ob vitiosum errorem.

X X X.

Τοῖσι δὲ ὑπὲρ τὸν ἥλικον ζῶντιν ἀσθμαί,
πλὴν ἐν πῶδες, ἀσπὶν δὲ μὲνίαι, λήθαργος, φρενίτι-
δες, καύσους, διάρροιαί, χολέρας, δυσεντε-
ρίαι, λευτερίαι, αἱμορροΐδες.

Qui hanc ætatem excefferint, his asth-
mata, pleuritides, pulmonis inflammatio-
nes, lethargi, phrenitides, ardentes febres,
diuturna alui profluvia, cholerae, difficulta-
tes intestinorum, leuitatesque eorundem,
& hæmorrhoides accidunt.

Le-

Lechargi, hæmorrhoides, leuitates intestino-
rum à pituita, ut alij morbi frigidi & melan-
cholici, proprij quidem sunt ætatis declinantis.
Ceteri vero aut ab immoderata victus ratione
proveniunt, aut magis à iuuentute differuntur
ad ætatem declinantem: nam, ut dicitur à Tul-
lio, intemperanter acta iuuentus effœciunt corpus
reddat senectuti.

XXXI.

Τοῖσι δὲ πνεύμασι, δύσπνοια, κατὰ ὅροι βη-
χίδες, σπασμὸς, δύσσοις, δόθρων πόνος, νε-
φελίτιδες, ἰλιχθός, ἀποπληξία, καχεξία, ξυσμαί-
τις, πῦρ, ὁλός, ἀρευνία, κριθίνης καὶ ὀφθαλμοί, καὶ
ῥινῶν ὑπερῆτες, ἀμύδωπία, γλαυκασίς, βαρυχοΐα.

Senibus accidunt spirandi difficultates,
distillationes tussim afferentes, stillicidia v-
rinæ, difficultates urinae, articulorum dolo-
res, renum mala, vertigines, apoplexie, mali
habitus, pruritus vniuersi corporis, vigilie,
ventris, oculorum, & narium humiditates,
hebetudines oculorum, glaucedines, & gra-
ues auditus.

Senibus spirandi difficultates accidunt propter
humoris pituitosi in thoracem defluxum. Distil-
lationes tussim afferentes, quoniam partes ad ca-
put attinentes in ipsis facillimè refrigerantur: &

cum frigidam cerebri temperaturam habeant, ideo multa colliguntur pituitosa superfluitates, quae renes & meatus urinarios obstruentes, aliquando difficultatem urinae, aliquando frigidam inducentes intemperiem (quam facultatis imbecillitas consequitur) stillicidium urinae generant. Articulorum autem dolores sunt, fluentibus ad haec loca superfluitatibus: vertigines, propter spiritum vaporosum, qui in partibus cerebri inordinato cietur motu: Apoplexia nullus est morbus adeo senili aetati familiaris, quoniam in ea cerebrum pituitosis repletur superfluitatibus, quae ventriculos eius opplentes, faciunt morbum hunc inducunt. Mali habitus, nam alimentum non concoquitur, & quod distribuitur impurum est; unde etiam pruritus à superfluitatibus, quae difficilem habent per cutem euacuationem. Vigiliae, quia senectus plena curarum est, & senibus non planè morbosus siccum est natura corpus. Humiditates autem in ipsis oculorum & narium liquet fieri propter cerebri superfluitates, quibus ad alium defluentibus ipsa etiam sapius humectatur. Hebetes autem visus & auditus graues accidunt, ob imbecillitatem potentiae sensitivae. Glaucedines verò, propter immodicam instrumentorum siccitatem, & quia speciem habent suffusionis à concretionem crystallini humoris in oculis.

APHOR.

APHORISMORVM

HIPPOCRATIS

Sectio IV.

APH. I.

Tὰς κύστας φαρμακεύειν ἐν ὅρῳ, περὶ ἄ-
μηναι καὶ ἄχρῃ ἐπὶ τὰ μῆσιν, ὅσον ὃ γυνὴς.
καὶ ὃ νήπια, ἔπεισόντες ἀλαβείας καὶ ἄλλας.

Vtero gerentes sunt medicanda, si mate-
ria turget, quarto mense, & usque ad septi-
mum, sed hæc minus. A iun ore autem foetu
& seniore abstinere oportet.

Fœtus eandem proportionem habent cum v-
tero, quam fructus cum arboribus: hi siquidem in
prima generatione debilioribus pediculis conti-
nentur, & ideo faciliè decidunt, quando vehe-
mentior ventus ipsos concusserit. postea verò au-
cti difficilem habent ab arboribus dissolutionem:
sicuti rursus cùm perfecti sunt, sponte sua sine
vi extrinseca decidunt. Eodem modo & conce-
ptus: in primo quidem tempore quo semen nuper
iniectum est, si aliquando saltare contigerit mu-
lierem, aut in lubrico cadere siue quovis alio mo-
do, vel secundùm animam, vel secundùm corpus

moueri vehementius, facile dirumpuntur: sic &
 quando iam perfecti sunt: tempore vero interme-
 dio ligamenta habent robustiora: quare mulier
 utero gerens, potest fortiores motus sustinere sine
 foetus offensione. Quae omnia Hippocrates noscens
 recte inquit: Vtero gerentes sunt medicanda, si
 materia turget, quarto mense & usque ad septi-
 mum, quod est tempus medium foetura, cum fo-
 tus utero firmiter alligatur. Non tamen omnes
 quae hoc tempore indigent purgatione, permittit
 purgari, sed si materia turget, inquit, hoc est, vr-
 get & cogit accelerare. Tractum enim vocabu-
 lum est ab animalibus ad coitum incitatis. Nam
 cum superabundantes humores mouentur, &
 per totum corpus feruntur, nondum in aliqua
 parte firmati, tunc ad eos expellendos natura in-
 citatur, & aliquo indiget manu porrigente,
 & hunc humorum motum ad a'ium deducente.
 Eos vero qui aliqua in parte firmati sunt hu-
 mores, non oportet mouere. Sic enim dictum est
 ab Hippocrate: Quicumque inflammationes, in
 morborum principio, medicamenta conantur sol-
 uere, nihil de eo detrahunt quod acervatum est
 & inflammatum, (neque enim morbus, ism cru-
 dus sit, cedit:) quae vero sana sunt, & morbo resi-
 stunt, absument eorum abefaciunt q. Quod autem
 dixit, à iuvene foetu & seniore oportet abstinere,
 so voluit intelligi, quae quartum mensem im-
 pragna-

prægnationis nondum attigerunt, aut ad septimum usque progressæ sunt, eas non esse medicandas medicinis purgantibus. Verum Hippocratis & Galeni sæculo, maiore purgabant religione, quia valentiora tantum medicamenta nouerant, cuius generis sunt Helleborus, Colocynthis, Scammonium, Turpetum, Hermodactylus, & alia huiusmodi. Nobis autem sunt clementissima medicamenta, quibus uti possumus ipsa re exigente, etiam ante quartum mensem, ut Cassia, Manna, Rhabarbarum, Tamarindum, confectio Catholici, &c. licet post quartum mensem tutius his utamur. Ut demus ante quartum mensem & post septimum, prægnantes acuto aliquo morbo correptas offendi à medicamento quod suadente necessitate datum est, tamen præstat ista ratione ladi utrunque, matrem scilicet & foetum. quàm ut nullo prorsus dato, & matrem & foetum de vita periclitari patiamur.

I I.

Εν τῇσι φαρμακείῃσι τοιαῦτα ἄρχῃ ἐκ τοῦ σώματος ὀρθῶς καὶ αὐτῶς ἰόντα χεῖρισται. τὰ δὲ ἐναντίας ἰόντα παύειν.

In medicationibus talia educere è corpore qualia sponte prodeunt, utile: Quæ verò contrario modo prodeunt, cohibere oportet.

Cum medicus in artis operibus ea, quæ benè à natura sunt imitari debent, hoc unice curabit, ut in singulis morbis tales vacuet humores, quales in vacationibus spontinis utiliter evacuatur à natura. Quod ut fieri, factum ve esse, indicio est facilitas tolerantia. Si ve d' fiat eorum evacuatio, quæ natura non utiliter educeret, ea mature prohibenda est, utpote quæ non inuet aegrotum, sed offendar.

III.

Ἡ γὰρ αἷα δὲ καὶ χυμοὶ καὶ σπέρματα, ὅσοι
φύσει τε καὶ ἀφ' αἰσίου φύεσσι. Ἐν δὲ ἐν αἵματι,
δύο γὰρ εἶδη.

Si qualia oportet purgari, purgentur, confert & facile ferunt: si contra, difficulter.

Hic Aphorismus est idem cum ultimo primæ sectionis.

IV.

Θυμὸς καὶ αἷμα. Ἡ γὰρ αἷα καὶ χυμοὶ καὶ σπέρματα, ὅσοι
φύσει τε καὶ ἀφ' αἰσίου φύεσσι. Ἐν δὲ ἐν αἵματι,
δύο γὰρ εἶδη.

Medicari Æstate superiores magis, Hyeme verò inferiores.

Iubet tamen Hippocrates, lib. de ratione victus privatorum, æstate reuelli bilium flauam ad inferiora: Et idem habet Galenus in commentario.

Dicen-

Dicendum, quod hic loquutus est de uniuersali purgatione totius corporis: nam si velit quis purgare totum corpus bile, & sit Aestas, conuenientius id fiet vomitu: bilis enim propter sui lenitatem & propter ambientem caliditatem, ad superiora magis mouetur. Qualibet autem superfluitas eo quod vergit, ducenda, per loca conuenientia: Si verò opus est particulari purgatione ventris, & intestinorum tantum, commodius id fiet deiectione per inferiora, quam praesertim enemata perficiunt. In summa, quae in praesenti abundant, ijs medebis purgatione, ut tamen per loca quod vergunt purgationem instituas: at quibus ne augeantur velis obistere per opposita reuellere debes, Aestate & Hyeme naturas suas seruantibus: Aestate quidem bilis abundat, Hyeme verò pituita. Quapropter merito Aestate per vomitum, Hyeme autem per aluum magis vacuandum est, cum bilis, ob tenuitatem suam, feratur sursum; pituita verò, ob grauitatem, deorsum deturbetur.

V.

Ἦν δὲ κύμα ἡγὰρ αὐτὸ κινῶν, ἐπὶ τῶνδε αἱ φαρμακείαι

Sub Cane & ante Canem difficiles sunt medicationes.

Medicationes, hoc est, per medicamentum purgationes, & omnes alia magna, & insignes ena-

uationes, quomodocunque fiant, molesta sunt, graues, & noxia omni aestu magno: nam multi purgati hoc tempore incidunt in febres, & natura, ex aestu imbecillis, magis ex purgatione dissoluitur: praua etiam hoc nomine est purgatio, quod calor ambientis in partem trahat extrinsecam, contrariam ei ad quam medicina ducit humores. Medicamentis tamen benignè & leniter purgantibus (qualia non fuerunt tempore Hippocratis) uti possumus, si visum ita fuerit, & res exigat.

V I.

Τὸς ἰσχυροῖς καὶ δυσμετέας αἰὼν φαρμακείαν, ὑπερβολικῶς καὶ ἀνω.

Graciles & facillè vomentes purgare superius, cauentes Hyemem.

Magna ex parte graciles sunt biliosi. Si igitur hoc accesserit, ut sint ad vomendum faciles, per superiora purgandi sunt, nisi obsistat Hyems: nam purgamus Hyeme sapius per inferiora.

V I I.

Τὸς δὲ δυσμετέας καὶ μέσως δὲ σάρκινους καὶ αἰσθητοὺς, ὑπερβολικῶς καὶ ἀνω.

Vomentes verò difficulter, & mediocriter carnosos, per inferiora, cauentes Aëtaem,

Qui

Qui mediocriter carnosī non faciliē vomunt,
non sunt cogendi ut vomant, ne vas aliquod
rumpatur in pulmonibus: sed purgandi sunt per
inferiora, nisi impediāt Aestas: hoc enim tempus
per superiora purgationem magis requirit.

VIII.

Τὰς δὲ φθινώδεις, ὑποσημομένους τὰς αἰῶ.

Tabidos, per inferiora, cauentes supe-
riora.

Phthisi obnoxios purgamus deiectione, nec ad
supernas per vomitum purgationes unquā dū-
cimur, veriti scilicet instrumentorum quae respi-
rationi inserviunt imbecillitatem: & ne pulmo-
nis ulcera, propter commotionem illam quam vo-
mitus excitat, irritentur.

IX.

Τὰς δὲ μολιχολικὰς ἀδροτέρως τὰς αἰῶ, τὰς
αὐτὰς λογισμὰς τ' αὐτὰν αἰσθητῆς.

Melancholicos verò plenius per inferiora,
eadem ratione contraria apponentes.

Bilis, quia repit sursum, purganda est vomitu.
Quia humor melancholicus grauis tendit deor-
sum, per inferiora, valentiore medicamento pur-
gandus est deiectione, ut quò vergit uterque hu-
mor, eò per loca conuenientia ducatur.

M

Φαρμακῶειν ἐν τοῖσι λίαν ὀξέσιν, καὶ ὀργῇ,
αὐθιμερὲν· χρονίζειν δὲ ἐν τοῖσι τοῖς τοῖσι κακόν.

Medicari in valde acutis, si materia tur-
get, eadem die: tardare enim in talibus ma-
lum est.

In morbis peracutis, qui statim circa primos
dies in summo vigore sunt futuri, utendum est
initio medicamento purgante, si materia turget:
nam in eiusmodi morbis malum est cunctari, ne
scilicet robur dissolvatur, febris caliditas augea-
tur, aut ad aliquod membrum principale decum-
bant ij qui per corpus vagantur humores, &
mortem repentinam inducant.

Οκρόσισι σφόδρῃ καὶ περὶ τὸν ὀμφαλὸν πόνοι,
ἐστὶν αὖτε ἀλγῆμα μὴ λυόμενον μήτε ὑπὸ φαρ-
μακείης, μήτ' ἄλλως, εἰς ὕδρωπα ξηρὸν ἰσχύεται.

Quibus adsunt tormina, & circa umbili-
cum labores, & lumborum dolor, qui neq;
a medicamento, neque aliter soluitur, Hy-
drops siccus contrahitur.

Tormina sunt & propter morsum vehemen-
tem, & spiritum flatuosum, qui non habet exi-
tum, sed in intestinorum inuolucris est interce-
ptus. Quod verò dolores ad tales dispositiones
confe-

consequantur, nemini dubium. At cum circa umbilicum ac lumbos se firmauerint, neque à medicamentis sumptis, admotis, iniectis, purgantibus, digerentibus, anodynis, neque alijs solvantur auxilijs, quadam est earum parium habitualis intemperies, qua magna ex parte per seuerans in Hydropem transit qui tympanias appellatur, ab eo videlicet, quod imus venter percussus talem sonum edit qualem tympana. Hippocrates nominauit hoc morbi genus, Hydropem, à tumoris similitudine, non tamen humidi tumoris, ut ascitem. In tympania est tumor à flatulento spiritu, in ascite ab humoris aquosi copia. Videtur autem à maiori frigiditate generari aquosus Hydrops, quem ascitem vocant, quoniam velut in vitre quodam in peritoneo humor continetur: à minori autem tympanias. Neque enim humida substantia in flatuosum aërem sine calore aliquo potest transmutari.

XII.

Οἱ ὅσοισι καὶ λίαν λεῖντε εἰώδεις, καὶ μὲν φαρμακείᾳ εὐαίαν, καὶ ἄν.

Quorum alui intestinorum leuitate laborant, hybernò tempore per superiora purgari, malum.

Lienteria causa, imbecillitas facultatis reten-

Quod melius procedet prius humectando corpora: humectabuntur autem plurimo alimento atque quæcunque. Nam hellebore sumptio periculum convulsionis afferret ijs quibus nervi sunt aliæque corporis partes exiccata.

XIV.

Ἐπὶ πῇ τις ἐκδέσσειν πρὸς μὲν τὰς κινήσεις καὶ σωματικῶν μᾶλλον ἄλλαν, πρὸς δὲ τὰς ὑπνους καὶ μὴ κινήσεις ἥσσαν. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ ναυτική οὐ κίνησις τὰ σωματικὰ ἐκδέσσει.

Cum biberit quis helleborum, ad motiones quidem corporum ducere magis, ad somnos verò atque quietem minus. Indicat autem navigatio turbari motione corpus.

Non tantum post helleborum, sed et post omne medicamentum prodest ad descensum humorum exercitatio. Indicat navigatio: non enim in mare tantum prouocat ad vomitum, sed et in mari corporis agitatio. Ceterum in somno et quiete naturales facultates magis agunt, ac purgans medicamentum quantum in ipsis est concoquunt, eiufque actionem frangunt.

XV.

Ἐπὶ βέλῃ μᾶλλον ἄλλαν τὴν ἐκδέσσειν, κίνησις καὶ σωματικῶν. ἐπὶ δὲ πᾶσι, ὑπνον ποιεῖ καὶ μὴ κίνησιν.

Cum voles helleborum magis ducere, moue corpus: cum verò sistere, somnum inducito nec moueto.

Non est absque ratione, quod ea quae sistunt purgationem, sint contraria ijs quae cient vomitum. Si igitur motiones ciebant, sistant quietes, & multò magis somnus, in quo vires animales quiescunt, tum quae per sensus feruntur, tum etiam quae per musculos, in motibus voluntarijs.

XVI.

Ελλέβορος ἐπιλύει τὴν καὶ τοῖς σπρίγας ὑγίαιας ἔχουσι, ἀπὸ σπινθὸς καὶ ἐμπορεύει.

Carnes sanas habentibus helleborus periculofus, facit enim conuulsionem.

Corpus sanum cognoscitur ex illaesis actionibus, quae sunt à quatuor humorum proba temperi. Hi si se habent secundum naturam, nec inuenit medicamentum, vllum humorem noxium in quem agat, partes sanas colliquat & depascitur, ut secretum succum familiarem sibi, quamuis probum, attrahat. Sed hac attractio violenta, quàm sit periculosa, demonstrat conuulsio quae ferè humiditatibus absumptis consequitur.

XVII.

Ἀπὸ πύρετος ἔστιν ἀποσιτίη, καὶ καρδιαλγὴς, καὶ σπινθὸς, καὶ σπινθὸς ἐπιπνευμάτιον, αὐτὴ φαρμακείης δεῖται σημεῖα.

Eum qui non febricitat, cibi fastidium, morsus oris ventriculi, vertigo, & oris amaritudo, purgatione indigere per superiora significat.

In eo

In eo qui febre vacat, appetentia deiecta, morsus oris ventriculi, vertigo, oris amaritudo, hi casus sunt communes humorum omnium mordacem habentium naturam, & qui alta petunt. Quare in huiusmodi dicit Hippocrates significari medico, quod purgare debeat per superiora, vomitione: iuxta id quod alibi dixerat: Quò natura vergit, eo ducere.

XVIII.

Τὰ ὑπὲρ τῆς φρενὸς ὁδωήματα, ὅσοι κατάρσεως δεόνται, αὐτὰ φαρμακείης δ' εἶδος σημεῖναι· ὅσοι δὲ κατωτέρω, κατωτέρω.

Dolores qui sunt supra præcordia, quicunque egent purgatione, medicari oportere per superiora significant: quicunque autem infra subsistunt, per inferiora.

Secundùm humorum infestantium motiones oportet etiam facere euacuationes, ita ut dolores qui superius sentiuntur, per vomitiones: qui verò inferius per medicamenta subducentia curentur. In pleuritide tamen, peripneumonia, & dolore capitis, non est sciendus vomitus: quia materia committens illos morbos non est in ventriculo, nec in via per quam vomitione externatur.

XIX.

Ὅσοι ἐν τῇσι φαρμακικοῖσι μὴ διψῶσι, καὶ κατὰ τοὺς ὁδούς περὶ τὴν ἡδυσίαν.

Qui medicamentis purgati non fiunt,
non cessant priusquam fiant.

Finis iusta purgationis est iis, quando vacuatus ventriculus per medicamentum purgatorium siccatus est: Situ enim fit à siccitate ex inopia frigidi & humiditatis. Sufficiens autem est ea quae ex euacuatione prouenit. siccitas hanc efficere, ac praeterea ea quae est medicamenti purgantis vis habentis aliquam, etsi non manifestam sensui, tamen latentem acrimoniam atque caliditatem.

X X.

Απυρέτισιν εἶπεν ἡ νόσος, καὶ πονέων βόας, καὶ ὁ τῶν ἀλγηδόνων φαρμακείας δὲ εἰς σημεῖον.

Non febricitantibus si tormina acciderint, & genuum grauitas, & lumborum dolor, purgari per inferiora oportere significatur.

Facienda sunt euacuationes pro impetu & motione humorum noxiorum, quò per naturam impellantur.

X X I.

Υποχωρήματα μέλαινα, ὀκρίον αἷμα μέλαινα, ὅτε αὐτομάτως ἰόνται καὶ ξυνὴ πυρετῶ, ἔστω πυρετῶ, καὶ κίση. καὶ ὅτε αὐτὰ χρώματα υποχωρήματα πλεῖον πονηρότερα ἢ μέλαινα καὶ κίση, ξυνὴ φαρμακείας δὲ, ἁμεινον, καὶ ὅτε αὐτὰ πλεῖον χρώματα, ἔστω πονηρά.

Deie-

Deiectiones nigrae, sanguini atro similes & sponte procedentes, siue cum febre, siue sine febre, pessimae: & quanto colores prauiores fuerint plures, deterius. A medicamento vero procedentes, meliores sunt, idque quanto plures fuerint colores, non prauiores.

Deiectio hominis sani subfulua est, mollis, cohaerens, & non valde graueolens: aliae qualitates quanto plures fuerint, tanto peiorem indicant deiectionem. Color adustionis & corruptionis est niger, siue albus similis assumptis cibis, crudis atque. Multi quidem deiectionum colores prauiores, sponte naturae procedentes, multarum atque malarum in corpore dispositionum sunt signa: ducti vero à medicamento vim habente plures humorum species euacuare, nihil absurdum significant, sed prauaiuisse naturam ostendunt, quae vitiosos humores una cum medicina superauit.

XXII.

Νοσητεῖς ὁρόσων δὲ χρομῶν ἡ δὲ χολή μετέμεινα
ἢ αἷμα ἢ κίττω ἐπέλθῃ, θανάσιμον.

Morbis quibuscumque incipientibus, si atrabilis vel supernè vel infernè exierit, lethale.

In morborum initijs nihil excernitur natura conatu, aut lege, quae superflua non consuevit

euacuare nisi cocta fuerint : Sed si quid tum excernitur, quum nulla adhuc apparent coctionis indicia, certum est id morbi vi fieri, & humoris malitia, à quo natura vehementer irritata cessit. Quo enim tempore à causis morbum facientibus natura grauatur, & adest cruditas humorum, tunc aliquid vtiliter euacuari est impossibile. Siquidem oportet coctionem præire subsequi verò discretionem, & postea euacuationem. Itaq; post morbi coctionem, cum aliquis humor vitiosus secretus excernitur, tunc corpus à natura expurgari, bonaq; fieri euacuatio rectè dicitur: Si verò aliter excernitur sine signis coctionis, exitialis est casus. Quare cum in morbi principio semper sint signa cruditatis, mala existimanda est humorum talium in principio euacuatio.

XXIII.

Οἱ ὁσοῖσιν ἐκ νεσθημῶν ὀξείων, ἢ ἐκ πολυχρόνιων, ἢ ἐκ τραυμάτων, ἢ ἄλλως πῶς λεπτομεροῦς χολὴν μέλαινα, ἢ ὀρθρὸν αἷμα μέλαινα ἐπέλθῃ, τῇ ὑπεραίᾳ ἀποθνήσκουσι.

Quibuscunque per morbos acutos vel diuturnos, aut vulnera, aut quemuis alium modum extenuatis, nigra bilis aut veluti sanguis niger per inferiora subsederit, postmodum moriuntur.

Viribus ob aliquem morbum vehementer imminutis, si atra bilis, hoc est bilis non naturalis,
aut

aut humor melancholicus, hoc est, atra bilis naturalis exierit, mortem in proximo esse denuntiat huiusmodi euacuatio. Nam cum natura sit imbecillis, adeo ut non possit concoquere, neque discernere, neque, ut convenit excernere quae ita prava existunt, ea mortis molestam in posterum non differunt, propter virium imbecillitatem, & morbi magnitudinem. Porro dicitur nunc o inter humorem melancholicum & atram bilem facile deprehendi hinc potest.

XXIV.

Δυσεντερίη ἐστὶν ἀπὸ πολλῆς μολύβδου δόξης, καὶ αἵματι.

Difficultas intestinorum, si ab atra bile inceperit, lethalis est.

Dysenteria magna ex parte fit à bile flava, abrasis primis propter humorum acrimoniam, intestinis, deinde etiam exesis, adeo ut exulcerentur. Haec intestinorum difficultas saepe quidem sanatur: sed quae ab atra bile fit, insanabilis est omnino, cum nihil differat à cancro exulcerato. Cancer autem internus occupans intestina, quia nihil imponi sibi quod adhaereat patitur, & quia semper ab alimenti superfluitatibus tangitur, est insanabilis.

XXV.

Αἷμα αἶμα μὴ ὀκρῖον αὐτὸ ἢ, κακόν. καὶ τὸ δὲ, αἷμα δὲ μὴ αὐτὸ κακόν.

Sanguinem quidem ferri supra, qualifcunque sit, malum: infra autem, bonum, cum niger deicitur.

Sanguinis excretionem, qua fit non per nares, sed per os, ait omnino esse malum, qualifcunque fuerit is qui excernitur sanguis, hoc est, siue spumofus, siue ruber, siue flauus, siue niger, siue aquosus, siue crassus: nam apertionem alicuius vasis in superiori parte, aut rupturam significat, idq; in viris precipue. Potest enim salubriter reddi sanguis in mulieribus quibus purgationes menstrua constiterunt: ut patet lib. 5. Aphor. 32. Et in alijs etiam nonnunquam vtiliter excernitur, ut in mutilatis & cacochymis. Infra vero sanguinem atrum ferri per hemorrhoidas, quando hominis natura multum talem accumulauerit sanguinem, bonum: ut manifestum esse potest ex Aphorismo 11. lib. 6. Cum vero dixerit ante deiectiones nigras esse pessimas, hic autem nigras deiectiones per hemorrhoidas, utiles, hinc planum fit à nigris deiectionibus distinguendas esse hemorrhoidas.

X X V I.

Ην ὑπὸ δυσεντερίης ἐχρήσθη ὀγκώσας αὐτὸ σάρκες
ὑποχρῆσις, θανάσιμον.

Difficultatem intestinorum habenti, si veluti carunculæ deiciantur, lethale est.

Quando

Quando magna partes intestinorum excernuntur in dysenteria, ut possimus eas carnes nominare, leithalem ait esse morbum, cum neque caro concrefcere, neque cicatrix obduci in tali possit exulceratione.

XXVII.

Οκρόσιον ἐν ζῷσι πυρετοῖσι αἱμαρρῶν καὶ πλεονῶντος ὁκρογενεῶν, ἐν τῇσιν ἀναλήψονται τοῦτε οἱσιν αἱ κατὰ τὴν κατὰ τὴν φύσιν.

Quibus febricitantibus sanguinis fluxerit multitudo quacunque ex parte, cum reficiuntur, iis alui humectantur.

Propterea quod cum sanguine multo multum caloris nativi, & spirituum exhalavit, & quod remansit, conficiendo alimento non sufficit: ob id ex cruditate sequitur humiditas & lubricitas alui, durans donec vires suae natura recuperaverit.

XXVIII.

Οκρόσιον κατὰ τὴν φύσιν καὶ ἀφ' αἵματος, καὶ ἀφ' αἵματος καὶ ἀφ' αἵματος, καὶ ἀφ' αἵματος καὶ ἀφ' αἵματος, καὶ ἀφ' αἵματος καὶ ἀφ' αἵματος.

Quibus biliosae sunt deiectiones, hae superueniente surditate cessant, & quibus surditas adest, superuenientibus biliosis deiectionibus, cessat.

Non de ea surditate qua ex habitu difficulter soluitur, sed de ea qua repente in febribus vel.

aliter fit, accurrente ad cerebrum bile, sermo ipsi est. Ipsa siquidem bilis cum meatus auditorios occupauerit, efficit surditatem: Cum verò hinc ipsa natura expellente, ad excretionem peruenerit, soluit surditatem, & aluum deijcit, materia videlicet surditatis è supernis ad inferiora translata. vide aphor. 60. lib. 4.

X X I X.

Οχρόσοις ἐν ἑῷσι πυρετοῖσιν ἐκτάχοισιν ἐοῦσι
ῥίγηα γίνεται, δύσκολα.

Quibus in febribus sexto die rigores
fiunt, ij difficile iudicium afferunt.

Quicunque ad febres, & præcipuè ardentes, rigores superueniunt, iudicium habere solent bonum atque perfectum, ubi in die iudicatorio fiunt, & cum signis coctionis: non bonum autem, neque perfectum, quando vel diei, vel coctionis signa fuerint imperfecta. Quapropter cum iudicationes in dies intercidentes translata suspecta esse debeant, quòd non natura motu, sed morbi malitia fiant, certè diei sexti iudicatio suspecta sit oportet in quo nullus iudicatur morbus, nisi cum difficilibus symptomatis, & maximo periculo.

X X X.

Οχρόσοις παρῑξυσμοὶ γίνονται, καὶ αὐτὸ ὥρως
ἀφῃ ὁ πυρετός, ἐς τὴν αὐτοῖον τὴν αὐτὴν ὥρως
καὶ λάβη, δύσκολα.

Qui-

Quibus accessiones fiunt, si febris quacunque hora dimiserit, postero die eadem innovaverit, iis difficulter soluitur.

Februm interpellantium accessiones, quacunque hora observata, febris dimiserit, si eadem cras hora & postero die, ac deinceps occupaverit, iudicium habent difficile, ob causam quæ accessionem facit fixam, firmatam, & stabilitam: nam quæ firmata sunt agrè solvuntur, & in longum tempus durant.

XXXI.

Τοῖσι κρῶδεσιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν, ἐς ἃς ὁ πυρετός ἐστὶν ἡ γνάθος μέγιστα αἱ ἀποστάσεις γίνονται.

In febribus in quibus lassitudinis sensus est, in articulis & circa maxillas potissimum abscessus fiunt.

Qui quomodocunque in febribus lassitudinem habent, ijs ad articulos & circa maxillas præcipuè fiunt abscessus. Hoc verò contingit propter eam quæ est in febribus caliditatem, sublata plenitudine ad caput, & postea eam suscipientibus articulis, & illis qui circa maxillas adenes existunt: sicuti qui circa inguina & alas sunt, quando ad illas partes multitudo pervenerit.

XXXII.

Οὐόσοις δὲ αὐτοῖς μέγιστον ἐν τῇ νύκτι ἡ παύσις, ἐν ταῦτα αἱ ἀποστάσεις γίνονται.

Quibus conualescentibus e morbis pars aliqua laborauerit, illic abscessus fiunt.

XXXIII.

Απορ λὺν ἢ ἀγματονικῆς ἢ ἡ πρὸς τὸ νοσῆεν, ἐκ τῶντα μετέστι ἢ νοσῶν.

Quin & si priusquam aliquis agrotet, pars quædam doluerit, aut labore fatigata fuerit, in ea morbus firmatur.

Si cui ex morbo reualescenti, aut antequam agrotet, pars aliqua corporis doleat, aut labore lassata sit, in eam morbus decumbit, hoc est, in ea futurus est abscessus per quem morbus ipse indicabitur, labore quidem rationem causa obinente, dolore vero signi. Dolor enim signum est abscessus qui fit, caliditas autem atque imbecillitas ad locum effectum prouehit superfluitates. Nam ubi aliqua pars affectus cuiuspiam occasione imbecillior est reddita, ex omnibus in illam confluere qua supernacua sunt, est necesse, quæ tandem per abscessum expurgantur, nisi foriè per aliam viam deriuata, natura eduxerit, antequam firmetur abscessus.

XXXIV.

Ἡν ὑπὸ πυρετοῦ ἐχονδύα, οἰδήματος μὴ ἔοντος ἐν τῇ φάρυγγι πρὸς ἐξαιρέτως ἐπιγίνωται, γὰρ νόστος.

Si fe-

Si febricitanti, nullo existente in faucibus tumore, strangulatio subito accidit, lethale.

Cum vehemens febris indigeat, pro refrigerio cordis plus quam par est calfacti, abundantius inspiratione, sit ut in praesentaneum vitae discrimen adducantur febricitantes, qui repente suffocantur, ob eum defectum inspirationis, qui sit vel à convulsione musculorum laryngis, vel ab inflammatione in faucibus aut gutture facta, vel quia siccitate tenduntur ipsi muscoli: praesertim cum nullus tumor existit in faucibus. Tumorem enim & ruborem apparere, aut in externas partes conuerti, id quidem significat cynanchen minus periculosam esse, & humores nexios à partibus nobilibus ad ignobiles transferri à natura.

XXXV.

Ην τὴν ἑπὶ πυρετῷ ἐχομένην ὁ τε ἀρχὴν ἔχουσαν ἐπιστροφὴν, καὶ μὲν κατὰ πῖνεν δυνάμεται, οἱ δὲ μὲν κατὰ πῖνεν δυνάμεται, οἱ δὲ μὲν κατὰ πῖνεν δυνάμεται.

Si febricitanti collum repente peruertitur, & vix potest deglutire, tumore nullo apparente, lethale.

Cum neq; ore aperto in faucibus, neq; extrinsecus apparuerit tumor, hominem verò febrientem contigerit non posse deuorare, vertebri ad anteriorem regionem cervicis luxatis, symptoma

N

est leihale, proueniens ex inflammatione musculorum gulam munientium, aut gula ipsius. Est enim communio quedam partibus istis per ligamenta & nervos cum spinali medulla & membranis ipsam ambientibus, ac praterea ossibus vertebrarum, que his extrinsecus adiacent. Existentis itaque ad partes inflammatas ligamentis & nervis, trahi vertebrae, vel intro, vel ad latus, est necessarium.

XXXVI.

Ἰδρώτες πυρεταίνουσιν ὡς δ' ἔξωνται, ἀγαθοὶ τεταῖοι, καὶ πεμπταῖοι, & ἑξάμηνοι, καὶ ὀκταταῖοι, καὶ ἐνδεκαταῖοι, καὶ τεσσαρεσκαίδεκαταῖοι, καὶ ἐπικαίδεκαταῖοι, καὶ μὴ καὶ εἰκοστῇ, & ἑβδόμῃ καὶ εἰκοστῇ, καὶ τετρακοστῇ πρώτῃ, καὶ τετρακοστῇ τέτάρτῃ. ἔστι γὰρ οἱ ἰδρώτες νόσους κείνους οἱ ὧν καὶ ἔτις γινώσκουσιν, πόνον σημαίνουσιν, καὶ μήκος νόσου, καὶ ὑποτροπασμὸς.

Sudores febricitantibus si euenerint tertio die, & quinto, & septimo, & nono, & undecimo, & decimoquarto, & decimoseptimo, & vigesimo primo, & vigesimo septimo, & trigesimo primo, & trigesimo quarto, boni sunt: ij enim sudores iudicant morbos. Qui autem secus eueniunt, laborem significant longitudinemque morbi, & recidivam.

Sudo-

Sudores saluberrimi censentur in omnibus acutis morbis, si diebus indicatorijs oriantur febremq; siniant: contrà, inutiles, qui id efficere non possunt, quiq; diebus accidunt non indicatorijs.

X X X V I I.

Οἱ ψυχροὶ ἰσχυρῶς ξυνὴ μὲν ὁξεῖ πυρετῷ κα-
ταπόνοισι, θάνατον. ξυνὴ πρὸς ἰτέρῳ δέ, μήκους νόσου
σημαίνουσι.

Sudores frigidi cum acuta febre facti,
mortem significant: cum mitiore autem lon-
gitudinem morbi.

*Frigidi sudores sic è corpore manantes cum ac-
cusa febre facti, mortem significant : quippe tan-
tam humorum frigidorum in corpore copiam esse
monstrant, ut neque à nativo calore, neque à fe-
brili possint cal fieri, unde natura (qua secundum
Hippocratem est calor naturalis) extrema imbe-
cillitas, vel eiusdem extinctio, atque adeò mors in
propinquo esse intelligitur. Sudor verò frigidus si
fiat, remissis existencibus febribus, contingit sal-
uari hominem, concessa in tempore multitudine
humorum, atque evicta à natura.*

X X X V I I I.

Καὶ ὄχθον ἐν τῷ σώματι ἰδρῶς, ἐν ταῦτα φρά-
ζει τὴν ἰδρῶν.

Qua parte corporis sudor est, ibi mer-
bum esse ostendit.

Sudores à natura ipsa propellente facti, non à causa externa, membrorum patientium humiditatem euacuant.

XXXIX.

Καὶ ὅκῃ ἐν τῷ σώματι θερμὸν ἢ ψυχρὸν, ἐνταῦθα ἢ νόσος.

Et qua in parte calor aut frigus est, ibi morbus est.

Si in parte aliqua, aut etiam in toto corpore caliditas insignis fuerit, aut frigiditas sponte prodians & perseverans, hinc necessarium est esse morbum: hoc enim recedit à temperie naturali, quæ sanitas est: sanitas autem commoderatio, calidi, frigidi, humidi, sicc.

XL.

Καὶ ὅκῃ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαί, καὶ ὡς τὸ σῶμα κατὰ ψυχρὸν ἢ θερμὸν θερμαίνεται, ἢ ψύχεται ἐπεὶ ἐξ ἐπεὶ ζίνεται, μήκῃς νόσος σημαίνεται.

Et ubi in toto corpore mutationes fiunt, & modò corpus frigescit, modò calescit, aut color alius ab alio fit, morbi longitudinem significant.

Mutationes qualitatuum atque colorum, humores morbum efficientes ostendunt, qui cum diversi sunt, ad eos concoquendos natura ipsa longo indiget tempore. Pro dominante verò humore diversi fiunt, & apparent in cute colores: ceterum

omnia

omnia varia sunt periculosa in alimentis, in de-
iectionibus, urinis, sputis, &c.

X L I.

Ιδρῶς πολὺς ἐξ ὕπνου αἰεὶ φανερῆς αἰτίας γι-
νόμενος τῷ σώματι, σημαίνει ὅτι πλείονι τροφῇ
χρεΐεται. καὶ δὲ τροφὴν μὴ λαμβάνοντι τούτῳ γι-
γνηται, σημαίνει ὅτι κενώσει. δέεται.

Sudor multus ex somno factus absque
causa manifesta, corpus uti pluri cibo signi-
ficat: Si verò cibum non accipienti hoc acci-
dat, scire oportet quòd euacuatione indi-
get.

Sudoris multitudo absque causa manifeste,
altera duarum causarum fit, vel propter ciborum
qui sunt recenter assumpti immoderantiam, vel
illorum qui antea. Quod si propter recenter as-
sumptos, prohibere oportet ne plures assumant.
Quod si propter prius assumptos, euacuare.

X L I I.

Ιδρῶς πολὺς ψυχρὸς ἢ θερμὸς αἰεὶ ῥέων, ὁ
ψυχρὸς μείζων, ὁ δὲ θερμὸς ἐλάσσων ἔσσαν ση-
μαίνει.

Sudor multus frigidus vel calidus assidue
fluens, frigidus quidem longiorem,
calidus autem breviorum morbum signifi-
cat.

Sudor frigidus crassam & multam materiam ostendit, quæ non facile discutitur, aut à calore vincitur, ideoque longitudinem etiam morbi significat: calidus verò materiam tenuem, & quam promptè concoquere ac discutere natura possit, ac idcirco breviorē morbum portendit: hic autem agit de sudore qui erumpit, non in die indicatorio, sed in toto morbi tempore.

XLIII.

Οἱ πυρετοὶ οὐδέποτε μὴ ἀφ' αὐτῶν λείποντες ἀλλ' ἐκ τῆς ἰσχυροῦς περὶ γίνονται, μάλιστα ἐπικίνδυνοι. ὅταν δὲ αὐτὸς τὸ πᾶν ἀφ' αὐτῶν λείπωσι, σημεῖον δὲ ὅτι ἀκίνδυνοι.

Quæcunque febres non intermittentes tertio die validiores redduntur, periculosæ existunt: quoquomodo autem intermiserint, periculum abesse significant.

Continue febres quæ ad infabricitationem non desinunt, si tertio quoque die exacerbentur, ut semitertiana, periculosiores sunt intermittētibz: quocunque enim modo intermiserint, periculum abesse significatur, hoc est, siue vehemens, siue longa fuerit accessio, eo enim tempore quo vacant febre, virtus se recolligere potest.

XLIV.

Οὐδέποτε οἱ πυρετοὶ μακρὰ, τετέοισι φύματα ἐς τὰ δόξῃ ἢ πόνοι ἐγίνονται.

Quos

Quos diuturnæ febres exercent, iis vel tubercula, vel dolores in articulis fiunt.

Propter multitudinem, vel crassitiem, vel frigiditatem humorum efficientium febres, plerumque morbi in longum extenduntur, cum longum exigant tempus ad coctionem. Par igitur est ob hæc & abscessus fieri, & ad articulos superfuitatem decumbere. Non autem semper hoc fit, sicuti neque quicquam aliud huiusmodi, sed magna ex parte videlicet contingere videtur.

XLV.

Οἱ ὅσοισι φύματα ἐς τὰ ἄρθρα ἢ πόνοι ἐκ πυρετοῦ γίνονται, ἐτοίσι τοῖσι πλείοσι χεῖρονται.

Quibus tubercula, vel dolores in articulis fiunt post diuturnas febres, ij pluribus cibis utuntur.

Convalescentibus repletis rationabile est hæc advenire symptomata: nam cum post febres longas cibos ingerant supra mediocritatem aut vitium mensuram, fieri non potest ut recte concoquant. Igitur ut multa excrementa coaceruere necesse est, quæ si ad cutem protruduntur, tubercula, sin ad articulos, dolores excitant.

XLVI.

Ὡς ὅταν ἐμπύπῃ πυρετὸς μὴ ἀφ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀφ' αὐτοῦ ἐόντος θανάτου.

Si rigor incidat febre non intermittente, ægro iam debili, lethale est.

Frigus, minima: horror, maior: rigor est totius corporis concussatio maxima, qua si sit irrita, & quam nulla sequatur euacuatio, qua faciat intermissionem ægro iam debili, in hoc ultimo natura conatu lethale signum est, indicans summam imbecillitatem natura, qua solita in rigoribus noxios humores euacuare, nunc id efficere non possit, quod victa ceciderit, & extinctioni proxima sit.

XLVII.

Αἱ δὲ πρὸς τὰς ἀνθρώπους, αἱ ἐν τοῖσι πυρετοῖσι μὴ ἀλγὺν λείπουσιν περιδυνά, καὶ αἰμολοιδεῖς, & δυσωδεῖς, καὶ χοιωδεῖς, πᾶσαι κακαί. ἀποχρεοῦσαι δὲ καλὰς, ἀχρῆται. καὶ καὶ τοῖς ἀσχωρήσιαι, καὶ καὶ τὰ ἄλλα. ἡ δὲ καὶ τῶν συμφορῶντων ἐκκρίνεται, ἀλγὺν δὲ τῶν τέτων κακόν.

Excretiones in febribus non intermittentibus, liuidæ, cruentæ, foetidæ & biliosæ, omnes malæ. Sed si prosperè excernuntur, siue per aluum, siue per vrinas, bonæ. Si verò aliquid eorum quæ non confert excerni, per hæc loca excernitur, malum.

Indicia quod aliqua benè excernantur, maxima sunt, & coctio, & bona tolerantia: cum ipsis verò & morbi species, & cum his tempus anni, & regio,

Et regio, Et aetas, Et natura agrotantis. Quae omnia concurrunt ad hoc, ut facile feras ager, Et leuetur morbus. Liuida defectiones, paruum unde excernuntur, mortificationem: Cruentae, vasorum apertionem, aut erosionem à biliosis humoribus factam significant: foetida putrefactionem: biliosa, abundantiam bilis in continuis febribus. ostendunt. excretionem autem, etiam per se prava si bene exeant, bona: nam partem male affectam expurgant, quae fieri solent peracta iam coctione Et agro facile tolerante. Siquidem indicia laudabilium excretionum maxima, sunt coctio, Et bona tolerantia. Sed si aliquid eorum, quae non iuvant, hoc est quae non leuant morbum excreta, excernitur, non bonum.

XLVIII.

Εν τῷσι μὴ Δ/γ. λείπουσι πυρετοῖσιν, τὸ πρὸς μὲν ἔξω ψυχρὰ ἢ, τὸ δὲ ἔνδον καίηται καὶ δὲ ψυχρὸν ἔχει, θανάσιμον.

In febribus non intermittentibus, si partes exteriores sint frigidae, & interiores urantur & sitim habeant, lethale est.

Quando aliqua fortis inflammatio in parte corporis profundiori, vel erysipelas euenerit, totus ex toto corpore sanguis ad locum trahitur patientem, atque ideo uruntur profunda, sed cutis refrigeratur, ut sit in principijs accessionum, quod signum est exitiale.

Εν μὴ ἀλλεῖποντι πυρετῷ, καὶ χεῖλ ὄ, ἢ ὀφθαλμοί, ἢ ῥίς ἀσπράφῃ, καὶ μὴ βλέπῃ, καὶ μὴ ἀκούῃ, ἢ δὴ ἀκούῃ ὅσοντος ὁ σώματος, ὅτι αὐτῶν ῥήνται, ἐξ οὗτος ὁ θάνατος.

Si in febre non intermittente, labrum aut supercilium, aut oculus, aut nasus peruertatur, si non videat nec audiat, imbecillo iam existente corpore, quicquid horum acciderit, mors in propinquo est.

Partium sunt peruersiones tensis atq; ad sua principia contractis ijs nervis qui ad eas pertinent. Quod cum acciderit febre existente continua & agro debili, non absque ratione mortem esse vicinam est existimandum: multò autem magis quando non audiat aliquis, vel non videat, propter virtutis animalis imbecillitatem.

L.

Ὅτε αὖ ἐν τῷ πυρετῷ μὴ ἀλλεῖποντι δ' ἀπνοία ῥήνται καὶ ἀσπράφουσι, θανάσιμον.

Quando in febre non intermittente difficultas spirandi & delirium accidit, lethale est.

Fit interdum ex eadem causa utrunque horum, & difficultas spirandi & delirium, patiente videlicet cerebro, & tunc apparet spiritus magnus & rarus. Contingit etiam spirandi difficultas ob

tas ob aliquam earum partium, qua respirationi obferuiunt passionem. Nam & morbus lateralis, & pulmonis inflammationes, & reliqua thoracis atque pulmonis passiones spirandi faciunt difficultatem. Hac verò omnia periculosa sunt, praesertim febre continua adiuncta: Nam semper cum tali fieri consueverunt, quae & ipsa per se satis est efficax sola, ut vires deiciat atque proster-
nat.

L I.

Εν τῷσι πυρετοῖσιν ἀποσπένεται μὴ λυόμενα
πρὸς τοὺς ἀεγμούς κείστας, μῆκος νόσος σημαίνει.

In febribus, abscessus qui in primis iudicationibus non solvunt morbum, eiusdem longitudinem significant.

Liquet hoc ipso sermone, quod quae ad primas iudicationes non solvuntur aegritudines, vel quia natura est imbecilla, vel quia materia est contumax, diu sint duratura, nisi mortem anticipent.

L I I.

Οχέουσι ἐν τῷσι πυρετοῖσιν ἢ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ἀρρώσῃσι καὶ ἀεγμοῖσιν ὀφθαλμοὶ δακρύουσιν, ὃ δὲν ἀτοπὸν. οχέουσι δὲ μὴ καὶ ἀεγμοῖσιν, ἀτοπώτερον.

Qui in febribus aut in aliis morbis voluntariè illacrymant, nihil absurdi est: Qui verò non voluntariè absurdus.

Lacrymæ non sponte exeuntes ostendunt magnam imbecillitatem facultatis naturalis retentricis. Idem est iudicium de excrementis, urinis, quæ ne in lecto quidem retinentur. Habendum tamen hoc in animo, quod signa à facultate naturali singula sunt valde imbecilla nisi consensu aliorum firmentur, in turba valere possunt.

L I I I.

Οκτόστοι δὲ ἐπὶ τῶν ὀδόντων ἐν ζῆσι πυρετοῖσι
πρὸς λιχρὰ γίνονται, ἰχυρὸν περὶ γίνονται οἱ πυ-
ρετοί.

Quibus in febribus iuxta dentes lentores nascuntur, iis febres vehementiores fiunt.

Neque enim nasci possunt huiusmodi lentores sine caloris multitudinis pituitosioris humiditatem exsiccante.

L I V.

Οκτόστοι ἐπὶ πολὺ βῆχες ξηρὰ βραχέα ἐρ-
δίξεσσι ἐν πυρετοῖσι καὶ σπλάχνῃ, ὅτι πάντες δι-
ψώδεις εἰσιν.

Quibus tussis sicca modicè irritantes in ardentibus febribus diu durant, ij non admodum siticulosi sunt.

Siccas tussis illas nominat in quibus nihil expuitur, quæ si leniter irritantes in febribus ardentibus acciderint, ob motum in ipsis factum ex locis vicinis aliquis trahitur humor, quo madescent loca quæ ad asperam arteriam pertinent,
ἀδιό,

adeò, ut hoc nomine minus siticulosi agri fiant,
non quòd careant siti, sed quòd non admodum,
nec ut febris magnitudo exigit, sitiant.

L V.

Οἱ ἐπὶ βυβλάσι πυρετοὶ, πάντες κακὰ πολὺν χρόνον
ἐφημέρων.

Febres ex inguinum bubonibus ortæ,
omnes malæ, præter diarias.

Ex inguinum tumoribus orta febres, malæ:
nam viscera ipsa atque adeo partes principes ma-
le esse affectas significant, utpote quæ superuacua
à se repellant in adenas, promptè hac eadem su-
scipientes. Excipit ipse diarias, quarum proprium
est, ut à causa aliqua externa incipiant, & unica
die durent quantum est ex ipsarum natura.

L V I.

Πυρέσσοντι ἰσθρὺς ἐπιχρυσόμενον, μὴ ἐκλείπον-
τος τῷ πυρετοῦ, κακόν. μηκύνει γὰρ ἡ νύκτις, καὶ ὑ-
περασίου πολὺν χρόνον σημαίνει.

Febricitanti si sudor crebrò accidit febre
non deficiente, malum: Prorogatur enim
morbus, & multam significat humidita-
tem.

Sudor hic malus est, quia præter id quod mor-
bum non soluit, etiam ipsum prorogari ostendit.
Causam verò prorogationis multam ait esse hu-

miditatem, quam natura brevi tempore conco-
quere non potest. Econtrariò, sudor est bonus, qui
sponte prediens in die iudicatorio morbum sol-
uit, alio quippe die factus verius symptomaticus
dicitur quàm crivicius.

LVII.

Υπὸ πᾶσιν ἢ τεταίνεσιν ἐνοχλησύνῃ πυρετὸς
ἐπιλυομένη, λύει νόσημα.

Qui à conuulsione aut distentione tene-
tur nervorum, febre superueniente libera-
tur.

Cùm morbi ex repletione, curentur euacuatio-
ne, rectè superuenit conuulsioni febris, quæ suo ca-
lore digerat aut absumat materiam illam cras-
sam conuulsioni ex repletione facta: Nam bona
ratione dictum est superius, conuulsiones quæ fe-
bres antecedunt non esse letales, eas autem quæ
sequuntur, ut quæ sunt à siccitate, valde perni-
ciosas esse. Porro conuulsiones sunt numero tres,
Opisthotonus, tensio ad posteriora: Emprosthoton-
us, tensio ad anteriora: Tetanus, æqualis tensio.

LVIII.

Υπὸ καύσιν ἐχρησύνῃ ἐπιλυομένης κρίσις
γίνεται.

Qui ardente febre correptus est à morbo,
liberatur si rigor successerit.

Quum febris ardens non fiat nisi à bile in ve-
nis præescente, rigor autem non accidat nisi ubi
per

per sensiles corporis partes bilis veloci motu defertur, post quem a'ui solvuntur, & sudores, & vomitus biliosi superveniunt, rationabile est ut ipsa bile (ex qua febris ardens habuit ortum) expurgata, solvatur febris.

L I X.

Τερτῆ αἰχμηδὴς κέρνεται ἐν ἐπὶ τῷ αἵματι, ὅμα κέρνεται.

Tertiana exquisita in septem circuitibus quàm tardissimè iudicatur.

Tertiana febris ab ea qua ardens nominatur, humore faciente, non differt: utraque enim à flava bile fit. Differens autem, quoniam febris ardens habet in venis unà cum sanguine flavam bilem plurimam ebullientem: Tertiana verò eandem bilem habet in toto corpore fusam. Exquisita dicitur quòd ex syncero simpliciq; humore bilioso procreetur, ut differat à notha tertiana, qua non à simplici, sed misto humore generatur. Quando enim bilis maxima ex parte pituita miscetur, spuria fit tertiana & notha. Simplex itaq; tertiana exquisita septenos circuitus non excedit: Circuitus autem dicitur similis ad idem reditus. Quo fit ut tertiana febris septima ab initio accessio in decimum tertium diem incidit, & saepius in ipso morbus iudicatur, non expectato decimo quarto die. Sicuti igitur in morbis continuis acutorum quidem morborum terminus est decimus

quartus, peracutorum verò septimus, sic in intermittentibus longissima tertiana febris terminum habet circuitum septimum. Rursus autem sicuti in peracutis, morbus poterat indicari tertio, & quarto, & quinto die, sic & in tertiana eisdem circuitibus fieri solutio potest, non expectante natura septimum. Quod enim in continuis una dies valet, hoc in intermittentibus accessio.

L X.

Οἱ ὅσοι σιν αὖ ἐν ζῆσι πυρετοῖσι τὰ ὥτι καὶ φωνῇ, αἶμα ἐκ ῥινῶν ῥυέν, ἢ κελίην ἐκταραχθεῖσσι λυέ τὸ νόσημα.

Quibus in febribus aures obsurduerint, iis sanguis è naribus profluens, aut alius turbata morbum soluit.

Nihil mirum est, si euacuatis aut transmutatis noxijs humoribus, cessent passionēs, sublati nimirum causis, si tollantur effectus.

L X I.

Πυρέσσοντι λὺ μὴ ἐν πείρασῇσιν ἡμέρησιν ἀφ᾽ ἧ ὁ πυρετός, ἀποτρεσπιάζειν εἴθελον.

Febricitantem, nisi diebus imparibus febris reliquerit, reuerti solet.

Nisi febris soluatur bona crisi, per insignem euacuationem humoris noxiij iam concocti, quo tramite magis conueniat, reliquias morbi superesse argumento est reuidua. Porro concoctionis & euacua-

evacuationis tempus idoneum solis imparibus assignare diebus superstitiosum arbitror, necnon alienum ab Hippocratis & Galeni doctrina, qui suadeo criticos appellare quartum, decimum-quartum, vigesimum, trigesimumquartum, quadragessimum. Quare cum pares sint etiam critici, melius legitur: criticis, quàm imparibus. Vbi maxima fit exacerbatio, ibi fit crisis, que ut incipiat ab impari, saepe tamen finitur pari. Quare febris ea recidiva periculo vacat, qua non impari, sed critico die soluta est.

LXII.

Οἷοςταιν δὲ ὅτι περὶ τοῦτον ἡμετέροι ἐμπειροῦται, ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ἡμέρᾳ.

Quibus in febribus morbus regius ante septimum diem accidit, malum.

Icterus aliquando fit in mortuorum iudicationibus iecore nequaquam male affecto, quando natura flauam bilem ad unius sum corpus, & ad cutem effundit. aliquando etiam fit hepate male se habente: nam hepatis vitia, ex quibus icterus solet aduenire, tria sunt, scirrhus, inflammatio, & obstructio. Verum scirrhus quidem diutinus morbus existit: inflammatio vero & obstructio etiam repente fieri possunt: & ij qui regij morbi ante septimum diem accidunt, hoc habent mali, quod hepar inflammatione aut obstru-

○

Etione laborare portendant. Neque enim iſterus ex indicatione tam citò naſci potuit, quòd hæc ipſa ante ſeptimum diem fieri non poſſit.

LXIII.

Οἱ ὅσους ἐν τοῖς πυρετοῖς καὶ ἡμέρῳ ῥίχα γίνεται, καὶ ἡμέρῳ οἱ πυρετοὶ λύονται.

Quibus in febribus quotidie rigores fiunt, quotidie febres ſoluuntur.

Cum rigores accidunt, bile per omnem corporis habitum mota, cumq; ſingulis acceſſionibus expurgetur ipſa atque euacuetur, non abſque ratione alium febrim intermiſſio ad infebricitationem peruenit, hoc eſt, quotidie ſine febre ſunt ipſi ægroti: ſed reſoluto in prima acceſſione putri humore, remanet veſtigium, & putredinis aliquod veluti ſeminarium, in quo poſtero vel alio deinceps die ſequenti rursus putreſcit humor, unde noua fit acceſſio. fiet q; dum putridorum in corpore humorum ſoboles aliqua manebit.

LXIV.

Οἱ ὅσους ἐν τοῖς πυρετοῖς τῇ ἐξόχῃ, ἢ τῇ ἐννάτῃ, ἢ τῇ ὑνδεκάτῃ, ἢ πεντακαιδεκάτῃ ἡμέρῃ ἐπιγίνονται, ἀγαθόν, ἐὰν μὴ τὸ δεξίον ὑπογόνδιον σκληρὸν ᾖ, ἐὰν δὲ μὴ, τὸν ἀγαθόν.

Quibus in febribus morbus regius ſeptimo, vel nono, vel vndecimo, vel quarto decimo

cimo successerit, bonum: nisi dextrum hypochondrium durum fuerit: si verò non, non bonum.

Ante septimum diem morbum regium accideret, malum omnino: Post septimum verò, quia bene potest fieri in die iudicatorio, natura scilicet bilem flavam, unde procreata est febris, ad cutem iudicatorie reponente, bonum: nisi dextrum hypochondrium obduruerit, id est, nisi aliquis malus affectus, ex ijs quos antea diximus, hepatis acciderit. Non expurgato enim qui in ipso est sanguine, neque translata bile ex venis ad meatus bilem excipientes, siue obstructio fuerit in locis per quae transfertur siue inflammatio aliqua, vel scirrhus, necessarium est omnino non expurgari sanguinem, & unà cum ipso bilem per totum corpus deferri: unde morbus regius generatur.

L X V.

Εν τῷσι πυρετοῖσι δεῖ τὴν καρδίαν καὶ μὲν ἰσχυρὸν καὶ καρδιωγμὸς κακόν.

In febribus circa ventriculum vehemens æstus, & cordis morsus, malum.

Fortis ventriculi æstus in acutis febribus à flava bile in ipsius tunicis ebulliente generatur. Rationabiliter autem ijs qui ita affecti sunt, & os ventriculi (quod antiqui cardiam, & eius dolorem cardialgiam, sicut eiusdem morsum car-

diognon appellauerunt) mordetur, atque ob id
 malus est casus. Si quis verò per cardiognon,
 crebrum & velocem cordis motum, & præcipuè
 similem palpitatiōi intellexerit, extremum ex
 eo malum significatur, vim scilicet vitalem ma-
 ximo incendio teneri.

LXVI.

Εν τῷσι πυρετοῖσι τῷσιν ὀξείσιν οἱ πᾶσι καὶ οἱ
 περὶ τὰ πλάχνα πόνοι ἰσχυροὶ καὶ κακοί.

In febribus acutis conuulsiones, & circa
 viscera vehementes dolores, malum por-
 tendunt.

Febres vehementes veluti ignis nervos exsic-
 cantes, eos extendunt atque conuellunt, atque
 ita malas afferunt conuulsiones, nimirum ex
 inanitione & siccitate. Nonnunquam verò pro-
 pter incendiū vehementiam ac siccitatem dolores
 circa viscera sentiuntur: viscera quidem, renes,
 pulmones, hepar, lien, cerebrum, habent venas
 & arterias; sed quia nervosa non sunt, propriè
 non dolent, circa ipsa verò dolores fiunt.

LXVII.

Εν τῷσι πυρετοῖσιν οἱ ἐκ τῶν ὑπὸν φόβου
 πᾶσι καὶ κακοί.

In febribus à somno pauciores, vel conuul-
 siones, malum.

Paso-

Pauores in febribus à somno, melancholicorum humorum copiam caput per somnum replentium & aggrauantium significant: Conuulsiones autem pituitosorum humorum multitudinem ostendunt. Porro somnus hic accipiendus est, qui sit in declinatione febris & tempore conuenienti, in quo si noceat cum deberet tum iuuare, malus est.

LXVIII.

Εν τῷσι πυρετοῖσι τὸ πνέειν ἀεὶ σκοπὸν, καὶ ἴσιν. ἀπασμὸν γὰρ σημαίνει.

In febribus spiratio quasi interrupta subsistens, malum: Conuulsiones enim significat.

Spiratio subsistens & interrupta conuulsionem significat, eamque ex siccitate ortam, quam quidem acuta febris, musculos & nervos thoracem mouentes plus iusto exsiccans, procreauit.

LXIX.

Ουόσοισιν ἔρα πυχέα, τρομβάδεα, ὀλίγα σπυρίτοι, πλῆθος ἐπελθὼν ἐκ τέτων λεπτόν, ἀφιλέει. μάλιστα δὲ τὰ θιαῦτα ἔρχεται οἷσιν ἐξ ἀρχῆς ἢ ἀπὸ θιχέων ὑπόστασιν ἔχον.

Quibus adhuc febricitantibus urinae sunt crassae, grumosae, paucae, multitudo earum tenuis superueniens iuuat: praecipue vero tales veniunt, quibus ab initio, vel non ita multo post, sedimentum inest.

Non simpliciter urinas crassas dixit, sed & grumosas adiecit, duorum alterum ostendens, vel crassitudinis quantitatem, vel consistentiam inaequalitatem ac diuulsionem, ita ut plures veluti grumi ipsarum consistentia circumscripta appareant. Porro non absque ratione, crassa vel grumosa urinae sunt multitudine paucae, ut quae vix pertranscant renes per angustias, veluti per colum defacatorium emuncta. Cum itaque maior pars talium humorum malorum fuerit euacuata & reliquum simul concoctum, tunc excernuntur multo tenuiores prioribus: Tenuiores dico, non tenues absolute: Nam quae secundum naturam sunt, neque tenues existunt, neque crassa, cum haec natura laborem in segregando & expellendo humorum copiam significant, illa vero morbi & succorum in venis cruditiem. Sed laudabiles medium tenent inter utrumque excessum, & cum mediocritatem habeant, crassiores sunt tenuibus aut aquosis, tenuiores autem grumosis. Verum ideo multa excernuntur, quia prius fuere retenta, quo tempore crassa existentes difficulter exhibant. Fiunt autem & sine febre tales urinae, natura expurgante per renes totius corporis superfluitates: sunt etiam in febre quae à multitudine & crassitie humorum ortum habet, quorum ratione sedimentum in fundo matula apparet initio morbi, non lege natura, quae coctionem initio

tio non perficit, sed ratione gravitatis materia descendens ad imum. Quo fit ut tale sedimentum boni nihil portendat. Urina dijudicantur laudabiles substantia inter tenuem & crassam, colore subaureo, quantitate respondente potui, contentis albis, leuibus, & aequalibus. Contenta trifariam diuisa. Quae in fundum matula descendunt, hypostases dicuntur: Quae ad medium concesserunt, enaoremata id est, sublationes: Quae vero ad superficiem peruenerunt, nubes. Porro in hoc differunt, quod hypostasis si bona sit, primum obtineat bonitatis locum, enaorema secundum, & nebula tertium. Praeterea enaoremata materiam tetigisse hypochondria, viscera, & pectus arguunt: Nubes affectum in capite esse. In biliosis autem morbis cum nulla ferè habeatur hypostasis, aut prorsus minima, satis est si enaorema appareat, aut nubes.

L X X.

Οχρόσισι δὲ ἐν πυρετοῖσι τὸ ἔργον ἀνάπτειται
γρηθρία οἷον ὑποζυγία, τέττοισι κεφαλαλγία ἢ
παύρεισιν, ἢ παύσσονται.

Quibus febricitantibus urinae perturbatae sunt veluti iumentorum, iis dolores capitis vel adsunt, vel aderunt.

Urina perturbata, quales sunt iumentorum

aut bonum, dolores capitis presentes, aut paulo post
 futuros, esse denotant. Tales enim sunt materia
 crassa ac densa, quae à calore agitata in spiritum
 soluitur, spiritus autem flatuosus una cum calo-
 re promptè fertur ad caput. Non tamen si cui do-
 let caput, aut dolebit, hic statim tales habebit u-
 rinæ: sunt enim dolores capitis etiam ex calore
 solo, nonnunquam verò à flava bile, quae vel in
 capite vel in ventriculo continetur, interdum ex
 humorum abundantia caput opprimente, vel ex
 aliquo loci obstructione, vel ex spiritu flatuoso in
 parte ipsa generato: quorum nullam perturba-
 tam urinam efficere natum est. Ceterum urina
 crassa & perturbata, cum sit à succorum multi-
 tudine frigidorum & crudorum cum flatuoso
 spiritu turbationem ciente, non mirum si ob ag-
 itationem & evaporationem humorum, dolorem
 capitis adesse aut breui post adfuturum esse de-
 monstret. Turbidarum autem urinarum om-
 nium generalis hæc nota esto, conatus naturæ co-
 ctionem aggredientis, crassi à liquidis separa-
 tio, aut properè, aut tardè facta, aut propterea nul-
 la: Tardè quidem vel citò, cum quod subsidit
 discretum citò vel tardè apparet album, leve, &
 aquale: Si verò nulla omnino separatio fiat, vel
 id quod subsidit malum est, significatur imbecil-
 litas naturæ ope aliqua egenis ad succos perco-
 quendos, alioqui subacta à materia copia suc-
 cumbit.

cumbit. Sed turbida urina tribus considera-
tur modis, nam vel turbida mixta paulò post re-
fidet, vel semper turbida manet: vel pura min-
gitur: & postea conturbatur. Prima parum a-
liquid turbulentia inaequalis superesse ostendit:
Secunda vigere eam adhuc quae in sanguine est
agitationem, & crudorum humorum crassi-
tatem ultra fluctuosam turbationem: Tertia cru-
di succi coctionem aggredi naturam, aut paulò
post aggressuram. Sic igitur urina cum sit san-
guinis colatura, aut serosa pars sanguinis à re-
nibus attracta, succorum qui in vasis sunt qua-
litatem prodit, hoc est, cuiusmodi sit sanguis o-
stendit, quando si is biliosus sit, serum quoque
eius biliosum esse necesse est, idque pro utriusque
bilis ratione: Simili modo pituitosum, si is sit pi-
tuitosus. Ergo ubi crudus planè est sanguis, utri-
que tenuis aquosaque urina cernitur, nihil nec
quod fidat, nec quod pendeat in se habens. At
ubi is concoctus est, laudabilis in urina est hypo-
stasis: atque etiam mehercule quaedam tennes
superstant, veluti quod in summo lacte colligi-
tur, & quod in summo refrigerati iusculi con-
crevit. Sed si turbida sit, qualis in hoc Aphori-
mo describitur, crudis refertas venas indicat, non
tamen cessare naturam, sed eos valenter conco-
quare, donec superet, aut pra multitudine humo-
rum ipsa superetur.

Οἷοις ἐξδομαίαι κελύεται, τέττοις ἐπινέ-
φελον ἔχει τὸ ὄρον τῇ τετάρτῃ ἐρυθρὸν, καὶ τ' ἄλλα
καὶ λόγον.

Quibus septimo die iudicatur morbus,
iis quarto die nubeculam habet vrina rubi-
cundam, & alia signa pro portione.

Cum quarta dies sit index, & qualis sit futu-
ra septima nuntiet, quodcunque signum conco-
ctionis in ipsa manifestum apparuerit, futuram
septima die iudicationem ostendit. Itaque non
solum rubra aliqua nubes apparens, antea non
visa, iudicationem significat, sed & alba multo
magis quam ipsa, adhuc autem magis & subli-
mamentum album, leue, aequale & consistens:
aut id quod subsidit (si tale appareat) sufficiens
est signum futurae iudicationis. Verum ut alba
nubecula vel rubra bonam, sic nigra in quarta
apparens, malam iudicationem in septima die
futuram esse demonstrat. Solis enim coctionis si-
gnis in diebus contemplantibus apparentibus,
bona iudicationes indicantur.

Οἷοις ἐρεθίζονται λευκά, πονηρά. μά-
λιστα δὲ ἐν τοῖς φρενιπνεῖσιν ἐπιφαίνεται.

Quibus vrinae perspicuae sunt & albae,
malae:

malæ: præsertim ubi in phreneticis appa-
ruerint.

*Urina quæ tinctoria non sunt, a'ba dicuntur, quæ
si sint etiam in febrientibus transparentes & a-
quosa, magnam cruditatem significant. Nam
cum febris sit biliosa, si natura coqueret, coquen-
do tingeret multa bile deiectiones, quæ tota cum
rapitur in cerebrum, febrim auget & phreniti-
dem excitat. Melius est semper, cum morbus bi-
liosus est, urinas apparere biliosas, ac in alijs suo-
rum morborum qualitatem aliquam represen-
tare.*

LXXIII.

Οἱ ὁσίοισιν ὑποχόνδρια μετέωρα διαβορθεύ-
ζοντα, ὅτε φύσιν ἀλγημάτων ἐπιχυσόμενα αἱ καί-
νεται τὰ τέταρτα καὶ συρραίνονται, καὶ μὴ φύσιν καί-
ται ἀρρέωσιν ἢ ἔργον πλῆθος ἐπέλθῃ. ἐν πυρετοῖσι
δὲ ζῶντι.

Quibus hypochondria inflata murmu-
rant, lumborum dolore succedente, iis alui
humectantur, nisi flatus erumpant, aut uri-
næ copia prodeat: hæc verò in febribus ac-
cidunt.

*Si hypochondria à flatuoso spiritu inflentur,
atque adeo murmurent, lumborumq; dolor suc-
cedat, alui paulò post humectantur: quippe cum
spiritu commixta est modica humiditas, quam
spiritus mobilis secum ad aluum deducit, nisi*

forè humiditas & spiritus ab inuicem separantur, & humiditas quidem per urinam, spiritus autem per intestina vacuetur. Idq; in febribus accidit, quæ ipsa morbi sunt, non aliorum morborum symptomatica. In febribus enim, cum imbecillus sit calor natiuus, fit ut minus rectè cocti cibi in flatu maximè resoluantur.

LXXIV.

Οἱ ὅσοι σιν ἐλπίς ἐς τὰ δὲ ἴσθρα ἀφίσταται, ῥύεται
τὸ ἀποστασι. ὁ ἔσθρην πολὺ καὶ παχὺ, ἐλαυτὸν γινόμενον, οἷον ἐν τοῖσι κατὰ δεξιὰ πυρετοῖσι τεταρταίοι-
σιν ὄρεται ἐνίοισι γίνεσθαι. ὡς δὲ καὶ ἐν τῷ ῥινῶν
αἵματι ῥαγήσῃ καὶ πᾶν λύεται.

Quibus spes est ad articulos futurum abscessum, liberat ab abscessu urina multa, crassa, & alba prodiens, ut in laboriosis febribus quarto die nonnullis exire incipit: Si verò sanguis quoque à naribus profluxerit, breui admodum leuatur æger.

Morbi longi finiuntur abscessu, vel paulatim natura coquente materiam & expurgante. Quod si derepente fiat aliqua euacuatio multa urinae, illa liberat ab abscessu, humore, qui decubiturus erat in laborantes articulos, unà cum urinis euacuato. In laboriosis etiam febribus, è multitudine crassorum humorum natis, urina multa crassa & alba prodiens in die decretorio, liberat ab abscessu.

SECTIO IV.

151

abscessu. Quod si è naribus quoque sanguis eruperit, tum citissima fit morbi solutio sine abscessu ullo.

LXXV.

Ην αἷμα ἢ πῦον ἐρεῖν, τῷ νεφρῶν, ἢ τῆς κύστις ἐλκωσιν σημεῖον.

Si sanguinem aut pus mingat, renum aut vesicæ exulcerationem significat.

Sive in renibus, siue in vesica ulcus sit, siquidem in vase aliquo magno ac rupto constiterit, & præcipuè cum aliqua exesione, sanguinis aut puris excretio per urinas sequitur. Vrereres autem, qui renes ac vesicam interiacent, oportet unà cum illis intelligere: exulcerantur enim sæpe ijs qui in renibus lapidem habent, quando à lapide aliquo acuto, aut admodum aspero, in ipsis intersepto excoriantur. Contingit etiam exulcerari penem, unde absque urina pus exit & sanguis. Exit & simul cum urinis aliquando pus, disrupto abscessu in aliquo superiorum locorum, ut pulmonum, membrana succingentis costas, & hepatis, cum abscessus materia ad urinæ instrumenta deferretur. Præterea mulieribus est aliquando cruenta urina, quibus menses suppressi sunt, sed sine pure, ut non statim & temerè pronuntiansum sit de locis unde fiat fluxus, quando sanguis aut pus cum urina excernitur. Verum dolor qui

in differentibus accidit locis, & exeuntia cum urinis ostendunt maximè quæ pars affecta sit.

LXXVI.

Οἷοισιν ἐν τῷ ὕρῳ παχέϊ εἶναι καρὺα μικρά, ἢ ὡς τοῖς τρίχας συνιζέρονται, τῆτοισιν δὲ τῶν νεφρῶν ἐκκρίνεται.

Quibus cum urina crassa, carunculae parvae, aut veluti capilli vnà exeunt, iis à renibus excernuntur.

Caruncula, cum urina mediocriter crassis exeuntes, renum quidem partes sunt, quas ob vehementem ulceris erosionem auulsas esse constat. Qui verò veluti capilli exeunt à renibus cum urinis, nullo modo renum partes esse possunt, neque enim fieri potest, ut ad talem substantia formam renes, quanuis exulcerati, dissoluantur. Ex renibus autem ipsos excerni dicimus, non quòd pars sit substantia eorum, sed quoniam in ipsis suam habuerunt consistentiam: nam ex humore crasso in renibus quodammodo vsto, substantia capillis similes generata cum urina simul egeri possunt.

LXXVII.

Οἷοισιν ἐν τῷ ὕρῳ παχέϊ εἶναι πιτυράδεα συνιζέρονται, τῆτοισιν ἢ κύστις ψάλλεται.

Quibus cum urina crassa, furfurea quædam simul prodeunt, iis vesica scabie laborat.

Quando urina tenuis & aquosa fuerit, non

secun-

secundum naturam venæ se habent: Cum verò non tenuem, sed mediocrem habuerit substantiam (in quo significato crassam accipere oportet hoc loco) ea quæ simul cum tali urina excernuntur, circa renes, aut vesicam, passionem ostendunt. Cum enim ex venis urina veniat, in renibus autem percoletur, in vesica verò aggregetur: quicquid in ea præter naturam apparuerit, aut venas, aut renes, aut vesicam malè se habere indicabit: sicuti & nunc fursurea vesicam scabie laborare, quando vena nullum affectum habent, feruntur enim & ex ipsis aliquando fursurea, cum earum tunica patitur, quemadmodum & vesica. Non enim alia ratione vena ipsa quàm vesica scabie laborantes, fursureos corices unà cum urinis emittunt: sed distinctio fiet ex tenuitate ac crassitudine urina. Tenuis enim urina venas & totum corpus, non tenuis autem vesicam pati, quoties huiusmodi fursurea cum urinis exhibunt, indicabit.

LXXVIIII.

Οἱ ὅσοι ἀπὸ τοῦτο μὲν αἷμα ὀρέσσι, τὰ τέτοιον ἀπὸ τῶν νεφρῶν φλεβίᾳ ῥῆξιν σημεῖον.

Quicumque sanguinem repentinè mingunt, iis à renibus venula rupta significatur.

Cum diuersis ex causis renes cruentam urinam excernant, (nam aut propter imbecillitatem

tenum urinam subinde secernere nequeuntium,
aut propter amplitudinem osculorum ex vena-
cava urinam ad renes excolantium, aut propter
erosionem ab acribus humoribus factam, aut
propter vena alicuius in renibus ruptionem, mi-
elio sanguinis accidit. nunquam tamen since-
rus, copiosus, & repenti cum urina sanguis ex-
cernetur, nisi vena ruptio facta sit in renibus:
veluti contingit ijs qui graue onus leuauerunt, aut
valde saltarunt, aut ex alto ceciderunt, aut aliud
quippiam tale violentum pertulerunt.

LXXIX.

Οἱ ὅστις ἐν τῇ ὕρῃ ψαμμοειδὲς ὑφίσταται,
τῶτέστιν ἢ κύστις λίθιός.

Quibus in urina velut arenulae subsistunt,
iis vesica laborat calculo.

Sive in renibus, sive in vesica calculi generan-
tur, in urinis subsident arenosae. Ideo mancus esse
videtur aphorismus, qui de vesica tantum men-
tionem fecit.

LXXX.

Ὡς αἰματὶ ὑρὶν, καὶ θρόμβους, καὶ σπασμωδῶς ἔχει,
καὶ ὁ δὲ ὢν ἐμπύρετος ὁ ὑποχάστερον, καὶ ἵς ὁ πε-
ρίστατον, καὶ ὡς τὸ πλὴν κύστις ποιεῖ.

Si quis sanguinem mingat & grumos, &
urinae stillicidium habeat, dolorq; ad innum
ventrem, pectinem, & femem incidat, ea quae
circa vesicam sunt laborant.

Ea qua

Ea quæ memorat symptomata, si accidunt unâ aut seorsum, communia sunt affectibus omnium, quæ urina seruiunt, ii instrumentorum, vesica, renum, urinariorum meatuum. Porro ubi legitur semen, intellige locum inter anum & pudendum, interfemineum dictum, Græcis Perinaum.

LXXXI.

Ἡν αἷμα καὶ πῶς ἐρεῖν, καὶ λεπίδας, ἔστι μὲν βαρύνει, καὶ κύσσει, ἔλκεται ὁ σπέρμα.

Si sanguinem & pus minxerit, aut squamulas, & gravis odor adfit, vesicæ exulcerationem significat.

Sanguinem quidem & pus mittere, omnium instrumentorum, quæ urina obseruiunt, sunt signa communia. Odor autem gravis & insuauis, adhuc autem magis squamula sunt propria vesicæ male affectæ signa.

LXXXII.

Ὅμοιοι ἐν τῇ ἐρήρῃ φύμα φύεται, τατέοι σι ἀγρυπνίας καὶ ἐμπερίας, λύσις.

Quibus in urinaria fistula tubercula nascuntur, iis, suppuratione facta & eruptione, solutio accidit.

Ob sermonis breuitatem nihil magni hoc haberi aphorismo suspicabimur quispiam : facile

enim est unicuique intelligere, quod in meatu urinario, qui in pene est, (hunc etenim meatum fistulam urinariam nominant) si consistant tubercula, & mox rumpantur fieri solutionem. Verum, si diligentius animaduerimus, maius aliquid ex eo ostenditur. Contingit enim urinam aliquando retineri ob tale tuberculum, ex cuius disruptione sanitas proculdubio sequetur, doloris & suppressionis urina solutio.

LXXXIII.

Ὅταν τις νύκτωρ ποτὴν πορεύσῃ, σπινθὴρ τῆς
ὑποχρῶντος ἀπὸ τοῦ νεφροῦ.

Mictio noctu plurima contingens, parvam significat deiectionem.

Docet nos, & alui fluentis, & astricta remedia. In quibus enim supra modum aluius humida deprehenditur, ijs potum minorem exhibebimus, ac praeerea viam ad vesicam parabimus: In quibus vero siccior, plus dabimus potus, & distributionem eius, quantum fieri poterit, prohibebimus ne ad vias urina transmittatur. Vnius enim solutis, alterius est astrictio, & contra.

APHOR.

APHORISMORVM

HIPPOCRATIS

Sectio V.

APH. I.

Σ Πασχὴς ἐκ ἐκκετόων, θανάτου.
 Convulsio à veratro, lethalis est.

Convulsio passio est involuntaria, nervosis partibus ad similem dispositionem venientibus, quam etiam in motibus voluntarijs assumunt. Hæc primaria ratione dicta, duas habet causas, plenitudinem, & inanitionem seu exsiccationem. Sicut enim foris videmus lora & chordas tendi, ubi multa turgent humiditate, aut ubi exsiccantur vehementius a quo (nam propter hanc causam sæpe rumpuntur) sic in corporibus nervosis par est fieri non raro convulsionem. Verum præter hanc, alia est convulsio, quæ per consensum partis alicuius accidit, non ob materiam quæ implere possit nervosas partes, neque ob inanitionem, sed à qualitate quadam, partibus videlicet, quæ communicationem habent, alienatis & compa-
 cientibus. Is itaque qui helleboro purgatus fuit, ista convulsio videtur accidere posse, utpote per ipsam vomitus vehementiam nervis laborantibus.

bit, ob consensum quem habent cum ore ventriculi: quæ convulsio per consensum lethalis non est. Cùm verò sit ob immodicam vacuationem, aut pharmaci efficaciam ex nervis etiam humiditates attrahentis, ac ipsorum substantiam violentius exsiccantis, hæc una sanari vix unquam potest, quòd sicca intemperiei consummata remedium nullum sit in agris, non magis quàm senij in sanis.

I I.

Επὶ τραύματι σπασμὸς ἐπιγινώσκειτο, θανάσιμος.

Convulsio ex vulnere lethalis est.

Convulsiones ex vulneribus factæ, ratione sequentis ipsa inflammationis ubi partes nervosas attigerit, magna ex parte lethales sunt.

I I I.

Αἷματος πολλοῦ ῥυέντος σπασμὸς, ἢ λυγμὸς ἐπιγινώσκειτο, κακόν.

Vbi sanguis plurimum fluxerit, singultus aut convulsio superveniens, malum.

Singultus ventriculi, convulsio articulorum etiam est, cùm sanguinis multa profusione multum caloris nativi spiritus sit exhalatio: unde vires dejectæ, vix reparantur ex convulsione.

Επὶ ὅ-

Ἐπὶ ὑπερκαθάρσει σπασμὸς ἢ λυγμὸς ἐπιγλυό-
μενος, κακόν.

Ex nimia purgatione conuulsio aut sin-
gultus superueniens, malum.

Ex repletionem conuulsio sanabilis est per ena-
cuationem: ea verò quæ fit ex immodica inanitione,
quam paruum nervosarum siccitas insequi-
tur, non facile admittit curationem: quoniam
siccitatis remedium est difficillimum, & morbi a-
cuties non patitur moram, sed subitum exitium
affert. Conuelluntur autem qui ultra modum
purgantur, non alia ratione, quàm qui sano exi-
stentes corpore helleborum assumpserunt.

Ἦν μεθύων ἐξαίφνης ἄφωνός τις γίνηται,
σπασμοῖς δὲ σπασμῶν, καὶ μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ,
ἢ ἐς πλὴν ὥρην ἐλθὴν καὶ καὶ κραιπάλῳ λυόν-
ται, φθόνος ἐστίν.

Si ebrius quispiam repentè obmutuerit,
conuulsus moritur, nisi febre corripiatur,
aut ubi ad horam peruenerit qua crapulæ
soluuntur, vocem recuperet.

Vinum generosum omnes partes nervosas re-
plet facit, corripit & cerebrum (nervorum prin-
cipium) unde conuulsio & totius corporis, duror

accidit. Convulsioni vero succedit mors, nisi febris supervenerit, qua suo calore coquat, absumat, & dissipet illud humidum: aut nisi hora qua crapula solvuntur, illo stupore liberatus iterum loquatur: Nam solutio lingua argumentum est quod victrix natura totam materiam frigidam, vel extenuarit, vel discussit.

V I.

Οἱ ὅσοι τὸ τετάνη αἰσθάνονται, ἐν τέσσαρσιν ἡμέραισιν ἀποκινῶνται, καὶ δὲ τοῦτο ἀποφύγουσιν, ὕγιες γίνονται.

Quicumque Tetano corripuntur, in quatuor diebus pereunt: Si vero hos effugerint, sani fiunt.

Eieri non potest ut in morbis peracutis, cuiusmodi est distentio, indicatio differatur in longum tempus. In primo igitur circuitu dierum indicatorum hac passio indicatur ad mortem vel ad salutem, non tolerante natura diutius tensionis laborem: sed si ultra diem quartum progrediuntur, certissima spes est naturam superasse morbum.

V I I.

Τὰ ἐπιληπτικὰ ἐκείνοισι πρὸ τῆς ἡλικίας γίνεσθαι, μετέπειτα ἔρχεσθαι δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτεων γίνεσθαι, τούτοις ὅτι πολλὰ ζυγαποδιήκοντα.

Quibuscunque morbi comitiales fiunt ante pubertatem, mutationem accipiunt: qui-

quibuscunque autem anno vigesimo quinto, ferè commoriuntur.

Nunc solum eius mutationis meminit quæ ex ætate accidit, à qua docti, & formam victus, regionum, & temporum rationem unà cum alijs remedijs inueniemus. Quippe morbo comitiali non liberantur omnes ex ætatis commutatione, in eam quæ calida est & sicca, nisi & in alijs rectè se gesserint. Sed si omnibus alijs magna diligentia adhibitis presidys, mutatione ætatis morbus hic sanetur, cerè us maximè sanabitur, quem tempore pueritiæ sanari contigerit. Qui verò ultra pueritiam procefferit, aut post vigesimum quintum annum acciderit in iuuentute, ætate calida sicca is profectò durat magna ex parte ad finem usque vitæ. Nam iuuentus contraria quum eum non profligarit, quomodo sequens ætas similis, nempe frigida humida, ad exitum adducet, quem veluti similem sibi, conseruare natura est?

V I I I.

Οἱ ὅσοι πλὴν ἐπιπλητῶν καὶ ἡνέμεροι εἰναι ἀναγκαῖον ἔχοντες ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρησι, τέττοις ἐν ἑμπύησι μετέστανται.

Quicunque morbo laterali laborantes in quatuordecim diebus non repurgantur, ij ad suppurationem vertuntur.

Nominat purgationem ac repurgationem eam

quæ sit per sputa, euacuationē humorum facien-
tium morbum lateralem. Tempus autem præfi-
nit, in quo, si non fiat huiusmodi purgatio per spu-
ta, morbus lateralis in suppurationē conuertitur,
pure scilicet inter pulmones & thoracem effusus,
atque ita morbi sit in alium morbum conuersio.

I X.

Φθίσις γίνεται μέγιστα ἡλικίῃσι τῆσιν ἀπὸ
ὀκτω καὶ δεκά ἐτέων, μέχρι πέντε καὶ τετρακόντε.

Tabes fiunt præcipue ætatibus à decimo
octauo vsque ad trigelimum quintum.

Victus errore magis morbofi sunt iuuenes
quàm senes: Ab ætate ergo non est hoc malum,
sed ab intemperantia.

X.

Οἱ ὁποῖοι καὶ αἰχλὴν ἀφ' ὧν γίνονται ἐς τὸν πνεύ-
μονα πέμπεται, ἐν ἐπὶ τὰ ἡμέρησιν ἀπὸ θνήσκουσιν.
ὡς δὲ πάλαι ἀφ' ὧν γίνονται, ἐμπύοι γίνονται.

Qui ab angina liberantur, his ad pulmo-
nem malum transit, & intra septem dies mo-
riuntur: Si verò hos euaserint, suppurantur.

Si humor angine transferatur ad pulmones,
id exitio esse plerunque ante septimum diem in-
dicat, ægro videlicet suffocato ab humoribus eò
delatis: Si verò id tempus effluxerit absque alio
male fluxione in pus conuersa, suppurari, & non
mori. Quibus autem ipsum pus non, ut decet, sub-
inde repurgatur, hos tabidos fieri contingit.

Τοῖσιν

Τοῖσιν ὑπὸ τῆς φθίσεως ἐνοχλεμύροισιν, ὡς τὸ πτύσμα ὅπως αὐτὸν ἀπεβήσῃ βαρὺ ὅσον πρὸς τὰς αὐτοφθίσεις ἐπιγυμνῶν, καὶ αἱ τρεῖς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥέωσι, θανάσιμον.

Qui tabe molestantur, si sputum quod extussunt graue olet iniectum carbonibus, & capilli à capite defluunt, lethale.

Tabidorum sputum, quod per tussim excreatur, carbonibus impositum si grauius olet ostendit extremam humorum qui sunt in pulmone putrefactionem: Si verò ex capite capilli defluant ita affectis, lethalis etiam nota est, quæ ultimi alimenti defectum ostendit, ac virtutis naturalis magnam imbecillitatem, atq; aliquando humoris corruptionem.

Οἱ ὅσοισιν αὐτὸ φθίσιον αἱ τρεῖς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥέωσιν, ὅσοι δὲ ἀπὸ τῆς ἐπιγυμνῶνς ἀποδύσονται.

Quibuscunque tabe laborantibus capilli à capite defluunt, ij alui profluvio superueniente moriuntur.

Defluvio capillorum superueniens alui fluxus tabe ab ulcere pulmonis laborantibus, is prostermit vires, quæ ex ipso basis sunt valdè imbecilles, unde coniiciendum morientem imminentem esse.

XIII.

Οἱ σπυγδαίμοι ἀφ' ἑσθλῶς αἰσθητοῦσι, τετέλειον
ἐκ δὲ σπυγδαίμων το αὐτὴ αἰσθητοῦσι γένετα.

Qui sanguinem excreant spumofum, iis
de pulmone educitur.

Sanguis qui è pulmone educitur spumofus est
similis visceri, quod lene est, rariū, aerium, spiri-
tuosum, & valut ex spuma quadam sanguinis
concreta conflatum. Qui verò sanguis è ventre
aut thorace effluit, ne tali quidam similis est, adeò
ut hoc verè dici possit, sanguis spumofus joints
pulmonis ulcera indicat: non autem verè, laeso
pulmone ex necessitate spumofus expuitur.

XIV.

Υπὸ φθίσι το ἰχθυῶν ἀγρῶς ἐπιθυομένη,
θανάτωδες.

Tabes laboranti profluuium alui super-
ueniens, lethale.

Hic simpliciter dicit esse lethale alui profu-
uium in tabe, tanquam illud solum sufficit mor-
tem significare non tamen ita è propinquo, neque
tam cuiò securam, sicuti cum defluuium capil-
lorum adiungitur.

XV.

Οἱ σπυγδαίμοι ἐκ πολλῶν εἰσόδων ἔμπυοι γίνονται, καὶ
αὐτοὶ ἀγρῶσι ἐν περὶ ἀγρῶνται ἡμέρησιν ἀφ' ἧς
αὐτὸ ἡρῆσις γίνεται, παύονται. καὶ δὲ μὴ, εἰς φθίσιν
μετέπονται.

Qui

Quicumque ex morbo laterali suppuratur, si in quadraginta diebus purgantur à die qua fuerit ruptio, liberantur: si verò non, ad tabem transeunt.

Pleuritidis si per spūta non purgetur ante quadringentesimum diem, sit cedit suppuratio, suppurationi veò tabes, nisi in quadraginta diebus à rptione. Et per spūta effusione purgatio fiat per spūta, quam solutio morbi consequitur. Sed si non purgetur per spūta intra dies quadraginta, qui terminus est indicationis acutorum ex decidentia, transiunt ad tabem, nam pure processu temporis putrescente, necessarium est pulmonem exedi exulcerari ve. Porro ulcera pulmonis comitatur macies ea corporis qua tabes appellatur.

XVI.

Τὸ θερμὸν βλάπτει πρῶτα τοῖσι πλεονακίαις χειροπόροις, σαρκῶν ἐκδήλησιν, νεύρων ἀκροτέλειαν, γνάμης τάρκωσιν, αἱμορροαγίας, λειποθυμίας, τοῦτα οἷσι θάνατος.

Calidum, ubi quis sæpius eo utatur, hæc mala affert, carniū effæminationem, nervorum incontinentiam, mentis torporem, profluvia sanguinis, animi defectiones, quibus succedit mors.

Vsus immodicus aqua calida in balneo, carniū effæminationem affert, hoc est, molliem aut laxitatem, nervorum imbecillitatem: calig

dum enim externum dissoluit & irahit ad cutem calorem internum, unde imbecillitas succedit nervorum pariter & cerebri, substantia videlicet ipsius dissoluta. Excitat & sanguinis profusiones, à calore laxatis & dilatatis venis: Sanguinis autem profusiones immodicas, in quibus multi spiritus dissipantur, animi defectiones sequuntur: has subsequi solet mors, nonnullas quidem citius, alias verò tardius. Proinde monemur in omnibus rebus quantumvis bonis videndum esse quatenus: etsi enim suus cuique modus est, tamen magis offendit nimum quàm parum.

XVII.

Τὸ δὲ ψυχρὸν ἀσπασμὸς, τεταίνες, μὲλασμοὶ, & ῥίγαι πυρετῶδες.

Frigidum convulsiones, distentiones, liuores & rigores febriles efficit.

Frigidum indurat ex concretionem, siccatur etiam (ut apparet in gelu) unde spasmus accidit refrigeratis & induratis nervis. Sicut enim non oportet ipsorum substantiam ab immodico calore dissolui, sic neque ultra modum convenientem refrigerari & in unum cogi ac cohiberi. Ad hoc ex refrigeratione fit cutis liuore & nigrore decolorata: fiunt & rigores, qui prohibita transpiratione, dum corpus externo frigore obrigescit, febres excitant.

Τὸ ψυ-

XVIII.

Τὸ ψυχρὸν πολέμιον ὅσσοισιν, ἴδουσι νοσήεις,
ἐγκεφάλῳ, καὶ αἰσὶ μυελῷ. Ἐ δὲ θερμὸν ὠφέ-
λιμον.

Frigida inimica ossibus, dentibus, nervis,
cerebro, spinali medullæ: Calida verò vri-
lia.

Omnes hæ partes frigida sunt, quia exangues:
inuuantur tamen modico contrariorum usu: Quo-
fit ut calidum sit ijs conuenientius.

XIX.

Ὅσοι κατὰ ψυχρά, ἐκ θερμαίνευν δεῖ, πλεον
ὅσοι αἱμορροῦνται, ἢ μέλας.

Quæ refrigerata sunt, ea excalfacere o-
poriet, exceptis iis unde fluit sanguis copio-
sus, aut profluxurus est.

Refrigerata partes ab immodico frigida usu ad
suum temperamentum reducuntur per calidi con-
trarij appositionem, nisi cum fluit sanguis: nam
tum intemperie frigida persistens sanguinis eru-
ptioni succurrendum, à qua multo aegrotanti pe-
riculum imminet. Relictis itaq; calfacientib; fri-
gidis ἔσθρῳ astringentibus utendū, aut copiosum san-
guinis profluvium reprimendum. Quinto tamen
Methodi, adhibetur cauterium caudum ad par-
tem unde sanguis plus æquo defluit: dicendum,
quòd cauterium, non quatenus calidum, sistit
sanguinem, sed quia res os occludit utendo.

Ελκεσις ἔστι φυχρὸν δακνὸν δὲ, δέρμα δὲ
σκληρὸν, ὃ δ' αὖτε αἰεὶ πύον ποιεῖ, μὴ αἰσμενός,
ῥίσα πυρεταῖα, σπασμοὺς, καὶ τεταίνους.

Ulceribus frigidum mordax, cutem ob-
durat, dolorem insuppurabilem facit, deni-
grat: rigores febriles, convulsiones & disten-
siones creat.

Frigida aqua mordax est, non enim in cutem
simpliciter incidit, sed etiam in ulceratam: nam
integram cutem mordicare non potest, cum ipsa
sit densior quam ut eam substantiam perire re-
queat, quam etiam duriores reddit, ipsam con-
stringens ac densans. Ad hoc dolorem efficit in-
suppurabilem, refrigerando naturam calorem qui
ulcera ad suppurationem perducit, & ea dissipare
prohibet quæ dolorem efficiunt: liuores inducit,
refrigerata cute: rigores, demorsis videlicet parti-
bus nervosis à frigido.

Ἐπὶ δ' ὅτε ἐπὶ τεταίνῃ αἰσὶν ἔλκεθ' ἔστι δὲ σάρ-
καυ θέρμεθ' μέσον, φυχρὸν πολλόν, κατὰ χροὶς
ἐνταυτοῦ κλησὶν θερμὴς ποιεῖται. θερμὸν δ' ἐν τῇ
ῥύττει.

Nonnunquam in Tetano sine ulcere, iu-
uene bene carnoso, Æstate media, frigida
aquæ multa perlusio caloris reuocationem
facit. Calor autem hæc sanat.

Λυκοντι-

Inuenibus temperatis in Æstate media, aspersio frigida cutem refrigerat & constringit, quæ constricta calorem colligit & augēt: calor autem per antiperistasin auctus conuulsioni remedio est, si fuerit ager iuuenis, ac mediocri corporis habitus præditus in aëre calido: Nam aqua frigida occursus, ut vincit & extinguit calorem imminutum, ita colligit, cum fortis est, ipsum diffilari prohibens. Calor ergo per se passionem hanc sanat: Aqua verò per accidens. Porro non hîc intelliguntur ea quæ cum ulcere sunt conuulsiones, ut quæ nunquam ab aqua frigida sanari queant. Quod manifestum est ex eo aphorismo: Frigidum ulceribus mordax dolorem facit insupprabilem.

Κ Κ Ι Ι.

Τὸ θερμὸν ἐκπυητικὸν ὅτι ἐπὶ παντὶ ἔλκει, μέγιστον σημεῖον ἐς ἀσφαλείαν, δέρμα μαλάσσει, ἰχναίνῃ, αἰνώδευον, ριζέων, ἀσπασμῶν, τετάνων παρηγεσμένον. πῶς δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ κατεστραφείτω λύψις. πλείστον ἢ ἀλγυφίῃ ὁστέων κατὰ γμῶσι, μάλιστα δὲ τοῖσιν ἐπιλωρῶσι. τετάνων ἢ μάλιστα τοῖσιν ἐν κεφαλῇ ἔλκεα ἔχουσιν, καὶ ὁπόσοι ὑπὸ φύξι. Θυμὸς καὶ ἡ ἐλκυστική. καὶ ἐρπῆσιν ἐπιλωρῶσιν, ἑδρη, αἰδοῖω, ἰστέρη, κύψι. τετέοισι δὲ θερμὸν φίλιον καὶ κελῶν. ὅ δὲ ψυχρὸν παλέμεον καὶ κτεῖνον.

Calida vbi suppurationem facit, non ta-

men in omni vlcere, maximum securitatis indicium existit, cutem emollit, extenuat, dolorem lenit, rigores, conuulsiones, & distentiones mitigat: Grauitatem capitis soluit, plurimum confert ossium fracturis, sed iis præcipue quæ denudatæ sunt: præterea iis maxime quæ in capite vlcera habent, & iis quæ à frigore moriuntur aut vlcerantur, & herpetibus exedentibus, sedi, pudendis, vtero, vesicæ, his calidum amicum & iudicans: frigidum inimicum & perimens.

Quemadmodum frigidum conuulsiones & Tetanos facere aptum, sanat tamen aliquando: sic & calidum quanquam ad suppurationem efficax, eam tamen aliquando fieri prohibet. Siquidem vlcera putrida, & ea quæ fluxiones habent, tantum abisi ut aqua calida foris promoueantur ad suppurationem, ut etiam eo peiora reddantur. Similiter & quacunque vlcera sunt putredini obnoxia, & quæ partes circumstantes exesas habent, & quæ difficulter ad cicatricem perducuntur, vniuersa minime suppurantur, & quacunque ex malis vlceribus proprijs insignantur nominibus, veluti quæ canerosa, chironia, telephia, phagedanica: id est, carnem comedentia: hæc omnia non suppurantur: nec ea quæ conuulsionem affertant. Contra verò si calidum prodest, & ad suppuratio-

purationem ducit, maximum est ulceri signum
ad securitatem: Nihil enim male potest adueni-
re ulceri prius generanti. Cognosces autem cali-
dum prodesse aut obesse ulceribus, ex eo quod illa
suppurentur à calidi usu. haec insuppurabilia per-
durent. Deinceps calidi usum multiplicem com-
memorat: etenim cuius in induratum mollit, &
crassatam extenuat, dolorem sedat, convulsiones
ac Tetanos mitigat, dolorem suppurabilem effi-
cit, calorem nostrum nativum, cui est amicus,
adaugens, cum quo nonnulla concoquens, & ad
melius alterans, quadam vero discutiens, atque
evacuans si non extoto sanat, certe doloris par-
tem tetundit: & ex his quae in capite sunt malis
gravitatem solvit, concoquens atque dissolvens
quacunque à vaporosa materia in capite tracta
molestans: fracturis ossium utilissimum, in preci-
pue quae carne sunt exuta, adhuc autem magis
iis quae in capite fiunt, nam iis, ut cerebro frigi-
dum est vehementer inimicum, atque ideo cali-
dum amicum: Et quacunque à frigido lesa sunt,
iis remedium est calidum. Item herpetiões, sedi,
pudendis. & similibus confert calidum: frigidum
autem nocet.

XXIII.

Εν ταῖς τοῖς ἡ δὲ τῶν ψυχρῶν χρεῖαι, ἐκ τῶν
αἰσθητικῶν ἢ μέλας, μὴ ἐπὶ αὐτῇ, ἀλλὰ ἐπὶ αὐ-
τῇ ἀπὸ τῶν ἐπιρρεῖ. Ἐκ τῶν φλεγματῶν ἢ ἐπιφλε-

Q

τίσμετα ἐς τὸ ἐρυθρὸν καὶ ὑφαιμον ῥέποντα νεα-
 ρὰ αἵματα, ἐπὶ τοῦτοι. ἐπεὶ τοῦτε παλαιὰ μὴ αἰνέ-
 καὶ ἐρυσιπέλας τὸ μὴ ἐλκέρηρον ἀφελεῖ· ἐπεὶ
 τοῦτε ἐλκέρηρον βλάπτει.

In his frigida vti oportet vnde sanguis
 copiose profluit, aut profluxurus est, non
 tamen supra ipsas partes vnde profluit, sed
 iuxta eas adhibita. Quinetiam vbi inflam-
 mationes aut velut incendia quædam ad
 rubrum & suberuentum tendentia, recenti
 sanguine sunt, iis frigidum admouere con-
 uenit: quippe veteribus inflammationibus
 nigrorem inducit. Erysipelas quoque non
 vlcerat, curat, vlcerat, verò lædit.

Quibus intempestiuè aut immodicè fluit san-
 guis, aut fluxurus est, frigida confert, non ipsis
 partibus fundentibus sanguinem admota (ulce-
 ribus enim frigidum mordax) sed circumstanti-
 bus, illis præcipuè vnde aliquid ad vlcera pro-
 fluit. frigida enim constringit, sanguinemq; cras-
 siorem, adeoq; ad profluendum minus idoneum
 reddit. Inflammatas etiam partes, & velut à
 flamma quadam deustas frigida iuuat, propter
 huius orum à quibus sunt caliditatem: sed ha-
 benda ratio est totius corporis, ut non nisi euacua-
 to eo (si euacuatione indigeat) adhibeatur.
 Adde frigidum non debere adhiberi ubi metus
 est, ne

est, ne ad principes corporis partes noxios humores propellat. Suo itaq; tempore adhibita frigida recentibus inflammationibus auxilio est, nam & calorem temperat & fluxionem repellit: Veteribus autem liuorem inducit & nigredinem, quod à crasso sicut sanguine, quem adhuc crassiore frigida efficit, & in grumos conuertit, quos nigredo comitatur. Eodem modo & erysipelas non ulceratum iuuatur à frigida, quippe feruorem sanguinis & bilis acrimoniam, è quibus procreatur erysipelas (quod ignem sacrum nominant) extinguit. Ulcerato vero erysipelati mordax est frigida, & dolorem infert, & hac ratione nocet, quia partes dolentes ad se semper alliciunt ipsas fluxiones.

XXIV.

Τὰ ψυχρὰ οἷον χιὼν, κρύσταλλος πρὸς τὴν θώρακα, βήχων, κινητικὰ, αἱμορροϊκὰ, κατάρροϊκα.

Frigida, qualis nix & glacies, pectori inimica, tussis mouent, sanguinis profluuium & destillationes.

Immodicè frigida omnia, sicut nix & glacies, thoracis partibus sunt inimicissima, cum & tussis moueant, & vasis disruptis sanguinem saepius manare faciant: & ex capite destillationibus thoracem offendant atq; pulmonem, quas etiam excitant nix & glacies cerebrum refrigerantes.

Q 2

Τὰ δὲ ἐν δὲ θροισιν οἰδύμενα καὶ αἰλγόμενα
ἀπὲρ ἑλκεῶν, καὶ ποδαγρικῶν καὶ σπασμῶν, τῶ-
ν τὰ πλεῖστα ἔσθ' ψυχρὸν πολλὸν κατεχόμενον
ῥηίζει τε καὶ ἱσχναίνει, καὶ ὁδυνῶν λύει. Νεῦρη γὰρ
μετρίῃ ὁδυνῶν λυπνῇ.

Tumores articulorum & dolores sine vl-
cere, podagricos quoque dolores & conuul-
siones, horum quidem plurima frigida aqua
superfusa copiose, lenat, doloremque mi-
nuit ac soluit: Stupor enim mediocris dolo-
rem lenat.

Quacunque inflammationes vel tumores ar-
dentes, absque ulcere ad rubrum & floridum re-
centi sanguine tendunt, in frigida aut aqua sa-
nari, quæ influxum cohibet, & hac ratione dolo-
rem in talib. soluit, quia & eius causam abscin-
dit. Et refrigeratio etiam largior partium affert
torporem medicum, qui & ipse dolorem soluit,
ut remedium narcoticum sensum hebetando.

Υδὼρ ἔστι πικρὸς θερμὸς ὁρμητικὸς, καὶ ταχέως ψυ-
χόμενος, καὶ ὁρμητικὸς.

Aqua quæ citò calefcit, & citò frigescit,
leuissima.

Aquam non pondere leuem dijudicat, verum
quæ tenuium partium existens facile altera-
tur, citò calefcit & citò refrigeratur, in gustu ac
odo-

odoratu nullam exoticam referens qualitatem, non turbida, non coenosa, sed veluti exquisitè colata, frustillorumq; innatantium expers. Talis concoctus & distributus facilis ventrem non grauat sed celeriter permeat. Sicuti enim cibi laus est facillimè posse alterari, ita & aqua: siquidem facile transmutari volumus quicquid probè concoqui debeat ab instrumentis quibus est coctionis munus demandatum à natura.

XXVII.

Οκθόσοις ἢ πικρὸν ὀρεξίης νόκτω, ἔϊσι πᾶν
διψῶσιν ὡς ἐπιχρησθῶσιν, ὡγαθόν.

Qui bibere appetunt, iis admodum sitientibus si superdormierint, bonum.

Noctu valdè sitientibus, siue ex potatione vini meracioris, siue ex penuria humidi & frigidi siccis aduenerit, potius est dandus: Nam & defectui succurrere confert, & illam qua facta ex vino est caliditatem, aqua restinguere theorema est medicum. Si verò non biberint parum sitientes, & superdormierint, bonum, quia per somnum fit humectatio, & id quod sitim efficit coquitur calore ad interna recepto, subdescenditq;.

XXVIII.

Γυναικείων ἀρωγὴν ἢ ἐν δρώμασι πύλην. πολλὰ
λαχρὸς δὲ καὶ εἰς ἄλλα χρησίμη αὐτῷ, εἰ μὴ καρη-
βαρίας ἐνέποιε.

Q 3

Suffitus aromatum muliebria ducit, sæpius verò & ad alia utilis esset, nisi capitis faceret grauitatem.

Muliebria dicit purgationes quæ ex utero singulis mensibus, & à partu fieri solent. Vbi mulier est matura viro, plus ei natura conficit sanguinis quàm sit ipsi nutrienda ex usu, qui cum incipit esse molestus venis & arterijs, foras erumpit per uterum. Ea tamen, quæ propter inflammationem ipsius uteri, vel euersionem, aut aliam similem causam non purgantur statis temporibus, non aliter rectè curabuntur, quàm eam passionem uteri remouendo, quæ suppressionis mensium est causa. Verùm quibus absque hac passione parcius fluunt menses, aut propter sanguinis crassitiem, aut acetabulorum obstructionem, vel propter horum obserationem, totiusve substantiæ densationem, ipsæ prouocantur suffitu Casia, Costi, Amomi, Cinamomi, & similium calidorum aromatum, quorum vapor in vasa uteri receptus, obstructiones soluit, extenuat, incidit suo calore lentos humores, & ad fluxum apparat. Sed quia vapor calidus est & tenuis, qualitatem malam materiarum uteri secum rapit & tollit in caput: unde grauitas.

XXIX.

Τὰς κυέουσας φαρμακείαν ἐν τῷ ὀργᾷ τετράμηνον.

μὴν αὐτὴν ἔχει ἐπὶ τὰ μὲν ἀνθρώπων. τὰ δὲ νήπια ἔ-
πεσόντες οὐ λαμβάνει.

Prægnantes purgabis, si materia ad sui
excretionem inuitet, quadrimestres, & vsq;
ad septimum mensem, sed has minus. Mino-
re verò aut grandiore fœtu, abstinabis.

Hic aphorismus copiosissimè expositus est in
primo aphorismo sectionis quartæ.

X X X.

Γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα φλεβοτομηθεῖσα ἐκπι-
πτεῖ τὸν ἑμβρυόν, ὃ μᾶλλον εἰ μείζον εἶναι τὸ ἔμβρυον.

Mulier vtero gerens sanguine missio ex
vena abortit, & præcipuè si fœtus sit gran-
dior.

Grauidis non temerè secanda vena est, pro-
pter periculum abortus quod sanguinis missio-
nem immodicam aut intempestiuam comitatur,
presertim cum fœtus grandior indigeat alimen-
to copiosiore, & subtrahatur illud ex quo nutri-
tur per sanguinis eanctionem. Verùm in acutis
morbis, in quibus mater & fœtus unà pericli-
tantur, incidere potest necessitas venam secandi,
& pharmacum exhibendi, modo virtus, ætas,
corporis habitus, viclus ratio quæ præcessit, tem-
pus, Caliq; status hoc ipsum permittant, ne si re-
medio destituantur, pereant.

Q 4

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχέσῃ ὑπὸ πνέοντι ὀξείῳ
 νοσήσῃ ἀποθνήσκει, θανάσιμον.

Mulierem vtero gerentem capi ab aliquo morbo acuto, lethale est.

Non absque ratione lethale est. Si enim sit cum febre morbus acutus, necesse est esse continuam febrem, talis enim est morbus acutus: & in hoc duplex periculum, unum quidem in febre ipsa, alterum ex alimenti defectu. Nam acutus morbus tenuissimum victum exigit, qui periculum abortus adfert, foetui ipso inedia pereunne. Si vero ut seruemus hunc non verebimur crebro cibum exhibere, febrem continuam victu intempestivo augentes, matrem necabimus. Sed si absque febre morbus aliquis acutus alius gravidam mulierem invadat, veluti morbus comitialis, morbus attonitus, convulsio, tetanus, propter magnitudinem morbi & vehementiam fieri vix potest ut laborans evadat. Ergo illi, aut foetui, aut utriusque cadendum saltem ingens periculum impendet ab aliquo morbo acuto.

Γυναικὶ αἷμα ἐμείσῃ, τῷ ἡγεμονικῷ ὡς παρὰ γέν-
 των λύσις γίνεται.

Mulieri sanguinem euoment, menstruis erumpentibus, solutio aduenit.

Re-

Reuulsio in contrarium molienda, sursum scilicet, repentibus humoribus deorsum: deorsum, sursum: intrò, foras: Quod ex natura manifestum est operibus.

XXXIII.

Γυναικὶ τῇ ὑπερμελείῳ ἐκλιπόντων, αἷμα ἐκ τοῦ πινέου ῥυῖται, ἀγαθόν.

Menstruis deficientibus sanguis ex naribus fluens, bonum.

Eadem ex causa, profluvium sanguinis è naribus auxilio est ei malo, quod ex suppressis contra naturam mensibus ortum est.

XXXIV.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχέσῃ ὡς ἡ μεγάλη πολλά ῥυῖ, κίνδυνος ἐκτεῖσθαι.

Mulieri in utero gerenti, si aluus plurimum profluat, periculum est ne abortiat.

Si mulieri gravida fluat aluus supra modum, periculum est ne defectu alimenti pereat infans: non enim tum fit proba coctio, nec cibi distributio, cum immodicè fluit aluus.

XXXV.

Γυναικὶ ὑπὸ ὕστεραι ἐκείνῃ ἐνοχλημένη ἢ δυσχερὴς πλαραμὸς ἐπιγινώσκῃ, ἀγαθόν.

Mulieri quæ ab uteri strangulationibus infestatur, aut quæ difficulter partum edit, sternutamentum superueniens, bonum.

Sternutatione significatur, quod natura, qua prius erat sopita & obruta, iam collectis viribus expergiscitur & redit ad se. Signum ergo bonum sternutatio, & causa etiam inuaminis est, quia vehementiore concussu partum quidem naturam excitat, partim vero excernit qua partibus corporis firmiter infixæ hærent.

XXXVI.

Γυναικὶ τὰ μηνιαία κόκκινὰ, καὶ μετὰ τὸ αὐτὸ αἰεὶ γινώσκοντα, καὶ ταῖς ἐξ αὐτῆς ἀπορροαῖς.

Mulieri menses decolores, nec per idem semper tempus venientes, purgationem indicant esse necessariam.

Mulieri temperata menses debent esse rubicundi: biliosa, flauicantes: melancholica, nigricantes: Pituitosa, albi. Pro diuersitate coloris alieni à solito & laudabili, purganda est medicamento ducente nunc bilem, nunc melancholiam, nunc verò pituitam: id autem indicabit mutatio ipsa coloris consueti.

XXXVII.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχέοντι τὸ οἰ μὲν οἱ ἐξ αὐτῆς ἰσχυροὶ γίνονται, ἐν γαστρὶ δὲ.

Mulieri grauidæ si mammae repente extenuentur, abortit.

Gracilitas mammarum abortum futurum portendit, ob defectum alimenti: Communes enim quaedam vena sunt mammae ac utero, qua
ubi

ubi parum habuerint sanguinis, foetu inde alimentum rapiente, graciles mammas relinquunt, & inedia foetum nonnunquam perire sinunt, nonnunquam verò eundem ad excretionem excitant: nam foetus, indigentiam nutrimenti non ferens, voluendo sese & calcitrando rumpit membranas quibus in utero continetur, & sibi ad natiuitatem viam parat, ac intempestiuè foras exit. Succursurus medicus debet ea dare qua cito sanguinem generent & augeant.

XXXVIII.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχέσῃ ὡς ὁ ἑπέρῃς μεθ' ὅς
ἰχνὸς ῥύηται διδυμὰ ἐχέσῃ, γάστρῳ ἐπιτρῶ-
σκι. καὶ ὡς ὁ δεξιὸς ἰχνὸς ῥύηται, & ὁ ἄλλος,
ὡς δὲ ὁ αἰετὸς, & ἡ λυ.

Mulieri gravidæ geminos ferenti si altera mamma extenuatur, alterum abortit: Et si quidem dextra extenuatur, marem: sin sinistra, foeminam.

Existentibus in utero geminis, altero mare, altero foemina: si dextra quidem mamma areseat ac extenuetur, mas in periculo est, ob eam quæ prius dicebatur causam, nimirum ob alimenti inopiam: si verò sinistra gracilis fiat, foemina. Nam foetus fame excruciasi, appendices & ligamenta dilacerant, atque hac ratione mulier abortit.

Ἡ γυνὴ μὴ κύουσα, μηδὲ τετοκῖα γάλα ἔχει,
 τὴν δὲ καὶ περὶ μῆνα ἐκλείουσι.

Si mulier quæ neque grauida est, neque peperit, lac habet, huic menstrua defecerunt.

Alimentum trifariam dicitur Hippocrati: est enim quod exquisitè adsimilatum alit, est veluti alimentum, est & quod alere debet, aut quod aliquando alet. Derelictus autem similis quidem nature partis humor aliquis existit, ut in ossibus, medulla: in hepate, sanguis: spumens humor, in carne pulmonis: & in articularum compagibus, glutinosus humor: & in testibus & assistentibus anfractibus, semen: & in lingua, salua: sunt etiam quidam in mammis adenes, vim habentes id quod influit alterandi: cum autem sint exanguis & a bi, proprium efficiunt humorem talem quale est lac, atque huius plus faciunt, quanto plus alimenti deferitur ad ipsos, plus autem deferitur octavo & nono mense conceptionis. Fit etiam tale quandoque, licet admodum raro, cum mulier grauida non est, nec peperit, quando ad similem peruenierint communes vene mamarum & vteri repletionem, ex menstruum retentione: id verò tum accidere potest, cum sanguis, qui euacuabatur per menses, regurgitauit in mammis.

Γυναι-

Γυναιξὶν ὁρόσῃσιν ἐς τὰς ὑτθὺς αἷμα συ-
πρέπεται, μανίαν σημαίνει.

Si mulieri coaceruatur sanguis in mam-
mis, furorem indicat.

Eorum adenum qui sunt in mammis exan-
guis est natura, & frigida, omne enim exangue
frigidum: Quinetiam eum qui ad ipsos defertur
sanguinem, in lac frigidius sanguine transmu-
tant. Sed si transmutari non potest sanguis eò de-
latus, aut propter abundantiam, aut propter fer-
uorem eius & prauitatem, furorem indicat: labi-
tatur enim biliosissimus per totum corpus, caput q̄
potissimum petit, ut minimè sit mirum eas mu-
lieres, quibus hoc accidit, in furorem agi, sit enim
furor & mania à sanguine bilioso in caput de-
lato.

Γυναιξὶ καὶ τῆς γέλης εἰδέναι εἰ κύει, ἐπὶ τῷ κα-
θάρσει μὲν καὶ μὴ κρητὸν δίδοναι πίνειν, καὶ μὴ
πρόφον ἔχει καὶ τῷ γαστέρῳ κύει· καὶ δὲ μὴ, &
κύει.

Si nosse velis num mulier conceperit,
quum dormitura est à cœna ei aquam mul-
tam bibendam dabis: Et si cruciatus hanc
circa ventrem corripuerit, concepit: sin mi-
nus, non concepit.

Mellicratum cundum ventrem & intestina flatibus implet, qui facilem non habentes exitum in muliere qua concepit, ob uteri compressionem, tormina generant: in ea verò qua non concepit, flatus quidem à mellicrato fieri possunt, sed hi exhalantur absque torminibus. hoc tamen signum conceptus certum non est, nec perpetuum.

XLII.

Γυνή ἐγκυή εἰ μὴ ἄρρεν κούῃ, δόχευς ἐστίν, ὡς δὲ θήλυ, δόχευς.

Mulier si marem concepit, benè colorata est: si verò fœminam, malè colorata.

Qua marem concepit, melius est seipsa colorata, nimirum à calore, quia mas est calidior fœmina. Nec est hoc signum certum: sunt enim & fœmina viragines, & viri effœminati.

XLIII.

Ἡ γυναικὶ κυήσῃ ἐρυσίπτελας ἐν τῇ ὑτέρῃ θύηται, θάνατον ἔχουσα.

Si mulieri grauidæ in vtero fiat erysipelas, lethale.

Si febris acuta sola fœtum interimere potest, non mirum si erysipelas in vtero ex sanguine fervido & bile natum, quod febris acuta consequitur, hoc ipsum efficiat.

XLIV.

Ὅσους ὥστε φύσιν λατρεῖ ἐδύσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσιν, ἐκ τῆς ὥσπερ σπένδον ἢ πικρὰν δύνουσιν.

Qua-

Quæcunque præter naturam tenues existentes vtero gerunt, abortiunt priusquam crassescant.

Quando magis accedit mulier ad mediocritatem, tanto est aptior concipiendo, & in tempore pariendo. Quæ fit ut supra modum extenuata, foetum portare non possit ad tempus legitimum, ob alimenti inopiam: si verò vehementer emaciata post conceptionem crassescat, signum est quod alimentum totum absorbetur in mulierem, & sanguis ad conceptus alimentum deputatus, ad eius quæ concepit nutritionem recipiatur. Quare non absque ratione, foetus sufficienti indigens alimento, corrumpitur.

X L V.

Οκτώσθι ἡ μετρίως ὁ σῶμα ἔχουσα ἐκπιτρώ-
κεται διμῶνα καὶ τριμῶνα ἄτερ παρρησίας φα-
ερῆς, τῶν τῶν αἰ κητυληδόνες μύξης μετὰ εἰσι,
καὶ δ' ὁ δὴ αὐτῶν κρηττεῖν ὑπὸ τῷ βάρους ὁ ἐμ-
ρυον, ἀλλ' ἀπορήνυται.

Quæcunque mediocri corporis habitu præditæ, secundo & tertio mensibus sine causa manifesta abortiunt, iis acetabula vterus plena mucoris sunt, neque præ pondere foetum continere possunt, sed rumpuntur.

Mulier ante quartum mensem plus obnoxia abortioni. Quare temperata utiam quæ fit, it,

si secundo aut tertio impregnationis mense, abortiat, idq; fiat non ab alimenti penuria, non à febre vehemente, euacuatione immodica, erysipelate, aut alia quapiam occasione manifesta, et sunt acetabula plena mucus. Nam si prius intercedat mucosa inter orificia illa (Gracè dicuntur cotyledones, quæ sunt ora velut oribus iuncta) faciet ut amplius non habeant sibi: unde soluta, ut illa dicam, contiguitate, sequitur abortio.

XLVI.

Οἱ σῶμα δὲ φύσιν παχύνει ἐοῦσαι μὴ εὐλαμειώσιν ἐν τῇ γαστρὶ, ἰσότησι δὲ ἐκτετατοῦν δὲ σῶμα δὲ ὑπερίων ἀποπύει, καὶ πρὶν ἢ λατύνει δύναιτο κούσιν.

Quæ immodicè crassæ concipere nequeunt, iis omentum os uteri comprimit, & priusquam extenuentur non concipiunt.

Supra modum tenues concipiunt quidem, sed abortiunt ob alimenti defectum: crassæ verò nimium non concipiunt. Nam omentum cum adipem multo regens intestina, os internam uteri tantum comprimit, ut genituram non excipiat. Quare nisi ad mediocritatem redeant, concipere non possunt.

XLVII.

Ἡν ὑπερὶ ἐν τῇ ἰσότητι ἐγκυμῶν ἀγνώσκει, αὐτὰρ καὶ ἀμφοτέρων γυναικῶν.

Si uter-

Si uterus, ea parte qua coxæ incumbit ad-
acétve, suppuratur, necesse est emmotum
fieri.

In uteri suppuratione ad exteriora, necesse est
per emmotum fieri curationem, hoc est, linteolum
carpum cum idoneis remedijs applicari parti ne-
cesse est, ne si absque linamentis medicamentum
imponatur, effluat ipsum, & ex eo nulla percipia-
tur utilitas.

XLVIII.

Εμβρυα, τὰ μὲν ἄρσενα ἐν τῷσι δεξιόσι, τὰ δὲ
θήλειαι ἐν τῷσιν ἀριστεροῖσι μᾶλλον.

Fœtus qui mares sunt, in dextra uteri
parte: qui fœminæ, in sinistra magis conti-
nentur.

Par est ut qui calidior est fœtus, in calidiori
uteri parte consistat. Calidior autem uteri pars
est dextra, eo quod iocinori è directo subditâ sit.
Quo fit ut in dextra parte magis consistent ma-
res, fœmina in sinistra.

XLIX.

Ες ὑπερίων ἐκπλώσιαι παρμυγὸν ἐπιπ.θ.α.ς
ἐπιλαμβάνειν τὸς μυκτῆρας καὶ τὸ στόμα.

Ut secundæ procidant, sternutatorio ap-
posito nares & os comprime.

Secunda seu secundina corium est fœtum in-
volvans: hæc si post partum remaneret in utero,
odoris gravitate caput repleret, & Stomachum

R

putrefacta euerteret. Quare maturè excutiendam esse docet, appposito sternutatorio ex pipere, pirezbro, helleboro, vel castorio confecto, vel ex similibus: Sternutamenti enim violentia & concussione, secundina deorsum fertur, ore praesertim & naribus oclusis, ut spiritus ad infernas partes descendens, expultricem vim adiuvet in educendis locis.

L.

Γυναικὶ τὰ κατὰ μῆτρα ὡς βέλγη ἐπιχρῆν, σὺν ὡς μέγιστον πρὸς τοὺς ὑπὸ τοὺς στήθεσιν ἔσται.

Si mulieri menstrua sistere volueris, cucurbitulam quam maximam sub mammis defige.

Sunt communes utero & mammae vena: per reuulsionem ergo retrahitur sanguis sursum, affixa sub mammis ingenti cucurbitula. Sed non est sciendum ubi remedio, tentanda quoque sunt & alia, repellentia, astringentia, emplastica, &c.

L I.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχθρὴ τεινασμός ἐπιχρῶμεν, ὅπως αὐτὴ ποιεῖ.

Mulieri utero gerenti, si tenesmus superuenerit, facit abortum.

Hic aphorismus est idem cum aphor. 27. septimae sectionis, ubi vide commentarium.

Οὐχ ὅτι

LII.

Οὕτως ἐν γαστρὶ ἔχουσι, τετέων τὸ στόμα καὶ ὑπε-
ρίων συμμύμυκεν.

Quæ utero gerunt, iis uteri os coarctatum est.

Post conceptionem tam arctè clauditur uteri os, ut ne acicula quidem pateat, ne calor natiuus foetum ipsum fouens expiret, aut ne frigus offendens subintret. Adueniente tamen in coitu nouo semine, aperitur interdum, unde superfœtatio: quæ, licet admodum rarò fiat, fieri tamen aliquando potest.

LIII.

Ἡν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ γάλα πολὺ εἴη καὶ μὴ δὲν ῥυῖ, αἰσθενὲς τὸ ἔμβρυον σημαίνει. καὶ ὅπερ οἱ μαιεῖς οἱ ἴωσιν, ὑγαινότερον τὸ ἔμβρυον σημαίνει.

Mulieri utero gerenti si lac è mammis plurimum effluat, imbecillum esse foetum significat: si verò solida mammæ fuerint, san-
nem orem esse foetum indicant.

Si multus sanguis fertur ad mammas per uenas communes utero et mammis, paucius ad uterum feretur: Vnde cognoscitur imbecillitas foetus, qui parum sanguinis absumat. Præterea est mala causa, quia omnis immodica vacuatio noxia est utero gerenti. Liquet autem quòd mulieris grauida mammæ neque tenues oportet appa-

rere, sicut in muliere non grauida, (hoc enim signum inopiam sanguinis ostendit, & hac ratione foetus in ipsis corrumpitur) neque adeo plenas ut lac effluat, sed tantum intumescere, ut solida tangentibus videantur. Media enim hac consistentia inter renitentes, propter nimiam repletionem, & molles ac laxas, propter defectum sanguinis, est laudabilis: mediocriter enim impleta, ipsi foetui satis esse alimenti demonstrant, reliquum verò sanguinis, quo non eget, ad mammæ deferri, ut illic in lac mutatum presto sit infanti, ubi primum in lucem eduxus fuerit, ut inde alatur.

L I V.

Οὐδέσσι ἄλλοις οὐδὲν μέλλοι τὰ ἐμέρυα, ζώοντες οἱ καὶ τοὶ ἰσχυροὶ, γίνονται. καὶ δὲ πάλιν σκληροὶ ἄνθρωποι, οὐδὲν ἔστιν ἢ ἐν τοῖς καὶ τοῖς, ἢ ἐν τοῖς ἰσχυροῖς, ἢ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἢ ἐν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ἀλγέσιν.

Quæ abortum facturæ sunt, iis mammæ extenuantur: Si verò contrā duræ fiant, dolor erit vel in mammis, vel coxis, vel oculis, vel genibus, & non abortient.

Mammae tenues omnino præcedunt foetus corruptionem. Extenuantur autem vel penuria sanguinis, vel eius transmissione ad uterum dolentem, à causa aliqua abortus. Natura siquidem ad afflictam uteri partem transmittit sanguinem,

quo

quo destitutas mammas contingit arestere ac extenuari. Si vero extenuata, rursus dura fiant propter materiam superuacuum quæ illuc ab utero deferretur, dolor mammas infestabit, aut coxas, aut oculos, aut genua, si in has partes natura reposerit inutilem materiam, & non abortient, utero scilicet ea materia liberato.

L V.

Οστέος ὁ σῆμα τῆς ὑπερέων σαληρόν ἐστι, ζω-
τησιν αὐτοῦ καὶ ὁ σῆμα τῆς ὑπερέων ξυμμεύειν.

Quibus os uteri durum est, iis coarctari id ipsum necesse est.

Os uteri coarctari commune est signum & tumoris alicuius in eo existentis, & conceptionis in muliere, id quod oportet ex duritie distinguere: Nam gravidis molle est, & secundum naturam: in quibus autem est tumor præter naturam, siue phlegmone similis, siue scirrhe, durum.

L V I.

Οστέος ἐν γαστρὶ ἔχουσα ὑπὸ πνεύματι λαμβανόνται, καὶ ἰσχυροῦς ἰσχυαίνονται αὐτοῦ περὶ φέ-
σι & φωνῆς, καὶ τοῦ σπληνός & ἐπικενδύωτος, ἢ καὶ τῆς ὀστέου καὶ αὐτοῦ σπιν.

Quæcunque mulieres gravidæ à febris capiantur, & vehementer sine causâ manifesta extenuantur, difficulter pariunt, & cum periculo, aut abortientes periclitantur.

Mulier gravida febre aliqua laborans ex vitiosis humoribus antequam conciperet acervatis oria si plus quam ratio postulat exenuetur affligaturve diutius, non audentibus medicis aliquod auxilium gravida exhibere, neque exactam vitus rationem imperare, ne foetui necessarium alimentum auferatur, non est mirum si periclitetur ipsa, aut difficulter pariat, aut etiam abortiat: foetus enim cum aliquando nequit obistere malo, ex febre & vitio humorum corrumpitur: nonnunquam vero perdurat quidem usque ad tempus parius, sed cum & ipse valetudinarius sit (ut qui longo tempore laboraverit) & matrem habeat imbecilem, non sine periculo paritur. Nam ad bonum partum, duorum corporum vigore est opus, & gravida mulieris & infantis.

LVII.

Ἐπὶ ῥῶν γυναικῶν ἀσπρὸς ἔστι λειποθυμία
καὶ ἐπιληψία καὶ ἄν.

In fluxu muliebri si convulsio & animi defectus aduenerit, malum.

Animi defectio commune quidem est omnis immodice evacuationis symptoma, convulsio vero, etsi non communis existat, ad plurimas tamen consequitur evacuationes, & precipue si pars quae paritur nervosa fuerit. Porro utrumque à purgatione muliebri malum est, nam animi defectio summam virium imbecilitatem ostendit:

Con-

Convulsio verò ex siccitate aut inanitione magna ex parte lethalis est.

LVIII.

Καταμηνίων γινομένων πλειόνων νοσοῖσι ξυμβαινέσι, καὶ μὴ γινομένων ἀπὸ τῆς ὑτέρας ξυμβαινέσι νοσοῖσι.

Menstruis largius fluentibus morbi eueniunt, non fluentibus autem ex utero morbi contingunt.

Conuenit quidem inter medicos ex immodico fluxu sanguinis menstrui generari subinde morbos, ut refrigerato totius corporis habitu cachexian, hydropem, fœdum colorem, tumorem pedum, ac virium omnium imbecillitatem. Verùm Hippocrates hoc loco dicit etiam fieri morbos ex eiusdem fluxus menstrui retentione: menses enim suppressi contingit, vel quia vena ferentes ad uterum menstruam purgationem, comprimuntur, vel obstruuntur propter crassitiem sanguinis & lentorem, vel ob robur vasorum uteri, adeo ut quod influit non admittant. Quodcunque autem horum fuerit, necesse est processu temporis ipsum uterum pati aut similem inflammationi dispositionem, aut erysipelati, aut scyrrho, aut cancro. Quibus denuò totum corpus compatitur, ut vel decoloratio, vel artuum grauitas, vel febres errabunda, vel alius aliquis subsequatur affectus, pro natura excrementorum in corpore acervatorum.

R iij

Επὶ δὲ χαλὰ φλεγμονήν, καὶ ἐπὶ ὑστέρη φλεγμονῇ, καὶ ἐπὶ νεφροῖσιν ἐμπύοις στραγγισμὸς ἐπιγίνεται. ἐπὶ δὲ ἥπατι φλεγμονήν, λόγος ἐπιγίνεται.

Recto intestino & vtero inflammatione affectis, renibusq; purulentis, urinae stillicidium accidit. Iecoris verò inflammationem singultus sequitur.

Stranguria Graecis, Latinis urinae stillicidium dicitur, non est aliud quàm ubi guttatim distillat urina, atque assiduam ad mingendum irritationem inducit. Recto igitur intestino & vtero inflammatione laborantibus, non mirum si urinae stillicidium accidat: nam per compatiendirationem vesica etiam una cum ijs male afficitur, adeo ut cervice citius compressa, & vix retentrice dissoluta non possit urinam retinere: ijs siquidem patientibus, vicinitatis ratione pati vesicam est necessarium, ut quae & intemperiei particeps sit & inflammationis, & prematur à tumoribus praeter naturam qui vicinis partibus insunt. In purulentis autem renibus, prius ad vesicam delatum eam sua acrimonia mordicat, atque facultatem expultricem irritans excitat ad excretionem. Ob ventriculi consensum cum hepate, & nervorum utriusque partis communicationem,
hepate

hepate inflammationem patiente, singultus acci-
dit ventriculo, non quidem semper, sed cum ad
maximam inflammationem hepar attollitur.

L X.

Γυνὴ μὴ λαμβάνῃ ἐν γαστρὶ, θέλησθαι εἰδέναι
εἰ λήψεται, αἰσιν λυψας ἡμεροῖσι θυμὸν κέτω.
κὴν μὲν πορεύεσθαι σοι δοκέη ἢ ὁδὸν διὰ τὸ σώ-
ματος εἰς τοὺς ῥίνας καὶ εἰς τὸ στόμα, γίνωσκε ὅτι αὐτὴ
ὅτι ἐαυτὴν ἀγνὸς ἐστίν.

Si mulier non concipit, scire autem vis an
conceptura sit, pannis circumtectam inferne
suffias, & si odor videatur per corpus ire ad
nares & os, scito, quod ipsa non ex seipso ste-
rilis est.

Suffitus aromatum collo uteri per infundibu-
lum immissus si non permeet ad nares, scito cor-
pus uteri frigidum esse nimis, & densum, ac ideo
ad concipiendum ineptum.

L X I.

Ἦν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχέσθαι κατάρσιες πο-
ρεύωνται, ἀδιώατον τὸ ἐμβρυον ὑπαίνειν.

Si mulieri utero gerenti purgationes pro-
cedant, impossibile est foetum esse sanum.

Foetus nec alimentum trahit, nec probè nutri-
tur, si copiosè fluant purgationes singulis mensi-
bus: Siquidem ex menstruo sanguine foetus ali-
tur.

Η γυναικὶ καὶ θέρσις μὴ πορεύωνται, μήτε
φρίκσις, μήτε πυρετός ἐπιθρομβήσῃ, ἅσαι δ' αὐτὴ
παραπλήωσιν, λογίζεσθαι τούτων ἐν γαστρὶ ἔχειν.

Si purgationes mulieri cessent, neque fe-
bre, neque rigore superueniente, & fastidia
cibi incidant, iudica ipsam in utero habere.

*Supprimuntur gravidis menses à natura, ut
sint alimentum foetui. Suppressi ergo sine causa
manifesta significant impregnationem, quod plu-
rimae mulieres ipsa experientia duce didicerunt:
Cum enim fastidium cibi patiuntur, menstruis
suppressis, tunc se concepisse coniiciunt. Fit autem
fastidium cibi eadem qua pica ratione, laeso ore
ventriculi in gravidis. Contingit & nonnullis a-
liquod tale propter humores vitiosos totum cor-
pus occupantes, verum hoc cum horrore & febre
patiuntur, atque his signis distinguuntur morbo-
sa à gravidis.*

Οὐδὲν ψυχρὰς καὶ πυκνὰς τὰς μήτρας ἔχειν,
ἢ κυήσασθαι. καὶ οὐδὲν καὶ ὑγρὰς ἔχειν τὰς μή-
τρας, ἢ κυήσασθαι· ἀποσβέννυται γὰρ αὐταῖς ὁ γόνι-
μος. καὶ οὐδὲν ξηρὰς μάλιστα καὶ περικαλεὰς ἐν-
δεῖν γὰρ τῆς τροφῆς φθίρεται ἡ σπέρμα. οὐδὲν δ'
ἐξ ἀμφοτέρων πλὴν κρύου ἔχειν σύμμετρον, αἱ
ἐκ αὐτῶν ἐπίτεκνοι γίνονται.

Mulie-

Mulieres quæ frigidos & densos habent uteros, non concipiunt, quæ etiam præhumidos habent, haud concipiunt: (extinguitur enim in eis genitura:) & quæ siccos & immodicè calidos habent, inopia enim alimenti corrumpitur genitale semen. Quæ verò in utrisque oppositionibus mediocriter temperatum habent uterum, hæ fecundæ sunt.

Mulieris uterus rectè conferetur cum terra, quæ nisi temperata in qualitatibus primis, fecunda non est: Siquidem in ea quæ supra modum frigida est, semen refrigeratum extinguitur: in humida, quasi in palustri & cœnoso loco, superfluo humore delibutum summergitur, nec habet cui radicibus innixum hereat: in sicca, sabulosa, argillacea, aut petrosa, semen alimenti defectu arefcit: In ea verò quæ immodicè calida est, torretur. Quos ut uteri benè temperati in iisdem qualitatibus sint ad conceptionem idonei, malè autem temperati, si parum à bonitate recedunt, difficulter concipiunt: Si verò nimium, mulieres steriles fiunt. Omnium autem uteri intemperatarum quas sequitur sterilitas, indicia sumuntur à vapore & suffitu aromaticum, de quo superius dictum est.

LXIV.

Παραπλησίως ὅ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρρένων. ἢ γὰρ δὲ

αἰσώτης ὁ σπέρματος ἔκ τινος ἔξω φέρεται,
 πρὸς τὸ μὴ ἐκπύμασθαι ἐπὶ ἑρμῇ, ἢ ἀλλὰ πρὸς πυ-
 κρότητα ἢ ὑγρὸν ἢ ἀρρωρεῖν ἔξω, ἢ ἀλλὰ πρὸς ψυ-
 χρότητα ὅτι ἐκπυράσσεται, ὥστε ἀπορροεῖται πρὸς
 τὸν τόπον τούτον, ἢ ἀλλὰ πρὸς θερμότητα ἢ αὐτὸ τὸ
 γίνεσθαι.

Similiter autem & in maribus euenit: aut
 enim propter corporis raritatem spiritus
 extra fertur, vt semen transmitti non possit,
 aut ob densitatem humor non excernitur,
 aut propter frigiditatem non excalescit, vt
 eo in loco coaceruari possit, aut propter ca-
 lorem hoc idem euenit.

Hic Aphorismus non censetur Hippocratis,
 quod omni serè ex parte sit falsus. poterat autem
 sic veritas efferi: Similiter & in viris, vel calidi-
 tas, vel frigiditas, vel humiditas, vel siccitas im-
 modica causa est sterilitatis. Nam ob excedentem
 calorem semen sit tosto simile: Ob frigiditatem
 non benè concoquitur, atque ideo si mediocris sit
 intemperatura in ipso, indiget utero calido mul-
 tius si verò immodica sit, sterile est: Ob siccita-
 tem verò, quod, ubi primum excidit, extendi non
 potest, quod maximè sit necessarium si mulier de-
 bet concipere. Ob humiditatem rursus non con-
 coquitur, ac ideo, si modica sit intemperatura, u-
 tero calidiori indiget quàm sicciori; si verò immodi-
 ca sterile est: Immodica ergo intemperatura steri-
 litatis

litalis sunt cause, modica verò si sint, & contrarijs coniungantur, tunc concipient mulieres: Si verò similibus, non concipient. Neque enim fieri potest, ut frigidum semen in utero frigidior sit fertile, neque siccum in sicciore, & aliorum utrunque eodem modo: sed indiget semen quidem frigidius utero tantò calidior, quantum deficit ab optima temperatura: & humidius, sicciore: & in alijs eodem modo.

L X V.

Γάλα διδόναι κεφαλαλγέσι, κακόν. Κακόν ὅ καὶ πυρεταίνουσι, καὶ οἷσιν ὑποχρόνεια μετέωρα. Διψοβορίζοντα, καὶ τοῖσι διψώδεσι. Κακόν ὅ καὶ οἷσι χλωδές καὶ ἀσχαρήσιες, καὶ ἐν τοῖσιν ὀξέσι πυρετοῖσιν ἐοδύσι, καὶ οἷσιν αἵματος πολλοῦ ἀσχαρήσιες γέρονεν. Ἀρμόζει δὲ τοῖσι φθινώδεσι μὴ λίαν πολλὰ πυρετοῖσι διδόναι γάλα, καὶ ἐν πυρετοῖσι μικροῦσι καὶ βληχεροῖσι μηδενὸς τῶν πρεσβυτέρων σημείων παρέοντος, ὅτε λόγον ὅ ἐκτεταχέσι.

Lac dare caput dolentibus, malum: malum verò & febricitantibus, & quibus hypochondria suspensa murmurant, & siticulosi: malum autem & quibus in febribus acutis biliosæ sunt deiectiones, & quibus sanguinis multi deiectio facta est. Convenit autem tabidis qui non multum febricitant, & in febribus longis & parvis, si nulli m

ex supradictis signis affuerit, & præter rationem consumptis.

Quando in ijs qui integræ sanitate fruuntur videmus lac capiti dolorem afferre, & ilium inflare: nihil mirum quod ijs qui iam caput dolent, vel suspensa habent, hoc est inflata & flatuosa illa, sit inimicissimum, ventrem siquidem flatibus implere consuevit, & quia facile euaporat, caput petit ac dolorem auget. Hac ratione quidem bonum est febricitantibus, quia frigidum humidum: Sed hac ratione malum, quia facile acescit & corrumpitur in ventriculo, prompteq; vertitur in bilem, & quia flatulentum, generat vapores, qui elati in caput, ipsum replent & tendunt. Si iudicis etiam est inimicum, & ijs quibus biliosa deijciuntur, & acutè febricitantibus: nam in uniuersum didicimus, quod celerrimè ab omnibus causis calidu lac ad fumosum alteratur. Rationabiliter itaque dicitur his passionibus lac plurimum aduersari. Conuenit autem tabidis quia pus quod in pulmone est coaceruatum, abstergit, ulcera eiusdem conglutinat, ac egros nutrit: Conuenit autem dummodo non adsit magna febris: conuenit & in febribus longæ & paruis: ut & ijs qui alia ex causa supra modum sunt extenuati, quibus est necessarius cibus bonum generans succum, & qui cito per venas distribuatur, si nullum ex supradictis signis, ut capitis dolor,

lor, febres acuta, tumida hypochondria, &c. ob-
litterit.

LXVI.

Ονόσαισιν οἰδήματα ἐφ' ἑλκεσι φαίνετα, οὐ
μάλα σπάνιται, εἰ δὲ μόνονται. τετέων δ' ἀφανι-
θέντων ἐξοίφνης, ζῖσι μὲν ὅπισθεν πασμῶν, τέ-
ταινοι, ζῖσι δὲ ἐμπροσθεν μηνίαι, ὁδύναυ πλ. οὐροδ
ῶξείαι, ἢ ἐμπύησις, ἢ δύσεντερίη μὲν ἐρυθρὰ ἢ ζᾶ
οἰδήματα.

Quibus tumores in vlceribus apparent, ij
rarò conuellantur, neque insaniunt: si verò
repente euanescent, iis quidem quibus à
tergo vlcera fuerint, conuulsiones & disten-
tiones accidunt: quibus verò in anteriori-
bus partibus vlcera fuerint, mania, aut lateri-
ris dolor acutus, aut suppuratio, aut dysen-
teria si rubri fuerint tumores.

Quibus tumores in vlceribus apparent, ὃ rarò
conuellantur, neq; insaniunt, quia materia con-
uulsionis circa vlcera ipsa haret, nec ad nervosas
partes aut cerebrum transmittitur. Si verò tu-
mores repente euanescant qui prius apparebant
in dorso, conuulsiones excitabunt in nervosis par-
tibus maximè: posteriora siquidem nervosa sunt,
anteriora venosa atque arteriosa. Qui autem in
anterioribus partibus euanescent, insaniam, si
humor feratur ad caput, inducent: aut lateris do-
lorem, si idem ad thoracem conuertatur. Sed si

non dissoluatur humor, intra thoracem & pulmonem se recipiente puris materia, suppurationem facient. Caterum ad intestina translatis humoribus noxijs dysenteria accidet cruenta, si tumores rubri fuerint.

LXVII.

Ἡν τῶν μαλίων ἰσχυρὰν εἶναι καὶ πολλὰν οὐ δύναται μὲν φαίνεσθαι, μέγα κακόν.

Si in vulneribus pravis & magnis tumores non apparent, ingens est malum.

In vulneribus effatu dignam magnitudinem habentibus, si tumor non apparet, malum est, quia suspicio est humorem noxium ad partes principes transmitti, qui ad vulnera ipsa confluere deberet propter dolorem ibi existentem, quippe dolor attrahit, & fluxiones concitat. Hinc intelligitur quod delecta natura vincitur.

LXVIII.

Τὰ μαλακὰ καὶ τὰ ἐν ἑσθῇ καλὰ.

Molles tumores, boni: crudi verò, mali.

Molles tumores significant materiam minimè rebellem: crudi verò, & qui digitis non cedunt, significant materiam crudam, crassam, valenter impactam. Non enim fieri potest ut sit tumor renitens, bene concoquente membri natura humores ad ipsum confluentes.

Τὰ ὀνί-

Τὰ ὀπίθεν τῆς κεφαλῆς ὁδὸν αἰνῶν, ἢ ἐν
μετωπῶν ὁρῶν δὲ τῆς κεφαλῆς, ὡς εἶπεν.

Dolenti posteriorem capitis partem, re-
cta in fronte vena secta prodest.

Non solum studet Hippocrates, ubi sit opus e-
vacuare, sed etiam cum auresione. Auresio autem
ad contraria sit: secundum longitudinem qui-
dem, infra, supra: secundum latitudinem vero,
ad dextram & sinistram: secundum profundita-
tem, ad anteriora & posteriora. In dolore itaque
partis capitis posterioris, quando humor offligeris
in capite continetur, vena recta in fronte secta
prodest, hoc est, ea vena que secundum rectitudi-
nem filamentorum respondet ei que partem af-
fectam alit: Sicuti & in anteriori dolore capitis
vena in occipite secta iuvat. Sic enim diuturna
oculorum fluxiones serius sanatae sunt ex occipi-
te sanguine misso, ubi cum cucurbitula vj. Por-
rò si plethoricum esset corpus, non esset huic re-
medio locus, nisi prius liberatis obstructionibus,
& purgato corpore universo.

Πῶς δὲ χρῆται γυναιξὶ μὲν ἐξ ὁσφύος καὶ
λουρῶν, ἀφ' αὐτῆς ἐς κεφαλὴν. αὐτῶν δὲ μᾶλλον
ὀπίθεν ἢ ἐμπροσθεν τῶ σώματος, οἷον ἀπὸ πε-
χέων & μηρῶν. ἄλλος δὲ τὸ δέξιον δρᾶσιν. ἄλλοι δὲ
ποδῶν ἢ χερῶν.

Refrigerationes incipiunt mulieribus quidem à lumbis magis, & per dorsum ad caput percurrunt, sed & viris in parte posteriore potius quam anteriore corporis, veluti cubitis & femoribus: Sed & cutis rara: indicio autem est pilus.

Partes posteriores non in foeminis tantum, sed & in viris paratiores sunt recipere frigiditatem, quae celerrimè facta per spinalem medullam, compassione recurrit ad caput, principium neruorum. Partes autem anteriores non ita frigori sunt obnoxiae, quoniam calidiorem habent temperaturam: Cuius rei argumentum sumit ex cutis raritate, huius verò ipsius rursus ex pilorum multitudinem.

LXXI.

*Οἱ ὑπὸ τεταρταίων ἀλίσκομενοι ὑπὸ σπασμοῦ
ἐπείνουν ἀλίσκονται. βλὴ δὲ ἀλίσκωνται πρὸς τε-
ταρταῖον, εἴτε ἐπιβλήνται τεταρταῖον, παύονται.*

Qui quartana laborant, convulsionibus omnino non capiuntur: Si verò antea capiuntur, & subinde quartana succedat, cessant.

Quae quidem fit ex evacuatione convulsio acutissima est & perniciosissima. Quae verò ex repletionem partium nervosarum, qualis in morbo comitiali fit, neque acutissima, neque similiter periculosa est. Hanc itaque convulsionem quartana non

solum prohibet fieri, verum si prius facta est soluit. Fit autem ab humoribus lentis ac pituosis, qui partibus nervosis inserti sunt. Cum verò horum humorum duplex sanatio sit, excretio scilicet, & coctio, utranque quartana habet, excretionem quidem ex rigore (hac enim sola agitatio sufficiens est crassum excernere humorem) coctionem autem caloris febrilis ratione, qui rigorem consequitur.

LXXII.

Οἱ ὅσοισι δέρματι πῶτε εἴνεται χαρφάλει καὶ σκληρῶ, αὐτοὶ ἰδρώτων τελευτῶσιν. ὁ ὅσοισι ὁ χαλαρὸς ἐδραϊά, αὐτοὶ ἰδρώτι τελευτῶσιν.

Quibus cutis obtenditur arida & sicca, sine sudore moriuntur: Quibus verò laxa & rara, cum sudore intereunt.

Morituri, qui quidem squalidas, duras, & siccas habent cutes & extensas, sine sudore moriuntur, quòd scilicet ob febris vehementiam humiditas omnis exhausta sit: Quibus contra laxa & rara est cutis, cum sudore moriuntur, quòd videlicet cuti illi insit adhuc aliqua humiditas, quæ iam propter extremam retentricis facultatis imbecillitatem exit.

LXXIII.

Οἱ ἐκ τρώδεις ἢ πᾶν τι πνέοντες τῶδε εἰσι.
Qui regio morbo laborant non admodum flatuosi fiunt.

Flatuosos dicit, qui colligunt in ventre multitudinem venti flatuosi, qui vel per ructus vel flatus excernitur, vel remanet & extendit quæ inibi sunt. Fit autem hoc nonnunquam ob debilitatem, & partium ad ventriculum attinentium imbecillitatem, nonnunquam verò ex pituitoso & frigido humore. Hi itaque qui propter pituitosum humorem flatuosi sunt, contrarij sunt regionis morbo laborantibus, utpote biliosis: nam icterus fit à bile flava calida sicca, flatus sunt à materia frigida humida: Quò fit ut icterici ex humoris exuperantie natura non fiant flatuosi, nisi forte id accidat ob imbecillitatem partium.

APHORISMORVM

HIPPOCRATIS

Sectio VI.

APH. I.

EN τῇσι λευκαῖσι λειντέλεισιν ὀξυτερεὴν ἐπιχρῶσθῆν μὴ χυρδῆν αἵματι, σημεῖον ἀγαθόν.

In longis leuitatibus intestinorum, si ructus acidus superueniat qui prius non erat, signum bonum.

Licet.

Lienteria, seu leuitas intestinorum, est passio per quam cibi celerrimè, priusquam permutacionem accipiant, dilabuntur. Hæc si ab imbecillitate est facultatis retentricis & concoctricis ventriculi & intestinorum, ob aliquam eorum intemperiem, deiectiones habet absque dolore. Si verò ab humorum acrimonia superficiem intestinorum abradente, cum dolore permeat cibus & potus. Hic autem ipsi sermo est de ea leuitate, quæ ex intemperie orta, retentricis facultatis imbecillitatem sequitur: Cui si succedit ructus acidus, significat calorem natium augeri, & cibum assumptum tantisper in ventriculo retineri, donec mutationis coctionisve principium accipiat, & naturam sui tandem officij reminisci.

I I.

Οἱσι πῖνες ὑπερτέρας φύσιν, καὶ ἡ γενὴ ὑπερτέρας, ὑπερτέρας νοσητέρας. οἱσι δὲ τ' αὐτὰν, ὑπερτέρας.

Quibus nares natura humidiores, & genitura humidior, minus integra sanitate fruuntur: Quibus verò contra accidit, salubrius degunt.

Qui laborant humida intemperie pluribus morbis sunt obnoxij: nam distillationibus ex parua occasione capiuntur: & si superfluitas eis ad inferiora descendat, partes subiectæ facile offen-

duntur, fauces, guttur, aspera arteria pulmo, gula, ventriculus. Tussis itaque in ipsis fieri, & difficiles anhelitus, & anginus cruditateſq; & ventris profluvia, est necessarium. Præterea corporis uniuersi humiditas febribus putridis, & alijs morbis à putredine natis obnoxia est, nec non grauitati capitis, qua subinde comitiales morbum inuehit. Qui verò sicci sunt, ij dolent minus sæpe quidem, sed periculosius. Porro nares humida vel sicca cerebri dispositionem indicant. Semen autem genitale cum decidat ex omnibus corporis partibus, fidele testimonium habet de temperatūra totius corporis. Alioqui ex temperatūra partis unius, frustra aut non nisi dubiè pronuntiaremus de totius corporis temperamento, ut Phidias statuaris ex ungue leonem totum aſtimantes: ut docetur in libro de temperamento.

I I I.

Εν ταῖς μακρῇσι δυσεντερίῃσιν αἱ δόσεις αἰσιν
μενέειν, καὶ σιωπῇ καὶ κίον.

In longis difficultatibus intestinorum cibi fastidium, malum: & cum febre, peius.

In dysenterijs longis difficultatibus intestinorum, si ventriculus, ipsis compatiens, nec appetit, nec probè concoquit, id significat partem eorum humorum acrimia à quibus exulcerantur intestina, ad os ventriculi efferri, qui mortificationem ipsi ventriculo ac nutriti facultati comminantur: Si

tur: Si verò una cum fastidio febris adueniat difficultati intestinorum, duorum alterum est, vel putredo aliqua est circa ulcera, vel magna inflammatio, atque ita agri se habent exitialiter.

I V.

Τὰ ὡς ἐμὲ δὴ ἔλκεα, κακὰ ἴσθαι.

Vulnera undique glabra, maligna sunt.

Quum videris pilos à circumiacentibus ulceri locis defluentes, vel cutem squamulas è summa parte dimittere, scito ijs qui ita se habent, prauos humores ad partem confluere, qui ulcus erodunt, & pilorum radices depascuntur, nec permittunt ulceratum locum ad cicatricem peruenire.

V.

Τὸν ὁδὸν ἔων καὶ ἐν πλοῦρῃσι, καὶ ἐν στήθεσι
ἐν ῥῆσιν ἄλλοις, καὶ μέγα διαφέρει, κατὰ μέρος
ἴσθαι.

Dolores laterum & pectoris, aliarumque partium num multum praeualeant differente, considerandum.

Hoc aphorismo admonemur ne temerè precipitemus sententiam de aliquo affectu assignando curandove, priusquam eius causa cognita sit, eius differentia, & natura partis affecta, ne cum capiti sit medendum, reduitiam curare videamur. Non enim simpliciter partium dolores considerare oportet, neque arbitrandum eandem esse tempo-

rum rationem, aut similem in omnibus hominibus dispositionem: veluti si prius quidem Dion, postea vero Theon costam doluerit, non eodem modo se utrumque habere existimandum, sed considerare oportet, nunquid maxime invicem in dolore differant, an quodammodo similes existant: Fit autem hoc ex duobus perceptum, ex doloris specie, & ex vehementia: ex specie quidem, si pungenti similis, vel tendenti, vel torporem inducanti, vel grauantis, vel lancinanti aut rodenti, vulneranti, vel continuis, vel cum intermissione, vel aequalis, vel inaequalis. Secundum autem vehementiam, quis sit maior aut minor, aduertendum.

V I.

Τὰ νεφρὰ καὶ τὴν κύστην καὶ τὴν κύστην ἀλγύνοντες, ἰσχυρὰς ὄντας τὰς νόσους καὶ τοὺς ἐν ἡλικίᾳ.

Renum & vesicæ vitia in senioribus difficulter sanantur.

Vix sanantur in quibusvis, quoniam renum opus & vesicæ indefinens est, quietem autem requirit sanatio: & quia excrementum acce-
cerbare natum est, siue vltus, siue inflammatio, siue aliqua alia passio in ipsis consisterit. Verum in senibus, non tantum renum & vesicæ vitia difficulter sanantur, sed & omnes alij morbi, præcipue longi, qui maxima ex parte comitantur eos.

SECTIO VI.

211

ad mortem: Concoqui enim non possunt ob vir-
tutis imbecillitatem & nativi caloris inopiam.

VII.

Τὰ ἀλγέμεντα τὰ κατὰ τὴν κοιλίαν γενόμενα,
τὰ κατὰ μετέωρα, καυρότερα. τὰ δὲ κατὰ μετέωρα,
ἰχυρότερα.

Dolores ventris sublimes, leniores: qui
verò non sublimes, fortiores,

Sublimes hic dolores appellat, qui supra perito-
nium quasi in superficie fiunt; qui verò infra, hoc
est in ipsis intestinis atque ventriculo, & in pro-
fundo, non sublimes. Però dubium non est, quin
affectus interni multò periculosiores sint externis,
nec tam facile partibus principatum aliquem
obtinentibus adhibentur remedia.

VIII.

Τοῖσιν ὑδατοπνεύσι τὰ γενόμενα ἔλκεα ἐν τῇ
σώματι, ἐρηδίας ὁμαζέται.

Aqua inter cutem laborantibus, ulcera
quæ in corpore fiunt, non facile sanantur.

Docuit ipse in libro de ulceribus non prius ad
cicatricem ulcera perducì, quàm omnino exsic-
centur: hoc autem non facile fit in Hydropibus, ob
humiditatis immoderantiam, necnon ob sangui-
nis boni penuriam.

Τὰ πλατὰ ἐξαιθήματα ἔπαιντι κνησμά-
δα.

Pustulae latae non valde pruriunt.

*Lata pustula non admodum pruriunt ob du-
plicem causam: diffiantur enim in latitudinem
extensa, & facientem ipsas humorem minus a-
crem habent.*

Κεφαλὴ πονέοντι καὶ ὤφειθε δυνέοντι, πύον ἢ
ὕδωρ ἢ αἷμα ρυέν καὶ τρεῖς ῥίνας, ἢ καὶ τὸ στόμα, ἢ καὶ
τὰ ἄκρα, λυεῖ τὸ νόσημα.

*Caput dolenti, & vehementer laboranti,
pus vel aqua, vel sanguis effluens per nares,
aut os, aut aures, morbum soluit.*

*Quando contigerit dolorem capitis fieri, vel
propter inflammationem, vel humorum crudo-
rum multitudinem in capite acervatorum, tunc
inflammatione suppurata, & humore excreto, so-
lutio fit morbi. Si verò propter spiritum flatuo-
sum, aut bilem mordacem, aut omnino ex in-
temperatura dolor acciderit, per alia curabitur:
Quippe flatus extenuantibus & discutientibus,
bilis medicamento eam purgante, & intempera-
tura remedijs eam alterantibus sanabitur.*

Ταῖσι μολιχολιγῶσι καὶ τοῖσι νεφελιγῶσι αἰ-
ματτοειδὲς ἐπιζινόμενα, αἰματὸν.

Me-

Melancholia & nephritide laborantibus hæmorrhoides superuenientes, bonum.

Quod mulieribus est purgatio menstrua, hoc melancholia morbo laborantibus est purgatio per hæmorrhoidas, in quas sese exonerat lien, si quando humore melancholico grauetur. Renes etiam cum ab humore crasso & terreo nephritide vexantur, ex fluxu hæmorrhoidum sentiunt non mediocre leuamen.

XII.

Αἱμορροΐδης ἐν τῇ πνεύματι καὶ μὴ μόνον φουλάξῃ, κίνδυνος ὅτι ὕδρωπι ἐπιβυιάσῃ, ἢ φθίσιν.

A diuturnis sanato hæmorrhoidibus si vna non seruetur, periculum est aquam intercutem, vel tabem aduenire.

Hæmorrhoides fiunt ob multitudinem & crassitudinem sanguinis ora venarum, quæ terminantur ad anum, aperientis, hepate ad ipsas reponente facem, & aliquando sanguinem melancholicum. Si quis igitur ei hoc intercludat iter, nec unam ex hæmorrhoidibus relinquat apertam, periculum est ab hydrope vel tabe. Regurgitat enim sanguis ille crassus & faculentus, qui per hæmorrhoidas solebat fluere, in totum corpus. Si in hepar, & vi prepolleat, calorem nativum extinguet, ac ita peribit sanguificatio, unde hydrope: Si in pulmones ruat, excitabit ulcus, unde phthisis accidit. Quare non frustra consultis

unam saltem seruare hemorrhoidem, ut per hanc euacuetur faculenta ac vitiosa materia hepatis, praesertim in quibus solita est tempore longo per tales uenas exire.

XIII.

Υπὸ λυγροῦ ἐχρῶν παρὰ τὸ ἐπιγνώσκειν λύσει τὸ λυγρὸν.

Singultienti sternutamenta si superuenerint, tollunt singultum.

Au or ipsa est singultum, ut conuulsionem, fieri vel ex inanitione, vel plenitudine. Quando igitur à plenitudine fit (magna autem ex parte ita fit) violento opus est motu, ut ueluti conclusa ipsum efficiens humores ditares diffentur atque euacuentur: hoc autem facit sternutatio. Sternutando enim non solum cerebrum, sed et uentriculus, ob nervos ad eum deriuatos, vehementer concutitur.

XIV.

Υπὸ ὕδατος ἐχρῶν ὅ καὶ τὰς φλέβας ἐς τὴν κοιλίαν ὕδατος ῥέειντος, λύσις.

Aqua inter cutem correpto si aqua, quæ in venis est, ad ventrem defluerit, mali fit solutio.

Hoc exemplum est unum earum quæ sponte et utiliter sunt euacuationum, si aqua hydropicorum à iecore ad intestina deriuata per alium excernatur: spontaneum autem dicimus, non quod

quod sine causa sit: sed sine causa nostra sit: Quando enim data medicina aquam educente talis sit euacuatio, nequaquam hanc spontaneam nominamus. Quare cum sic utiliter euacuetur aqua hydropicorum à natura, hanc in operibus suis tuò imitabitur medicus.

XV.

Υπὸ Διάρροίας ἐκιδρώσας μακρῆς, ἀπὸ ζωτομά-
τε ἐμετος ἐπιγλυκέρου & λυαί πλὴν Διάρροίαν.

Longo alui profluvio laboranti spontaneus vomitus superueniens morbum soluit.

In diuturno alui profluvio vomitum utiliter mouet natura, qui in contrarium retrahendo malum sanat: hoc unum est eorum quæ rectè à natura facta medicum imitari oportet.

XVI.

Υπὸ τῶν δεξιῶν ἢ ὑπὸ δεξιῶν ἀδενίης ἐκιδρώσας, Διάρροίαν ἐπιγλυκέρου μακρῆς.

Pleuritide & Peripneumonia correpto alui profluvium adueniens, malum.

Vehementer laboranti pleuritide, vel peripneumonia, profluvium alui superueniens malum est: significat enim hepar, ob cōsensum quem habet cum partibus respirationi inservientibus, ita malè affici, ut præ imbecillitate non possit ad se attrahere alimentum, neque conuertere in sanguinem. Verùm in mediocrī pleuritide, atque

mitiori peripneumonia profluuium alui potest
prodefferatione euacuationis, praesertim ubi in
morbis signa coctionis apparuerint.

XVII.

Οφθαλμοὶ ὅτε τὸν Διππρῶτος ληφθῶσιν, ἐ-
μαζόν.

Lippientem alui profluuium corripit, bo-
num.

Quae recte à natura fiunt, ea medicus imite-
tur in lippitudine, aluium subducens, ut humor
à quo fit talis affectus ad inferiora deriuetur.

XVIII.

Κύσιν Διὰ τὸ πέντι, ἢ ἐν κεφαλῶν, ἢ καρδίᾳ, ἢ
φρένας, ἢ τῇ ἐντέραν ἢ τῇ λεπτῇ, ἢ ἡγίᾳ, ἢ
ἡπαρ, θανάτωδες.

Profundum vesicae vulnus, cerebri, cor-
dis, praecordiorum, intestinorum tenuium,
ventriculi, iecoris, lethale.

Vesica profundius vulnerata, lethale est si-
gnum: nam vulnus quod ad eius interiora pro-
greditur, coalescere non potest: est enim vesica
neruosa, tenuis, & exanguis: collum autem eius,
quia carnosum est, videmus quotidie sanari
quando lapis extrahitur. Porro quod vulnere-
tum cerebrum, & cor, mortem affert inuitabi-
lem, unum ex ijs est quae in confesso habentur. Si-
quidem in corde ac septo transverso, ob iugem
motum, vulnus coalescere non potest. Tenuium
autem

autem intestinorum natura, & ventriculi, non
parum habet carnosæ substantia, & ideo ipsa in
summa parte vulnerata sæpius agglutinantur,
discissa verò usque ad eorum cavitatem, rarissi-
mè. Hepatis vulnera multo sanguine madent,
itaque prius ita vulnerati moriuntur, quàm
vulnera agglutinari possint.

XIX.

Επὶ τῷ Διὰ κρηπῆ ὀστέον, ἢ χόνδρῳ, ἢ νευρῶν, ἢ
γνάθῳ ἢ λεπτόν, ἢ ἀκροποδίῃ, ὅτε αὐξήται, ὅτε
συμφοῖται.

Quum discissum fuerit os, aut cartilago,
vel nervus, vel genæ particula tenuis, vel
præputium, neque augetur, neque coalescit.

Os, vel alia quavis pars spermatica, nisi in
admodum parvis non glutinatur primo & per
se, sed interuentu alterius, nam à medulla effici-
tur callus, quo confirmantur partes ossis effracti:
Sic nec cutis vnquam regeneratur, licet aliquid
regenerari possit loco cutis: causa, quia omnes
partes spermatica sunt exangues & frigide, &
parum habentes alimenti.

XX.

Ὡς ἐς τὴν κοιλίαν αἷμα χυθῆναι πρὸς φύσιν,
ἀνάγκη ἐκφυθῆναι.

Si in ventrem sanguis præter naturam ef-
funditur, necesse est iuppurari.

Si vase rupto vel aperto prater naturam, sanguis effunditur in aliquam capacitatem, necesse est ut corrumpatur.

XXI.

Τοῖσι μὲν οὐδὲν οἰσὶ καρδίᾳ ἢ αἰμὲρροῖ δὲν ἐπι-
 ῥοοῦσθαι, τῶς μὲν ἴσθι λυοῖς.

Infantibus si varices vel hæmorrhoides superueverint, infantiæ solutio.

Hic insaniam, quæ propriè melancholia dicitur, vocat, non illum qui fit ex bile furorem. Est autem varix cum vena latiores sunt in femore, & cruribus: quod ex crasso & melancholico humore contingit, adeo quod pellente natura ad partes ignobiliores eos qui insaniam efficiunt humores, & præsertim cum melancholici fuerint ac crassi, varicum aut hæmorrhoidum generatio sequitur, & infania solutio.

XXII.

Οἱ ὅσοι ῥήγματα εἰν τῷ σώτι ἐς τοῦς ἀγνάτους
 κατὰ τὴν φλέβοι μὲν λέγει,

Quæcunque ruptiones ex dorso ad cubitum descendunt, venæ sectio soluit.

Quoniam ruptiones ipsas descendere unum eorum est quæ fieri queunt, intelligendi sunt dolores in ruptione excitati ex defluxu humorum in eam partem decumbentium: qui, si euacuentur

per

SECTIO VI.

219

per vena sectionem in cubito existentis, quando
huc apparent fluentes fieri mali solutio. Est enim
præceptum eius, secundum quod humores repunt,
facere euacuationes per loca conferentia,

XXIII.

Ἦν φόβος καὶ δαδὺ μὲν πολὺν χρόνον ἀγέ-
λῃ, μελαγχολικὸν ὅτι οὐδὲν.

Si timor atque mœstitia longo tempore
perseuerant, melancholiam significant.

Metus & mœstitia si longum tempus perseue-
rent absque causa manifesta externa, sunt atra-
bilis casus manifesti: Sed si propter aliquam cau-
sam incipientes deinde inueterascant, insaniam
melancholicam portendent. Nam plures visi sunt
furore correpti, qui ab exandescencia, vel ira, vel
mœstitia principium habuere, ipso scilicet corpore
ad id inclinato ut in talem passionem incidere.

XXIV.

Εντέρων ὡς ἀκροπῇ τῆς λεπτοῦς π, & συμ-
φύεται.

Si quod intestinorum gracilium discin-
datur, non coalescit.

Eadem sententia paulò antiè exposita est.

XXV.

Εξυόπελας ἔξωθεν μὲν εἰσω τρέπεται, ὅσον ἀ-
γαθόν. εἰσωθεν δὲ ἔξω, ἀγαθόν.

T

Erysipelas ab exterioribus verti ad interiora, non est bonum: ab interioribus autem ad exteriora, bonum.

Non solum erysipelas, sed aliud quodcunque malum quod ex profundis & principibus partibus transfertur ad cutem, bonum esse signum & causam existimare debemus. Si verò contrà ad interiora & profunda transmutetur, malum: nam quicquid est illorum humorum à quibus erysipelas nascitur, ad partes principes protruditur, unde praesens vita periculum imminet.

XXVI.

Οἱ ὅσοι σιν αὐτὸ ἐν τοῖς καύσοις τῶν μεντῶν, τὸ δὲ καὶ λύει.

Quibus in ardentibus febribus tremores fiunt, iis delirium succedit.

Quae febrem ardentem efficiunt cause in venoso genere existentes, quando ad nervos transferuntur, primum tremores faciunt, compatiens verò principio, etiam deliria: quae non tantum non liberant hominem, sed ei etiam plus periculi creant.

XXVII.

Οἱ ὅσοι ἔμπυοι ἢ ὑδρωπηγὲ καίονται ἢ τέμνονται, ἐκρύντος δὲ πύκτου καὶ ὑδατος ἀφρόε, πάντως ἀποκύνται.

Quicumque suppurati aut aquam inter cutem patientes vruntur aut secantur, si pus aut

aut aqua vniuersim effluerit, omnes moriuntur.

Omnes euacuationes quae semel vniuersum educunt, periculosas esse docet, exemplo suppuratorum & hydropicorum: Nam puris in suppuratione, & in hydropitis aqua vniuersa euacuatio lethalis est quippe una cum humore spiritus vitalis vacuatur, atque est vestigio deficit anima, & vires debilitantur, & debilitas ista remedium praesens cum non habeat, moriuntur. Neque hoc fit propter pus, quod omnino malum est & noxium, sed quia simul cum pure spiritus multi ex vasis arteriosis exeunt, unde periculum. Hydropici vero periclitantur etiam ab aëre frigido, qui plurimus subit locum aqua confertim euacuata, & reliquum calorem natium extinguit. Idem est periculum mulieribus quae nuper pepererunt.

XXVIII.

Ευνούχοι & ποδάγρα εἰσὶν, & δὲ φάρμακον ἔχουσιν.

Eunuchi neque podagra laborant, neque calui efficiuntur.

Eunuchi, praesertim Hippocratis tempore, podagra non laborabant, quod cum reginis inservirent, ocio prorsus non uterentur, nec coitu nervosas partes debilitante, & quod moderata victus ratione contenti viverent. Item calui non fiebant, mulieribus enim similes multam humidi-

tatem redundantem obtinent ad capillos assidue fluentem, unde ipsi capilli augentur & nutriuntur.

XXIX.

Γυνὴ ἢ ποδαγχεῖται, ἢ μὴ τὰ κατὰ μῆνα αὐτῆς ἐκλείπῃ.

Mulier podagra non laborat, nisi menstrua defecerint.

Ob retentos menses, mulieres podagra laborabant, & nulla alia de causa, quia moderata victus ratione utentes sobriè vivebant, & mediocriter exercebantur.

XXX.

Παῖς ἢ ποδαγχεῖται, πρὶν ἢ ἀφροδισιασμοῦ.

Puer podagra non laborat ante usum venererorum.

Quòd magnam vim habeat ad generationem podagra venererorum usus, licet eunuchorum exemplo & puerorum.

XXXI.

Ὁδυνὰς ὀφθαλμῶν ἀκρητοποσίη, ἢ λατρεὼν, ἢ πυρίη, ἢ φλεβοτομίη, ἢ φαρμακείη λύει.

Dolores oculorum meri potio, aut balneum, aut fomentum, aut venæ sectio, aut medicamentum, purgatorium soluit.

Non sunt hæc usurpanda remedia sine determinatione, cùm oculorum dolores aliqui meri potu solvantur, alij balneo, nonnulli venæ sectione
aut

aut medicamento. Nam quibus sanguinis crassioris copia in oculorum venulis continetur sine plethorica dispositione in toto corpore, ij vini potu iuvantur, ut pote quod excalfacere, diffundere sanguinem, & sui motus vehementius obstructions aperire ac digerere possit. Balneum autem confert ijs in quib. cum nulla cruditatis signa appareant, nec sit plenum corpus, in oculos tamen influunt acres humores, qui balneo dulcis aquae fusi aut excernuntur, aut certe diluti mitigantur. Porro fomentis calidis locus est, ubi fluxus constiterit, ut discussio fiat eius quod in oculorum tunicis superflue derelictum est: vel si aliquid adhuc influit, fomentum adhiberi potest, non ut causa salubris, sed ut qualis sit agri dispositio certius inde cognoscatur. Hic (ut ubiuis alibi) caute se gerat medicus, ne dum fomento dolori medetur, alteram fluxionem irritet. Nam quae ratione fatus potest id quod in oculis continetur discutere, eadem potest ex vicinis attrahere novam fluxionem. Prodest ergo, vel tanquam causa sanitatis oculorum, vel tanquam signum ad diagnosis, unde nos dispositionem agri comprehendentes ad totius corporis evacuationem perveniamus: ipso quidem sanguine redundante, per venae sectionem: sed malicia humorum infestante, per purgationem eius qui molestus erit: neque enim est difficile admodum distinguere cacochymiam à plethora.

Τραυλοὶ γὰρ ἀπὸ ἀφροδίστης μάλιστα ἐλίσσονται
μικρῆς.

Balbi ab alui profluuiο maximè capiun-
tur.

Contingit ijs qui natura balbi sunt alterum
horum, aut cerebrum habere humidum, aut lin-
guam, vel utrunque. Et cerebro quidem talem
sortito temperaturam, defluere ab eo multas hu-
midas superfuitates par est, atque inde fluentes in
ventrem suscipi: unde & longis profluuijs homo
capitur. Lingua verò admodum humida natura
existente, & ventriculum talem esse par est, ut
qui alteram tunicam communem habeat cum
lingua. Imbecillis autem ex humiditate ventri-
culi propria passio est diuturnum profluuium.

Οἱ ἐξυγερμῶδες ἔπ᾽ ὅλην πλὴν ἐσπῆξι γί-
νονται.

Qui acidum eructant, non valde morbo
lateralī corripuntur.

Lateralis morbus, licet ab alijs humoribus or-
tum habeat, ferè tamen est à bile flaua semper aut
sola, aut cum alijs mista: ructus autem acidus à
pituita & frigidityte, corruptis scilicet in ventri-
culo: vbi à frigore & pituitosis humoribus. Ob
hanc, igitur causam qui acidum ructum habent,

ANB

aut quibus superabundat natura pituita, raro à morbo laterali corripuntur.

XXXIV.

Οἷοι φαλακροὶ, τῶν τοῖσι κίρσοι μεγάλοι ἔ-
γίνονται. οἷοι τοῖσι ἂν φαλακροῖσιν ἰούσι κίρσοι
ἐπιχρῶνται, πάλιν ἔτοι γίνονται δασέες.

Qui capillorum defluvio laborant, iis va-
rices magnæ non fiunt: quibus verò capillo-
rum defluvio laborantibus varices superue-
nerint, iis capilli denuò nascuntur.

Calui, & ante tempus depilati ob malum ali-
quod, veluti propter alopeciam aut ophiafim, ijs
varices non fiunt, quòd tum vitiosi humores ad
caput & non ad crura ferantur. Quibus verò
caluis & capillorum defluvio laborantibus varic-
es superueniunt, ij rursus capillati fiunt: nam vi-
tiosi humores, qui antea radices capillorum cor-
ruperant, ad crura transferuntur.

XXXV.

Τοῖσιν ὑδρωπικῶσι βήξ ἐπιχρῶμεν, κακόν.

Aqua inter cutem laborantibus tussis su-
perueniens, malum.

Superuenire passionibus alias passiones prisci
medici dicere consueverunt, qua ratione ipsius
passionis adaueta contingunt. Neq; enim cum ex
alia sit occasione in homine aquam inter cutem
patientem, tussis signū est exitiale, sed quando ipsius
morbi ratione. Cum enim in passione tali aquosa

humiditas tantum adaugeta fuerit, ut iam aspe-
ram arteriam occupet, tussis superueniens pericu-
lum suffocationis adfert.

XXXVI.

Δυσουρίῳ φλεβοτομήν λύει. τέμνειν δὲ τὴν
εἴσω.

Difficultatem urinæ vena secta iuuat, se-
care verò interiores.

Difficultatem urinæ, eam videlicet quæ pro-
pter inflammationem sit aut multitudinem, eius
vena sectio soluit, quæ in poplite & malleolo est:
hæc siquidem vena, partium quæ infra iecur
sunt, uteri potissimum & vesicæ, malis confert.
Hæc pertinet Aphorismus 49. lib. 7.

XXXVII.

Υπὸ κυάνχης ἐρυδρῶ οἴδημα, λεύκον δὲ τῷ
πρᾶξι, ἀγαθόν· ἐξω γὰρ τρέπεται τὸ νόσημα.

Angina correpto si tumor fiat in collo,
bonum: foras enim morbus deducitur.

Sermo verus est. & causa in promptu, siqui-
dem humores noxios ab internis ad externa
transferri conducit.

XXXVIII.

Οἷοισι κρυπτοὶ καρκίνοι γίνονται, μὴ θερα-
πείῃ βέλπον. Θεραπεύονται γὰρ ἀπὸ πλεοντα-
ταχέως, μὴ θεραπεύονται δὲ πλεοναχέως ἀτε-
λοῦσι.

Can-

Cancros occultos habentes, melius est non curare: curati enim citò pereunt, non curati longius tempus perdurant.

Cancros minime apparentes, sed in profundo cor. oris existentes melius est non curare, siue medicamentis, siue sectione, siue vstione, quòd ita magis irriterentur, ac agri citius intereant: placandi igitur ac mitigandi potius medicamentis dolorem sedantibus, saniemq; eluentibus.

XXXIX.

Σπασμὸς γίνεται ἢ ὑπὸ πληρώσει, ἢ κενώσει. ὅταν δὲ καὶ λυγρὸς.

Conuulsio fit, vel ex repletione, vel inanitione. Ita verò singultus.

Quemadmodum conuulsio duas habet causas, plenitudinem & inanitionem, nimirum nervis crassa materia oppletis, aut supra modum exsiccatis, & ad suum principium contractis, ita & singultus. Singultus enim quasi quadam conuulsio est ventriculi cibos cum salu motuq; concussuo retinentis. Nam ventriculus eo motu tentat ea quæ sunt in ipsius ore penitus impacta expellere, subindeq; valde excitatur, ut eo succussu quod nocuum est vacuetur. Potest tamen fieri singultus & ab alijs causis, ut à corruptis in ventriculo cibis, à mordacibus humoribus, à frigidi-
tate, &c.

X L.

Ονόσοισι πρὸ τῷ ὑποχόνδριον πόνοι γίνονται
ἄπερ φλεγμονῆς, τῷ τεύχεσι πυρετὸς ἐπιχρυσόμενος
λύει τὸν πόνον.

Quibus dolor circa hypochondrium fit
citra inflammationem, iis febris succedens
morbum soluit & dolorem.

Cum dolor aliquis hypochondrium occupa-
rit, nec sit is ab inflammatione, nec à morfu ex-
citatus, relinquitur ut sit, vel propter obstructio-
nem, vel propter spiritum flatulentum, vel ali-
quam intemperiem inaequalem. Quo fit ut febre
succedente crassos humores obstructionem effi-
cientes extenuante, flatuq; discutiente, atque in-
temperiem frigidam corrigente, dolor huiusmodi
soluatur.

X L I.

Ονόσοισι ἂν πύον ἢ εὖν ἐν τῷ σώματι με-
τὰ σημείνῃ, τῷ τεύχεσι ἂν παχύτητι & πύρι, ἢ τοῦ
τόπου ἐκ δ' ποσημείνῃ.

Quibus suppuratio aliqua in corpore ab-
dita non innotescit, iis propter crassitudi-
nem vel puris vel loci, delitescit.

Si pus crassum fuerit in profundo latens, nun-
quam ad circumferentiam mouetur, nec tumo-
rem excitat, qui nos puris illic existentis commo-
nefacere queat. Sic quoque cutis ipsa, sub qua pus
coacervatur, si crassior & densior fuerit, qualis est
in cal-

in calcaneo, in tumorem attolli non potest, ideoq;
nos laet, quamvis alijs signis ipsum deprehende-
re liceat, nimirum dolore & febre.

XLII.

Εν τῷ περὶ κτελεῖται τὸ ἥπαρ σκληρὸν γινέσθαι,
πονηρὸν.

Hepar durum effici regio morbo corre-
ptis malum est.

Cum morbus regius fiat ab hepatis obstructio-
ne, & fiat aliquando per modum criseos, ipsa na-
tura humorem exuperantem in venis contentum
ad cutem expellente: morbum regium hoc loco
dicit qui fit ex hepatis inflammatione, durities
enim ostendit in eo scirrhum esse, vel inflamma-
tionem, quorum utrumque malum est.

XLIII.

Οἱ σπλῆνες ἀπὸ δυσεντερίης ἀλίσκον-
ται, τὰ τέτοιον ἐπιγνοῦντες μακρῆς τῆς δυσεντε-
ρίης, ὅδρωψ ἐπὶ γίνεται, ἢ λειεντερίη, καὶ ἀπὸ ἀ-
λωται.

Quicunque lienosi à difficultate intesti-
norum capiuntur, iis superuenientem lon-
gam difficultatem intestinorum, aqua inter
cutem, aut leuitas intestinorum excipit, &
moriuntur.

Lienosi, hoc est, in liene tumorem habentes ex
melancholico humore natum, difficultate intesti-
norum superueniente, liberantur à morbo, quan-

do ratione euacuationis humorum melancholicorum lieni inferiorum, talis difficultas euenerit. Sed quoniam saepius huiusmodi euacuatione ultra modum extenduntur, & noxia sunt laborantibus, conuenienter Hippocrates quem finem habeat hac intestinorum difficultas ostendit: laesis siquidem intestinis transitu vitiosorum humorum, vires eorum laborant, & temperies nativi caloris aboletur. Ob hanc igitur causam & leuitas intestinorum ex ipsorum lesione superuenit, & aqua inter cutem: nam iccir, larga & multa euacuatione debilitatur & refrigeratur, coarctatur item ventriculus, unde mors, prostrata eius virtute.

X L I V.

Οις οσποισιν εκ πρυμνης ειλεος επιγινεται, εν επιδελμωσειν διαποδωται, λευ μη πυρετος επιθροσμος αλεις & εθρον πυη.

Quibus ileos superuenit à stranguria, intra septimum diem moriuntur, nisi febre succedente vrina satis effluat.

In ilao nihil deijcitur, ne si quidem quis acerrimo utatur clystere: stercus autem in morituris vomitu reijcitur. Quòd igitur astricto podice, & interclusa via vrina, hac passio fiat, & quòd in tenuibus

in vasis intestinis accidat, non autem crassis, omnes
 atentur: sed unde hoc vitij contrahitur semel dici
 non potest, aliis in hunc morbum incidentibus ex
 continua ciborum corruptione ac cruditate, quam
 obstructio in tenui intestino ferè consequitur: aliis
 ex frigore, vel ex frigida potu immoderato: non-
 nullis ex inflammatione, vel scirrhus, vel abscessu:
 quibusdam ab indurato stercore & circa tenue
 intestinum impacto: quandoque ex plagis & icti-
 bus: nonnunquam ex lethalium medicamento-
 rum portione, atque aliàs aliis ex causis. Sed quan-
 tum ad huius aphorismi expositionem attinet,
 multitudinem crudorum humorum unà cum
 multa frigida melius est eorum quæ in ileo
 contingunt symptomatum causam arbitrari: Sic
 nimis febris succedens, medicina est huius disposi-
 tionis, & reientiarum urinarum euacuatio. Noni-
 nus siquidem illis morbis conferre febrem qui ex
 frigida sunt, aliquando sola, aliquando cum
 humoribus crudis pituitosis, & flatuosis spiriti-
 bus.

X L V.

Ελκτα οηόσε ενιαύσια γίνετα, η μακρότερον
 εόνον έχουσιν, ανάγκη όσέον αφίστασθ, και τας
 λας χρόνους γίνεσθ.

Quæcunque ulcera annua sunt, aut lon-

giore tempore durant, in iis os abscedere, & cicatrices cauas fieri est necesse.

In ulceribus malignis, cuiusmodi sunt phagedena, quae longum tempus durant, medicus etiam in curatione nihil delinquentibus, necesse est ut non tantum caro ipsa, verum etiam os quod carni subiectum est, corumpatur & abscedat, nec non ut cicatrices cauae fiant propter os perditum: nam ipsum corruptum regigni non potest.

X L V I.

Οἱ ἄσθματι καὶ τῷ ἐξ αὐτοῦ γινόμενῳ βήχεϊ πρὶν τὴν ἡλικίαν τῆς ἡβῆς ἀποθνήσκουσιν.

Qui gibbi ex asthmate sunt aut tussi ante pubertatem, moriuntur.

Qui ante pubertatem ex asthmate aut tussi gibbi facti sunt, eos citò interituros esse dicit: quia thorax in huius cūm diminuitur, aut saltem non augeatur, pulmones autem & cor per aetatem increseant, tanta angustia premuntur ea qua respirationi obseruiunt instrumenta, ut necesse sit ex difficultate spiritus hominem brevi tempore interire. Gibbositas est dorsi in posteriorem exterioremve partem distortio. Lordosis gibbus ad anteriora, malum est priori contrarium: sic enim ubi in an-

anteriorē partē distortio contingit, ita ut dorso cavitas fiat, in pectore autem tumor. Scosis est ubi in latus, vel dextrum, vel sinistrum, distortio fit. Omnibus quidem commune sponte affectis, hoc est, quibus sine ictu vel casu spina fissa est, tales fieri propter dura tubercula, & conqui difficilia.

XLVII.

Οἷοιςσι φλεβοτομείν, ἢ φαρμακεῖν εὐμφέ-
τερος θεωρήσθαι ἢ ἢ φλεβοτομείν, ἢ φαρ-
μακεῖν.

Quibuscunque venæ sectio, vel medica-
o conuenit, hos Vere purgare, vel venam
cidere oportet.

De ijs qui adhuc sani sunt, sed agri (nisi eua-
entur) sunt futuri, nunc ipsi sermo habetur.
r enim cum sit temperatissimum, hos oportet
anticipemus adueniente Vere euacuare, vel
r vena sectionem, si plenitudinis passionibus
bijiuntur, vel per purgationem, si eis quæ ex
ruptione proueniunt. Nam vena sectio com-
une auxilium est eorum, qui ex plenitudine
nt, morborum: Purgatio verò eorum qui ab
moribus praua aliqua qualitate affectis or-
m habent. Nonnullis siquidem confert humo-
pituitosos euacuare, nonnullis verò amarā

bilem, nonnullis atram, nonnullis serosam superfluitatem, secundum naturam earum qua consueverunt superuenire passionum. Quod ut exemplo planum fiat, Aliquis singulis annis incidit in melancholicam, nisi purgetur, is, si ex contemptu aliquando purgationem omiserit, & morbum non anticipauerit, symptomata morbi praesentit. Quare non Vere modò, sed etiam Autumno purgatio ei auertenda est.

XLVIII.

Τοῖσι πολλοῖσι δυσεντέρι ἐπιγνομένη, ἀγαθόν.

Lienosis difficultas intestinorum superueniens, bonum.

Lienosis intestinorum difficultas est auxilio, cum per eam vacuantur crassi & melancholici lienem obsidentes humores. Id in superiore aphorismo dictum est abundè.

XLIX.

Ὅσα ποδαγρικὰ νοσήματα γίνονται, ταῦτα ἀποφλεγμώονται ἐν τεσσαράκοντι ἡμέρησιν, ἀποκαθίσταται.

Podagrici morbi intra quadraginta dies, sedara inflammatione, finiunt.

Si medicus omnia rectè administrauerit, & ager in nullo deliquerit, intra quadragesimum diem soluitur inflammatio podagrica. Nam in quadragesimo die indicantur morbi quicunque
neque

neque iam sunt diuturni exquisiti, neque acutorum numero planè exciderunt.

L.

Οἱ ὅσοι σιν αὐτὸ ἐγκέφαλον ἀφαιροῦσιν, τετάρτοι-
σιν αὐτοῖς καὶ πυρετὸν καὶ χολῆς ἐμετον ἐπιλαμβάνει.

Quibuscunque præceditur cerebrum, iis
necesse est febrem & bilis vomitum super-
venire.

Vulnerato cerebro succedit febris, ea ratione
communi, qua quolibet membro principali pa-
tiente inflammationem, subsequitur febris. Vo-
mitus autem bilis fit compatiante ventriculo,
propter eius cum cerebro communicationem, ore
præsertim ipsius, ad quod determinatur ex cere-
bro quadam effatu digna nervorum coniunctio.

LI.

Οἱ ὅσοι σιν ὑμεινισσιν ὁδωῖα γίνονται ἐξ αἰ-
φνης ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ἀφαιροῦσιν ἄφωνοι γίνον-
ται καὶ ῥέχουσιν, ἀποκινῶνται ἐν ἐπὶ τὰς ἡμέρας, καὶ
μὴ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει.

Quicunque sani dolore capitis repente
capiuntur, & statim muti fiunt & stertunt,
in septem diebus pereunt, nisi febris appre-
henderit.

Quibus, adhuc sanis, dolor in capite repente
accidit cum vocis & actionum voluntariarum

lesione, ij versantur in magno vite periculo, atq;
eò maiore, si stertant, & eis sensus unà cum motu
perierit: hoc enim est indicium apoplexiae manife-
stum: cuius causam referre oportet, non solum ad
spiritum flatuosum, sed etiam ad materia uni-
versim fluentis multitudinem, quam ad cere-
brum fuisse de'atam indicant casus dolori super-
venientes, qui multam pituitam acervatam esse
in ventriculus cerebri commonstrant. Ob id febris
succedens, ut quæ calfacit, extenuat atque resol-
vit spiritum flatuosum, & pituitosos humores,
hoc periculo si qua res alia liberare potest.

L I I.

Σηγοπείν ὃ χεὶ καὶ τοὺς ὑποφάσιαις τῶν ὀφθαλ-
μῶν ἐν ταῖσιν ὑπνοῖσιν. ὡς γὰρ ἡ ὑποφάσινται
εὐμεταμορφῶν τῶν βλεφαρών ὁ λυκοῦ, μὴ ἐν
Αἰσθητοῦς ἐν πῇ ἢ ἐν φαρμακοποιῆς, φλαῦρον
ὁ σημεῖον καὶ θανατῶδες σφόδρα.

Considerare oportet oculorum in dor-
mientibus suspensiones: nam si quid album
commisiss palpebris subinspicitur, neque ex
alui profluio aut medicamenti potione
istud contingat, malum est signum & lethale
valde.

Cum oculi per somnum integrè claudi non
possunt, sed albedinis aliquid in aperto relin-
quunt, id (modo ne præcesserit immodica qua-
dam euacuatio) significat palpebrarum siccita-
tem,

SECTIO VI.

237

tem, aut potentia ipsas mouentis imbecillitatem
extremam in cerebro.

LIII.

Αἱ ἀφροσιῶαι, αἱ μὲν μὲν γέλωτος γινόμεναι
ἀσφαλέστεραι, αἱ δὲ καὶ παρὰ δὲ ἐπισφαλέστεραι.

Desipientiæ quæ cum risu fiunt, securio-
res: Quæ verò seriò, periculosiores.

Fiunt omnes desipientia patiente cerebro, siue
per seipsum, siue per compatiendi rationem; dif-
ferunt autem inuicem per causas ipsas efficien-
tes: Nam quæ fiunt à sanguine parùm adusto, aut
à sola caliditate sine humore vitioso, similes sunt
eis quodammodo quæ ex ebrietate contingunt
cum risu. Quæ vero ex flaua bile seriò perficiun-
tur, ipsaq; multùm exusta, ut iam magis ad atra-
bilis naturam accedat, sunt insania valdè furio-
sa & periculosa, quoniam à prauo humore pro-
creata sunt. Duplex enim cùm sit atra bilis, una
quæ est veluti fax sanguinis, quam, cùm volumus
exquisitè loqui, nondum atram bilem nomina-
mus, sed humorem melancholicum: nominibus
verò abutentes atram bilem aliquando etiam
vocamus, quoniam si non prius vacuetur, paulò
post atra futura est. Caterùm altera est ex flaua
bile superaffata genita, quæ omnium est pessima,
& unde seuerissima nascuntur symptomata. Desi-
pientia quæ ab hoc humore gignuntur sunt peri-
culosiores.

L I V.

Εν ῥῆσιν ὁξείσι πάθει ῥῆσι μετ' πυρετοῦ αἱ
κλυθμώδεις ἀναπνοαί, καὶ γὰρ.

In acutis morbis qui cum febre affligunt,
luctuosae spirationes malum significant.

*Spirationes luctuosa quae in medio sui inter-
rumpuntur, & luctui similes existunt in passio-
nibus acutis, musculorum & nervorum praese-
runt duritiem, vel virium imbecillitatem, vel
dolorificum aut convulsorium aliquem affectum.*

L V.

Τὰ ποδαγρικὰ ἔχεις καὶ τὸ φθινόπωρον κι-
νέται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ.

Podagrici morbi Vere & Autumno ma-
gna ex parte mouentur.

*Vere quidem mouentur non ratione Veris,
quod saluberrimum existit, sed cum per Hyemem
antecedentem multi collecti sint humores, ij Ve-
ris calore funduntur, ac in partes imbecillas pro-
truduntur, unde morbi sunt articulares. Mouen-
tur & in Autumno, ob Autumni videlicet ina-
qualitatem, quae horum aliorumq; multorum
morborum causa esse solet, praesertim siem Aesta-
te precedente, & ipso Autumno, vitiosi humo-
res excessu crudorum fructuum coacervati, hos
morbos excitare possint, ad imbecilliores partes
delapsi.*

Τοῖσι

LVI.

Τοῖσι μὲν αἰσθητικῶσι νοσήμασιν ἐς τὰ δεῖ ἐπι-
κίνδυνοι αἱ ἀποσκήψεις, ἢ ἀποπληξίαι τῷ σώμα-
τος, ἢ πασμοὶ, ἢ μανίαι, ἢ τύφλωσιν σημαίνονται.

In morbis melancholicis ad partes cor-
poris decubitus humorum sunt periculosi:
aut enim apoplexiam, aut conuulsionem,
aut furorem, aut cæcitatem significant.

Si materia illa, quæ committit morbum me-
lancholicum, transferatur in nervos, conuulsio:
si in ventres cerebri, apoplexia vel furor: præser-
tim cum supra modum exusta fuerit: si in ocu-
los, cæcitas: atque sic pro vario decubitu materia
diuersi morbi excitantur.

LVII.

Ἀπόπληκτοι δὲ μάλιστα γίνονται ἡλικίῃ τῇ
ἀπὸ τεσσαρῆκοντα ἑπτῶν ἄρχης ἐξήκοντα.

Apoplexiæ in ætatibus maximè fiunt à
quadragesimo anno vsque ad sexagesimum.

Non omnem apoplexiam, sed quæ ex atra bile
fit, contingit aduenire ijs qui hanc agunt ætatem,
quæ est à quadragesimo anno vsque ad sexagesi-
mum, quoniam in ijs maximè abundat atra bi-
lis humor, qui ventriculos cerebri sua crassitie
obstruens, hanc ipsam efficit.

Οἷοισιν ὑπὸ ἰσχάδος ἐνοχλεμένοισι χρο-
νίης ἐξίσταται ὁ ἰσχίον, καὶ πάλιν ἐμπίπτει, τα-
πείοισι μὲν ξαυ ἐπιγίνονται.

Quibus à coxendice infestatis diuturna
coxa erit, & rursus illabitur, iis mucores in
ea parte nascuntur.

Sape in articulis humor pituitosus aceruatur,
quem mucorem appellat, à quo madefacta arti-
culationis ligamenta, laxiora redduntur, atque
ideo faciliè à cavitare articulus excidit, & rursus
faciliè recidit : quæ nunc ait accidere ijs qui in
morbo laborant coxendicum.

LIX.

Οἷοισιν ὑπὸ ἰσχάδος ἐνοχλεμένοισι χρο-
νίης, ὁ ἰσχίον ἐξίσταται, ταπείοισι τήκεται ὁ σκέ-
λεθρ, καὶ χωλοῦνται, ἢ μὴ καυθῶσιν

Quibuscunque à dolore coxendicum mo-
lestatis diuturno, excidit coxa, iis crus tabe-
scit, & claudicant si non vrantur.

Quibus a coxendicum dolore molestatis exci-
dit coxa coxæq; articulus, ratione humorum qui
illuc decurrerunt, ijs crus tabescit, & atrophiam la-
borat. Mucoris enim copia obstructionem parit,
atque adeò impedit ne nutrimentum illuc defe-
ratur : & claudicant si cadentibus ferramentis

non

non urantur circa vertebram. Nam ustio mucorem in pixide collectum ac illapsum absumit & exsiccat, ligamenta autem soliaiora efficit. Et in habitum naturalem reducit.

L X.

Ἡν ἐπίπλοον ἐκπέσῃ, ἀνάγκη δ' ὅσα πλώει.

Si omentum ceciderit, necesse est ut putrescat.

Omentum dictum à Græcis Epiploon, à Latino etiam Rete, ventriculo insidet, & calorem eius innatum fouet ac tuetur. Hoc si per vulnus ventris inferioris excidat, putrescit post longam tempus, si non ligatum fuerit, & excisum antequam reponatur. Pars autem sincera separabitur ab infecta, ligatura fili è serico, quod postea extrahetur, deinde scindetur infecta pars, ac sincera reponetur.

APHORISMORVM

HIPPOCRATIS

Sectio VII.

APH. I.

ΕΝ τοῖσιν ὀξείσι νοσήμασι ψύξις ἀκρωτηρίων, κακόν.

In morbis acutis frigiditas partium extremarum, malum est.

Partium extremarum frigiditas in acutis morbis absque causa manifesta, significat vehementissimam cuiusdam visceris, ut iecoris, aut ventriculi inflammationem, cuius calor instar cucurbitula sanguinem ad se trahit, unde extremae partes frigescunt sanguine destituta.

I I.

Επὶ ὀστέῳ νοσίου π σπέρξ πελιδνὴ κακόν.

In osse ægrotante caro liuida morbum significat.

Non enim in mediocribus ossium læsionibus, sed fortibus putrilaginibus talis species coloris circumstantibus carnibus aduenit, extincto scilicet in eis nativo calore.

Επὶ ἱ-

III.

Ἐπὶ ἐμέτῳ λυγρῷ καὶ ὀφθαλμοῖς ἐρυθροῖς κα-
κόν.

A vomitu, singultus & oculorum rubor,
malum.

Qualis est passio conuulsio musculis, talis est
singultus stomacho, qui aduenit, humoribus in-
festantibus nonnunquam totum ipsum ventri-
culum, nonnunquam os eius & gulam: quos per
vomitiones abijciens, statim à singultu libera-
tur. Qui si neque per has cessauerit, duorum al-
terum ostendit, vel scilicet cerebrum (neruorum
principium) vel ventriculum pati non medio-
crem inflammationem Rubor verò oculorum v-
tramque sequitur dispositionem, sed precipuè il-
lam quæ existit in cerebro.

IV.

Ἐπὶ ἰδρῶσι φέρων, ὁ χεῖρόν.

Post sudorem horror minimè bonum si-
gnificat.

Quòd indicatoria, quæ non iudicant, nec sol-
uunt morbos, partim mortalia, partim malè iu-
dicantia sint, ab ipso dictum est, quoniam natura
in huiusmodi dispositionibus morbo succum-
bit. Horror igitur qui sudori succedit, vipote uni-
uersis noxijs per sudorem non expulsis, sed iuxta
sensiles partes harentibus, malam indicationem
significat.

V.

Ἐπὶ μανίῃ δυσεντερία, ἢ ὕδρωψ, ἢ ἔκτασις,
ἀγαθόν.

A furore difficultas intestinorum, vel aqua inter cutem, vel mentis alienatio, bonum.

Difficultatem quidem intestinorum, vel aquam inter cutem transmutationis ratione esse furoris sanationem, non est extra rationem, cum à capite noxij humores transferantur ad inferiora. Mentis autem alienatio, quæ est motus ac vehemens perturbatio, qualis accidit ijs quibus paulò post ad futura est crisis, significat quòd natura in hoc est, ut humorem peccantem discretum paulò post euacuet per iudicationem.

V I.

Ἐπὶ νύκτι πολυχρόνιῃ ἀποσιτίῃ καὶ ἀκρησί:
ὑποχωρήσεις, κακόν.

In morbo diuturno fastidium cibi & deiectiones syncera, malum.

Fastidium cibi in morbis longis facultatis imbecillitatem ostendit, quæ quia ad finem morbi durare vix potest, periculosum est, valde ne antè succumbat ager quàm possit adiuuari, præsertim ubi syncera deiectiones extiterint nulli aquosæ humiditati permixta. Nam deiectiones huiusmodi, quæ sunt unius cuiuspiam humoris solius, siue is picrocholicus sit, siue melancholicus, siue porraceæ,

SECTIO VII.

245

ceus, siue bilis aruginosa dicta, nativam omnem humiditatem exustam esse à calore febrili demonstrant.

VII.

Εκ πολυποσίης ρίγος καὶ ἀφ' ὀφθουμένη κακόν.

Ex multa potatione rigor & desipientia, malum.

Quòd aliqui ex vini potatione desipiant, sanguine feruente & spiritu calido caput opplentibus, id unicuique manifestum est: Sed quòd aliqui sint qui etiam cum desipientia rigeant, id rarius, & maioris cuiusdam mali indicium est. Nam tantum abest ut multitudinem vini calor rarius augeatur, ut etiam, sicut lucerna flamma oleo uniuersim superinfuso, prorsus extinguatur.

VIII.

Επὶ φύματος εἰσω ῥήξεως ἐκλυσις, ἔμετος, καὶ ἀποψυχὴ γίνεται.

A tuberculi intus ruptione exolutio, vomitio, aut animi defectio fit.

Ut suppurationum ad ventriculum ruptionem sequitur vomitus, sic ad pulmones tussis, & ad intestina puris deiectio. Communis autem omnium ruptionum, quamcunque in partem decumbant, est virium lapsus & animi defectus, propter vitalis spiritus excretionem.

Επὶ αἵματος ῥύσις ὡς φροσιώνῃ ἢ πασμῶς, κακόν.

A profluuiio sanguinis, desipientia ac conuulsio, malum.

Desipientia post sanguinis fluxum non bonus est casus, etiam si sola contigerit, multò autem minus conuulsio, vel si absque desipientia facta fuerit. Maximum verò malum est ambarium conuentus, ubi etiam ex immoderata euacuatio-
ne conuulsio casus est admodum exitialis; quippe, quum fiat ab inanitione, defectum & siccitatem corporis, magnamq; virium imbecillitatem signi-
ficat.

Επὶ εἰλοῦ ἐμετος, ἢ λυγξ, ἢ πασμῶς, ἢ ὡς φροσιώνῃ, κακόν.

Ab ileo vomitus aut singultus, aut conuulsio, aut delirium, malum.

In ileis nihil descendit ad inferiora, & hoc est proprium inseparabile passionis huius: vomitus autem non semper adst, sed quando exitiales sunt: & si vehementius distorqueantur, stercus eis superiora petit, atque singultiunt. Quidam verò desipiunt & conuelluntur, compatiēte cerebro stomachi passioni. Hæc verò mihi fieri videntur intestinis, in quibus talis passio existit, à se expellere stercus appetentibus, & non potentibus se exo-

se exonerare, propter factam in partibus inferioribus obstructionem, sed coactis contra naturam violenter moueri, & ad loca superiora materiam noxiam extrudere.

X I.

Επὶ πλὴν εἰπὸς πεισσομυγνίης, κακόν.

A morbo laterali inflammatio pulmonis, malum.

Quando non potest is qui morbum lateralem facit, in costis humor contineri totus, pars eius aliqua ad pulmonem fertur, unde pleuritidi superuenit peripneumonia, malum priore deterius, utpote quod nobiliorem partem occupet.

X I I.

Επὶ πεισσομυγνίης φρενίτις, κακόν.

A peripneumonia delirium, malum.

Peripneumonia, inflammat o est pulmonis cum febre acuta, à calido humore excitata, cui si delirium succedat, vaporibus à pulmone ad cerebrum delatis, malum est duplicatum.

X I I I.

Επὶ καύμασιν ἰχυροῖσι πασμός, ἢ τέτανος, κακόν.

A vehementibus æstibus conuulsio, aut distentio, malum.

Nonnulli quidem æstus idem quod febres intellexerunt. Nonnulli verò æris ambiens feruo-

rem ita nominari dixerunt: Alij pro cauterijs & escharis: & omnes verum dicunt: superueniunt enim his omnibus, haudquaquam in bonum, Tetani ac conuulsiones propter nervorum siccitatem, quas diximus esse pessimas.

XIV.

Επὶ πολλὰ ἢ ἐς τὴν κεφαλὴν ἐκπληξίς, ἢ ἀφροσύνη, κακόν.

Ex capitis ictu obtupescencia & desipientia malum.

Desipientia quidem agnoscitur loquentibus agentibusve nihil consentaneum rationi: obtupescencia verò, quando neque aliquid dicunt, neque agunt, sed aperti oculis quieti manent, similes ijs qui ex timore sunt attoniti. Hac sunt indicio quòd ictus intrà cerebrum penetraverit.

XV.

Επὶ αἵματος πύσος πύς πύσις, κακόν.

A sanguinis sputo puris sputum malum.

Non omne sputum sanguinis, sequens habet sputum purulentum, sed quod malignum existit: tale autem est omnino à pulmone.

XVI.

Επὶ πύς πύσος φθίσις καὶ ῥύσις. ἐπὶ δὲ τὸ πύελον ἴσχηται, ἀπὸ θνήσκουσιν.

A puris sputo tabes & fluxus: quum verò sputum retinetur, moriuntur.

Pneisin nominat, aut tabem totius corporis,

61173

SECTIO VII.

249

cum parua febre extenuationem consequentem
insanabilia pulmonis ulcera. Per fluxum autem
intelligit, vel capillorum defluxum, vel alui flao-
rem: utrunque enim consuevit euenire cum tabi-
di ad extremum mali perducuntur, alterum ex
siccitate, alterum ex potentia imbecillitate. Ca-
terum eousque tabidi viuunt, dum pulmonem
expurgare possunt per ea quae expuendo excer-
nuntur. Cum vero non expuunt pro imbecillita-
te, sed puris copia in pulmone coacervata viam
spiritus obstruit, strangulantur.

XVII.

Επὶ φλεγμονῇ τῆς ἥπατος λυγξ, κακόν.

In hepatis inflammatione singultus, ma-
lum.

Communium neruorum ratione, qui sunt
breuissimi, stomachus hepati compatitur cum
eius inflammatione maxima & pessima laborat
hepar: nonnunquam etiam bile multum calida,
& multa in huius visceris inflammationibus
genita, ac confluenta ad intestinorum princi-
pium: qua superfuitante atque ad ven viculum
recurrante, contingit os eius morderi, atque ideo
singultire.

XVIII.

Επὶ ἀγρυπνίᾳ πασσμός ἢ ἀπὸ φροσύνης, κακόν.

A vigilia conuulsio vel delirientia, ma-
lum.

Cum vigiliae sint ex ijs quae maximè euacuant
& exiccant, convulsio autem fiat ab euacuatio-
ne & repletionem, nihil mirum si vigilias im-
modicas comitetur ipsa convulsio, ac interdum
desipientia, ratione immodica siccitatis, & qui
in longa vigilijs biliosior redditur sanguis.

XIX.

Ἐπὶ ὅσῳ ψιλάσῃ ἐρυσιπέλας.

Ab offis denudatione erysipelas, malum.

Osse nudato carnem circumstantem videri ad
erysipelate apprehensam, malum: significat enim
sanguinem calidiorem flavamq; bilem confluere,
qua partes adiacentes sua acrimonia exedit &
absumit.

XX.

Ἐπὶ ἐρυσιπέλῳ σήπιδι, ἢ ἐμπύρετι, κακόν.

Ab erysipelate putredo, aut suppuratio,
malum.

Tale siquidem erysipelas significat, quod non
tantum in superficie existentes corporis partes ex-
ulcerat, sed & profundiores depascitur, atque
ad id ulcus purium efficit, quod undique ad
sanas partes pascendo serpit.

XXI.

Ἐν τῷ ληθαργίῳ τρέμος, κακόν.

In lethargo tremor, malum.

Scribit Galenus, nullum motum propter natu-
ram fieri in lethargo, neque convulsivum, neque
palpi-

SECTIO VII.

251

palpitantem, neque tremulum, nisi per accidens. Proinde, si tremor incidat, is erit ab oppressione, & materia decubitu in nervos, aut ab infirmitate, ex antea facta resolutione, per validam agrotationem, aut à causa externa, ut fame, lassitudine, vigilijs, curis. Is autem tremor, maximè manus afficit in lethargo, quia cum manibus proiectis supini iaceant lethargici, motus, saltus, tremor, convulsio, ea parte magis se produnt. Vide aphor. 26. sect. 2. lib 4. coac.

XXII.

Επὶ ἰσχυρῶς σφυσμῶς ἐν ῥῖσιν ἔλκεσιν αἰμὴρ ῥαγίζη, καὶ ἄν.

A vehementi in vlceribus pulsu, copiosa sanguinis fit eruptio.

Membris inflammatis, & loci angustatio, & dispositio dolorifica, tristem afferunt laborantibus sensum ex motu arteriarum, quem natura (cupiens id quod alienum est, excernere) magnum & violentum efficit, atque ita à violentia sanguis erumpit.

XXIII.

Επὶ ὁδὴ πολυχρόνῃ τῷ πρὸς τὴν κοιλίαν ἐκπύησις.

A ventris diuturno dolore suppuratio fit.

Cum ventris dolor à frigore, vel inquali intemperie, vel flatibus, vel mordacibus humoribus excitatus, non possit in longum tempus extendi

X

si omnia circa egrum opportune fiant. Reliquum est igitur, si diu duret, ut ab inflammatione suam habeat originem, qua processu temporis suppura- bit, nisi hominem morte præcipiat.

XXIV.

Ἐπὶ ἀπορίας τῆς χολῆς δυσεντερίαν καλεῖται.
A deiectione syncera, difficultas intesti-
norum, malum.

Deiectiones synceras solet Hippocrates nomi-
nare impermixtas aquose humiditati, qua solent
habere syncerum illum, qui insi à deijcitur, hu-
morem: siue sit flauus bilis, siue atra. Nihil igitur
mirum si in talibus deiectionibus aliquod intesti-
num exedatur ab humore, qui suo transitu, mor-
sus, erosiones, & exulcerationes efficit: unde dy-
senteria.

XXV.

Ἐπὶ ἐκείνῃ ἀφαιρέσει τῆς φρεσὸς, ἢ νεφροῦ
λαβῆ.
In ossis capitis præcisione, si vacuum ex-
cipiat, delirium fit.

Ossis quod in capite est præciso usque ad inte-
riorem superficiem, quam vacuum excipit locus
qui cerebrum continet, desipientia fit. Nam iam
passio proxima existit membranis & cerebro, hoc
est, quod ipse dicit, si vacuum excipiat.

XXVI.

Ἐκ φαρμάκων ποτὶς πικρὰ μὲν, ἰσχυρὰ τὼ δὲ.
Ex me-

Ex me-

SECTIO VII.

253

Ex medicamento potione conuulsio le-
thalis est.

Medicamenti portiones & medicationes con-
suevit Hippocrates nominare eas tantum, que
purgantibus sunt medicamentis. Quod vero con-
uulsio, qua fit istis supra modum euacuantibus,
lethalis existit, iam dictum est abunde, significat
enim siccitatem insanabilem.

XXVII.

Ἐπὶ ὁδὸν ἰσχυρῇ τῷ αἵματι τὸν ἡγίαν ἀκρω-
τίων ψύξει, καὶ ἰσχυρῇ.

In forti dolore ventris partium extrema-
rum frigiditas, malum.

Fit partium extremarum frigiditas propter
dolorem vehementem medias corporis partes oc-
cupantem, ob quem natura in seipsam contrahi-
tur. & ad eam consequitur sanguis, non solum
extremas corporis partes derelinquens, veluti pe-
des & manus & caput, sed & ceterum uniuersam.

XXVIII.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ τευνασμός ἐπιχρό-
μας, κατὰ στυγερῶς.

Mulieri utero gerenti si tenesmus super-
uenerit, facit abortum.

Tenesmus nomen accepit ab ea passione ob
quam, cum cacare vehementer appetant, conti-
nuè exurgunt. Ob talem igitur molestiam totum
aliud corpus laborat, & præcipuè matrix, que co-

gnata est recto intestino in hoc affectu maxime dolenti. Nihil autem mirum si propter vehementes atque frequentes exurrectiones, conceptus abortitur, quando & ex aliis omnibus fortibus motibus a ceteris doloribus, mulieres gravida solent abortire.

XXIX.

Οτι αὖ ὅστις, ἢ χόνδρ' ἢ νῦν ἐν ἀποσπῇ ἐν τῇ σπύγγῃ, ἢ τε αὐξήσεται, ἢ τε συμφύσεται.

Siue os, siue cartilago, siue nervus in corpore procisus fuerit, neque augetur, neque coalescit.

Hic aphorismus est idem cum aphor. 19. 6. sect.

XXX.

Ὅτι ὁ ἐν λευκοφλεγματι ἐκφυγὼν ἀλγύρσιον ἐπιχρήνεται ἰσχυρῇ, λυεὶ τὴν νόσον.

Ei qui leucophlegmatia detinetur, si ventris fluxus supervenerit vehemens, a morbo liberatur.

Speciem aqua inter cutem leucophlegmatiam nominant, quae alba pituita dicitur: haec soluitur alui profusio vehementi (dummodo hoc non accidat ab imbecillitate facultatis retentivae) nimium ad alium delabente eo qui morbum faciet at humore prius solo.

XXXI.

Ὅτι σίσιον ἀφρώδεια & ἀλγυρήματα ἐν τῇσι
ἀλγύρ-

Ἀφροίησι, τὰ τέτατον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἔκττα κα-
ταρρέει.

Quibus in alui profluuiis excrementa
spumosa sunt, iis ex capite pituita defluit.

Hoc indistinctè dictum est : Fiunt enim ali-
quando excrementa spumosa pituitoso humore
ex capite ad ventriculum defluente: sunt autem
ἔν τῳ αἵματι, quæ ad ipsum perueniunt, illum effun-
dentibus. Conflari etiam interdum possunt in
ipso ventriculo cum unam habeant, ut ita di-
cam, causam continentem, antecedentes verò plu-
res. Est autem huius pituita causa continens spi-
ritus flatuosus, dum humori commiscetur vehe-
mentem habens motum ἔν τῳ αἵματι, ita quod
ipse dirumpitur, ἔν τῳ αἵματι pituitam frangit in multas
partes ac paruas ampullas. Ipsius verò motus cau-
sa est propria natura, ἔν τῳ αἵματι interdum multitudo ca-
loris: sic enim ἔν τῳ αἵματι in his quæ elixantur apparet
spuma, ἔν τῳ αἵματι in Mari violentis ventis agitato.

XXXII.

Ὅσοισι πυρετοῦσιν ἐν τοῖς ἔσχατοις καὶ αἰ-
δέσι καὶ ἀποτοσίαις ζήοντες, μὲν ἔν τῳ αἵματι
σπυγίησιν.

Quibus febricitantibus urinæ sedimēna
crassioris farinæ speciem referunt, diutur-
num fore morbum significant.

Qui febricitantes mingunt urinam similem

X 3

farina crassiori, si saluari debeant, viribus existentiibus robustis, non nisi tardiè liberantur, quia crassa materia quæ ex guo tempore discuti non potest, in longum producit agritudinem. Qui vero cum tali urina imbecilliores fuerint, ac in morbo exitialiter se habuerint, morie præcipiuntur antequàm agritudo diutius protrahatur.

XXXIII.

Οἱ ὅσοισι ὁ ζῶν δέξαι αἱ ὑποστάσεις, αὐτῶν δὲ λατῶν, ὁξείων ὑποστάσεων σημεῖα.

Quibus verò sedimina nunc sunt biliosa, quæ ab initio fuerunt tenuia, acutum morbum significant.

Quum sedimina urinarum ab initio tenuia fuerint, & subinde biliosa sunt acutum & breuem morbum significant: nam biliosum semper acutos morbos operatur. Bilis autem a pellaricne sine alia adiectione, cholericus humor intelligitur, ut atra bilis nomine, melancholicum.

XXXIV.

Οἱ ὅσοισι ὁ διεστηγῶς τὰ ἔργα γίνεται, τὰ τέτοιαι τὰ ἔργα καὶ ἰσχυρὰ ἐν τῷ σώματι εἶναι.

Quibuscunque urinæ distantes sunt aut inæquales, iis turbatio vehemens in corpore est.

Per inæquales aut diuulsas urinas intelligi vult substantia urinae inæqualitatem, quæ rectè dixit

dixit fortem significari perturbationem. Nam superante natura, omnia aqualiter unita sunt: morbisicis verò causis illi: seditione reluctantiibus, illud quod vincitur quidem atque concoquitur aliam habet formam, quod verò reluctatur, aliam.

XXXV.

Οἱ ὅσοι σιν ἐν τῇ σιν ἐρεῖ σιν ἐφίστανται πομφόλυγες, νεφελικὰ σημεῖα εἰσι καὶ μεγάλῳ τῷ ἀρρώστῳ ὄντι.

Quibus in urinis superstant bullae, iis morbum renum, & longum fore significant.

Bullae sunt ab humiditate quae à flatuoso spiritu circum extenditur. Solet autem hoc magis accidere quando humor aliquid tenacitatis habet: tunc enim bullae ipsae sunt stabiles, & difficulter solubiles. Cum igitur spiritus fluosus una cum urinis excernitur, signum est frigida aegritudinis renum. Quod si frigida est aegritudo, ut sic longa neesse est: frigidum enim omne est difficulter solubile, & vix coctionem admittit, acque ideo diu durat.

XXXVI.

Οἱ ὅσοι σιν ἡ λιπαρὴ ἢ ὀπίσσω καὶ ἀδρῆ, πυρετοὶ σιν νεφελικὰ, ὅξια σημεῖα εἰσι.

Quibus in urina pinguedo supernatat & confertim exit, iis renum vitium & acutum morbum significat.

futuros expecta: si verò dolores magis circa loca interiora fiant, etiam abscessus expecta futuros interius.

Qui longo tempore nephritici sunt, dolorésque circa spina dorsive musculos sentiunt, iis abscessus accidunt: ij autem interni externive futuri sunt pro vario posita musculorum. Nam siue retro siue antè se si manerit dolor, illic quoque abscessum futurum expecta.

X X X V I I I.

Οὐδὲν αἷμα ἐκέρχον, αὐτὸ μὲν αὐτὸ πύρετ' ὁσθέρων. εἰ δ' ἐκὼ πύρετ' ἡγέρων. Ἰερεπ δ' εἰν δ' τοῖς
 αὐτὸς ὡς ἡγέρων, ὡς τοῖς ὡς ἡγέρων.

Quicumque euomunt sanguinem, si sine febre quidem, salutare: si verò cum febre, malum. Curare verò acerbis & refrigerantibus.

Febre vacantibus liquet nullam adesse inflammationem in loco unde emittitur sanguis. Quare vel alicuius vasis ore adaperto fit sanguinis vomitus, vel ex ulcere quidem, sed sine inflammatione. Quare id bonum, hoc est minus malum, censendum est. Curantur enim quae sunt absque inflammatione ulcera facile acerbis. Quae unque verò cum inflammatione sunt simul ac febribus, non solum curari non possunt, sed ne sic quidem permanere: semper enim maiora sunt ac maligniora.

Κατάρροι ἐς τὴν αἰῶν καὶ ἰσχυρὴν ἐκπύονται ἐν
ἡμέρῃσι εἰκοσιν.

Destillationes in ventrem superiorem
suppurantur intra viginti dies.

*Ventrem superiorem nominat hic thoracem
in quo pulmo continetur, & in quem à capite de-
stillatio fertur per asperam arteriam. Suppuratur
autem magna ex parte in viginti diebus, nempe
14. aut 17. aut ad summum vigesimo die: Sem-
per enim Hippocrates diem vigesimum indicato-
rium facit, non vigesimum primum.*

Ἡν ἔρρη αἷμα καὶ θρόμβους, καὶ σπασμὸν ἔχει,
καὶ ὁδὸν ἐκπίπτει ἐς τὸ πρὸς αἰναιον, καὶ τὸ ὑπογά-
στρον καὶ τὸν κτένα, & πρὸς τὴν κύστιν νεφροὺς ση-
μαίνει.

Si quis sanguinem & grumos mingat, aut
urinam guttatim emittat, dolorque ad perin-
æum, hypogastrium & pectinem pertin-
gat, partes ad vesicam pertinentes male affi-
ci significat.

Est idem cum aphor. 80. 4. sect.

Ἡν ἡ γλῶσσα ἐξαίφνης ἀκρατὴς γίγνεται ἢ
ἀπόπληκτόν τι τῷ σώματι, μὴ ἀπολιπὼν τὸ βίον
γίνεται.

Si lingua repente incontiens fiat, aut
aliqua

liqua corporis pars stupore elanguit, tale est melancholicum.

Incontinentem linguam nominat, qua infirma est i. a, ut non possit articulata edere vocem, aut immobilem & omnino resolutam, sicut corporis partem stupidam, etiam resolutam dicit. harum autem passionum eam causam indicat esse, quæ quartani est circuitus: melancholicus enim humor crassus & lentus, haud aliter ac pituita, sua crassitie nervos, sensum & motum à cerebro deferentes obstruens impedit, ne vis sensitiva & motrix ad linguæ aliarumq; partium musculos pervenire queat.

XLII.

Ἡν φόβος καὶ δεισνύειν πολλὴν χρόνον ἀπατε-
λῆς, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτον.

Si timor atque incertitia longo tempore perseverant, melancholiam significant.

Repetitus est ex 4. sect. aphor. 23.

XLIII.

Ἡν ὑπερκαθαίρουσιν τῶν πρεσβυτέρων λυγρὴ ἐπιγίνεται, σπασμὸς καὶ θόρυβος.

Si senibus supra modum purgatis, singultus superueniat, non bonum.

Sunt enim imbecilliores, ætatis ratione, eoque in illis omnia mala, etiam levia, sunt suspecta; cum illis nativus calor paucus supersit, paucique boni humores, habeantque ideo venas angustas,

multisque obstructionibus impeditas; corpusque siccum ac penitus aridum, cuiusque humiditativi iactura, si aliqua facta sit, nulla arte reparari potest. Non mirum itaque si in ijs, post purgationem, singultus aut convulsio superveniens (ut pote immodici siccitatis indices) malum portendant.

XLIV.

Ἡ πυρετὸς μὴ ἀπὸ χολῆς ἔχῃ, ὕδατος πολλῆς καὶ θερμῆς κατὰ τοιοῦτον καὶ τῆς ἀσφαλῆς, λίσις ἐκ πυρετοῦ γίνεται.

Si febris non ex bile fit, multa aqua calida capiti superfusa febrem tollit.

Ex balneo aqua calida sentiunt utilitatem febres quae non ex humore fiunt, sed ab aliis causis, ut à lassitudine, exustione, frigore, obstructione meatuum: respirat enim & dissolvitur per ipsos humido tepenti reseratos febrilis calor, ac ita corporis habitus saepe refrigeratur. Diariis igitur & hæcticis utiles sunt balneatio; autem quas humoris putredo vel inflammatio aliqua excitavit, non conveniunt, nisi prius concoctis aut evacuatis honoribus. Verum item à pituita putrescente fiat etiam febris putrida, hic videbitur Aphorismus non esse verus, qui bilis tantum meminit, nisi quis existimaverit pituita putrefactionem in alterutram bilem converti.

Γρον

XLV.

Γυνή ἀμφιδέξ. ὅς ἐ γίνεται.

Mulier ambidextera non fit.

Homines qui ambabus manibus pro dextris utuntur sapius visi sunt, mulier verò nulla ad hunc usque diem, ob naturæ imbecillitatem. Satis enim habet, si sola dextra modicè utatur.

XLVI.

Οἱ ὅσοι ἔμπυοι καὶ ὄνται ἢ τέμνονται, καὶ καὶ τὸ πύον καὶ τὰ ῥυῖα καὶ λυκὸν, πᾶσι γίνεται, καὶ ὅς ὑφαίμακα καὶ βορβορώδες, καὶ δυσώδες, ἀπολλύονται.

Quicunque suppurati vruntur vel secantur, si pus purum fluxerit, & album, euadunt: si verò subcruentum & fæculentum & fœtidum, pereunt.

Suppuratos nominat, quibus inter thoracem atque pulmonem acervatum est pus: hoc si purum effluerit, & album, post resolutionem aut secretionem, euadunt: significat enim quod natura valida fuit & morbum deuicit: si verò pus quod effluit, subcruentum, fæculentum & fœtidum fuerit, pereunt: significat enim morbi ac puris victoriam, facultatūque casum ac naturæ ruinam.

XLVII.

Οἱ ὅσοι τὸ ἥπαρ ἀλέπουσι καὶ ὄνται, καὶ καὶ τὸ πύον καὶ τὰ ῥυῖα καὶ λυκὸν, πᾶσι γίνεται. ἐν

ἡτῶν, ὃ τὸ πῦρ τῆς τέλεισιν ἐστίν. ὡς δὲ εἶον ἀμύρ-
αν ὅτι δὲ ἀμύρῳ.

Qui iecore suppurato vruntur aut secan-
tur, siquidem pus purum effluxerit, & al-
bum, euadunt, iis enim pus conclusum in
membrana est: si verò velut amurca effluxe-
rit, intereunt.

Ipse causam dixit ob quam nonnulli pereunt
suppurati, nonnulli verò euadunt. Quibus enim
in tunica est pus, nihil patiente substantia hepa-
tis, saluantur: Quibus verò usque ad carnem he-
patis corruptio pertingit, non absque ratione mo-
riuntur. Quòd autem amurcam Græci nomen
facem olei, & quod talem par est esse incoctam
putredinem hepatis, liquet unicuique.

XLVIII.

Ὁδυνὰς ὀφθαλμῶν ἀκρόντων ποτίσας καὶ λεί-
πας ποτὶς θερμὰς, φλεβοτόμει.

Dolores oculorum post meri potionem
& aquæ calidæ balneum, venæ sectione cu-
rato.

Cum tria hæc remedia nusquam in una dispo-
sitione conueniant, hic Aphorismus videtur ex ijs
vnius esse qui fuerunt interiecti: neque enim vi-
num neque balneum tolerat plethorica dispositio
absque maximo detrimento, verum hæc auxilia
sunt sanguinis crassi in aliqua parte compacti,
cùm non adest totius corporis repletio. Quare si
absque

absque plenitudine dolor fiat propter obstructio-
nem ac compactionem crassi sanguinis, tum bal-
neum utile erit & vinum, inutilis autem vena
sectio: si vero plenitudo fuerit, utilis quidem erit
vena sectio, inutile autem balneum & vinum.

X L I X.

Υδροπικῶντι βῆξ ἔχει ἀνελπιστός ἐστιν.

Si hydropicum tussis habeat, desperatus
est.

Idem cum aphor. 35. sect. 6.

L.

Σταγθεῖλον καὶ οὐσου εἶλον θώρηξις καὶ φλεβο-
τομία λύει. πέμπειν δὲ βῆξ εἰς φλέβας.

Vrinae stillicidium, & mingendi difficul-
tatem vini potio & venæ sectio soluit, inci-
dere verò interiores.

Stillicidium urina quod ab intemperie fit, pra-
sertim frigida, & mingendi difficultas quæ à
crassis humoribus & flatuoso spiritu fit, vini po-
tione solvantur: Nam vinum suo calore frigidi-
tatem ex hisce dispositionibus discutit, ac obstru-
ctione liberat meatus: inflammatio verò si acce-
dat, vena eius, qua in poplite est aut in malleolo, se-
ctione sanabitur.

L I.

Υπὸ κυστέως ἐχορδαία εἶδημα καὶ ἐρύθημα ἐν
τῷ στήθει ἐπιγλυόμενον, ἀχαλόν, ἔξω καὶ πρὸς πέπτον
ἐξήρημα.

Ab angina habito tumor & rubor in pectore superueniens, bonum: extra enim vertitur morbus.

Hic Aphorismus non dissimilem habet cum precedente sententiam.

L I I.

Οὐχ ὅσοι αὐτὸ σφρακκίονται ὁ ἐγκέφαλος, οἱ αἰσιν ἡμέρησι διαδύνωται. ὡς δὲ τοῦτο λέγει Ἀφ. φ. ζωόν, ὁ γὰρ ζέον.

Quibus cerebrum sphacelatum est, in tribus diebus pereunt: Si verò hos euaserint, sani fiunt.

Si sphacelus est corruptio substantia uniuscuiusque partis quæ sphacelari dicitur, non contingit hunc, qui ita agrotat, per sanari. Quo fit ut abutantur hoc verbo ad significandam non completam corruptionem, sed huius dispositionis inceptionem. Sicut enim gangranam, iam ita completam ut pars sit intermortua, sanare est impossibile, dum verò adhuc sit, possibile est: Sic & sphacelum, dum quis in eum incidit, quanquam mortificationem carnosæ partis quæ provenit ex magnitudine inflammationis, quam propriè medici gangranam nominant, etiam sphacelum Græci vocabant. Quod verò cità sit ex ipso mors, est manifestum: nempe quoniam morbus est gravissimus, & pars maximè princeps. Quod si egrotans mors in tribus primis diebus non anteciperit,

pauerit. sperandum est morbum declinare, & vi-
res esse fortes que corruptionem vincere possint.

LIII.

Περὶ τοῦ στερνυμένου ἐκ τῆς κεφαλῆς, 2/9. ὁ στερνυ-
μὸς ἔστι κεφαλῆς, ὅθεν ἀναστρέφεται ὁ αἶμας ἐκ τῆς κεφα-
λῆς καὶ τοῦ σώματος. 2/9. ὁ αἶμας ὁ ἐκ τῆς κεφαλῆς, 2/9. ὁ
αἶμας ὁ ἐκ τοῦ σώματος, 2/9. ὁ αἶμας ὁ ἐκ τῆς κεφαλῆς, 2/9.

Sternutamentum fit ex capite, cerebro
calfacto, aut humectata capitis parte inani.
Aër enim intus contentus extrâ erumpit,
sonat autem quoniam per angustum exit.

Hic de sternutamento agit quod habet sue ge-
nerationis principium, naturam appetentem sta-
tuosum spiritum ex capite excernere. Fit enim
rarifactus is qui sunt in capite humoribus &
nature impetu excretis. Rareseri vero ipsis acci-
dit concalfactis: calfiunt autem narium calore ex-
citato & aucto, ob cuius imbecillitatem prius
erant superfluitates aggregatae. Cum igitur ait:
calfacto eo quod est in capite inani, maxime qui-
dam intelligere oportet de eo qui est in ventriculis
cerebri, atque etiam de ambiente ipsum extrinse-
cus aëre: facile enim est & illi per cerebrum, pri-
mum quidem ad ipsos ventriculos, hinc vero sub-
ire ad nares. Quia vero uniuscuiusque dicitur, & per
angustum narium meatum, sonitum esse Hippo-
crates inquit.

Y

L I V.

Οἷόςσιν ἥπαρ ὡδυνᾷται, τὰ τέσιν πυρε-
τός ἐπιγνώμεν. ὅ λυεῖ τὸ ὡδύλω.

Quibus hepar vehementer dolet, iis fe-
bris superueniens soluit ægritudinem.

Ei dolori hepatis qui est à flatuoso spiritu, fe-
bris superueniens est auxilio, utpote quæ flatum
dissoluat & discutiatur sua caliditate. Ei verò qui
est ab inflammatione si febris noua superueniat,
tantum abest ut medeatur, ut plurimum etiam
obesse credatur adueniente calore calorem inflam-
mationis qui febrilis erat adiuigente.

L V.

Οἷόςσιν συμφέρει αἷμα ἀφ' ἐρσιᾶς ἀπὸ τῆς
φλέβης, τὰ τέσιν συμφέρει ἰαση φλεβοτομείας.

Quibus conuenit sanguinem ex venis de-
trahere, iis vere vena secanda est.

Repetitus est ex præcedenti sect. aph. 47.

L V I.

Οἷόςσιν μεταξὺ τῆς φρενὸς καὶ τῆς γαστρὸς
φλέγμαι ἀποκλείεται, καὶ ὡδύλω περιέχεται σὺν
ἰσχυρῇ δεικνύον ἐν ἐντέροις τῆς κοιλίας, τὰ τέσιν
καὶ τὰς φλέβας ἐν τῷ κύσιν τραπέζης τῆς φλέγμο-
τος λύσις γίνεται τῷ νόσῳ.

Quibus inter ventriculum & septum
transuersum pituita concluditur, dolorem-
que infert, utpote quæ ad alteram cavi-
tatem

tem exitum non habet, iis, per venas ad vesicam conuersa pituita, morbus soluitur.

Per locum in quo concluditur pituita, illud spacium laxius est intelligendum, quod est quidem infra sepium, sed intra membrana abdominis interioris eam partem qua ad epigastrium attinet: Pituita igitur ibi conclusa cum dolore, ad venas per vias oculos fugientes, rursus à venis ad vesicam transferri à natura potest, prius sufficienter extenuata.

LVII.

Οκόςοισι αὐτὸ τὸ ἥπαρ ὕδατος πληροῦν εἰς τὸ ἐπίπλοον ῥαγῇ, τετέοισιν ἡ μεγάλῃ ὕδατος ἐκπύρωσι αἵται, καὶ ἀποθνήσκουσιν.

Quibus hepar aqua plenum in omentum eruperit, iis venter aqua repletur, & moriuntur.

Si quando contingat vesicas aquosas quae circa iecur generantur, rumpi, aqua effunditur ad locum membrana abdominis interioris, ad epigastrium, in quo etiam aqua hydropicorum continetur. Ad omentum autem non potest erumpere illis vesicis aqua effluere, nisi ipsum aliquo modo excidatur: est enim solidum & firmum undique, ita ut nihil in ipsum incidere possit nisi ex ventriculo, colo intestino ac licne, illisq; partibus unde ipsum enascitur. Ventrem autem aqua impleri, non de illo ventre dictum est in quo cibi recipiuntur.

LIX.

Ὅσοι σιν ἐν τῇ ἀσθενείᾳ φύμα γίνονται, τῶτοι-
σι ἀγρυπνήσαντες καὶ ἐκκαλύπτει, λύσις.

Quibus in urinaria fistula tubercula na-
suntur, iis, suppuratione facta & eruptione,
solutio accidit.

Ob sermonis brevitatem nihil magni hoc ha-
beri a phorismo suspicabitur quispiam: facile enim
est unicuique intelligere, quod in meatu urinario
qui in pene est (hunc etenim meatum fistulam
urinariam nominant) si consistant tubercula, et
mox rumpantur, fieri solutionem. Verum si dili-
gentius animaduertimus, maius aliquid ex eo o-
stenditur. Contingit enim urinam aliquando re-
tineri ob tale tuberculum, ex cuius disruptione
sanitas proculdubio sequetur, doloris & suppres-
sionis urinae solutio.

LX.

Ὅσοι σιν δὲ αὐτὴν ἀπὸ κεφαλῆς καὶ τοῦ θώρακος
καὶ τοῦ στήθους ἀνάγκη ἀφαιρῆσαι, λύσις ἐκκαλύπτει.

Quibus cerebrum aliqua ex causa con-
cussum est, eos repente mutos fieri est ne-
cesse.

Mutos appellare consuevit, qui iacent eodem
modo quo apoplectici, sine sensu pariter & motu
voluntario. Hic affectus ab alijs quidem causis
fieri potest, sed nunc de eo loquitur qui concussio-

mem cerebri sequitur ab aliquo violento castu vel
ictu. Contrahitur enim vis animalis in seipsam,
in talibus dispositionibus à motu periculoso mo-
lestata, & proinde quiescit. Atque ideo donec se
rursus ipsa vis colligerit, mutum atque immobile
totum tacet quod uia afficitur animal.

L X I.

Τοῖσι σώμασι τῶν ὑγρὰς τῆς σάρκας ἔχονσι δεῖ
λιμὸν ἐπιτίθεν. λιμὸς γὰρ ξηραίνει τὴν σάρκα.

Corporibus carnes humidas habentibus
famem adhibere conuenit : famem enim cor-
pora siccat.

Quòd quidem omnia quæ exsiccant sint passio-
num humidarum remedia, est manifestum : Si-
quidem contraria contrariorum remedia sunt.
Quòd autem & moderata famem ex accidenti
corpora exsiccat : est minimè dubium : nam calor
calidius non habens quo pascatur, carniū hu-
miditatem absorbet.

L X I I.

Ὡς ἐὰν πυρετὸς ἐκρημασθῇ, τὸ τε ἀχρὶ τοῦ ἐπιπρε-
φῆ, καὶ μεταπίνειν μὴ δύναται, οἰδηματώσ μὴ εὐ-
τὸς ἐν τῷ τε ἀχρὶ λαβὴν δύνανται.

Si febre detento, nullo existente in fauci-
bus tumore, derepente suffocatio succedat,
nec nisi ægrè deuorare queat, lethale.

L X I I I.

Si febricitanti collum peruertitur, ut de-
uorare

uorare non possit, sine vlllo colli tumore, exitiosum est.

Satis fuerat. 62. inseruisse, cum in 63. (cuius etiam textus græcus non habetur) idem prorsus tradatur: imò & impune (quemadmodum in plerisque codicibus factum) expungi ambo potuerunt, ut spurij.

LXIV.

Ὅτε αὖ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαί, καὶ τὸ σῶμα κατεψύχεται, ἢ πάλιν θερμαίνεται ἢ χρομαίεται ἢ ἐπὶ τούτοις ἐξ ἐτέρου μεταβάλλει, μή τις νόσος σημαίνει.

Vbi toto corpore mutationes, & corpus refrigeratur, vicissimque calefit, aut colorem alium ex alio mutat, longitudinem morbi significat.

Hic aphor. est idem cum 40. sect. 4.

LXV.

Ἰσχυρὸς πολὺς θερμὸς ἢ ψυχρὸς ῥέων αἰεὶ σημαίνει ἔχειν πλεονεξίαν ὑγρῶδ. ἀπὸ τῆς οὐχ ἁπλῆς τῆς μὲν ἰσχυρῆς αἰσθάνου, τῆς δὲ αἰσθάνου καὶ τῆς θερμῆς.

Sudor multus, calidus vel frigidus, semper fluens, repletionem humorum esse significat: abducere igitur oportet, robusto quidem superne, debili verò, infernè.

Quòd ne. essarium sit superfluas corporis humiditates vacuare, est manifestum. An. verò robustis superne tantum, debilibus autem infernè, id di-

ignum est animadversione: nam hac ratione re-
boris, & debilitata non videtur esse distinguen-
das remedium vsum: sed humores eo ducendos
esse quod sua sponte repunt, facileque vacuantur.
ideo conjetur hic Aphorismus unus ex adiculis.

LXVI.

Ἐπιτείνεται οἱ μὴ ἀλγαισθέντες ἡ δὲ ἰσχυρὰ ἐπὶ
ἀλγαισθέντων, ἐπὶ αὐτῶν οἱ ὄντες ἡ δὲ τῶν
πρὸς ἀλγαισθέντων, ἐπὶ αὐτῶν οἱ ὄντες ἡ δὲ τῶν

Febres non intermittentes, si tertia quo-
que die exacerbantur, periculose: quoquo
modo autem intermiserint, periculum abes-
se significatur.

Est idem cum aph. 43. sect. 4.

LXVII.

Ὅταν οἱ πυρετοὶ μακροί, καὶ οἱ φύματα ἐς
τὴν ἀσπρὰν πόνου γίνονται.

Quos diuturnae febres exercent, iis vel
tubercula vel dolores in articulis fiunt.

Hic aphorismus est idem cum 44. sect. 4.

LXVIII.

Ὅταν οἱ φύματα μακροί, ἢ ἐς τὴν ἀσπρὰν πόνου
ἐκπνεύει γίνονται, ἢ οἱ σπασμοὶ καὶ εἰς τὸν πόνον.

Quibus longa tubercula, aut ad articu-
los, labores à febre fiunt, hic copiosiore cibo
utantur.

Idem cum 45. aph. sect. 4.

LXIX.

Ἡ ἰσχυρὰ πρὸς πυρετοὺς τῶν φλῶν διδῶν, τῶν μὲν ὑπὸ καὶ

γόνυ

καὶ τὰς ἐκείνων ἀποφάσεις.

Si quis febricitanti cibum dederit, sano
quidem cibum est, laboranti vero morbus.

Vult dicere cibum sanis quidem augere solent,
morbum vero laborantibus, ita ut in febribus
ex duobus alterū necessarium esse videatur,
aut ut nutrientes, febrem augeant, quia natura
ad cibi coctionem reuocata sunt inualefcere mor-
bū: aut non nutriētes, vires dissoluuntur, quae cibo
foueri debēt. Hic utendum prouidenti coniectura, de
qua in undecimo aphorismis huius materia. Inter a-
dulterinos & supposititios est habendus hic aph.

1. X X.

Τὰ Ἀλφ' ὅτι κ' ὁ Ἀλφ' ὁρᾷ ὅτι ὁ ἄλλος
τοῖς ὑποκείμενοις ὑποκρίνεται. καὶ ἔκκειται ὡς ὁμοῖα
πυρρὸν, ὡς ὁμοῖα ὁρᾷ. καὶ ὁ ὁμοῖα τοῖς ὑ-
ποκείμενοις, ἔκκειται ὡς ὁμοῖα.

Quæ per vesicam excernuntur inspicere oportet an talia sint qualia sanis excernuntur. Quæ igitur minimè similia sunt iis, hæc morbosiora: Quæ vero sanis similia sunt, hæc minimè morbosa.

Quicquid prater naturam est, quantum reces-
sit ab eo quod est secundum naturam, tantam
habet prauitatem. Urina dicitur optima que sa-
norum urinis simillima est, & qua sedimentum
album, leue, & equale habet, significat salubrem
securitatem, & morbum paulo tempore dura-

turum: Quæ verò contraria est, & nullam subsi-
dentiā aut aliam habet à supradicta, mala est,
& cruditatem significat.

LXXII.

Οἷοντι αὖ καὶ τῷ ὤματι Διὰ χωρὲν, ὅτι πολλὰς με-
λαίνης ἐνεστίν, καὶ πολλὰς, πολλὰς, καὶ ἐλάσσας, ἐλά-
σσας ἢ νοσήσας.

Quibus infra cruda deiciuntur, atra bilis
inest: Si plura, maior: si pauciora, minor est
morbis.

Huius scriptor voluit ostendere, quibus cruda
deiciuntur, in ijs instrumentis quæ coquendi vim
habent, esse atram bilem, ex qua refrigerata de-
terius concoquunt.

LXXIII.

Αἱ δὲ πολλὰς μελάνες αἱ ἐν ζῷσι πυρετοῖσι καὶ Διὰ
λείπουσιν πελιδνὰς, καὶ αἱματώδεις, καὶ δυσώ-
δεις, καὶ χολώδεις, πᾶσαι κακὰ. Διὰ χωρὲν δὲ αἱ
καλὰς, ἀραιὰς, καὶ καὶ ζῷσι Διὰ χωρὲν, καὶ καὶ
ζῷσι εἶναι. καὶ δὲ μετὰ τὴν συμφερόντων ἐκκρίνηται
Διὰ τὴν ζῷσι τὴν κακὰν.

Excretiones in febribus non intermitten-
tibus, huidæ, cruentæ, fœtidæ & biliosæ,
omnes malæ. Sed si prosperè excernuntur,
siue per aluum, siue per vrinas, bonæ. Si verò
aliquid eorum quæ non confert excerni, per
hæc loca excernitur, malum.

Idem est cum aph. 47. 4. scilicet.

Τὰ σώ-

Si in febre non intermittente, labrum aut supercilium, aut oculus, aut nasus peruertatur, si non videat nec audiat imbecillo iam existente corpore, quicquid horum acciderit, mors in propinquo est.

Idem cum 49 sect. 4.

LXXVII.

Επὶ λευκαῖ φλέγμασι, ὕδρωψ ἐπιγίγνεται.

Albæ pituitæ aqua intercus superuenit.

Hic aphorismus est de incipiente specie hydropis, quæ leucophlegmatica dicitur; in qua (à frigida intemperie partium solidarum, ut hepatis propter quam sanguis aquosus generatur, quæ per carnosum genus effunditur, nec agglutinatur nec assimilatur) totum corpus tumet; venis, et totius corporis habitu, pituita repleta; unde cutis exalbescit, caro mollior est, ut vinidi coloris floperit. Ne ergo absoluantur hydrops, oportet eam pituitam purgare.

LXXIX.

Επὶ διάρροϊᾳ, δυσεντερία.

A diarrhœa, dysenteria.

Vide aphor. 24. huius sect.

LXXX.

Επὶ δυσεντερίᾳ, λιγυτερία ἐπιγίγνεται.

Dysenteria, superuenit lienteria.

Pars est aphorismi 43. sect. 6.

Επὶ σφ

LXXXI.

Ἐπὶ σφαλισμοῦ ἀπόστασις ὀστέου.

A corruptione, ossis abscessus succedit.

Vtrum verò ad ossis an ad carnis circumstantis corruptionem sequatur ipsius ossis abscessus, non manifestavit. Vtrumque autem potest esse verum.

LXXXII.

Ἐπὶ αἵματος ἐμέτω φθῆ, καὶ πύξι καὶ θάροισ αἵμα. ἐπὶ φθῆ, ῥέσσει ἐκ τῆς κεφαλῆς. ἐπὶ πύξιν ῥέσσει ἐκ τῆς ἀλλοτρίης. ἐπὶ θάροισιν χύσις τῆς αἵμα καὶ θάροισιν, ἐπὶ τῇ χύσει θάνατος.

Ex sanguinis vomitione tabes, & puris per superiora purgatio. Ex tabe, fluxio è capite: ex fluxione, alui profluuium: ex alui profluuiio, purgationis per superiora retentio: ex qua, mors.

Veteres ferè utebantur vocibus usitatis vulgo. Non enim sequitur tabes, etiam si sanguis euomat à ventriculo: sed bene sequitur à sanguinis spuitione à pulmonibus: hęc ergo confundit vomitum, qui generalior est, cum expuitione. At si in ipsa tabe, euomat sanguis, seu expuatur, est lethale: nam in tabe materia illa retenta, calefacit pulmones, & deinde cerebrum ipsum: quo calefacto, fit attractio ab universo corpore in caput, & illic acrimonia contrahitur. Si ergo materia illa, qua à cerebro defluit, petat rursus pulmones,

augebit tabem, unde sanguis expuetur: si decum-
bat in ventriculū, excitabit vomitum sangui-
nis, aut diarrhoeam: Hipp lib. de morbis. ubi tra-
dit curationem tabidorum, prohibet ne alium
molliamus, quia ubi commotum est alui proflu-
uium, natura non occupatur in purgatione ma-
teria quae est in pulmonibus, quae si retineatur,
suffocabit egrum. HOLLERIUS.

LXXXIII.

Επὶ αἵματος πύσος, πύξ πύσις, καὶ ῥύσις. ἐπὶ
ᾧ σίαλοι ἰσχυρταί, ἀποθνήσκουσιν.

Ex sanguinis sputo, puris sputum & fluor:
ubi autem sputum retinetur, moriuntur.

Vide aphor. 15. huius sect.

LXXXIV.

Οὐχ ὅτι καὶ ἐν τῇσι καὶ πλεὺς κύνει, καὶ πῶσι καὶ
πλεὺς καὶ λίαν ὑποχωρήματα, καὶ ἐν τῇσι καὶ τῶν σάρ-
κασι, καὶ λίαν πηλὴ καὶ πῶσι καὶ ἐν δαίνῃ τὸ σῶμα,
λίαν ὀλίγον, ὀλίγη ἢ νύσος γίνεται. λίαν δὲ πολὺ,
πολλή. λίαν πάνυ πολὺ, καὶ ἀσθενεὶ τὸ ποιοῦτον.

Qualiscunque aut per vesicam, aut per
alium, aut per carnem, aut per aliam quanti-
vis corporis partem excretio recedens à na-
turae modo, si parum quidem recedit, parua
est agritudo: Si multum, magna: Si admo-
dum multa, lethalis.

Cum sanitas sit mediocritas quaedam, in om-
nibus corporis excretionibus parvus à natura
modo

modo recessus, vel in qualitate vel quantitate, paruum quidem, & magnus magnus, sed admodum multus lethalem morbum indicat.

Qui sequuntur, spurij sunt.

LXXXV.

Οἷοςτι ἐπὶ τῇ τεσσάρωντα ἔτεα, φρενιπυρρί-
ζονται, & πάνυτι ὑγιάζον. ὅσοι γὰρ κινδυνεύου-
σιν οἷσιν αὐτοῖς οἰκείῃ τῆς φύσεως, καὶ τῆς ἡλικίας
ἢ ἰσσοῦσιν.

Quicunque supra quadraginta annos sunt
phrenetici, non ita valde sani sunt. minus
enim periclitantur quorum naturæ & ætati
morbus fuerit affinis.

LXXXVI.

Οἷοςτι ἐν τῇσιν ἀρρώσισιν οἱ ἐφθαλμοὶ καὶ
παραίρεσιν διακρύβουσιν, ἀγαθόν. ὅσοι σιγῇ αὐτοῖς
παραίρεσι, κακόν.

Quibuscunque in morbis oculi illacry-
mantur ex voluntate, bonum. Quibus verò
contra voluntatem, malum.

LXXXVII.

Οἷοςτι ἐν τοῖς πυρετοῖσιν ἐοῦσιν, αἷμα ἐν τῇ
ινδὴν ῥυτῇ, πονηρόν.

Quibus in febribus quartanis sanguis ex
tribus fluxerit, malum est.

Ἰδοῦντες ἐν τῇσι κρίσεσιν ἡμέρησι γινόμενοι
σφοδροὶ καὶ πύργοι, ἐπικίνδυνοι.

Sudores in diebus iudicatoriis oboriētes,
vehementes & veloces periculosi sunt.

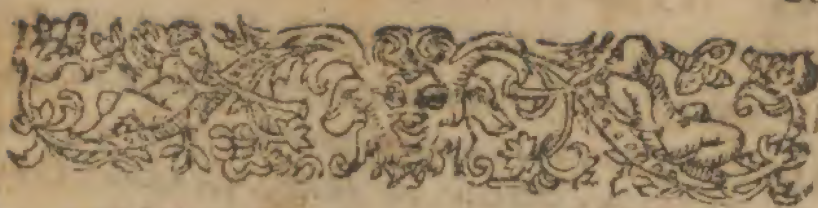
Οἱ αἰθέμενοι ἐκ τῆς μετώπου, ὡς καὶ ἐκ λαγυρῶν,
καὶ πρηνόι, καὶ ψυχροὶ σφοδρὰ καὶ πολλοὶ, ἀνάγκη
ᾗ τὸν ἰδρῶτα πορεύσασθαι βίῃ, καὶ πόνῳ ὑπερ-
βολῆς, καὶ αἰθέμενοι πολυχρόνως.

Qui expelluntur ex fronte, velut guttæ &
aquæ salientes : Et frigidi valde ac multi:
necesse enim est talem sudorem prodire
cum violentia & doloris excessu ac expres-
sione diuturna.

Εἰν χρόνῳ νοσήσαντι κατὰ κράτος ἀλὺς ἐκέρχεται.
Ex morbo diuturno alui defluxus, malum.

Οὐδέποτε φάρμακα οὐδὲ ἰήται σίδηρος ἰάται, ὅσα
σίδηρος οὐδὲ ἰήται, πῦρ ἰήται, ὅσα δὲ πῦρ οὐδὲ ἰήται,
ὅσα δὲ πῦρ νομίζειν αἰνῶτα.

Quæcunque non sanant medicamenta, ea
ferrum sanat, quæ ferrum non sanat, ea ignis
sanat, quæ ignis non sanat, ea incurabilia
putare oportet.

HIPPOCRATIS PRÆNOTIONVM

LIBRI TRES,
Græcè & La-
tinè,

*Cum explicatione ex Commentariis Ga-
leni sumpta per JO. BUTINVM
medicum.*

IO. BUTINI PRÆFATIO
in Prænotiones Hippocratis.

VETVS opinio est iam usque à
primis deducta temporibus, &
magno omnium gentium firmata
consensu, in mentibus hominum
esse tanquam oraculum aliquod,
ex quo futura præsentiant. Quares, ut immor-
Z

talis Dei nos quodammodo similes efficit, eiusdem
 prudentia & rationis socios, ita ab aliorum a-
 nimalium natura, quæ quantum sensu mouen-
 tur, tantum ad id quod adest se accommodant,
 longius abducit. A quibus paulominus homo dif-
 ferret, si nihil animus eius præsentens in poste-
 rum causas rerum earumque progressus, & quasi
 successiones ignoraret. Quapropter ut in semini-
 bus vis inest earum rerum quæ ex iis progignun-
 tur, sic in causis condita sunt tres futura, quas esse
 futuras aut concitata mens, aut somno soluta
 cernit, aut ratio aut coniectura præsentit. Nihil
 enim est futurum, cuius non causas id ipsum effi-
 cientes natura contineat: ex quibus quod eueniet
 qui intelligunt, providentes aut prudentes, quasi
 providentes appellati sunt: & Providentia inde
 dicta est, quæ quidem ex observatione eorum quæ
 diuturno usu notata fuerunt, ars præfagiendi fa-
 cta est. Nam sicut Medici ex arteriis & spiritu a-
 groti, multisque ex aliis indicis, & venientes &
 crescentes morbos intelligunt, & declinantes: A-
 strologi ex variorum syderum situ ac positione
 aliquid certo euenturum experientia compere-
 runt, ut tempestates, eclipses Solares, Lunares, &
 similes euentus: Gubernatores item cùm exulta-
 tes Loligines viderint, aut Delphinos se in por-
 tum coniciunt.

AUC

*Aut cū arguta lacus circumvolauit hirundo,
Aut summanantes in aqua colludere plumas,
Aut Borea de parte tritus cū fulminat, &
cū*

Euriq; Zephyriq; tonat domus.

tempestatem significari, longa id animaduersione edocti, putant, ideoq; tum ponto humida vela legunt, nunquamq; imprudentibus imber obfuit. Sic deinceps alij alia signa habent, quae ad varias rerum futurarum praeuincationes non immerito obseruare censentur:

*Cana fulix etenim fugiens à gurgite ponti,
Nunciat horribiles clamans instare procellas,
Haud modicos tremulo fundens è guttore
cantus.*

*Sepe etiam pertristite canit de pectore carmen,
Et matutinis acredula vocibus instat,
Cū primū gelidos rores Aurora remittit.*

Verū ut in ceteris artibus coniectores, sic in hac posse falli concedimus: potest accidere, ut aliquod signum dubiè datum, pro certo sit acceptum: potest aliquod latuisse, aut ipsum, aut quod esset illi contrarium. Medicus morbum ingraue certem ratione prauidet: insidias Imperator: tempestates Gubernator; tamen ij ipsi sepe falluntur, qui nihil sine certa ratione opinantur. ut Agricola cū florem olea uidet, baccam quoque se visu-

rum pulat, non sine ratione ille quidem, sed nonnunquam tamen fallitur. In medicina cum sapius ipse respondeat euentus, interdum tamen fallit nos, & moritur aliquis, de quo medicus securus primò fuit: Et quæ medendi causæ repertæ sunt, nonnunquam aliquid in peius conuertunt. Neque id evitare humana imbecillitas in tanta varietate corporum potest. Quòd si falluntur ij, qui nihil sine aliqua probabili coniectura ac ratione dicunt, quid existimandum est de coniectura eorum qui exitu, aut auihus, aut somniis futura diuinant? Verùm ad egros, non vates, aut hariolos, sed medicos solemus adducere, quibus cum morbus ipse, differentia, parvis afflicta natura, situs, & adiacentia cognita fuerint, multò certius philosophari datur, & à signis quæ in sensum cadant, ab excretis facili spiratione, leui tolerantia, bonitate pulsuum, semper minimè laborioso, facie simillima sanis, decubitu decenti, loco, tempore, &c. ad morbi cognitionem, hinc autem ad inuentionem remediorum via certa deduci contingit. Quæ ex re factum est ut ea medicina pars, quæ ex signis quid futurum sit in morbis inuestigat, Semiotice dicta sit. Hac est quæ præteritorum cognitionem, præsentium inspectionem, & futurorum prædictiones continet. Porro ut saluis aut bonis signa prognostica sumit à facultatum corpus nostrum

nost-um dispensantium, vitalis, animalis, & naturalis, paruo in agri recessu à statu ipsarum secundum naturam, & qui sanis ipsis inerat: Ita verò signa mortis aut mali à magno recessu. Recessum hunc indicant actiones dictarum facultatum, magis aut minus laesa pro morbi magnitudine. Sed ne diutius in vestibulo sumus harentes, propius accedendum, & de ijs ordine differens Hippocrates ipse audiendus est.

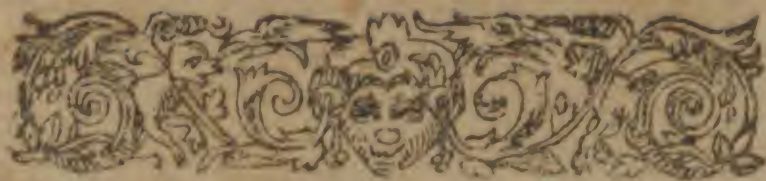
Petitionum
libres sic per
capite itim
genuerunt in
luto

Secundo
habet ea.

Tercio
scribit ea-
pila

- 6 De virgine.
- 7 De vomitu.
- 8 De fluxu.
- 9 De gemellis & servitatione.
- 10 De afluxu.
- 11 De dolore vesicae.
- 12 De signis quibus cognoscuntur parturientes.
- 1 De febribus.
- 2 De diebus deteriorum observatione.
- 3 De iudicio mulierum à partu.
- 4 De dolore capitis & facium in febre.
- 5 De angina.
- 6 De gestatione inflammata & laborante.
- 7 De signis febrium non dierum à loco affe-cto.
- 8 De vomitione & purgatione.
- 9 De coitione mulierum.
- 10 De signis in crasse comparatione.
- 11 De signis in genere.
- 12 De signis certitudine.
- 13 De quibus moribus sunt praedictae.

Primo	
doct cap	
1	Necessarium esse medico praenotionem, & predictionem.
2	
3	Signa ex vultu.
4	Signa ab oculis.
5	Signa à decubitu aegri.
6	Decumbere in ventrem quàm malum.
7	Signa à tridore dentium.
8	Signa à ulcere.
9	Signa à gesticulatione manuum.
10	Signa à spiratione.
11	Signa à sudore.
12	Signa ab hypochondriis.
13	Signa à tremore in hypochondriis.
14	Signa à suppuratione.
1	De aqua intercurrenti.
2	De somno.
3	De dietatione.
4	De generibus malarum gessionum.
5	De praecordiorum dolore.

HIPPOCRATIS
PRÆNOTIONVM
LIBER PRIMVS.

Quàm sit necessaria prænотio prædictiōne

CAPVT I.

ON ιητρὸν δοκίει μοι ἄριστον εἶναι,
πράνοιαν ἐπιτηδύειν. πρῶτον γὰρ καὶ
πρὸς τῶν παρὰ τοῖς νοσήουσιν ἔτε παρὲν ἔτι, καὶ τὰ πρὸς
τοῖς νότοις, καὶ τὰ μέλλοντα ἔπειτα, ὁ καὶ
παρὰλείπουσιν οἱ ἀσθενέοντες, ἐκδηγού-
μενοι πρὸς τοὺς αὐτοὺς καὶ μάλιστα γνώσκοντες τὰ τῶν νο-
σούντων πρὸς τὰς ἀσθενείας, ὥστε ἔλθοντες ἐπιτρέπουν τὰς ἀν-
θρώπους σφίσις ἐωυτοῖς τῶν ιητρῶν. τὴν δὲ φρονέειν
ἄριστα αὐτοὺς ποιεῖτο, πρῶτον δὲ τὸ ἐσώμενα
τῶν παθημάτων. ὅτι καὶ μὴ γὰρ ποιεῖν ἅπαντας τὰς
ἀσθενείας, ἀδύνατον. τοῦτο γὰρ ὅτι πρῶτον γινώσκοντες
τὰ μέλλοντα ἀποδέσσειν, καὶ εἴτε ἀπὸ τῶν.

Medi-

Medicum uti providentia ut mihi vide-
tur optimum est. Prænoscent enim & præ-
dicens apud ægrotos, & præsentia, & præ-
terita, & futura, & quæ ægrotos prætereunt
exponens, fidem utique fecerit, quod ægro-
torum res magis cognoscat, quare audebunt
homines seiplos medico committere. At ve-
rò curationem optime fecerit, ubi prænoue-
rit futuras affectiones. Sanos enim facere
omnes ægrotos impossibile. hoc enim præ-
stantius esset quam prænoscere in posterum
euentura.

CAP. II.

Ἐπεὶ δὲ ὅι οἱ αὐτῶν τοὶ ἀπὸ θνήσκουσιν, οἱ μὲν πρὶν
καλέσαι τὸν ἰητῆρα ὑπὸ ἰσχύϊ τῆς νόσου· οἱ δὲ, καὶ
ἐσκαλεσάμενοι, ὥστε ἡμᾶς ἐπελῶτησαν· οἱ μὲν,
ἡμέτερον μίαν ζήσαντες· οἱ δὲ, ὀλίγον πλείονα χρο-
νον, πρὶν ἢ τὸν ἰητῆρα τῇ τέχνῃ, πρὸς ἑκάστον νοσημα-
σιν παρῶν ἰατρῶν· γνώσει οὐκ ἔχοντες τῶν παθόντων τῶν
ποιετέων τὰς φύσεις, ὅχουσι ὑπὲρ τὴν δύναμιν
εἶσι τῶν συμπτῶν· ἅμα δὲ καὶ εἴ τι θεῖον ἔνεστιν ἐν
τῇσι νόσοις, καὶ τέταρτον πρὸς νόσον ἐκμανθάν-
ειν· ὅτε γὰρ αὐτῶν μάλιστα τὸ τε διηγήσας, καὶ ἰητῆρος
ἀγαθὸς αὐτῶν εἴη· καὶ γὰρ ὅς οἱόν τε πειρίεσθαι, τεταρ-
τὸν μάλιστα δυνάμει αὐτῶν ὅς τῶν ἀφύλακτον, ἐκ
πλείονος χρόνου πρὸς ἐλπίδιον πρὸς ἑκάστον
καὶ τὰς ἀπὸ τινεὶ μέρους τε καὶ σωτηριώδεις πρὸς
νόσον τε καὶ πρὸς ἀφύλακτον, αὐτῶν αὐτῶν εἴη.

Quandoquidem homines moriuntur, alij priusquam medicum vocent, præ violentia morbi: alij etiam accito medico, derepente vita decedunt, quidam ubi vnam vixerunt diem, quidam tempore paulò diuturniore, ante quam medicus per artem aduersus morbos repugnet. Itaque nosse oportet, talium affectionum naturas quantum corporis vires excedunt. Simul verò etsi quid diuini in morbis inest, etiam huius prænotationem ediscere. Ita enim meritò admirationi fuerit, utpote ex multo tempore singula consultò perpendens, ac ita morituros victurósque præsentens atque denunciens, omnem prorsus calumniam vitabit.

Providentia, dicta quòd aliquid antè videatur quàm fiat, in anima est nostra, ut præsentio. Hæc prædictionem quæ per vocem efficitur, antecedit: Nam quæ in anima sumus opinati, ea demùm nos prædicere posse constat. Quis enim futura prædicere valeat, nisi ea præcognouerit? præcognoscimus autem ex iis quæ plerunque observata sunt: imbres siquidem siccitatésque, & frigora, & æstus, & ventos, quibusdam ex signis præsentiant etiam nauium rectores & rustici. Apud Vergilium rubens luna signum est venti: & cornicum garritus, obstreperaquæ ranarum querela, pluvia.

pluuia. Denique quid vesp̄er serus rehat, unde serenae ventus agat nubes: quid cogitet humidus auster, Sol tibi signa dabit. Medici, si Hyems squallida & aquilonia fuerit, Ver verò pluuiosum, febres acutas Aestate fore coniectant, & alia mala quae nos ob circumflui aeris causam infistere solent, praesentiunt. Quare medicum (ut predicere possit exitum morborum, qui magna ex parte causas ex qualitate caeli trahunt, aut ab ambientu nos aeris conditione dependent) caeli & temporis rationem tenere oportet. Hoc est quod Hippocrates diuinum in morbis esse putauit. Causa nimirum admirabilis, obscura, nec ullo sensu comprehensa, ab ipso diuina nuncupatur, quae toto confusa aëre ex primis qualitatibus non constat, neque ex illis proficiscitur. sed cum sit sublimioris ac coelestis cuiusdam originis, vim ad progignendos morbos maximam habet. Ex horum atque similium praesensione praedictioneue existimans ager medicum agnoscere naturam agrotationis, in spem erigitur, ac se exhibet obsequentem. Porro obsequio parentis agri, & consilio benè momenti medici, facile dispellitur morbus qui adest, aut qui futurus imminet praecauetur, modò ne sit ita desperatus, ut nulla ope sanari posse videatur: nam, ut ait Poeta,

Non est in medico semper releuetur ut ager,
Interdum medica plus valet arte malum.

τῷ χρόνῳ τῷ περιηρημένῳ κατὰ τὴν εἰδέναι χρὴ
 ἐκ τῶν εἶναι τῶν παλαιότερον εἶναι
 τοῦ νοσήματος, ἢ τελευταίῃ, ὅτε πρὸς τὸν
 ἢ, ὡς τὰ τέων ἐπαινέρεα, ὡς ὅν καὶ πρὸς τὸν
 ἐκέλυσαι, καὶ τὰλλα σημεῖα σκέπτεσθαι, ὅτε ἐν
 τῷ ζύμπαντι πρὸς τὸν, ὅτε ἐν τῷ σώματι, καὶ τὰ
 ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν.

Considerare porro hoc modo conuenit
 in morbis acutis: Primum quidem faciem
 ægroti, sit ne similis sanorum, maximè verò
 an ipsa sibi ipsi, ita enim optima fuerit: Si ve-
 rò maximè contraria simili fuerit, horren-
 dissima est. Talis autem fuerit: nasus acutus,
 oculi concaui, tempora collapsa, aures frigi-
 dæ ac contractæ, & extremitates earum a-
 uersæ, & cutis circa frontem dura, & circum-
 tenta, ac arida, & color totius faciei palli-
 dus, aut etiam niger, aut liuidus, aut plum-
 beus. Siquidem igitur in principio morbi
 facies talis fuerit, & nondum ex aliis conie-
 cturam facere licuerit, interrogare oportet,
 num vigilauerit homo, aut alui excrementa
 valde liquida sint, aut fames aliqua ipsum
 teneat. Et si quidem horum aliquid confi-
 teatur, minus graue esse putandum est: no di-
 cantur autem talia per diem ac noctem, si
 ob has causas facies talis fuerit. Si verò nihil

horum esse dicat, neque prædicto tempore destiterit, nosse convenit morti proximum esse. At si vetustiore existente morbo, aut triduo, aut quatruiduo, talis fuerit facies, de his interrogare oportet de quibus etiam prius iussit: et quæ alia signa considerare & in vniuersa facie, & in corpore, & in oculis.

Signa quæ sumuntur à vultu, ut primum si medico offerunt ad agrum admissum, ita vim maximam & ad prædicendum & ad curandum obtinent. Quanto plus enim aut minus à natura serena recessit vultus, tanto plus aut minus præueni-
exstitit, tantoque faciliorem aut difficiliorem curam ad rationem se portandam: atque eo periculi plus habet id forma vitium, si contractum non est ab aliqua causa exteriori evidente, ut ab insomniâ, alimenti inopia, aut alui fluore. Nam si non indubitanter est, consumptio talis existit ob morbi malignitatem.

De signis ex oculis.

C A P. IV.

Ην δὲ πλεονάζοντες φάσμασιν, ἢ δεικνύουσιν ἀποαιρέτως, ἢ διὰ σπέρματι, ἢ γὰρ τοῦτο γὰρ τὸν
λάσσαν γέννη, ἢ τοῦ λείοντος ἐν τῇ ἰσχύει, ἢ πλεονάζοντες
λαβέσκουσιν ἢ μέλανα ἐν αὐτοῖσι ἰσχύει, ἢ λείοντες
φαίνονται ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἢ ἐν αὐτῷ ἰσχύει
ἢ ἐν ἰσχύει, ἢ ἐν ἰσχύει ἰσχυρῶς γινώσκουσι, ἢ αἰ
ψα

ψεις αὐχμῶσι καὶ ἀλαμπείς, ἢ τὸ χρωμα εἴ ξύμ-
παντες παρῶπις ἢ κλοισμῶν ἢ, αὐτὰ πάντα κα-
καὶ νομίζειν, καὶ ὁλέθρια εἶναι. Σκοπεῖν ὅτι καὶ καὶ αὐ-
τοφάσις τῶ ὀφθαλμῶν ἐν ταῖς ὑπνοῖσι. ὡς
γὰρ ἐν αὐτοφάνηται εἴ λυκῶ, τῶ βλεφάρων μὴ
ξύμδακτορῶν, μὴ ἐν ἀφάρροίης, ἢ φαρμακο-
ποσίης εἶναι, ἢ μὴ εἶδισμῶν εἶτω καθόδην,
φλαύρον τὸ σημεῖον, καὶ θανατῶδες λίαν. Ἡν δὲ
καμπύλον ἢ ῥικνὸν ἢ ῥύνη, ἢ πελιόν, ἢ ὠχρὸν βλε-
φαρον, ἢ χεῖλ. ὅ, ἢ ῥίς, μετὰ πιν. ὅ τῶ ἄλλων ση-
μείων, εἰδέναι καὶ, ἢ ῥύς εἶναι θανάτου. Θανα-
τῶδες δὲ καὶ χεῖλεα ἀπολούμενα, καὶ κρεμνισμῶν
καὶ ψυχρὰ, καὶ ἐκλυκα γινόμενα.

Si enim lucem fugiant, aut involuntariè
illacryment, aut distorqueantur, aut alter
altero fiat minor, aut albas partes rubentes
habeant, aut venulas liuidas aut nigras in
ipsis habeant, aut sordes circa oculos appa-
reant, aut etiam instabiles, aut eminentes,
aut caui vehementer facti, aut squallentes
& obscuri fuerint, vel totius color euariet
vultus: hæc omnia mala & pernicioſa esse
putandum est. Considerare verò conuenit
etiam oculorum subapparitiones in som-
nis. Si enim albæ quid partis subapparuerit
palpebris non commissis, si id non ex alui
profluuiō, aut medicamenti potione fuerit,
aut ægrotus non ita dormire consueuerit,

malum signum & valde lethale est. Lethale etiam si contracta fiat palpebra, liuida, aut pallida, si labia aut nasus resoluta & pendentia, & frigida, & albicantia facta sint cum aliquo ex aliis signis, morti proximum esse sciendum est.

Hæc indicia sumpta ab oculis pessima quidem sunt, omnia si concurrant, mala etiam singula, sed pro quantitate contrarietatis minus aut magis exitiosa censeri debent. Oculorum etiam album commissis palpebris apparens inter dormiendum, exitium præsefert, extremam enim imbecillitatem facultatis, palpebras mouentis ostendit. Quidam simile conijci potest ex contracta palpebra & labijs.

Decubitus ægri.

CAP. V.

Κεκλημμένον ὃ καὶ ἡ κεφαλὴ μεθ' αὐτὸν τὸν ῥόστον περὶ ὃ ἰητρῆς, ἐπὶ τὸ πλὺθὺν τὸ δεξιόν, ἢ τὸ αἰσθερόν, καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὸν τράχηλον, καὶ τὰ σκέλεα ὀλίγον ἐπικεκαμμένα ἔχοντα, καὶ τὸ ἔμπαν σώμα ὑγρὸν κείμενον. ἔτι καὶ οἱ πλείστοι τῶν ὑγιαίνοντων καὶ κεκλίνονται.

Αἱ δὲ εἰσι τῶν κεκλιμένων αἱ ὁμοίαι τῇσι τῶν ὑγιαίνοντων ὑπὸν ὃ κεῖται, καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὸν τράχηλον, καὶ τὰ σκέλεα ἐκτεταμένα ἔχοντα, ῥόστον ἀγανθόν.

Εἰ δ'

Εἰ δὲ καὶ περὶ τῶν ποδῶν, καὶ κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς
κλίης ἐπὶ πόδας, εἴς τὸ πρὸν εἶναι.

Εἰ δὲ καὶ γυνεὲς τὰς πόδας διέκλινοντες ἔχοντες
θερμὰς καὶ ἐλαφροὺς καὶ ἐλαφροὺς, καὶ τὸν τραχή-
λον, καὶ τὰ σκέλη αὐτομάτως διεκκλινόμενα καὶ γυ-
ναικῶν αὐτομάτως διεκκλινόμενα.

Θανατῶδες δὲ καὶ τὸ κατὰ τὸν ποδὸς εἶναι αἰεὶ, καὶ
τὰ σκέλη αὐτομάτως διεκκλινόμενα καὶ γυναικῶν αὐτομάτως
διεκκλινόμενα.

Decumbentem aegrotum a medico depre-
hendi conuenit, in latus dextrū aut sinistrū,
& manus, & collum, & crura modicè inflexa
habentem, & totum corpus flexibile sciri.
Ita enim plurimi ex sanis decumbunt.

Optimi autem sunt decubitus qui sano-
rum decubitibus similes existunt. At verò
supinum iacere, & manus, & collum, & cru-
ra extenta habere minus bonum est. Si verò
etiam pronus fiat, & de lecto ad pedes dela-
batur, magis horrendum est.

Si verò nudos quoque pedes habere com-
periatur, nec admodum calidos: & manus,
& collum, ac crura inaequaliter deflecta, ac
nuda, malū est. anxietatem enim significat.

Lethale autem est, & hiantem semper
dormire: & crura supini iacentis valde in-
curuata esse ac complicata.

A a

Decubitus in latus, robur indicat facultatis per musculos firmantis corpus, quomodo rursus debilitatem, ubi cubare in latus non possit ager. Qua in re quæ peculiaria sunt agrotis, consideranda. Si enim offendas agrum ut plerisque bene valentium vsuuenit, cubantem, laudabis talem iacentis habitum: Si verò contrario modo reparias decumbentem, non convenit statim horrere quasi malum indicium, sed requirere utrum in consuetudine sit talis agro figura. Nam consuetudinem in naturam penè transierunt, ea ut minus offere solent, ita non ad id magnum malum portendunt: Quamvis extentis & manibus, & cruribus, supinus qui cubet, non possit alicuius boni significationem ullam exhibere minorem, qui de lecto ad pedes devolvitur, & qui manus & pedes disjicit, aut hianti ore dormit, tunc enim significatur extinctio quædam facultatis corpus regentis.

In ventrem decumbere quædam malum sit.

CAP. VI.

Επὶ πλάγι ὃ καὶ αὐτὸς, ὃ μὴ σωθήσεται ἐπὶ καὶ ὑπὸ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ καὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ φροσινὸν ἐνὰ σημεῖον, ἢ ὅτι ὡς τὸ ἀμφὶ τὸ καὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν.

Αναγκαῖον ὃ βλεπόμενον τὸν νοσέοντα, τῆς νεύσεως ἀκμασθῆναι, πονηρὸν μὲν, εἰ πᾶσι τοῖς οὐδέσιν νοσήμασι καὶ ἐν τῷ καὶ αὐτοῦ ἐν τῷ καὶ αὐτοῦ.

Ac

At in ventrem decumbere, si quis non sit adſuetus dum ſanus fuit, ita dormire, delirium ſignificat, aut dolorem locorum circa ventrem.

Cæterum erectum ſedere velle ægrum, in morbi vigore, in omnibus morbis acutis malum eſt: peſſimum autem in peripneumoniciſ.

Cubare in ventrem contra conſuetudinem aut delirium ſignificat, aut dolorem quendam qui circa tales partes fatiget. Cæterum in morbi vigore cum ament omnes acuto morbo laborantes immoti cubare, & ſi quis eos excitet, ægrè feſcit, arbitrare propter vehementem ſpirandi difficultatem, aut inquietationem, aut delirium, ægrum poſtulare ut erectius ſedeat.

Stridor dentium in febribus quid portendat.

CAP. VII.

Οδόντες ὅτι πέλιν ἐν πυρετοῖσιν, ὁχρόσυτοι μὲν
ἐκώηθες ἐπὶν ἀπὸ πόνων, μακροὶ καὶ θανατῶδες,
καὶ ἀπολέγαν ἀπὸ ἀμφοῖν κίνδυνον ἐσόμενοι
ὡς ὅτι καὶ ἀφρονέων τὸ τοιοῦτον ποιῇ, ὁλέθριον γίνετα
ταῖς ἡδὲ.

Dentibus ſtridere in febribus quibus non familiare id eſt à pueris, furioſum ac letale eſt. Verum prædicere oportet ab utriſque

periculum futurū. Si verò etiam delirus hoc faciat, perniciosum valde iam existit.

Dentium stridor in febribus vel à mentis vehementi commotione, qua futuri delirij est indicium, vel ab affecta nervorum origine existit, qua mortem propè esse demonstrat, atq; eò magis si cum stridore præsens concurrat delirium.

De signis ex ulcere.

CAP. VIII.

Ελκος δὲ ὡς τε καὶ πρὸς μεγρὸς τύχη ἔχων, ὡς τε καὶ ἐν τῇ νόσῳ γίνηται, καὶ ὡς μακρὸν δὲ ὡς ὅσον μέλλει ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ τὸ δαίμονος, περὶ δὲ τὸν τε καὶ ἐν τῇ νόσῳ, καὶ ὡς ὅσον τε καὶ ἐν τῇ νόσῳ.

Ulcus autem siue prius factum fuerit, siue in morbo accesserit, considerare oportet. Si enim moriturus est homo, ante mortem lividum ac siccum erit, aut etiam pallidum & siccum.

Facilius corpus nutriens si debilis habeatur, siccum relinquetur ulcus, nec ullus color in eo certus manebit, sed pro diversitate humorum redundantium enariabit, à bilioso croceum, ab atrabiliario lividum aut viride erit, sicut à pituitosa pallidum.

Geli.

Gesticulatio manuum quid significet.

CAP. IX.

Περὶ τῶν χειρῶν φορῆς, τίςδε γνώσκω· ὁκρόσισιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξείσιν, ἢ ἀειπλούμενίῃσιν, ἢ ἐν φρενίπσιν, ἢ ἐν κεφαλαλγίῃσι, πρὸς τὸ πρῶτον φρεσὺς καὶ θηροδύσας ἀπὸ κενῆς, καὶ ἀπὸ καρ-
φολογύσας, καὶ κρογίδας ἀπὸ τῶν ἰμῶν ἀπὸ κελ-
λύσας, καὶ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἀπὸ σπῶσας, πᾶσας
ἐν κακῇ καὶ θανάτῳ δέας.

At verò de manuum motione ita sentio, quæ in febris acutis, aut peripneumoniis, aut in phrenitide, aut capitis dolore, ante faciem feruntur, & frustra venantur, & fluctas legunt, & floccos de vestibis euellunt, & de pariete paleas detrahunt, eas omnes malas & lethales esse.

Gesticulationes manuum deprauatæ ob imaginationem fiunt, illi similem quæ per suffusiones oculorum contingit. Fit enim ut per cruditates exhalantibus ad caput humoribus crassis, visa quedam appareant: Si enim restitit humor crassius, aut niger, prohibens digredi foras visorium splendorem, ibi visa pro natura humoris consistunt, quæ interdum pilorum aut subtegminis, aut staminis, quandoque culicis, aut muscæ ob os volantis, aut lentis, aut milij, aut festu-
carum speciem representant. Humor enim in

oculo mundus concipit illam exhalationem, qua
ubi perturbatur, non mirum si visa appareant,
que non nisi crudelitatem humorum, morbi ma-
gnitudinem, & natura perturbationem conse-
quuntur.

Spiratio.

CAP. X.

Πνεῦμα ὃ πυκνὸν μὲν εἶναι, πόνον σημαίνει, ἢ φλε-
γματὶς ἐν τοῖς ὑπὲρ τῆς φρενὸς χωρίοις μέγα
ὃ ἀναπνεόμενον καὶ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου, ὡς φρε-
σιν δὲ λέγει. ψυχρὸν ὃ ἀναπνεόμενον ἐν τῇ ρινῇ
καὶ τῷ στόματι οὐδέποτε κέρτεται ἤδη γίνεται.

Εὐπορίαν δὲ καὶ νομίζειν κέρτεται μετὰ τὴν
διωκτὴν ἔχειν εἰς σπληνὸν ἐν ἡπείρ τοῖς ὅξυσ-
τοις νοσήμασι, ὅσα ἐν πυρετοῖς ἐστὶν, καὶ ἐν πρῶ-
τοις καὶ ἡμέρησι κέρτεται.

Spiritus densus dolorem significat aut in-
flammationem, in locis supra septum trans-
versum: qui verò magnus expiratur, & per
multum temporis intervallum, delirium
indicat. Si verò frigidus è naso & ore expi-
retur, valde iam perniciosus est.

Bonam autem spirationem valde ma-
gnam vini habere ad salutem, in omnibus
acutis morbis putare convenit, qui cum fe-
bribus sunt, & in quadraginta diebus iudi-
cantur.

Spi-

Spiratio frequens & eadem parua, significat dolorem: crebrior autem, & magna, inflammationem etiam partium supra septum transversum positarum, quæ sunt cor & pulmo. At verò rara spiratio, hoc est, multò interposito tempore facta, si magna est, indicat delirium, quasi obliuisciente actionum egro: Si parua, adeo ut sensum effugiat, extinctionem caloris naturalis: quod percipietur ex habitu frigide oris & narium. In summa, spirandi facilitas optimum cum ubique præbet indicium, tum præsertim in acutis Spiracione siquidem integra manente, natiuus calor superesse demonstratur, qui solus vel à medico adiutus, urgenti malo repugnare sufficiat.

Sudores.

CAP. XI.

Οἱ δὲ ἰδρώτες, ἄριστοι μὲν εἰσιν ἐν πᾶσι τοῖς ἰ-
ξέσι νοσήμασιν, ὁκρόσι ἐν ἡμέρησί τε κρισίμασι
γίνονται, καὶ πελείως ἐν πυρετῶν ἀπαλλάξεσιν.
ἀγαθοὶ δὲ καὶ ὁκρόσι ἀλλὰ παντὸς τοῦ σώματος γινόμε-
νοι, ἀπὸ δειξάντων ἐν αὐτῷ ὄντων ὑπερέσειον φέ-
ρονται ἐν νόσῳ. οἱ δὲ αὖ μὴ τοιοῦτον πύρεθρον,
καὶ λυσιτελείς· καὶ οἱ καὶ οἱ φυχροὶ περὶ τοὺς
ὤμους καὶ κεφαλὰς τε καὶ τὸ πρὸς τὸν γαστήρα καὶ
ἐν αὐχένῳ. ἔτι γὰρ ἐκ μὲν ὁξείας πυρετῆος γινώσκον
πρὸς τὴν γένεσιν. ἐκ δὲ περὶ τῶν μῆνης νόσων.

Sudores optimi sunt in omnibus acutis morbis, qui in diebus iudicatoriis sunt, &

febrem perfecte submovent. Boni verò sunt, qui per totum corpus fiunt, & hominem facilius morbum ferre faciunt. Qui verò tale quid non effecerint, incommodi sunt. Pessimi autem sunt frigidi, & qui tantum circa caput & faciem fiunt, & circa ceruicem. Hi enim cum acuta quidem febre mortem præsignificant, cum mitiore verò longitudinem morbi.

Sudor post coctionem in die decretorio medicæ calidus, ex toto manans corpore per cutis spiracula, solutivus est, aut huiusmodi, ut ex eo melius habeat ager: huic diversus non est utilis. Frigidus autem sudor, qui sic è corpore fluit, crassitiem materiae quæ non facile discutitur, aut à calore vini liqueat, præ se fert: ideoque longitudinem morbi, si cum mitiori est febre: si verò cum acuta, mortem significat.

Signa ex hypochondriis.

CAP. XII.

Υποχόνδριον δὲ, ἀριστερὸν καὶ δεξιόν τε εἶναι, καὶ μελαγχρὲς καὶ ὀψιχρὸν, καὶ ἐπὶ δεξιᾷ, ἢ ἐπὶ ἀριστερᾷ. φλεγμονήν δὲ, ἢ ὀδυνὴν περιζών, ἢ σπληνίτιον, ἢ αἰσχυρὰς δις κελεύειν τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερὰ, καὶ πάντα φυλάσσειν. καὶ εἰ δὲ καὶ σπληνὸς οὐκ ἔστιν ἐν τῷ ὑποχόνδριῳ, φόβον σημαίνει, ἢ πᾶσι φρεσὶν ὥν.

Ἀλλὰ εἰς ὀφθαλμοὺς ἐπιχειρῶν τῶν εἰστέων.

πάν· ὡς δ' αἱ ὀφθαλμοὶ πυκνὰ κινέωνται, μετὰ τὰς ἐλπίς.

Hypochondria saluberrima sunt si dolore vacant, si mollia & æqualia sunt dextra ac sinistra parte. Si verò inflammatione vexantur, aut dolore, aut intenta sunt, aut inæqualiter affecta dextra ac sinistra parte, hæc omnia animadvertenda sunt. Si verò pulsus in hypochondriis insit, perturbationem significat aut delirium. Verum oculos talium intueri oportet, si enim oculi frequenter moueantur, furiosos hos fore timor est.

Docet quid medico prædicendum sit ex hypochondriis, aut natura simillimis, aut iisdem inflammatione tentatis, mollibus, insensibus & renitentibus, atque aded inæqualiter affectis, opponendo saluberrimis pessimorum & inæqualium signa. Nam ut censentur salubria quæ sunt natura similia, sic tantò sunt deteriora quantò magis à natura similitudine recedunt. In horum regione pulsantes subsultantes ve arteria, perturbationis aut delirii periculum adesse denunciant: Quod magis pro certo firmabis, si oculi vagi appareant & instabiles.

Tumor in hypochondriis.

CAP. XIII.

Οἰδήμα δ' ἐν τῇ ὑποχονδρίᾳ σκληρὸν τε εἶναι καὶ

ἐπὶ δ' αὖτις, καὶ κίσιν μὲν, εἰ σὺ δ' ἅπαν ἔη τὸ ὑποχρὸν-
δριον. εἰ δ' ἔη ἐν τῷ ἐτέρῳ μέρει, ἀκινδυνότερον
ἔστιν ἐν τῷ ἑτέρῳ ὁρίστει.

Σημαίνει δ' ὅτι τοιοῦτοι οἰδημαί, ἐν ἀρχῇ μὲν
θάναντον ὀλιγοχρόνιον ἔσονται. ὡς δ' ὑπερβολὴν ἔ-
χουσιν ἡμέρας ὅ, τε πυρετὸς ἔχων, καὶ τὸ οἶδημα μὲν
καθίσταται μανθές. ὡς πύησιν τρέπεται.

Γίνεται δ' ὑπερδοσιν ἐν τῇ πρώτῃ ἀειόδῳ, καὶ
αἵματος ῥῆξις ἐν τῇ ῥινῶν, καὶ καὶ ἄλλαι ἀφελείαι.

Αἱ δ' ἐπανερωπαὶ καὶ ἔτι καὶ κεφαλῇ αἰσθη-
ται, ἢ ἀπὸ λυωποδίων. ὡς γὰρ πρὸς τοῦτον ἔη, ἐν
τοῦτο ῥέπει. μάλλον δ' ἔτι νεωτέροις πέντε καὶ
τετάρτῳ ἐπέων, πῶς δ' αἵματος ῥῆξιν ἀποδέ-
χεσθαι.

Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα τῶν οἰδηματῶν, καὶ ἀνώδυνα, καὶ
τῶν δακτύλων ὑπερδοσιν, χρονιωτέρως ἔτι κρείσσους
ποιέεται, καὶ ἥσων ἐκείνων δεινότερά ἐστιν. εἰ δ'
ὑπερβολὴν ἔξῃ καὶ ἡμέρας ὅ, τε πυρετὸς ἔχων, καὶ
τὸ οἶδημα μὲν καθίσταται, ἔμπροσθεν ἔσονται σημαίνει.
καὶ τοῦτο, καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ κρείσσιν καὶ τῶν ὅ, ὅσο-
σα μὲν οὐκ ἐπὶ δ' αὖτις τε ἔπ, καὶ σκληρόν, καὶ μεγα-
λα, σημαίνει κίνδυνον θανάτου ὀλιγοχρόνιον. ὅσο-
σα δ' μετὰ ταῦτα καὶ ἀνώδυνα, καὶ τῶν δακτύλων
περὶ τοῦτο ὑπερδοσιν, χρονιωτέρως ἐκείνων.

Τὰ δ' ὑπερδοσιν ἥσων ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ οἰδημα-
ται ποιεῖται, καὶ ἐν τοῖς ὑποχρὸνδριοις ἡκιστα δ'
τὰ ὑποχρὸνδρια ὅ, ὁμοφασίς εἰς ἀποπύησιν τρέπεται.
αἵματος δ' ῥῆξιν ἐκ τῆς ἀνὰ ἴσων μάλιστα ἀποσ-
δέχεσθαι.

Απὸν-

Απάντων ὅτι καὶ τῶν οἰδημάτων χρονιζόντων πρὸς
 τούτοις τὰ χεῖρα, ἀποσκέπτειν εἰς ἐκφυήσας. καὶ ὅ
 ὅσον πρήματα ὡς δὲ δεῖ σκέπτειν, καὶ ἐν τούτῳ οὐκ
 σαμὺν ἔξω τρέπεται, ἄριστά ἐστι, μικρά τε ἔχοντα, καὶ
 ὡς μέγιστα ἐκκλίνοντα ἔξω, καὶ εἰς ὅξυ δὲ πορυ-
 τέρηται. καὶ δὲ μεγάλα τε ἔχοντα καὶ πλατέα, καὶ
 ἥμισυ εἰς ὅξυ δὲ πορυτέρηται, καὶ κίστα. ὅσα ὅτι εἰσω
 ῥήγνυται, ἄριστά ἐστιν, ἃ μὴ δὲν τῶν ἔξω χεῖρα ἐπι-
 κοινώνεει, ἀλλ' ἐστὶ παρὰ τὴν ἀνὰ τὴν καὶ ἀνὰ τὴν, ἐ-
 πὶ τὸν ἔξω χεῖρα, ὁ μόνον φαίνεται.

Tumor in præcordio durus existens &
 dolorosus, pessimus quidem est si per totum
 fuerit præcordium: si verò fuerit in altera
 parte, minus periculosus est in sinistra.

Significant autem eiusmodi tumores, in
 principio quidem, mortem breui affuturam:
 si verò viginti dies transgrediatur, tum fe-
 bris detinens, tum tumor non confidens ad
 suppurationem conuertitur.

Contingit autem his in primo circuitu,
 etiam sanguinis eruptio e natibus, & valde
 prodest.

Verum interrogare conuenit, an caput
 soleant, aut heberem visum habeant. Si
 nim horum quid fuerit, ad eum locum re-
 it. magis tamen in iunioribus v. ac x x x. an-
 nis sanguinis eruptionem expectare con-
 enit.

Molles verò tumores, & doloris expertes, & digito cedentes diuturniores iudicationes faciunt, & minus illis sunt horrendi. Si transgreditur lxx. dies febris detinens, & tumor non confidit, suppuraturum significat & hunc & eum qui in reliquo ventre est eodem modo. Qui igitur tumores dolorosi sunt, duri, & magni, periculum mortis breui affore significant: at qui molles, & doloris expertes sunt, & digito compressi cedunt, diuturniores illis sunt.

Cæterum tumores in ventre minus faciunt abscessus, iis qui sunt in præcordiis. Minimè verò qui sub vmbilico sunt ad supurationem conuertuntur. at sanguinis eruptio, ex supernis locis maximè expectanda.

Omnium autem tumorum diuturnorum circa hos locos, suppuratio consideranda. Sunt autem suppurationes, quæ hinc fiunt, hoc modo considerandæ: quæ extra vertuntur, optimæ sunt, ex quibus parvæ, & quam maximè foras eminentes, & in acutum fastigiata: quæ verò magnæ sunt, & lata, & minimè in acutum fastigiata, ex pessimæ: quæ verò intro rumpuntur, optimæ sunt, quæ nil cum externo loco communicant: sed sunt contractæ, & sine dolore, & totus externus locus concolor apparet.

Tumor

Tumor in hypochond. ijs præter naturam, cum dolore quem phlegmonem appellant, si dextra affligat parte, periculosior est, propter hepar: mitior, si sinistra, propter lienem: exitiosissima si utraque laceffit: adeo ut si intimum aliquod inde viscus afficiatur, vita non sit in tuto. Mollis autem tumor, nec dolens, quem œdema vocant, diutius immoratur, quia frigidior est: Calore enim concoctio perficitur, sed minori cum periculo est, quia dolore vacat, dolor siquidem vires exoluit. Verum ut calidiorum illum tumorem dolentem si febris non desinat vigesimo die, in suppurationem vertit: ita huic frigido, suppurationis limitem ponit sexagesimum diem. Si qui sint inter hos medij tumores, quadragesimum diem habent terminum suppurationis suæ. Suppuratio vero non est aliud quam tumoris aut inflammationis ad pus transmutatio, quæ quia multiplex est, ea minus mala censeatur, quæ foras non intro tendit, quæ non in multam est latitudinem extenta, quæ in sublimem effertur coniformam referens, hæc enim robur foras expellens indicat facultatis: Quæ autem intro rumpitur, deterior est omnino quam quæ foras ad cutim movetur: hæc enim ruptio intro in partes nobiliores fit, non facile medicamentum admittit, pus secretum mordicat internas partes, committit intestinum difficultatem, alimæque vitia diductionem,

atque ventriculi concoctionem debilitat. Mala quidem est hac suppuratio: sed ea quæ introrsum rumpitur, atque exirorsum cum malum habeat geminatum, aliis omnibus est deterior.

De signis puris.

CAP. XIV.

Τὸ δὲ πῦον, ἄριστον λευκόν τε εἶναι, καὶ ὁμαλόν, καὶ
λεῖον, ὥς ἢ κισσὸς δυσώδης. τὸ δὲ ἐναντίον τούτου,
καὶ κίτριον.

Pus optimum est album, læue, æquale, & quàm minimè graueolens: quod verò huic contrarium est, pessimum est.

Tres in corpore humano sunt alterationes: Vna exquisitè secundùm naturam, qua cibi in cremorem nutritioni aptum vertuntur: Altera contraria huic, præter naturam, qua compurescunt omnia, & sanguis (deiecta à fluxione natura) in peregrinam quandam qualitatem peruenit, unde abscessus mali, corruptela partium & mortificationes: At tertia, qua suppuraciones comitatur & pus generat, medium inter has obtinet locum, neque à solo calore extra naturam, neque à solo secundùm naturam facta: Mixtus enim ex utroque est calor inflammationis, & pus ex fluore seminali sanguinis ortum habēs ipsum, nec ex materia prorsus benigna peragitur, nec etiam omnino aliena. Nam materia illa sanguinea, ex qua in puris generatione assimilationem molitur natura,

tura, aliquid habet quod substantia similitudine effici potest familiare, cuius ratione, vicina phlegmona partes concoctionem aggrediuntur, atque ita in concoquendo natura laborat, ut assimilationem moliens putrefacienti causa resistat, impediatque ne amplius in putrefaciendo pergat. Quae in re superior ipsa coloris quidem assimilationem consecuta est, non autem substantia omni ex parte, ob incidentem causam putrefacientem, qua obstitit. Itaque pur non putredo simpliciter, sed concoctio dici potest, quae in unam speciem semper mutatur coloris & consistentiae, & odoris. Optimum enim pur esse censetur crassum, sibi simile, candidum, & minime foetidum. Illa vero putredo quae euecta natura contingit, aut facultate ad ultimam debilitatem adducta, aut humore extremè prauo vincente, neque consistentiam habet, neque colorem unum, neque odorem, sed putrescens humor semper variatur, ac in peiorem continue alias aliam qualitatem mutatur. Puris autem generatio sic fit: sanguis in partes laborantes decumbens (ut prouida natura solet affectae parti succurrere) ex vasis in tunicas earum exsudat, ac unicuique particula adiacenti toris modo immiscetur. Talis igitur sanguis dispersus in locis inflammatione affectis, utpote extra conaptacula positus, cum non possit ad pristinam reuocare naturam, vel putrescit omnino, si calor & a-

huius est imbecillus, vel permixta quadam alte-
ratio fit, tum à causa naturali, tum ab ea qua
præter naturam est: naturalis enim causa conco-
quit, causa præter naturam putrefacit: qua in
conflitu, si natura superior euaserit (euidæa fis-
sione contraria) hæc quicquid humoris in partem
procubuit, vel perspiratu digeret, qua curatio
magis optanda est, vel concoquet: concoctione
verò pus generabitur, quo tandem extra pulso à
facultate alienorum expultrice, partes affectæ ad
statum naturalem redibunt: sed si fluxio vicerit,
corruptio sequetur victarum partium. Ceterum
ex iis causis tum conseruantibus, tum putrefa-
cientibus, vtra præpolleat in inflammatione, si-
gnum hoc erit manifestum, vincentis quidem
causa conseruantis pus quale describit Hippocra-
tes: putrefacientis autem, contrarium.

HIPPOCRATIS

PRÆNOTIONVM

LIBER SECVNDVS.

De aqua intercutem.

CAP. I.

Οἱ δὲ ὕδρωπες, οἱ ἐν τῷ ὀξέει νοσησάντων πύ-
κτες κηρί. ἔπερ δὲ πυρρὸς ἀπαλλάσσεται
ἵπτα

πῶδ' αὖ οἱ τε εἰσὶ κέρτα καὶ θανατώδεις. ἄρχονται
 ὅ οἱ πλείστοι ἀπὸ τῆς κενεάνων ἐ τῆς ὀσφύος. οἱ δὲ
 ἀπὸ τοῦ ἥπατος.

Οἱσι μὲν οὖν ἀπὸ τῆς κενεάνων ἐ τῆς ὀσφύος
 αἱ δὲ ῥαὶ γίνονται, οἷτε πόδες οἰδέουσι, καὶ ἀγέρροισιν
 πολυχρόνιοι ἔχουσιν, ὅτε τοῖς ὀδύσας λύσασιν τοῖς
 ἐκ τῆς κενεάνων καὶ τῆς ὀσφύος, ὅτε τὴν γαστέρα
 λαπαύσασιν. ὁκόσοις δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὕδρωπες
 γίνονται, βῆχας τε καὶ θυμὸς τ' ἐτοιμασιν ἐγγίνεσθαι, καὶ
 ἐδὲν ἡ ἀποκρίνεται ἄξιον λόγου, καὶ οἱ πόδες οἰ-
 δέουσι, καὶ ἡ γαστήρ δὲ ἀγχωρεῖ, εἰ μὴ σκληρότε καὶ
 πρὸς ἀνάγκην, καὶ πρὸς τὴν καλὴν γίνονται οἰ-
 δήματα, τοῖς μὲν ἐπὶ δεξιᾷ, τοῖς δὲ ἐπ' αἰσθεσὶ, ἐπὶ
 ῥαὶ τε καὶ κατὰ πτωμόμην.

Κεφαλὴ δὲ, καὶ χεῖρες, καὶ πόδες ψυχροὶ εἰσὶν.
 κακόν. τῆς τε καλῆς, καὶ τῆς πλεονείας, θερμῶν
 εἰσὶν. ἄριστον δὲ ὅλον τὸ σῶμα, θερμὸν τε εἶναι, καὶ
 μαλακόν.

Σπέρμα δὲ ὅ καὶ ῥιζὶς ἐν ἀλγέοντι, καὶ ἐν
 τοῖσι μετεωρισμοῖσιν ἐλαφρὸν εἶναι. εἰ δὲ βαρὺς εἶναι
 φαίνεται, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα καὶ τοῖς χεῖρας ἐ τοῖς πό-
 δας, ἐπικινδυνότερον.

Εἰ δὲ πρὸς τὴν βαρύνει ἐ οἱ ὄνυχες καὶ οἱ δάκτυλοι
 πελιδνοὶ γίνονται, πρὸς δόκιμος ὁ θάνατος παρὰ
 τῆς μνησινόμην δὲ παντελὸς οἱ δάκτυλοι, καὶ οἱ
 πόδες, ὅσον ὁλέθριοι τῆς πελιδνότητος εἶναι.

Ἄλλα καὶ πάλλα σημεῖα συνέπειαν ἔχει. ὡς γὰρ
 ὁ πτωκὴς φέρων φαίνεται τὸ κακόν, καὶ ἄλλοι

τῶν ἀναισθησάντων πρὸς ταῦτοις τοῖσι σημείοισιν
ὑποδείκνυται, ὅτι νόσημα ἐς δόξασιν τε αὐτῶν ἐλ-
πίς, ὥς τε τοῖς μὲν αὐτοῖσι πρῶτον ἀεὶ γλυκύς, τοῖς δὲ μετὰ
γίνεται ὁ σπασμὸς δόξασιν.

Οφθαλμοὶ δὲ καὶ αἰδήσια αἰσθησάντων, πόνοις ἰχθυ-
οῦσι σημεῖα, καὶ κίνδυνον θανάτου δείκνυσι.

Aquæ potrò inter cutem, ex acutis mor-
bis obortæ, omnes malæ sunt; neque enim
febre liberant, & valde dolorosæ sunt, ac le-
tales. Incipiunt autem pleræque à laterum
mollitie, & à lumbis: aliquæ verò etiam ab
hepate.

Quibus igitur à laterum mollitudine &
lumbis principia fiunt, his & pedes intum-
escunt, & alui profluvia diuturna ipsos te-
nent, quæ neque dolores ex laterum molli-
tudine ac lumbis solvunt, & ventrem mol-
liunt. quibus verò ab hepate aquæ inter cu-
tem oriuntur, his rufes tussendi quæ prom-
ptitudo accedit, & nihil menorabile ex-
piunt, & pedes tument, & venter non egerit
nisi dura, & coactus: & circa aluum fiunt tu-
mores, aliqui in dextra, aliqui in sinistra
parte, tum consistentes, tum confidentes.

Caput autem & manus, & pedes, si frigida
sunt, malum est, ubi & venter, & latera cali-
da sunt: optimum verò est & totum corpus
calidum esse, ac molle.

Con

Conuerti autem facile conuenit ægrotum, & in attollendo se leuem esse. Si verò grauis esse appareat, & reliquo corpore, manibus, & pedibus, magis periculosum est.

Si verò supra grauitatem ungues & digiti liuidi fiant, mors euestigio expectanda est: at si digiti ac pedes penitus nigrescant, minus perniciosi sunt quàm liuidi.

Verùm & alia signa considerare oportet. Si enim facile ferre videatur malum, & alia quoddam ex salutaribus ad hæc signa subindicet, morbum ad abscessum verti spes est: ita ut æger quidem superstes mansurus sit, corporis verò partes nigræ factæ, casuræ.

Testes & pudenda reuulsa, dolores fortes significant, & periculum lethale.

Hydropis communis quadam causa est frustura sanguificatio, quæ fit iecore vel per se afflato, vel per consensum. Nam iecur per magnas venas & nervos ventriculo & intestinis, & lieni copulatur, quæ dum efficiuntur, ipsam quoque affici par est. Sed ut intumescere pedes omnis aquæ intercutem commune est, quia calor naturalis cum sit in eis debilis, ob distantiam à corde, non potest digerere quod ad pedes est in fluxum pro nutritione, unde inflatio: Et quia sunt in loco decliniori, humiditates apræ sunt ad ipsos confluere: ita profluvium alui peculiare est ei Hydropi qui

fit intestinis, & mesenterio phlegmone laborantibus, irritatis scilicet ipsis ad excernendum, vel à bilis copia illuc demissa, vel quia non distribuitur alimentum, sed corrumpitur ob calorem partium que inflammatione vexantur. In hydrope autem qui ab hepate est, cum neque intestina, neque mesaraica vena affecta sint, nec corruptum in ijs alimentum sit, non sunt diarrhoea, quinimo vix aliquid deijcitur, sed ipsius hepatis tumor incumbens diaphragmati, & faciens angustiam pulmonum, tussendi cupiditatem inducit, unde nihil effatu dignum expuitur. Porro si calentibus costis & ventre, externa partes frigent, id mali significant in morbis acutis, parum sanguinis in totum corpus permeare, plurimum verò eius in ea parte qua inflammatione vexatur, includi, ac ob eam rem ca. c. 6. & inflammationem augeri, quae pessima est constitutio. Ex qua e contrariò optime eam esse cognosce in qua corpus omne molle pariter & calidum aequè est. Summa verò totius praesagitionis est, morbi collatio cum agri viribus. Enim morbus fortior est, ager omnino moritur: Si debilior quam agri vires, haudquam morietur si modo nihil peccetur. Quemadmodum si entes onera, aut grauari ab eis vix morientur, aut si leuius appareat onus, innocue ferunt: ita si uitas, si fortis quidem fuerit, facile corporis onus fert, ut haudquaquam ad mouendum

dum corpus offendatur: si imbecilla est, utpote
 grauata, vix corporis partes erigit. Grauitas enim
 partium precipuum est indicium debilitatis fa-
 cultatis: Cuius extincta signa etiam sunt ungues
 ac digituli liuidi, qui si nigrescunt, id fit, vel quia
 pars est mortificata, vel quia materia eò decum-
 bit in abscessum. Caterum vitalis facultas defi-
 ciens præ dolore, ad suam contrahitur originem:
 ita fit ut partes eam comitata conuellantur, con-
 uulsio autem hac extinctionem significat.

De somno.

CAP. IX.

Περὶ δὲ ὕπνων, ὡς ποῦ καὶ φύσιν συνήθες ἡμῶν
 εἶναι, πῶς μὲν ἡμέρας ἐξηγερέναι καὶ πῶς δὲ νύκτας,
 ἔσθ' αὖθις.

Ὡς δὲ εἴη τοῦτο μεταβεβλημένον, καί τιον. ἡκιστα
 γὰρ αὐτὸ λυπέσται, εἰ καὶ μᾶλλον ὅτε παρὰ εἰς ὅτε τρίτον
 μέρος τῆς ἡμέρας.

Οἱ δὲ ἀπὸ τέτταρτος χρόνος ὕπνοι, πονηρότεροί
 εἰσι.

Καί τις ἐν τῷ μὲν χρόνῳ, μήτε δὲ νυκτός, μήτε δὲ
 ἡμέρας· ἢ γὰρ ὑπὸ ὁδυνῆς τε καὶ πόνων ἀρτυπίης,
 ἢ παρὰ φροσύνην ἔσται ἀπὸ τέτταρτος σημεία.

Quod ad somnos attinet, quemadmo-
 dum secundum naturam consuetum nobis
 est, interdium vigilare oportet, noctu dormi-
 re: Si verò hoc fuerit transmutatum, peius
 est. Minimè verò lædi æger poterit, si dor-

miat mane ad tertiam partem diei: qui verò ab hoc tempore fiunt ſomni, deteriores ſunt. Peſſimum autem eſt non dormire, neque noctu, neque interdium: aut enim præ dolore & afflictionibus, vigilia adſunt, aut delirium aderit ab hoc ſigno.

Somni quantitatem ac durationem metietur optimè natura, & bona conſuetudo. Verùm ſi diu noctuq; ſomnus interiuratur, ex inſomnia magnum quoddam malum portendetur.

De deiectione. CAP. III.

Διαχώρημα δὲ ἐστὶν ἄριστον, ἔμφαντον τε καὶ ἐκκρινόν. καὶ τὸν ὥρην, ὡς καὶ τὸ ἐκκρίνοντι ὑποχόρει· πολλῶς ὅμως λόγον τῷ εἰσιόντων· ἰσότης γὰρ ἐστὶς τῆς διεξόδου, ἢ καὶ ταυ χυλὴν ἐκκρίνοι αὐτῷ.

Εἰ δὲ εἴη ὑπερὸν τοῦ διαχωρήματος, συμφορὰ μάλιστα πείθει, μήτε πυκνὸν ἢ εἴ, καὶ κατ' ὀλίγον ὑποχόρει· κατὰ γὰρ τὸ ἀνθρώπου, ὑπὸ τῆς ἐκκρίσεως ἐξανακρίσιν, καὶ ἀρευνείη αὐτῷ.

Εἰ δὲ ὑπὸν πολλὰς διαχωρέει, κίνδυνος λεπτοθυμῶσι. ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ πολλῶς τῷ εἰσιόντων, ἢ δὲ, ἢ πρὸς τῆς ἡμέρας ὑποχόρειν, τῆς ὕψους, ἢ παρὰ πλείονα δὲ ἐπὶ τὸ πρῶτον, ὡς καὶ συνέηθες ἐστὶ τὰ ἀνθρώπων.

Παλαιότερ' ὅτε καὶ τὸ διαχώρημα, ἰσότης πρὸς κείσιν τῆς ἡμέρας ὑπόπυρρον ὅτε, καὶ μὴ λίαν ὀνῶδες.

Επι-

Επιτήδον δὲ καὶ ἑλμινθας προφυλάσσει διεξίεναι
καὶ τὸ ἀλκαλὸν ἡμῶν, πρὸς κρείσσιν ἐξῆς τῆς νέ-
ου.

Δεῖ δὲ ἐν παντὶ τὰ νοσήματα, λιπαρὴν τὴν κα-
λὴν εἶναι, καὶ εὐοχεύειν.

Egestio alui optima est, mollis & cohæ-
rens, & secundum horam, in qua etiam a sa-
no egerebatur. Iuxta copiam verò, pro ra-
tione ciborum ingestorum. Tali enim con-
tingente exitu, venter infernus sanus fuerit.

Si verò liquida fuerit egestio, conducit
neque stridere, neque frequentem esse, &
paulatim succedere. Delassatur enim homo
ex frequenti desessu, & vigilias utrique con-
traxerit.

Si verò sæpe aceruatim egerit, periculum
est ne in animi deliquium incidat. Quin &
iuxta copiam ingestorum egerere oportet,
ois aut ter in die, & noctu semel. Plura verò
mane, quemadmodum in consuetudine est
homini.

Inspissari autem oportet egestionem, mor-
bo ad iudicationem tendente: sit autem sub-
tilua, & non valde graueolens.

Commodum est & lumbricos rotundos
um egestionem prodire, morbo ad iudica-
tionem tendente.

Oportet autem in omni morbo mollem

esse ventrem, & iusta mole præditum.

A consistentia, quantitate, & tempore quo deiectiones excernuntur, argumentum sumit optima deiectionis, quæ si mollis coactaque est, & eo tempore secreta quo secunda valetudine assuevit, pro copia ingesti cibi, ac subrufa, nec admodum graueolens, indicat non solum inferiorem ventrem benè valere, sed nihil in eum aliunde, viruta à fecore aut liene, defluere quod molestum sit.

Genera malarum egestionum.

C A P. IV.

Υδαρὲς ἢ κάρτε ἢ λουκρὸν, ἢ χλωρὸν, ἢ ἐρυθρὸν
ἢ χυρῶς, ἢ ἀφρώδες ἀναχωρεῖν· πονηρὰ τῶντα
πάντα.

Ἐπὶ ἢ πονηρὸν, καὶ σμικρὸν τε εἶναι, & γλίχρην καὶ
λουκρὸν, & ὑποχλωρὸν, καὶ λεῖον.

Τετάρτην ἢ τριῶν δέσπερα αὐτὴ εἶναι τὰ μέλαινα, ἢ λι-
πυρῶς, ἢ πέλεια, ἢ ἰώδεα, ἢ κακὸν ὄμα.

Τὰ ἢ ποικίλα, χροινιώτερα μὲν τετάρτων, ὀλίθρια
ἢ ἔσθην ἢ ὄσον. ἔτι ἢ τὰ τοιαῦτα, ξυσματώδεα, καὶ
χολώδεα, καὶ πρᾶσοειδέα, & μέλαινα, ποτὲ μὲν ὀρθρὰ
διεξερχόμενα, ἀλλήλοισι, ποτὲ ἢ καὶ μέγας.

Φύσαν ἢ αἰσὺ ψόφου, καὶ πᾶσι δὴσι διέξιναν, ἀ-
εστον· κρείσσον ἢ, καὶ σιῶ ψόφου διελθεῖν, ἢ αὐτοῦ
αὐτελέεσθαι. καὶ ἔτι διελθούσα, σημαίνει ἢ πονεῖν
τὸν αὐτῶν, ἢ πᾶσι φρονεῖν, ὡς μὴ ἐκὼν ὁ αὐ-
τῶν ὅτι τῶν ἀφροῦν τῆς φύσεως ποιήσῃ).

At κε-

At verò aquosum valde, aut album, aut pallidum, aut viride, aut vehementer rufum, aut spumosum stercus egerere: hæc omnia mala sunt.

Malum insuper est & quod exiguum est, & viscosum ac album, aut subviride ac leue.

His verò magis lethalia fuerit stercora nigra, aut pinguis, aut liuida, aut æruginea, & male olentia.

Quæ verò varia sunt, diuturniora quidem his sunt, nihilominus autem perniciofa. Sūt autem talia, ramentosa, & biliosa & cruenta, & prasina, & nigra, aliquando simul inter se exeuntia, aliquando particulatim.

Flatū porrò sine strepitu ac crepitu prodire optimum est. melius autem est & cum strepitu exire, quàm isthic reuolui. & qui sic progressus est flatu, aut dolere quid hominem significat, aut delirare: nisi sua sponte homo ita flatum emittat.

Aquosa deiectio cruditatem: candida, qualis ferè in ictero est, nullam, aut valde paucam bilem ad intestina defluere significat: nigra verò ab atra bile sic tingitur. Porro pinguis deiecitur, quoties pinguedo ab ignito calore consumitur: Graueolentia putredinis est indicium. Multiplicis coloris deiectio multas indicat esse affectiones. Et ob eā rem tempore opus est ad cōcoctionem siquidem naturæ

tanquam cum multis hostibus conflictura, multum temporis insumat oportet.

Præcordiorum dolor.

CAP. V.

Τὰς δὲ ἐκ τῶν ὑποχορδίων πόνας τε καὶ κυρτώματα, ἢ ἡ νεκρὰ, καὶ μὴ ξυνὸν φλεγμονῇ, λυγρὰ βορβορυγμὸς ἐν γαστρὶ καὶ ἐν τῷ ὑποχορδίῳ καὶ μεγάλαι αὖ δὲ διξίων ξυνὸν κέπρωτε, καὶ ἄρω, καὶ φύσῃ· ἢ δὲ μὴ, καὶ αὐτοὶ δὲ παλαιὰ θείας, ἀφελείας ἀφελείας δὲ καὶ ὑποχορδίων θείας ἐς τὸ κατωτέρω χεῖρα.

Ceterum præcordiorum dolores ac tumores si fuerint recentes, & nō cum inflammatione, soluit murmur in præcordio obortum, & maximè quidem si pertransierit cum stercore ac vrina ac flatu: Sin minus etiam per seipsum transierit, iuuat, si ad inferas sedes deuoluatur.

Murmur non solum spiritus indicium est, sed spiritus humori permisti. Quoties igitur egreditur spiritus ille flatuosus, aut nequaquam egrediens descendit deorsum ad aliquam inferiorem sedem, hypochondria vindicantur utroque accidente, tum doloris cruciatus, tum etiam tumor, sed potissimum si cum vrina & stercore vacuetur. Talis enim vacuatio nullum prætererea relinquit in hypochondriis excrementum.

Vrina.

Vrina.

CAP. VI.

Τὸ δ' ἔργον ἄριστόν ἐστιν, ὅταν εἴη λυγρή τε ἡ
ὑπόστασις, καὶ λείη, καὶ ὁμογενὴς πᾶν τε ὄν χρό-
νον, ἔστω αὐτὴ κρεῖττη ἢ νοσήσας· σημαίνει γὰρ ἀσφα-
λειαν τε, καὶ τόσην καὶ ὀλιγοχρόνιον ἔσσεσθαι.

Εἰ δ' ἂν λείποι, καὶ ποτὲ μὲν κρεῖττον ἔρῃσι, πο-
τὲ δ' ὑφίσταται τὸ λυγρὸν ἔλκρον, χρονωτέρως
γίνεται ἢ νοσήσας, καὶ ἥσσαν ἀσφαλῆς.

Εἰ δ' εἴη ἔτε ἔργον ὑπέρυδρον, καὶ ἡ ὑπόστασις
ὡπτε ὁμογενὴς, καὶ λείη, πολυχρονωτέρως μὲν ἔλκρο
ἔσσεσθαι γίνεται, σωτήριον δ' κάρτα.

Κρεμνώδεις δ' εἰς τῆσιν ἔρῃσιν αἱ ὑποστάσεις,
πονηραί· τετῶν δ' εἰς ἡλικίας, αἱ πεπλωμέναι· αἱ
λυγραί δ' καὶ λεπταί, κάρτα φλαυραὶ τετῶν δ' ἐ-
πιηλικίας εἰσὶν αἱ πιτυρώδεις.

Νεφέλαι ἐμφερέωνται τῆσιν ἔρῃσι, λυγραί
μὲν ἀγαθαί, μέλαινα δ' φλαυραί· ἔστω αὖτε πυρρὸν
τε εἴη τὸ ἔργον καὶ λεπτόν, σημαίνει τὸ νόσημα ἀπε-
πλον εἶναι. ὡς δ' καὶ περὶ χρονίου εἴη τοιοῦτον ἔργον,
κίνδυνος μὴ ἐδωκῆται ὁ ἀνθρώπος διαρκέ-
σαι, ἔστω αὐτὴ κρεῖττη τὸ ἔργον.

Θανατώδεις δ' εἰς τῆσιν ἔρῃσιν, ἔτε δυσώδεα, καὶ
ὕδατώδεα, καὶ μέλαινα, ἔπαχέα.

Επὶ δ' αἱ πῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῆσι γυναιξί, τὰ
μέλαινα τῆσιν ἔρῃσιν κάρτα· τῆσι δ' παιδίοισι, τὰ ὑ-
δατώδεα.

Οκρόσαι δ' αὖ ἔργα λεπτά καὶ ὡμαὶ ἔρῃσι πο-
λυὸς χρόνος, ὡς πάλιν ὡς περὶ σαρμῶσι σημαίνει

ἢ, τετέοισιν δ' ὀπίσασιν δεῖ προσδέχεσθαι ἐς τὸ κατὰ τὴν φρενὸν χωρεῖν.

Καὶ τὰς λιπαρὰς τῆς ἡμῶν οὐροῦς, ἀ-
ραχνοειδὲς μὲν φεῖται· στυτήξ· ὅ γ' σημαῖα.

Σηπτεῖν γ' ἡρεῖ τῶν ἔρων ἐν οἷσι ἀνεφέλας, ὡς
τε αὖν, ὡς τε κατὰ ἔωσι, καὶ πὶ χρώματα ὀκρεῖα
ἴχουσι, καὶ τὰς αὖ κατὰ φρενὸς ἡμῶν τοῖς χρώ-
μασιν, οἷσιν εἴρηται, ἀρα τὰς ἐν νομίζουσιν καὶ ἐπι-
νέειν. τὰς γ' αὖν ἔωσι τοῖσι χρώμασιν, οἷσιν εἴρηται,
καὶ τὰς ἐν μὲν φεῖται τὰς τοιαύτας.

Μὴ ἐξαπατάτω δέ σε, ὡς γ' ἡ κύστις ἀπόσημα ἔ-
χουσα, τῶν ἔρων τὸ βραχὺ δ' ὀπίστω· ὅ γ' ὅλας
σώματος σημείων εἰσὶν, ἀλλ' αὐτῆς καὶ ἐν τῇ.

Optima verò est vrina, quum fuerit alba
subsidentia, & lævis, & æqualis per totum
tempus, donec iudicatus fuerit morbus: si-
gnificat enim & securitatem, & morbum fo-
re breuem.

Si intermiserit, & aliquando quidem pu-
ra meiatur, aliquando verò subsidet album
ac læue, diuturnior fit morbus, & minus se-
curus. Si verò fuerit & vrina subrubra, &
subsidentia ipsius similis, & lævis, diutur-
niorem quidem hæc morbum quàm prior
significat, sed valde salutarem.

At subsidentia in vrinis crassiores polen-
tæ partes referentes, prauæ sunt. Hæ autem
peiores sunt laminosæ. Albæ verò & tenues
valde

valde malæ sunt. Verùm his deteriores sunt furfuraceæ.

Nubeculæ quæ feruntur in vrinis, albæ quidem bonæ sunt, nigræ verò malæ.

Quandiu verò fulua fuerit vrina & tenuis, morbum inconcoctum esse significat. Si verò & diuturna fuerit talis existens, periculum est ne sufficere homo possit, donec vrina fuerit concocta.

Lethaliores autem sunt vrinæ, & foetidæ, & aquosæ, & nigræ, & crassæ.

At tum in viris, tum in mulieribus nigræ vrinæ pessimæ sunt, in pueris autem aquosæ.

Quicumque vrinas tenues & crudas meiunt multo tempore, si alia veluti superstitionibus futuris signa fuerint, iis abscessum expectare oportet ad locos infra septum transversum.

Sed & pinguedines supernè instantes, araneorum telis similes, damnare oportet: sunt enim colliquationis signa.

Considerare verò conuenit in vrinis in quibus nubeculæ sunt, an supernè aut infernè sint, & quales habeant colores. Et quæ quidem deorsum feruntur, cum coloribus relatis, eas bonas esse putare, ac laudare: quæ verò sursum feruntur, cum coloribus relatis, malas esse, & tales damnare.

Nec verò decipiat te, si vesica morbum aliquem habens, eiusmodi urinas reddiderit: non enim totius corporis signum est, sed ipsius per se vesicæ.

Ut facultatis naturalis, quæ in ventre est, indicia agnoscuntur ex ijs quæ quotidie deijciuntur, ita eius quæ in iecore ac venis est ex urina. In hac enim indicia clara sunt partim optima, partim imperfecta, partim in totum frustrata concoctionis, quemadmodum & in ijs quæ deijciuntur. Præterea ut in deiectionibus signa sunt aliorum affectuum, quàm ventris, ita urina alios affectus quàm venarum & hepatis, indicare potest. Urina ergo faciens sedimentum album, laue, & æquale securitatem significat, & morbum brevius solvendum, cum signa habeat concoctionis: subrubra verò cum sedimento subrubro & laui, indicat exuperantiam sanguinis non exquisitè elaborati. Igitur quia optimi humoris exuperantia est, idcirco sine periculo est: sed quia humidior, eget concoctione. Porro sedimentum crassius, laminosum, & fursuraceum, exassato sanguine, contingit à febrili calore atque inæqualiter colliquantis carnibus. Album verò & tenue à spiritu flatuoso fit, tenacius admixto humorum excremento semicosteo.

Nubecula sublimamentum urinae est: quod si nigrum est, id ob vehementem aciditatem frigiditatem

tem, quæ ratione sanguis concretus nigrescit: aut
propter exuperantem sit calorem: etenim sanguis
nigrescit si adurit. Et qui diutius in sole versan-
tur aestivo, nigri rediuntur. Ergo iure nigrum sut-
limamentum damnatur probaturq; album. Sed
in urinis contenta quando magis deorsum ferun-
tur ad fundū vasis, tantò meliora sunt, leuantur
enim sursum à vaporoso spiritu. Optima est urina
subaurea vel subcrocea calore, substantia medio-
cris, proportionē respondens potui factō, hypostasi
alba, leui, equabili, in qua nulla innatei bulla,
neq; tuberculum aliquod subsideat, non inhareat
macula, neque quicquam complicitur ex eis quæ
solent inferri similia capillis & ramentis, & alijs
eius generis. Quātum unaquaq; urina ab hac de-
clinauerit, tantū ab optima sanitate recessit. Te-
nuis enim aquosa morbum crudum significat, &
naturalis facultatis debilitatē. Crassa frigidorum
& crudorū multitudinem: nigra obstructionem, &
humorum assationem: foetida eorundem putrefa-
ctionem, sicut desuper pinguis consumptionē indi-
cat. Verūm urina praua, ut interdū humorum in
toto corpore existentium vitia, & facultatis conco-
ctricis ostendunt, ita renum & vesicæ tantū non-
nunquā affectū declarant, non humorū aut facul-
tatis. Quinimo fieri potest ut totū animal per vesti-
cam & renes expurgetur, & abscessus etiam cum
urina excernatur, eò videlicet materia derivata

Vomitus.

CAP. VII.

Εμετος ὃ ἀφελιμώτατος, ὁ φλέγματος καὶ χολῆς
 ξυμμεμιγμένον, καὶ μὴ παχὺς καὶ ἄρται, μηδὲ
 πολὺς ὡς μέγιστα. οἱ γὰρ ἀκρητέστεροι κακίους εἰσὶν.

Εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμεινόν πρᾶσοειδές, ἢ πέλιον, ἢ
 μέλαν, ὅ, τι αὐτῇ τετέων τῶν χρωμάτων, νομίζειν
 καὶ πονηρὸν εἶναι.

Εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ οὐτός αὐθρῶπος
 εἰμίει, καὶ ἔρται ὀλίγηριον τοῦτο γίνεται. τάχιστα γὰρ
 θάνατον σημαίνει τὸ πέλιον τῶν ἐμεσμάτων, εἰ ὅστις
 δυσώδεις.

Πᾶσαι δὲ αἱ ὑπόστασις καὶ δυσώδεις ὁσμάς, κα-
 καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἐμεομένοις.

Vomitus commodissimus est, ex pituita
 ac bile quàm maximè permixtus, & non
 crassus valde neque multus: nam meracio-
 res, deteriores sunt.

Si verò id quod vomitu reiectum est, pra-
 fini fuerit coloris, aut liuidum, aut nigrum:
 quicumque horum fuerit colorum, malum
 esse putandum est.

Si verò omnes colores idem homo vo-
 mit, valde perniciosum hoc est. Celerrimam
 enim mortem significat liuidus vomitus si
 graueolens fuerit.

Omnes verò subputridi ac foetidi odo-
 res, in omnibus vomitibus mali sunt.

Syncerus in vomitu humor apparens, peior est:
nam

nam ut biliosus calorem copiam immodicam, sic
pituitosus indiget frigore. Quinetiam syncerus hu-
mor crassior redditur mixto, pituitosus quidem
propter frigiditatem quasi concretus, biliosus vero
propter abundantem calorem exuētus & frixus:
Calidum enim exugit, frigidum astringit: Pertra-
ctus autem vomitus quorundam esculentorum
in ventriculo cruditate, aut calorem præter na-
turam ratione agrotationis indicat. Et quando
plures præter naturam colores, seu nigri seu lividi
apparent, tanto id deterius est, præsertim si cum
aliqua alia mala qualitate terri odoris apparent.

Sputum.

CAP. VIII.

Πτύελον ἔστι ἐπὶ πάντι τοῖσιν ἀλγέμασι, τοῖσι
ὡς ἐν πλυσμῶνι καὶ τοῖσι πλυσμῶσι, τοῖσι τε καὶ
πτύεσσι, καὶ δὲ πτύεσσι συμμιγνύμενον τε φαίνεται
τὸ ξανθόν, ἰσχυρῶς τὸ πτύελα· εἰ δὲ πολλὰ ἔσθλην
μὲν πλὴν ἀρχὴν τῆς οὐδίας, ἀναπύουσι το ξανθὸν
εἶον, ἢ πυρρὸν, ἢ πολλὰ βήχα παρῶν, καὶ μὴ ἰχυ-
ρῶς συμμιγνύμενον, κακίον γένε· τὸ τε δὲ ξαν-
θὸν ἀκρετὸν εἶον, κινδυνώδες· τὸ δὲ λευκὸν καὶ γλί-
χρον καὶ σπορῶδες, ἀλυσιτελές. κακὸν δὲ καὶ τὸ
χλωρὸν εἶον καὶ τὸ ἀφρώδες. Εἰ δὲ εἴη ὥτως
ἀκρετὸν, ὥστε καὶ μέλαν φαίνεται, δυνότερόν ἐστι
τοῦτο κείνων. Κακὸν δὲ καὶ τὸ μὴδὲν ἀνακαταρρη-
τιμὸν, καὶ δὲ πλυσμῶν, ἀλλὰ πλήρης εἶον ζῆν
ὅν τὰ φάργισι.

C.

Sputum in omnibus doloribus quæ sunt circa pulmonem & costas, citò & facile expui conuenit, & flauum sputo valde permixtum apparere. Si enim longè post principium doloris, expuerit quod flauum est, aut rufum, aut quod multam tussim inducit, & non valde permixtum est, deterius est. Nam & flauum merum periculosum est: & album, & viscosum, & rotundum, inutile est. Malum est & quod viride est valde, itemq; pallidum & spumofum. Si verò ita fuerit meracum, ut etiam nigrum appareat, hoc ipsum deterius est quàm illa: malum etiam est si nihil repurgetur, neque pulmo aliquid eiiciat, sed plenius in gutture ferueat.

Facilis & prompta secretio demonstrat quòd non vehemens sit in thorace dolor, quòd sputum non sit glutinosum, membrum tenacius inharrens, nec admodum crassum, & præterea quòd non sit aqueosum nimis: Nam materia tenuis vix secretur, ut quæ in pulmonibus circumfluit. Materias autem quæ expiuntur permisceri inter se saluberrimum est, nec quicquàm externi syncerum: flauum enim sputum redditur propter flauam bilis abundantiam: candidum verò, glutinosum ac rotundum, propter assatam pituitam. Quo fit ut syncerum quod egeritur, malum semper affectum inducat. Nam ubi sero, us huiusmodi assatur, fit flaua bilis,

bilis, que pallida apparebat mixta eidem humori seroso. Aeruginosa verò fit ubi is multum assatur, & ubi supra modum nigra, quæ est deterrima & quàm maximè erodens atra bilis, aut ubi crassus sanguis similiter exsiccatur: aut id fit ratione mortificationis & refrigerationis. Spumans autem sputum fit à spiritu flatuoso cum humore mixto, qui dum frangitur, pituitam quoque in multas & exiguas partes frangit.

Grauedo & Sternutatio.

CAP. IX.

Κορύζας ἢ καὶ πτερύγες ἐπὶ πᾶσι τοῖσι πρὸς τὸν πνεύμονα νοσήμασι, πρὸς γενέσθαι ἢ ἐπιπνεύσθαι, καὶ ἄλλοι ἐν τοῖσιν ἄλλοις νοσήμασι τοῖς θανατωδεστέροις οἱ πτερύγες λυσιτελεῖσιν.

Αἵματι ἢ συμμιγνύμενον μὴ πολλῷ πτύελοι ξανθὸν ἐν τοῖσι πρὸς πνεύμονι καὶ πτερύγῃσιν, ἐν δὲ ῥῃ μὲν τὸ νέσθαι πτύελλον πρὸς πνεύμονα καὶ πτερύγας ὡφελές· ἐδοδεμάτω ἢ ἐόντι καὶ παλαιότερον, ὅσον ἀσφαλές.

Παύρα ἢ πτύελα πονηρὰ εἰσιν, ὅσους αὐτῶν ὁ δυνάμις μὴ παύει καὶ κίσει ἢ τὰ μέλαινα, ὡς ἀφ' ἑαυτῶν καὶ τὰ παύοντα ὁ δυνάμις, πάντων αἰμεινῶν ἀναπνεύματα.

Grauedines & sternutationes in omnibus circa pulmonem morbis & antecedere & succedere, malum. At in aliis morbis lethali-
bus sternutationes profunt. Sputum autem flavum sanguine permixtum non multo,

si in pulmonis inflammatione in principio morbi reiciatur, salutare est & valde prodest. Si verò septimo die, aut posterius, minus securum est. Omnia sputa mala sunt quæ dolorem non sedant. Pessima verò sunt nigra, sicut scriptum est. Quæ dolorem sedant omnium optima existunt.

Grauedines ac defluxiones in morbis qui affligunt in pulmone, non esse bona indicia semper existimare oportet. Nam antecedentes, pulmonem malis humoribus implent, procedente verò morbo apparentes grauem affectum pulmonis indicant, & caput ab eo laesum significant. Porro sternutationes ut plurimum grauedinibus comites sunt, & vehementer utique totum thoracem commouentes, pulmonem aliquo modo ledunt. At verò in aliis morbu si posterius appareant, ostendunt salutem, licet lethalis morbus quantum ad alia signa attinet, habeatur: indicant enim concoctionem ac robur excretoria in cerebro facultatis, à qua in nares flatuoso spiritu excreto pariter cum alio humore sternutatio fit. Sputum in pulmonum morbo si commixtis humoribus coctionis signa quaedam habeat, salubre est: sed si id non accidat, periculum exolutionis virium imminet, antequam concoquatur, & ob eam rem minus securum pluribus diebus permanere sputa & syncera & semicocta. Quæ verò sedant dolorem, ea sputa maxime

maximè laudabilia sunt, quous excreta tempo-
re: nam quæ è corpore excernuntur, ea potissimùm
facilitate tolerantia commendantur.

Suppuratio.

CAP. X.

Οἰόσαι ὅ τῆς ἀλγυμῆς ἐκ τετέων τῆς χυδαίων
μὴ πῶνται, μήτε πρὸς τὰς τῆς πτυέλων κατάρ-
σιος, μήτε πρὸς τὴν τῆς κοιλίης ἐκκώπρσιν,
μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ φαρμακείας, καὶ
διαίτας, εἰδέναι δεῖ ἐκφυῆσθαι.

Τῶν ὅ ἐκφυμῆς οἰόσαι μὲν ἐπὶ χολώδεσσι ὄν-
τος ὁ πτυέλων, ἐκφυῖσθαι, ὁ δὲ δειὰ κάρτα, ὡς
τε ἐν κέρει τὸ χολώδες πρὸ πύων ἀναπτύσσεται, ὡς τε
οὐροῦ. μάλιστα ὅ ὡς ὀξέται χυρῆσιν ὁ ἐμπύημα,
ἀπὸ τετέων ὁ πτυέλων, ἐδομαγῆς ὄντος ὁ νοσήμα-
τος. ἐλπίς ὅ τὸν θιαυται πύωνται, ἀπὸ θανείας τεσ-
σαρεσκαιδεκατηῶν, ὡς μὴ πῶνται ἐπιζήνται ἀ-
γαθόν.

Εἴπε δὲ, τὰ μὲν ἀγαθὰ τὰδε· ὅπετέως φέρειν ὁ
νόσημα, ὅπου ἐῖς, ὁ δὲ δειὰς ἀπηλλάχθαι, τό τε
πτυέλων ῥηίδως ἀναδύσθαι, τό τε σῶμα ὀμαλῶς
φαίνεσθαι, θερμόν τε εῖς καὶ μαλθακόν, ὅ δὲ ψαυ μὴ
ἔχῃ, ὅ ῥα τε καὶ ἀφωρήματα, ὅ ὕπνος, καὶ ἰδρώδες,
ὡς ἀφωρήματα, ἔχῃ, εἰδέναι ἀγαθὰ ὄντα
ἐπιζήναι· ὅτι μὲν γὰρ ἀπάντων τετέων ἐπιζήνο-
μῶν, ὅτι αὖ ἀπὸ θάνοι ὁ αὐθρῶπος.

Ἦν δὲ τὰ μὲν τοι αὐτέων ἐπιζήνοισι, τὰ δὲ μὴ, ὅ

πλείονα χρόνον ζήσας ἢ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέ-
ρας, ἀπόλοιτ' αὖ ὁ αὐτῶν.

Κατὰ δὲ τὰς ἐναντίας τετέων· οὐαπετιώσ φέρειν
πλὴν ἔσσαν, πυρρὰ μέγα ἔκ πυκνὸν ἔϊ. πλὴν οὐδὲν
μὴ παύσας, ἔκ πλὴν ἐλὸν μέλις ἀναδύσσειν, δι' ἃ
καίεται, ἔκ τε σῶμα ὑπὸ πυρρῆς ἀνωμάλως ἔχει, ἔκ
πλὴν μὴ καίεται καὶ ἔκ πλὴν οὐρῆς, θερμὸς ἔϊ ἰσχυ-
ρῶς. ἔκ δὲ μέτωπον καὶ ἔκ χεῖρας ἔκ τὰς πόδας ψυ-
χευῖς ἔρα δὲ καὶ ἀλγυρήματα, καὶ ὑπὸς, ἔκ ἰσχυ-
ρῶς, ὡς ἀλγυρήματα, καὶ εἰδέναι καὶ ἔσσαν
ἔσσαν γὰρ εἰ ἐπιγνώσκειται τὰ πλὴν ἐλὸν τετέων, ἀπό-
λοιτ' αὖ ὁ αὐτῶν, πρὶν ἢ εἰς ἔκ τεσσαρεσκαίδε-
κα ἡμέρας ἀφικέσθαι, ἢ ἐν αὐτῇ, ἢ ἐνδεκάτῃ.
ἔσσαν οὖν ἐνδεκάτῃ καὶ ἔκ πλὴν ἐλὸν τετέων
θανατῶδες ἔσσαν μέγα, καὶ ὁ ἀειάθωντος εἰς
ἔκ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας.

Τὰ δὲ ἐπιγνώσκειται καὶ ἔκ πλὴν ἐλὸν ἐν αὐτῇ
ζῶντος ἐκ τετέων καὶ ἔκ πλὴν ἐλὸν ἀφικέσθαι
ἔσσαν γὰρ αὖ τις ἀληθῶς μέλις. Αἱ δὲ ἀλλὰ
ἐκπύσεις ῥήγνυν αἱ πλείους, αἱ μὲν ἐκπύσεις,
αἱ δὲ τελευτῶσαι, αἱ δὲ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας,
αἱ δὲ πρὸς ἔκ ἐλὸν ἡμέρας ἀφικέσθαι.

Επιπύσεις δὲ καὶ πλὴν ἐλὸν ἔκ ἐκπύσεων
τοῦ ἐλὸν λογισμῶν, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἢ τὸ πρὸς
τὸν αὐτῶν πύρεξιν ἢ εἴποτε αὐτῶν πρὸς
ῥήγνυν ἔλαβεν καὶ εἰ φαίνεται αὐτῇ τῆς οὐδὲν αὐτῇ
βίοντος καὶ ἔκ πλὴν ἐλὸν ἐν αὐτῇ ἔλαβεν. ἔσσαν γὰρ
ἐν ἐλὸν ἔκ πλὴν ἐλὸν ἐκπύσεων.

Εξ

Εξ ου τούτων τῶν χρόνων πῶς ἔξιν χρόνον
δέχεται τὸ ἐμπύημα ἕως εἰς τοὺς χρόνους τοὺς
περιεφρασμένους.

Εἰ δ' εἴη τὸ ἐμπύημα ἐπὶ θάττω μένον, σπέν-
φειν τε καὶ καθαίρειν χρόνον ἐπὶ ταύτοις, μήτε
ἐκ ἀλγέων ἐν τῷ ἐτέρῳ πλέρῳ, καὶ ἢ θερμότη-
την ἢ τὸ ἐτερον ἢ ἕτερον, καθαίρειν ἐπὶ τῷ
ὕδατι πλέρῳ, ἐρωτᾷ ἐπὶ αὐτῷ δοκεῖ βα-
ρὺ ἐκρέμασθαι ἐκ τῷ αἵματι· εἰ δ' εἴη τὸ ἐπὶ
θάττῳ ἐπὶ τὸ ἐμπύημα, ἐπὶ οὐκ εἶναι αὐτὸ πλέρῳ
καὶ βαρὺς γίνηται.

Quicunque dolores ex his locis non se-
dantur, neque ad sputorum purgationes,
neque ad stercoreum alui subductionem, ne-
que ad venæ sectiones, & victus rationem,
& medicamenta, eos ad suppurationem ver-
i sciendum est. Ex suppurationibus quæ-
cumque dum sputum adhuc biliosum est,
suppurantur, perniciosæ valde sunt, siue bi-
iosum illud in parte, siue simul cum pure
expuatur: & hoc potissimum si morbo ad
septimum diem progressu, suppuratio ad
hoc sputo procedere incipiat. Timor au-
tem est cum qui talia expuit, moriturum
esse decimaquarta die, si non aliquod bo-
num signum ipsi acciderit: sunt autem bo-
na hæc, facile ferre morbum, bene spirare,
dolore liberatum esse, sputum tussiendo

facile recidere, corpus æqualiter calidum ac molle apparere, sitim non habere, urinas, & alui egestiones, & somnos, & sudores, velut descriptum est, hæc singula nosse convenit accidere: Nam omnibus his ita contingentibus homo non morietur. Si verò aliqua ex his accesserint, aliqua non, non ampliore tempore vita producta, decimaquarta die homo peribit. Porro mala signa his contraria sunt, ægrè ferre morbum, spiritum magnum & densum esse, dolorem non sedari, sputum vix tussiendo relici, siti infestari, corpus inæqualiter à febre teneri, ventrem quidem ac costas fortiter cal fieri, frontem verò & manus & pedes frige fieri. Urinas autem & alui excrementa & somnos & sudores, velut descriptum est. Hæc singula nosse oportet mala esse. Quicquid enim horum iam dicto sputo supervenerit, hominem moriturum significat, priusquam ad decimumquartum diem peruenerit, aut nono die, aut undecimo. Sic igitur coniecturam facere oportet, quòd hoc sputum lethale sit valde, & non perducatur ad decimūquartum diem. Proinde & bona & mala signa expendentem ex his prædictiones facere oportet: ita enim potissimum veritatem cōsequi quis poterit. At verò aliæ suppurationes rūpuntur.

tur, plurimæ quidem vigesimo die, aliæ trigesimo, aliæ quadragesimo, aliqua verò ad sexaginta dies perueniunt. Considerare oportet suppurationis futuræ principium, suppuratione facta ab ea die qua primum homo febricitauit, aut si fortè ipsum primum rigor apprehendit, et si pro dolore grauitatem sibi factam esse dixerit, in eo loco in quo dolebat: hæc enim in principiiis suppurationum fiunt. Ex his igitur temporibus eruptionem suppurationum fore ad prædicta tempora expectandum est. Si verò suppuratio fuerit in altero latere solum, vertere & considerare oportet in his num aliquem habeat dolorem in altero latere, & an alterum altero sit calidius, & reclinato ægro in latus sanum, interrogare ipsum an videatur ipsi graue quid ex superno latere incumbere: Si enim hoc fuerit, in altero est suppuratio, in quo grauitas affuerit.

Affectus qui in thorace ac pulmone non desinunt, adhibitis omnibus remedijs, eos suppurationes expectabis (Suppurationem autem intellige puris inter thoracem & pulmonem effusionem.) Porro qui purulenta septima die expuerit, nō tamen sola, neq; toto die, sed, aut cum eo biliosum aliquid, aut sine materia purulenta biliosum solum expuerit, hic ne decimo quarto die intereat

periculum est: Quod si bona signa accedant, præscriptus mortis terminus in maius temporis spatium profectetur: Si verò mala, ante decimum-quartum diem morietur. Caterum bona malâve signa, persequitur ipse postea. Si cui enim convalescendum est, omnia bona indicia adsint necesse est: Si moriendum, vel unum adesse malum sufficiet. Aliæ sunt putationes sunt, quæ nec in thorace sunt, nec bilem immixtam habent, nec septimo rumpuntur, sed diutius immorantur. Quarum differentia sumuntur à loco patiente, & ab humore morbum committente: Caliditas enim & loci & humoris celeritatem motus, frigiditas tarditatem operatur. Sumuntur etiam indicationes ab ætate, natura, tempore, regione, constitutione, & viribus ægri. In omnibus his calidus humor citius, frigidus tardius suppuratur.

Quibus signis cognoscuntur purulenti.

CAP. XI.

Τὸς δὲ ἔμπροσθεν ἐμπύρεσιν γινώσκουσιν καὶ τοῖσι
διὰ τοῖσι σημεῖοις. πρῶτον μὲν, εἰ ὁ πυρετός σποδὶς
φύσιν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡμέραν λιπὺς ἔχῃ, τὴν δὲ
νύκτα πλεῖον.

Καὶ ἰδόντες πολλοὶ ἐπιγίνονται, βῆχες τε καὶ θυ-
μὸς ἐγγίνονται αὐτοῖς, καὶ ἀποπλύουσιν ἢ δὲν ἀξιὸν
λέγου.

Καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ, ἔγκυλοι γίνονται καὶ ὁ
γυῖος,

γνώθοι, ἐρυθήματα ἔχουσι.

Καὶ αἱ μὲν ὄνυχες τῶν χερῶν γρυποῦνται· οἱ δὲ δάκτυλοι θερμαίνονται, καὶ μέγιστα ἄκρῳ. καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα γίνονται.

Καὶ σιτίων ὥς ἐπιθυμῶσι, καὶ φλύκταινάς γίνονται αὐτὰ τὸ σῶμα. Οὐδὲν μὲν οὐκ ἐχθρὸν ἵκει τῇ ἐμπυημῇ, ἔχοντα σημεῖα ταῦτα, καὶ πιδύειν αὐτοῖσι χρὴ κέρπει.

Οὐδὲν δὲ ὀλιγοχρόνιά ἐστι, σημεῖα δὲ τέτων, ὡς ἐπιφαίνηται, οἷα καὶ τοῖσιν ἐν ἀρχῇσι γινόμενοισιν. ἅμα δὲ ὡς πδυανέστερος ἢ ὁ αὐθρῶπος.

Τὰ δὲ ταχύτερον αὐτέων καὶ βραδύτερον ῥηγνύμενα, τοῖς δὲ γινώσκουσιν χρὴ. ὡς μὲν ὁ πόντος ἐν ἀρχῇσι γίνηται, καὶ ἡ δύσπνοια, καὶ ἡ βῆξις, ὁ πτυελισμὸς ἀπείρητος, ἐς τοὺς ἑκατὸν ἡμέρας ἔχων, περὶ δὲ χαλῶ τὴν ῥῆξιν, ἢ καὶ ἐπὶ περὶθεν. ὡς δὲ ἡσυχαιέρος ὁ πόντος ἢ, καὶ τὰλλα πάντα, ταῖς τοῖσι καὶ λόγον τέτερος περὶ δὲ χαλῶ τὴν ῥῆξιν ἐς ὕστερον.

Γίνεσθαι δὲ αὐτάνη καὶ πόνον, καὶ δύσπνοιαν, καὶ πτυελισμὸν περὶ τῆς ὀκτὸς ῥῆξις.

Περὶ γίνονται δὲ τέτων μέγιστα μὲν ἐς αὐτὴν αὐτὴν ὁ πυρετὸς αὐτῇ μερὲν μετὰ τὴν ῥῆξιν, καὶ σιτίων ἁγίως ἐπιθυμῶσι, καὶ διψῆς ἀπηλαλγμένοι ἔωσι, καὶ ἡ γαστήρ σμικρὰ τε καὶ ξυωεσηκὸς ταῖς περὶ χερσίν, καὶ τὸ πῦον λαδύνον τε καὶ λεῖον ὁ μέγεθος ἢ, καὶ φλέγματος ἀπηλαλγμένον, καὶ ἅπτερος πόνος τε ὁ βηχὸς ἐχυρὴς αὐτῇ γινώσκεται.

Αεῖται μὲν ἔτι καὶ τὰ χεῖρα ἀπαλλάσσουσιν· ὡς
 ὅ μὴ, οἷσιν αὖ ἐξοπίτω τετέων γίνηται.

Απόλλυται ὅ ἐς αὐτὸν, τε πυρετὸς μὴ ἀφείη, ἢ
 δακρύων αὐτῆς ἀφείναι, αὐτὸς φαίνεται αὐτὰ θερ-
 μαινόμενον καὶ διψῶν μὲν ἔχουσι, πτόων ὅ μὴ ἐπι-
 θυμῶσι· καὶ ἡ κοιλία ἐρεθίζεται καὶ τὸ πύον χλωρὸν
 καὶ πέλιον πύον, ἢ φλέγμα τῶδες καὶ ἀφρώδες. ὡς
 ταῦτα πάντα γίνηται, ἀπόλλυται.

Οχέουσι δὲ αὖ τετέων, ὡς μὲν ἐπιγίνονται, ὡς ὅ
 μὴ, οἷ μὲν αὐτῶν ἀπόλλυται, οἷ ὅ ἐν ποσσὶ χεῖ-
 ρα πεινῶνται. ἀλλ' ἐκ πάντων τῶν περὶ αὐτῶν
 τῶν ἐόντων ἐν τετέοις, σημαίνει καὶ τοῖσιν ἄλ-
 λοις παῖσιν.

Οχέουσι ὅ ἀποστάσεις γίνονται ἐκ τῶν περὶ
 πνευματικῶν νοσητέων, ὡς πᾶσι αὖτε, καὶ ἐμπύ-
 σιν ἐς τὰ κατωτέρω, καὶ συριγμοῦται, ὅτοι ὅ
 πεινῶνται.

Επισκίπτει καὶ καὶ τὰ τοιαῦτα, ὡς ἐπὶ
 πυρετὸς ἐχθρὸς καὶ ἡ ὁδὸς μὴ πύονται, ἐπὶ πύον-
 τον ἐκχρήνη καὶ λόρον, μετὰ χολώδεις αἱ τῆς κοι-
 λίας ἀφωρήσεις, μετὰ δὲ λυτοί τε καὶ ἀκρητοί
 γίνονται, καὶ μετὰ τὸ ἔργον πάλιν τε κέρτα ἐ πολ-
 λὰ ὑπόστασιν ἔχον· ὑπερεπλήται ὅ πεινῶνται
 ὑπὸ τῶν λοιπῶν πάντων τῶν πεινῶντων σημείων,
 τετέοις καὶ τὰ τοιαῦτα ὑποστάσεις ἐλπίζειν ἐ-
 σσεῖσθαι γίνονται ὅ αἱ μὲν ἐς τὰ κατωτέρω, οἷσιν αὖ
 πᾶσι τὰ ὑποχόνδρια ὅ φλέγμα τῶδες καὶ ἐπλήνεται
 αἱ ὅ αὖτε, οἷσιν ὅ ὑποχόνδριον λαπαρόν τε καὶ αὐτὸ
 δύσκολον.

διανοι ἀγτελήη· δύσπνεες δὲ ἵνα χρόνον γλυό-
μασθαι, παύσονται ἄτερ φανερίης ποσφάσθαι ἄλ-
λης.

Cæterum omnes suppuratos ex his signis cognoscere oportet: Primum quidem si febris non dimittit, sed per diem quidem tenuis est, noctu verò vehemētior, & sudores multi oboriuntur, tussisque ac tussiendi promptitudo ipsis adest, & nihil memorabile expuunt, & oculi cavi fiunt, & maxillæ ruborem contrahunt, & ungues quidem manuum curvantur, digiti verò calescent, & potissimum summi, & in pedibus tumores fiunt, & cibos non appetunt, & pustulæ per corpus enascuntur. Quæcunque igitur suppurationes diuturnæ sunt, hæc signa habent, & fidem ipsis valde habere oportet: Quæ verò breves sunt, ex his signis cognoscere oportet, si quid apparuerit ex iis qualia in principiis fiunt: Simul autem & si aliquanto difficilius spirauerit homo. At verò quæ ex ipsis citius & tardius rumpuntur, his signis cognoscere oportet: Siquidem enim dolor in principiis fiat, & spirandi difficultas, & tussis, & sputio perseverans ad vigesimum diem pertingat, eruptionem tunc expectare oportet, aut etiam prius. Si verò quietior fuerit dolor, & alia omnia pro huius ratione,

eruptio posterius expectanda est. Necessè
verò est accedere & dolorem, & spirandi
difficultatem, & spuitionem ante puris eru-
ptionem. Ex his autem maximè superstites
manent hi, quos febris eodem post eruptio-
nem die dimiserit, & qui cibos statim appe-
tiuerint, & à siti liberati fuerint, & si venter
parua & compacta egerit, & pus album,
& læue, & eiusdem coloris fuerit, & à pitui-
ta liberum, & citra dolorem ac tussim for-
tem, repurgetur. Ac optimè quidem sic ac
ac celerrimè liberantur: Sin minus, hi qui-
bus proxima his contigerint. At verò inter-
eunt ij quos febris non dimiserit, aut ubi
ipsum dimisisse putata fuit, rursus recalcenscens
apparuerit, & qui sitim quidem habuerint,
cibos autem non appetiuerint, & si venter
liquidus fuerit, & pus pallidum siue viride
& liuidum expuerint, aut pituitosum & spu-
mosum: Si hæc omnia contigerint, inter-
eunt. Quibus verò ex his quædam accesser-
int, quædam non, horum aliqui intereunt,
aliqui in multo tempore superstites eua-
dunt. Verum ex omnibus signis quæ ad-
sunt, tum in his tum in aliis omnibus, con-
iecturam facere oportet. Quibuscunque
ex inflammari pulmonis morbis abscessus
sunt circa aures, & suppurantur, aut ad in-
feras

feras sedes ac fistulas contrahunt, hi superstites euadunt. Verum id ita considerare oportet, si & febris detinuerit, & dolor non sedatus fuerit, & sputum pro ratione non prodierit, neque biliosæ, neque solutu faciles & meracæ alui egestionēs fuerint, neque vrina valdè multa, multam subsidētiā habens. Iudicatur autem superstes futurus ab omnibus reliquis salutaribus signis: tunc abscessus huiusmodi fore sperandum est. Fiunt autem partim ad infernas partes, quibus videlicet inflammatio aliqua circa præcordia affuerit, partim in supernis, quibus præcordium molle & doloris exors permanferit, & ubi spirandi difficultas, quæ per tempus aliquod affuit, desierit citra aliam manifestam causam.

Suppurati ex eo potissimum cognoscuntur, quod cum pus, quod inter thoracem pulmonemque coaceruatum habent, citò non expuant, antequam pulmonis substantia exulceretur, tabidi sunt, leniter quidem diu febricitantes, sed calore noctu crescente, quod accidit omnibus febricitantibus hectica febre: Item cognoscuntur ex sudoribus, tussi, macie, & cauitate oculorum, & aliis qua longioris suppurationis indicia sunt manifesta. Breuiorem autem suppurationem docet cognoscendam esse ex indiciis antea dictis: ea verò

sunt, rigor febris, g. auitas, & si eger difficiliter
quàm ante spiraret. Id verò accadat necesse est pro-
pter angustiam pulmonum, quoties pus inanes tho-
racis sedes comprehenderit. Si igitur continenter
& vehementer infestent, dolor, difficultas spiran-
di, tussis, & scretio, celerem fore significant ru-
ptionem: Si verò non continenter affligant, non
vehementer, diuturniorem. Porro morbus qui per
abscessum solvendus est medius est inter mites &
exitiosos: Nam mitis per excretionem soluitur, ut
acutus non letalis: Exitiosus cum nullum coctio-
nis signum præbeat, totus in hoc est ut natura co-
natum remittentem celeriter opprimat: longi verò
tempus sint ex crudis crassisq; humoribus, non tamen
lethalibus, diutius immorantur, & abscessus co-
mittunt, nisi per concoctionem finiantur. Absces-
sus autem versus vel deorsum erumpunt pro vario
motu humorum, quem dolor comitans ostendit.

Abscessus.

CAP. XII.

Αἱ δὲ ἀποστάσεις αἱ εἰς τὰ σκέλεα ἐν τῇσι πύ-
λαισι, καὶ ἐν τῇσι τῇσιν ἰσχυρῆσιν τε καὶ ἐπικινδύνου-
σι, λυσιστελεῖς μὲν πῦσι, ἀεὶ τε καὶ αἱ δὲ πύλαι
ἐν μετὰ βολῇ ὄντος γενέσθαι· εἰ γὰρ τὸ οἶδημα καὶ
ὁ δυνή γίγνοιτο, δὲ πύλαι αὐτῇ ξανθοῦ πυώδεος
χρῆμα καὶ ἐκχωρέοντος ἔξω, ὥστε αὐτὸ ἀσφαλε-
στερὸς, τε αὐτῶν πῦσι αἰετὶ γίγνοιτο. καὶ ἡ ἀπόστασις
ἐκ τῆς πύλης πῦσι αἰετὶ γίγνοιτο.

Εἰ

Εἰ δὲ τὸ πτύελον μὴ ἐκχωρεῖται καλῶς, μηδὲ τὸ
 ἔργον ὑπόστασιν ἀγαθὴν ἔχον φαίνοιτο, κίνδυνος
 χαλὸν γίνεσθαι τὸ δὲ ἔργον, ἢ πολλὰ πρὶν γινῆται πα-
 ραχύν.

Ὡς δὲ ἀφανίζονται καὶ πελινδρομέωσιν αἱ
 ἀποστάσεις, ὅτι πτύελος μὴ ἐκχωρεῖντος, καὶ ὅτι πυ-
 ρετοῦ ἔχοντος, δεινόν· κίνδυνος γὰρ μὴ ἀπὸ φρε-
 νήσεως καὶ ἀποθνήσκει ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος.

Τὸν δὲ ἐμπύον, τὸν δὲ τῆς πύρεως πυρετικῶν,
 οἱ νεώτεροι μᾶλλον ἀπὸ πύρεως. ἐκ δὲ τῆς ἀλ-
 λων ἐμπυημάτων, οἱ νεώτεροι μᾶλλον ἀπὸ θνή-
 σκουσιν.

Ceterum abscessus ad crura in pulmonis
 inflammationibus fortibus ac periculosis o-
 mnes quidem utiles sunt: optimi verò sunt,
 qui dum sputum iam in mutatione est, fiunt:
 Si enim tumor & dolor fiat, sputo pro flauo
 purulento fiente & foras procedente, ita se-
 curissime homo superstes evaserit, & absces-
 sus celerrime sedabitur. Si verò sputum non
 bene processerit, neque urina subsidentiā
 bonam habens apparuerit, periculum est fo-
 re claudum articulum, aut multum mole-
 stiarum exhibiturum. At si evanescent &
 recurrant abscessus, sputo non prodeunte,
 febrēque permanente, horrendum est. Pe-
 riculum enim est ne delirer homo & mori-
 riatur.

Ex suppuratis à pulmonis inflammatione, seniores magis intereunt: Ex aliis autem sup-
purationibus iuniores magis moriuntur.

Sententia est Hippocratis de bonis abscessibus, quòd optimi sunt si deorsum & quàm longissimè à morbo absistant, sed potissimum si cum conco-
ctione fiant: concoctio enim celerem iudicationem ac securam sanitatem significat. Porro concoctio-
nem indicat secretionis mutatio, & item vacua-
tio innoxia atque multa. Sed si citra morbi conco-
ctionem abscessus sit in cruribus, vindicabit
quidem & hunc in modum hominem à periculo
in peripneumonia imminente, sed articulus ipse
in quem decumbet, difficilius sanitati restitue-
tur, ac forsitan aliquando ager claudicabit. Si
verò abscessus aboletur, sputo non exeunte, ac fe-
bre detinente, difficilis morbus est: Constat enim
quòd humores in profundum refluxerint ad par-
tes precipuas. Nam si discussi essent, non amplius
febricitarent, & facile spuerent. Itaque verisimi-
le est in pulmonem omnem secessisse fluxionem, &
ob eam rem delirare eos par est. Inter purulentos
autem ex peripneumonia, seniores potius inter-
eunt, quia propter spuitionem sanatio viribus e-
get validioribus. Per alias verò suppurationes,
sub ipso suppurationis tempore iuniores ex ma-
gnitudine febrium ac doloris, sæpius moriun-
tur.

Dolo-

Dolores circa lumbos. CAP. XIII.

Αἱ δὲ ξυὺ πυρετοῦ γινόμεναι ὁδ' αὐαὶ αὖτε πλὴν
ὁσφύ τε καὶ ἱεράτω χωρία, καὶ τὰ φρενῶν ἀπ' ὧν
ταῖς ἱεράτω ἐκλείπουσαι, ὁλέθρια καὶ εἶναι.

Προσέχον αὖθις δεῖ τὸν νόον τοῖσιν ἄλλοις ση-
μείοισιν, ὡς καὶ πρὸς τὰς ἄλλων σημείων ἐπιφάνη-
ται καὶ πονηρὸν, ἀνέλπιδος δ' αὖθις ἄνθρωπος.

Οἱ δὲ σὺν ἐμπύων καὶ ὄντων, αἵτις αὖ καὶ τα-
ραχὴν τὸ πύον ἢ καὶ λελύκον, καὶ μετὰ δὲ σπῆνδεσ, σπῆν-
ται. αἵτις δὲ ὑφαιμέν τε καὶ βορβορώδεις, ἀπὸ καυμῶ.

Εἰ δὲ ἀναίαντος ἔχῃ νοσήματα ὡς πρὸς τὰς φρε-
νας, τὰλλα σημεῖα μὴ πονηρὰ ἐπιγίνηται, ἐμπύον
ἔσεσθαι τὸν πολλὰν ἐλπίδες.

Dolores cum febre fientes circa lumbos
& infernas partes, si septum transversum at-
tigerint, infernas partes relinquentes, per-
niciosi valde sunt. Proinde aliis quoque si-
gnis animū advertere oportet. Nam si quod
etiam ex aliis signis malum apparuerit, de-
speratus est homo. Si verò assiliente ad fe-
ptum transversum morbo, alia signa nō ma-
la accesserint, hunc suppuratum fore multa
spes est. Quicunque verò suppurati viun-
tur, quibus quidem purum pus fuerit & al-
bum, & non foetidum, hi servantur; Qui-
bus autem subcruentum & cœnosum, hi
pereunt.

Si verò affiliente ad septum transversum morbo, alia signa nō mala accesserint, hunc suppuratum fore multa spes est.

Vult recurrente in thoracem morbo, è duobus alterum, aut de repente mori agrotum, aut si ille melius habet, prorsus fore purulentum.

Dolor à vesica.

CAP. XIV.

Κύστις ἢ σκληρά τε καὶ ἰσχυρά δεινὰ καὶ πόντελαις καὶ ὀλίθραις ὀλεθραῖα πέται ἢ ὀκράται ξυμπυρετώσι συνεχεῖ γίνονται καὶ γὰρ οἱ αὐτοὶ εὐπύων τῶν κύστιων ποιοῖ. ἰσχυροὶ δὲ ποικίλονται καὶ αἱ κοιλίαι ἐλκεύονται ἐν ταύταις τῶν χεῖρας εἰ μὴ σκληρὴν περὶ σπλῆνός τε καὶ νεφρῶν.

Αὐτοὶ ἢ ἔσθην πυώδεις ἐρηθρὴν, λευκὴν καὶ λεῖαν ἔχον τὴν ὑπόστασιν.

Ὡς ἢ μήτε τῶν ἔσθην μηδὲν ἐνδοδὴν ἀπὸ τοῦ, μήτε ἡ κύστις μεταλλάσσεται, ὅτε πυρετὸς συνεχὴς ἢ, ἐν τῇσι ποικίλῃσι καὶ ὀδύσιν ἢ νοσήσῃτος, ἐλπίς τὸν ἀλγόντα δὲ πλείων.

Ὁ ἢ σφόδρα ἔστιν ἀπύεται τῶν πυώδων μάλιστα τῶν ἐπὶ νεφρῶν, ὥς αὖ ἐς τοὺς πεντεκαήδεκα ἔτεας ὄντωνται.

Porro vesicæ duræ & dolentes, penitus quidem horrendæ ac perniciosæ sunt: perniciosissimæ verò quæ cum febre continua sunt. Etenim dolores ab ipsis vesicis ad occiden-

cidendum sufficiunt, & alui non egerunt hoc tempore nisi durum quiddam, & hoc coactè. Si vrina mingitur purulenta, candidum ac læue obtinens sedimentum, solutio morbi: Si verò neque ab vrina quicquam remiserit dolor, neque vesica molliatur, & febris continua fuerit, in primis circuitibus morbi ægrum moriturum esse timor est. Atque hic medus potissimum pueros corripit septennes, donec ad quintumdecimum annum peruenerint.

Durities & dolor vesicae cum febre hoc malum habet, quod & deiectionem & vrinae suppressionem inducit. Hac vesicae inflammatio si concoquatur, eò decumbent concocti humores, ac pariter cum vrina excrementur, indicia bonae concoctionis in sedimento habentes: Si verò crudus permaneat affectus, nec dolor leniatur, ex eo vix conualescit aeger.

Ceterum ob intempestiuos cibos, copia humoris crudi in corporibus puerorum colligitur: Is igitur per renes expurgatur quotidie, atque etiam per urinarios meatus in vesicam collectus, interdum calculos in ea gignit, saepe etiam inflammationem, cum ab assiduo eorum humorum transitu vesica magnum malum acceperit.

HIPPOCRATIS

PRÆNOTIONVM

LIBER TERTIVS.

De febribus.

CAP. I.

ΟΙ δὲ πυρετοὶ κέχρονται ἐν τῇσιν αὐτέσιν ἡμέρησι τὸν αἰθμὸν, ἐξ ὧν τε ἀειζίνονται εἰ αἰ ἥρωποι, καὶ ἐξ ὧν ἀπόλλυνται. οἷ τε γὰρ ἀειζέσεται. τῶν πυρετῶν, καὶ ἐπὶ σημείων ἀσφαλεστάτων βεβαίως τεταρταῖοι παύονται ἢ προόθεν. οἷ, τε ὃ κακοζηζέσται καὶ ἐπὶ σημείων δεινότητων μιν ὀφείνεται, τεταρταῖοι κτείνουσιν ἢ προόθεν. ἢ μὲν οὖν πρότερον ἔφασκε αὐτῶν ἔτι τελευτᾶν· ἢ δὲ ἐσπέρη, ἐς πλὴν ἡμέρας ἀειζίνεται· ἢ δὲ τρίτη, ἐς πλὴν ἐνδεκάτην· ἢ δὲ τετάρτη, ἐς πλὴν τεσσαρσκαδεκάτην· ἢ ὃ πέμπτη, ἐς πλὴν ἐπτακαίδεκάτην· ἢ ὃ ἑκτη, ἐς πλὴν εἰκοσιν. αὐτὰ μὲν οὖν ἐν τῇ ὁξύνει τῇ νοσημῇ. ἀπὸ τεσσάρων ἐς ἑξῆς εἰχουσιν, ἐκ προόδεσι τελευτᾶσιν.

Febres iudicantur in iisdem numero diebus, ex quibus & superstites euadunt homines & ex quibus pereunt. Etenim placidissimæ febres, & signis securissimis nitentes, quarto die desinunt, aut prius. Malignissimæ vero & signis horrendissimis affligentes, quarto die aut prius accidunt. Primus igitur

sur

tur ipsarum insultus sic definit. Secundus autem ad septimum producitur: Tertius ad undecimum: quartus ad decimumquartum: quintus ad decimumseptimum: sextus ad vigesimum. Hi igitur impetus ex acutissimis morbis per quatuor ad viginti ex additione definunt.

Nomen iudicationis aut crisis in morbis usurpatum, à foro translatum est, significans subitam in morbo mutationem, quæ quatuor modis fit: aut enim statim vindicantur à morbo, aut magnam habent in melius mutationem, aut statim moriuntur, aut multo peius habent, Primas duas simpliciter nominat iudicationes: sequentes duas cum additione, malam verbo iudicationis adijcientes. Porro diu idem sunt decretorii, in quibus hæ iudicationes sunt ad salutem, & in quibus sunt ad mortem. Quod significauit cum ait eosdem dies esse ex quibus supersunt homines, & ex quibus intereunt. Placidissima febres igitur & simplicissima, quæ securitatis indicia habuerint, non ultra primum quaternarium procedent, sed aut quarto die aut citius desinent. Pari modo malignæ, quæ cum signis exitiosis inuadunt, quarto die aut citius interimunt. Itaque per tres septenarios & sex quaternarios ad vigesimum diem peruenitur, qui & ipse multas & certas crises facit.

Οὐδὲν αὖτε καὶ ὅλησιν ἡμέρησιν ἔδεν τετέων
 ἀριθμείας ἀπὸ κελεύσεως, ἔδεν γὰρ ὁ ἐνιαυτός τε καὶ οἱ
 μῶνες ὅλησιν ἡμέρησιν πεφυκασιν ἀριθμείας. καὶ
 ὁ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ τὸ αὐτὸ πρὸς
 ἡμερῶν ἢ πρὸς τὴν περίοδον πρὸς αἰώνων καὶ τελευτήν ἢ
 μερῶν ἢ δὲ διωτέρη, πρὸς αἰώνων ἢ πρὸς ἡμερῶν ἢ
 τρίτη, ἐξηκοντα ἡμερῶν. τετέων δὲ ἐν ἀρχῇ
 ἐστὶ χαλεπώτατον ἀριθμώσκειν καὶ μέλλοντα ἐν
 πλείω χρόνῳ κείναι. ὁμοιωτάτη γὰρ αἱ ἀρχαὶ
 εἰσιν αὐτέων. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἐν-
 θυμείας, καὶ καὶ ἐκείνῳ τετέων πρὸς τὴν μετὰ
 σκέπην. καὶ ἔλθεται ὅση πρὸς τὴν νόσον.
 γίνεται ἢ ἢ τῆς περὶ τῶν κατὰ τὴν νόσον
 νόσον. τὰ δὲ ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλοντα κείναι
 εἰς, ἀπὸ τῆς πρώτης καὶ μετὰ. μέγισται γὰρ τὰ ἀφ' ἑ-
 ρῶν ἀπὸ ἀρχῆς αὐτῶν ἐστίν. οἱ μὲν γὰρ αἰετοὶ σφί-
 γροι, εὐπρόσπε καὶ αὐτὸν καὶ εἰς, ἔκαστος αὐτῶν
 νύκτας, αἰετοὶ ἀλλὰ σημεῖα ἔχουσιν ἀφ' αὐτῶν. οἱ
 δὲ ἀπολλύμενοι, οὐκ αὖτε γίνονται, ἀλλὰ φάσκοντες,
 ἀρρυνέοντες, αἰετοὶ ἀλλὰ σημεῖα καὶ καὶ ἔχοντες.
 εἰς οὐκ αὐτέων ἔτι γινώσκουσιν, ἐν μετὰ ἀλλοῖς καὶ
 κατὰ τὸν χρόνον, κατὰ τὸ πᾶν πρὸς τὴν νόσον
 ἐκείνῳ ἐπὶ τῷ κείνῳ ἰόντων τῷ νόσῳ.

Non potest autem quicquam horum in-
 tegris diebus exacte numerari, neque enim
 annus

annus & menses integris diebus numerati possunt. Postea vero eodem modo iuxta eandem additionem Primus circuitus quatuor & triginta dierum est: secundus quadraginta dierum: tertius sexaginta dierum: at in horum principiis difficillimum est cognoscere eos qui in plurimo tempore iudicabuntur, similissima enim sunt ipsorum principia. Verum a primo die animadversionem facere oportet, & prout singuli quaternarii adduntur, considerare, & non latebit te quod vertetur morbus. Fit autem & quartanarum constitutio ex huiusmodi ordine. Qui porro morbi in brevissimo tempore iudicabuntur, faciliores cogniti sunt. Maximæ enim differentia ab initio ipsius sunt. Qui enim superstites ab ipsis evasuri sunt, facile spirantes, & doloris exortes sunt, & noctu dormiunt, aliaque signa securissima habent: qui verò morituri, agere spirantes sunt, delirantes, vigilantes, aliaque signa pessima habentes. Ut igitur his ita contingentibus coniectare oportet, & iuxta hoc tempus, & iuxta unamquamque additionem, tendentibus ad iudicationem morbis.

Cum vigesima dies ab Hippocrate constitutur inter decretorios, cumque tres septenarii viginti diebus circumscribantur, constat quod quaternarius

sexies repetitus ante vigesimum non sit integrum dierum, sed pars quadam deest, nisi finis vnius quaternarij principium sit alterius, ac utriusque dies unus sit communis. Sic trium septenariorum ad vigesimum usque diem inter se numeratorum non eadem fuit compositio. secundus enim à primo seiunctus est, proinde quarto decimo die finitur: tertius verò secundo copulatus est, & ob eam rem finitus est vigesimo die: atque septenarij eadem ratio est post vigesimum usque ad quadragesimum, sexagesimū, ac ita deinceps, adeo ut trigessimus quartus sit primus post vigesimū, qui sit antecedenti septenario communis & sequenti, à quo ad quadragesimū sit progressus. Quòd etiam annus non numeretur integris diebus ex eo planū est, quòd non trecentis & sexaginta quinque diebus tantummodò constet, sed etiam quarta parte diei, exceptis duodecim minutis, 38 secund. & 37. tertijs. Similiter unusquisque mensis minor est triginta diebus, maior verò novem & viginti. Porro cum sit iudicatio ad bonum aut ad malum mutatio (constat enim quòd semper fit iudicatio vel natura superante morbum, vel ab eo victa) si morbus & natura quasi pares in conflictu hostes pugnent, plus temporis ad alterius victoriam desideratur, si verò magnus sit excessus alterutrius, in promptu victoria est ei qui superior est. Itaque natura minimos morbos & qui sunt cum signis haudqua-

quaquam malis, citissime vincit: à maximis autem celerrime vincitur. Victoria vero per singulos quaternarios considerata, utrum in salutem a-gri vincente scilicet natura, an victa ad mortem mutatio fieri debeat: Ex signis quæ subijcit id ani-maduertendum. Verum ut in continuis febribus numeramus dies in prædictionem futura indica-tionis, ita in intermittētibz, accessiones, ut quod in continuis febribz dies septimus efficit, id in in-termittētibz septima circuitio efficiat. Ob id igitur exquisita tertiana septem periodis non die-bus septem iudicari solet. Atque ut quartus dies septimi est index, ita quata circuitio septimæ est index. Quocirca nunc unum id intellexisse suffi-ciet quod quartanæ febr̃is iudicationes ex nume-ro circuituum fiant non dierum.

Iudicationes in mulieribus à partu.

CAP. III.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ τῇσι γυναιξὶν αἱ
κρίσεις ἐκ τῶν ὁκῶν γίνονται.

Iuxta eandem rationem mulieribus quo-que iudicationes fiunt ex partu.

Principium numerationis erit non quo die cœ-perint febricitare, sed quo pepererint.

Dolor capitis & faucium cum febre.

CAP. IV.

Κεφαλῆς δὲ ὀδυνοὶ ἰχυραὶ τε καὶ ξανχαὶ
ἐκ πυρετῶν, ὡς μὲν πρὸς θανάτου δέων σημεῖον

περὶ γίνονται, ὁ δὲ θάλασσαν κείνηται.

Εἰ δὲ ἄπὸ τῆς τοιαύτης σημείων ἡ ὁδὸς ἡ ὁδὸς
εἰς τοὺς ἡμέρας, ὅ, τε πυρετὸς ἐχρὶ, ὑποκαί-
πλεαὶ χρεὶ, αἵματος ρῆξιν ἀπὸ ῥιναῶν, ἢ ἀλλὰ ἡ
νὺ ἀποκαίει εἰς τὴν κατὰ χεῖρα.

Εἰς αὐτὴν δὲ καὶ ἡ ὁδὸς ἡ νεαρὰ πρὸς δὲ χεῖρα χρεὶ
ὡσάντως, αἵματος ρῆξιν ἀπὸ ῥιναῶν, ἢ ἐκπύησιν.
ἢ ἄλλως τε ὑπὸ ἡ ὁδὸς ἡ πρὸς τὰς κροτάφους καὶ τὸ
μέτωπον ἢ.

Μᾶλλον δὲ χρεὶ πρὸς δὲ χεῖρα ἢ μὲν αἵματος
τὴν ρῆξιν εἴσι νεώτεροι πεντε καὶ τελέωνται
ἐπὶ τῇ εἴσι ἢ νεώτεροι, τὴν ἐκπύησιν.

Ὡς δὲ ὁδεῖν ὁδὸν ἡ ξυὺ πυρετὸς ξυνοχρεῖται καὶ
ἰσχυρὰ, δεινόν· κένδυνος γὰρ πρὸς φθνήσκει τὸν
αὐθράπων, καὶ ἀπολέα. ὡς οὐκ ἐπὶ τῇ πρὸς
σφαιροῦ ἐόντος, ὡς δὲ πρὸς τὴν τὸν νόον
εἴσι σημείαισι πῶς, ἀπὸ πρὸς ἡμέρας.

Ἀπόλλωνται δὲ, οἱ μὲν νεώτεροι τῇ αὐθράπων,
ἐξ ὁμοῦ εἰς ἐπὶ θάλασσαν, ὑποκαίει τῇ νοσήματος εἰ
ἢ γέροντες, πολλὰ βραδύτερον. οἷον γὰρ πυρετὸς καὶ
αἰσθητὸς φθνήσκει τὸν αὐθράπων ἐπιγίνονται, καὶ
τὰ ὅσα ἀπὸ τῆς φθνήσκει ἐκπύησιν. ἀλλὰ
εἰς τῇ μὲν τῇ ἡλικίᾳ τῇ ὑποκαίει τῇ νοσή-
ματος ἐπιγίνονται, ἀπὸ κατὰ τὰς πλείους οἱ
ἢ νεώτεροι, πρὸς ἐκπύησιν τῇ εἰς ἀπόλλωνται.

Επὶ γὰρ ῥυθμὸν πῶς λαμβάνει καὶ ὡς, ἐλπίς τῇ
νεώτεροι πρὸς φθνήσκει. καὶ γὰρ καὶ ἄλλοι αὐτῶν ἐπι-
γίνονται χρεὶ σημείον.

Φάρμακ.

Φάρυγξ δὲ ἐλκευμένη, σπὺ πυρετός, δεινόν·
ἀλλ' οὐ πηρὶ ἄλλο σημεῖον γήνηται τῆς περὶ κε-
φαλῶν πονηρῶν εἶδος, περὶ λέγειν ὡς ἐν κινδύνῳ εἶναι-
το· τὸ αὐτὸ πρότερον.

Capitis dolores fortes & continui cum febre, siquidem lethaliū signorum quid accesserit, perniciosi valde sunt: si verò absque talib. signis dolor viginti dies transmiserit, & febris tenuerit, sanguinis ē naribus eruptionem, aut abscessum quendam ad infernas partes expectare oportet: Sed & quandiu dolor recens fuerit, similiter sanguinis ē naribus aut puris eruptionem sperare conuenit, cum alias, tum si dolor circa tempora & frontem fuerit. Verum sanguinis eruptio magis expectanda est iunioribus triginta quinque annis, senioribus autem puris eruptio. Aurium dolor acutus cum febre continua ac forti, horrendus est: periculum enim est deliraturum hominem ac periturum. Proinde cū hic modus minimē tutus sit, citò mentem aduertere oportet etiam aliis signis, à primo stat in die. Pereunt autem iuniores homines septimo die, & adhuc citius, ex hoc morbo: senes verò longè tardius. Nam & febres & deliria minus ipsis accidunt: & hac de causa aures aut suppurantur. Verum his quidem ætatibus

recidivæ morbi contingentes plurimos occidunt. At verò iuniores priusquam suppuratur auris, percunt: nam si pus album effluerit ex aure, spes est iuvenem superstitem evasurum esse, si sanæ & aliud quoddam bonum signum accedat, fauces exulceratæ cum febre horrendæ sunt. Verum si quod aliud signum accedat ex his quæ antea mala iudicata sunt, in periculo hominem versari prædicendum est.

Capitis dolor continuus cum febre, maximi est ad præcognitionem momenti: nam inde vel sanguinis eruptio futura est in iuuenibus, præsertim quibus multus est sanguis calidus & biliosus, vel suppuratio expectanda, præsertim in senibus quibus non ita sanguis abundat. Aurium etiam dolor acutus, quo afficitur auditorius nervus, cerebro non ex longo intervallo copulatus, difficilis est. Siquidem nonnulli delirant cerebro in consensum adducto, aliqui repente moriuntur, quoties fluxio committens dolorem in cerebrum irruperit: Cui periculo sunt magis obnoxij iuvenes, ob calidum & biliosum temperamentum. Reliquum dictionis satis perspicuum est.

Angina.

CAP. V.

Αἱ δὲ κωλύουσι, δεινότεται μὲν εἰς τὴν ἐξίχθη
αὐτοῖς ὁρᾶν, ὅπως μὴτε ἐν τῇ φάρυγγι μὴδὲν
ἐκδεχθὲν πιάσῃ, μὴτε ἐν τῇ αὐχένι· πλεῖστον δὲ
πόρον

πάνον παρέχουσι, καὶ ὁρῶσιν αὐταὶ γὰρ καὶ αὐτῇ-
μεθρὺν ἀποπνίγουσι, ἔδουτεράσιν, καὶ τριταῖα, ἔ-
τεταρταῖα. ὅσα δὲ τὰ μὲν ἄλλα πρὸς πλῆσιν πό-
νον παρέχουσιν, ἐπαύρυνται δὲ καὶ ἐρύθνηται ἐν τῇ
φαρυγί, ποιεῖσιν, ὁ δὲ φάρυγξ καὶ κάρτε, χρονώτε-
ρα δὲ μάλλον τῷ πρὸς ἐν, καὶ τὸ ἐρύθνημα μέγα γί-
νηται.

Οἱ ὅτι οἱ δὲ ξανθεῖς ἐρῶσιν καὶ φάρυγξ καὶ ὁ αὐ-
χλὺς, αὐταὶ δὲ χρονώτερα, καὶ μάλιστα ἐξ αἰ-
τέων ἱνὲς πρὸς φάρυγξ, καὶ ὅ, τε αὐχλὺς, καὶ τὸ σῆ-
θος ἐρύθνημα ἔχει, καὶ μὴ παλινδρομῇ τὸ ἐρύσιπε-
λας εἶπω.

Ἦν δὲ μήτε ἐν ἡμέρησι κλισίῃσιν ἀφανίζεται
τὸ ἐρύσιπελας, μήτε φύματος ἐν σφαιρίῳ ἐν τῷ
ἐξω χροῖω, μήτε πύον ἀποδόσῃ, ῥηιδίως τε καὶ
ἀπὸνως ἔχῃ δοκίμην. τάναντον σημαίνει, ἢ ὑποσφ-
φῶν τὸ ἐρύθνημα.

Ἀσφαλέστερον δὲ τὸ οἶδημα καὶ τὸ ἐρύθνημα ὡς
μάλιστα ἐξω πέπεισθαι. καὶ δὲ ἐς τὸ πρὸς ἄμυνα πε-
πῆν, πρὸς αἰνοῖα τε ποιεῖ καὶ ἐμπνοῖ ἐξ αἰτέων ἱνὲς
ὡς ἀπολλὰ γίνονται.

Anginae horrendissimæ sunt, & citissimè
occidunt, quæ neque in faucibus quicquam
conspicuum faciunt, neque in ceruice, ve-
rùm plurimum dolorem exhibent, & ere-
cta ceruice spirationem inducunt: hæ enim
eodem die suffocant, secundo item ac tertio
& quarto. Quæ verò alioqui similiter dolo-

rem exhibent, attolluntur autem, & in faucibus rubores faciunt, perniciosæ quidem valde sunt, verum prioribus diuturniores, si robur fuerit magnus. Quibuscunque verò fauces & ceruix simul rubuerint, hæ anginae magis diuturnæ, & ex his maximè euadunt, si & ceruix & pectus ruborem habuerit, & erysipelas ignis sacri non intrò recurrerit. Si verò neque in diebus iudicatoriis dissipetur erysipelas, neque tuberculum ad externam partem conuertatur, neque pus tussiendo reiiciat, facileque ac sine dolore degere videatur, mortem significat, aut ruboris recidiuam. Securius est autem tumorem & ruborem quàm maximè foras verti: Si verò ad pulmonem vertatur, delirium inducit, & quidam ex ipsis ita affecti suppurantur.

Qui angina laborant, si vehementer strangulantur, ut cogantur erecta ceruice spirare, magno cum dolore vitam exigunt, nullum aut in ceruice aut in faucibus symptoma habentes. Post hos verò sunt ij qui non spirant quidem difficulter, sed dolore admodum vexantur, & pariter tumescit ceruix, & fauces rubicundiores euadunt. Tertio sunt ij de quibus Hippocrates presenti sermone dicit, qui nec vehementer affliguntur dolore, nec spirant difficulter, & guttur nequaquam afficitur, sed aut in fauces fluxio, aut in ceruicem,
aut in

363
aut in hac utraq; conuersa est. At verò fluxio ca-
lis magna ex parte biliosior est, ita vt perspicuè e-
rysipelas aut phlegmonem erysipelatodè commu-
tat. Huius materia si diebus decretorijs transiret
in pulmonem, recitata q; in idè erysipelas nequa-
quam digestum in exteriori superficie, non solum
non bonum id est sed malum maximum: propter
ea quòd ex diei fide firmiorem assumat prauita-
tem. At si pariter tuberculo foras tendente, ac fa-
cile excreante agere, deletur erysipelas aut rubor,
tum non moriturum agrum expectare oportet.
Gurgulio influm.

Gurgulio inflammatione laborans.

C A P. V I.

Οἱ δὲ ζαχαρεῖς, ἐπικίδνωσι καὶ ἀποπάμε-
νται, ὡς ἀπαράδεκτον, ὅς αὐ ἐρυθούτε αἰτε καὶ με-
τάλοι· καὶ τὸ φλεγμονὴ ἐπὶ γίνονται τυττοῖσι καὶ
αἰμορροῖαι. ἀλλὰ καὶ πάλαι αὐτοὶ εἶπεν ἄλλοις
μηχανήσασθαι πειρᾶσθαι καὶ χυαίνειν ἐν τυττοῖσι
καὶ ἄλλοις.

[illegible]

Gurguliones periculosi sunt ut refecerentur
& scarificentur, quandiu rubicundi fuerint.

五

φλεγμονὴν πῖνα, μήτε δ' αὖ πρὸ φασιν ἄλλῃ μὴ-
δεμίῳ ἐμφανείᾳ, τετάρῳ πρὸς δέχεσθαι ἀπόσαισιν
μετ' οἰδηματός τε καὶ ὀδυνησῆς εἰς ἡτῆς δ' ὅρων, καὶ
ἐκ τῆς ἡσόνος ἐκ τῆς κρύτου.

Μᾶλλον ὅ γινόντι καὶ ἐλάσσονι χρόνῳ αἱ τοιαῦ-
ται ἀποσαΐσεις, τοῖσι νεωτέροις τελεῖσθαι ἐπέων.

Υποσκέπτει δ' ἡ χρεὶς οὐ γέως ἀπὸ τῆς ἀποσαΐ-
σεως, ἢ ἐκ τῆς ἡμέρας ὁ πυρετός ἔχων, ὡς ἐξ ἄλ-
λη· τοῖσι ὅ γεραιτέροις ἡσόνος γίνεται πολυχρο-
νιότερον ὄντος ὁ πυρετός.

Χρεὶς δὲ πῶ μὲν τοιαύτην ἀπόσαισιν πρὸς δέχεσθαι
σωεῖται ὄντος ὁ πυρετός· εἰς ὃ τεταρτάῳ κα-
τασκήσει, ἢ δ' αὖ λείπει τε καὶ καταλαμβάνει πε-
πλανημένον τρόπον, καὶ ταῦτα ποιεῖν τὰ φθινο-
πύρρῳ πρὸς πλάσσει.

Ὡς ἐξ δὲ τοῖσι νεωτέροις τῆς τελεῖσθαι ἐπέων
αἱ ἀποσαΐσεις γίνονται, ὥστε οἱ τεταρταῖοι μᾶλ-
λον τοῖσι τελεῖσθαι ἐπέων, καὶ γεραιτέροις.

Τὰς δὲ ἀποσαΐσεις εἰδέναι χρεὶς, ὅτι χιμαίνου
μᾶλλον γινώσκας, χρονιώτερον τε παλαιώσας,
ἡσόνος δὲ παλινδρομώσας.

Quibus febres cessant, neque signis solu-
torii apparentibus, neque in diebus iudica-
torii, his reuersuras esse expectandum est.
Quaecunque febris longiorem moram tra-
xerit, homine alioqui ad salutem disposito,
ita vt neque dolor teneat ob inflammatio-
nem, aut ob aliquam aliam manifestam cau-

ſam, huic abſceſſum expectare oportet cum tumore ac dolore ad aliquē articulum, maximeque inferiorem. Fiunt autem huiusmodi abſceſſus magis, & in breuiori tempore, his qui iuniores ſunt triginta annis. Expectare verò ſtatim oportet abſceſſum, ſi febris detinens viginti dies tranſiſerit: Senioribus autem minus fiunt, diuturniore etiam exiſtente febre. At verò huiusmodi abſceſſum expectare oportet, febre continua exiſtente. Verū ad quartanam deducetur ſi intermiſerit, & erroneo modo apprehenderit, & ſi hæc faciens ad Autumnū propinquarit. Quemadmodum autem iunioribus triginta annis abſceſſus fiunt, ita quartanæ magis his qui triginta ſunt annorum, & ſenioribus. Cæterū hæc noſſe expedit, abſceſſus magis Hyeme fieri, tardiūſque ceſſare & minus recurrere.

Relicti poſt indicationem imperfectam humores mali putreſcunt & recidivam generant. Cum vero triplex ſit cauſa prorogationis februm, aut enim prorogantur propter aliquam partem affectam curatu difficilem, aut propter humores crudos craſſos, aut propter aliquod erratum: ſi nec affecta fuerit pars, nec admiſſus ſit error aliquis, reſtat, ut propter humores crudos ac concoctus difficiles prorogentur. Hos igitur aſſolet natura in par-

tem quartanæ

tem quandam ignobiliorem expellere, quoties per excretionem educere non potuerit extra corpus. Sæpe enim dictum est quod humores calidiores tenuioresque paratissimi sunt ad excretionem. Crassis vero et crudis aut per abscessum natura medetur, aut per concoctionem, nisi ita frigidi sint, ut nec excretionem nec abscessum desistentes, agrum interimant, aut perquam longo temporis spacio vix concoquantur: faculcate enim valida opus est ad hoc, ut humores frigidi ad abscessum conuertantur: unde fit ut in iunioribus affectus frigidi sapius citiusque per abscessum terminentur quia virtus eorum est quam senum validior, longiore siquidem tempore opus est, ut per aetatem senilem corpus humore frigido repurgetur. Ceterum Hyeme frequentius accidunt abscessus ob humorum frigidorum abundantiam. Quod vero tardius desinant, in causa est humoris natura, atque etiam ambientis aeris frigiditas. Minus autem repetunt Hyeme: repetentibus enim motum quendam inesse necesse est, at frigida pigra sunt ad motum.

Vomitio spontanea.

CAP. VIII.

Ὅστις ὅτε ἐν πυρετῷ μὴ θανάτῳ δὲ φη' πλεονεχθῆναι ἀλγέειν, ἢ καὶ ὀρφνῶδες ἔχει καὶ τὸ ὀφθαλμοῦ φαίνεται, ἢ καρδίαν καὶ τοῦ πύθου προσχύνει, χαλῶδης ἐμετος πάσχει. Ἡ δὲ καὶ ῥῆγος προσχύνει, καὶ τὰ κατὰ μέσην καὶ ὑποχονδρίαν ψυχρὰ ἔχει, καὶ θάλασσαν ἐπὶ ὁ ἐμετος πάσχει.

Ec 3

Ἡν δὲ πῖπῃ ἢ φάγῃ ὑπὸ τοῦτον χρόνον, καὶ τὰ
 ἑλὶν ἱσχυρῶς ἐμύεται.

Τεταρτῶν δ' οἷσιν αὖ δρῶνται ὁ πόνος τῇ πρῶτῃ
 ἡμέρῃ γίνεσθαι, τεταρτῶν δ' οἷσιν πνέουσι καὶ
 πεμπτῶν δ' οἷσιν πνέουσι καὶ ἐνδομύων ἀπαλλάσσονται.

Οἱ μὲν τοὶ πλείονες αὐτῶν δρῶνται μὲν πνέουσιν
 τεταρτῶν δ' οἷσιν πνέουσιν καὶ πεμπτῶν δ' οἷσιν
 ἀπαλλάσσονται ἢ ἐν αὐτοῖς ἢ ἐνδεκατῶν.

Οἱ δ' αὖ δρῶνται πεμπτῶν δ' οἷσιν πνέουσιν, ἐπὶ
 λαχρῶν λόγων αὐτοῖς τῇ πρῶτῃ γίνονται, ἢ πνέουσιν
 τεταρτῶν δ' οἷσιν πνέουσιν καὶ ἐνδομύων ἀπαλλάσσονται
 ἢ ἐν αὐτοῖς ἢ ἐνδεκατῶν. Οἱ δ' αὖ δρῶνται πεμπτῶν
 δ' οἷσιν πνέουσιν καὶ ἐνδομύων ἀπαλλάσσονται ἢ
 ἐν αὐτοῖς ἢ ἐνδεκατῶν. Οἱ δ' αὖ δρῶνται πεμπτῶν
 δ' οἷσιν πνέουσιν καὶ ἐνδομύων ἀπαλλάσσονται ἢ
 ἐν αὐτοῖς ἢ ἐνδεκατῶν.

Οἱ δ' αὖ τοὶ πλείονες αὐτῶν δρῶνται μὲν πνέουσιν
 τεταρτῶν δ' οἷσιν πνέουσιν καὶ πεμπτῶν δ' οἷσιν
 ἀπαλλάσσονται ἢ ἐν αὐτοῖς ἢ ἐνδεκατῶν. Οἱ δ' αὖ
 δρῶνται πεμπτῶν δ' οἷσιν πνέουσιν καὶ ἐνδομύων
 ἀπαλλάσσονται ἢ ἐν αὐτοῖς ἢ ἐνδεκατῶν. Οἱ δ' αὖ
 δρῶνται πεμπτῶν δ' οἷσιν πνέουσιν καὶ ἐνδομύων
 ἀπαλλάσσονται ἢ ἐν αὐτοῖς ἢ ἐνδεκατῶν. Οἱ δ' αὖ
 δρῶνται πεμπτῶν δ' οἷσιν πνέουσιν καὶ ἐνδομύων
 ἀπαλλάσσονται ἢ ἐν αὐτοῖς ἢ ἐνδεκατῶν.

Quicumque verò in febre non lethali di-
 xerit sibi caput dolere, aut etiam prae oculis
 obscurari.

obscurum quiddā apparere, si & osculi ventris morsus huic accesserit, ei biliosus vomitus aderit. At si quid biberit aut ederit sub hoc tempus, valde citò vomet. Porro quibus horum dolor fieri incœperit primo die, hi quarto magis quàm quinto premuntur, septimo verò liberantur. Plerique tamen ipsorum tertio die dolere incipiunt, vexantur autem maximè quinto, liberantur nono aut vndecimo. Qui verò incœperint quinto die dolere, aliaque iuxta rationem priorum ipsis fiant, his ad decimum quartum morbus iudicatur. Fiunt autem hæc & viris & mulieribus, maximè in tertianis. iunioribus accidunt etiam in illis, verum magis in continuis febribus, & in synceris tertianis. Quibuscunque verò in huiusmodi febre caput dolentibus, pro eo quod obscurum quiddam præ oculis appareat, visus habetudo contingit, aut splendores ob oculos obuersantur, & pro osculi ventris morsu, in præcordiorum dextra aut sinistra parte aliquid tenditur, neq; cum dolore, neq; cū inflammatione: sanguinem de naribus his fluxurū esse pro vomitu expectandū est. Magis tamen & hic in iuuenibus sanguinis eruptionē expectare oportet. His autē qui rigida sunt artus, & seniores adhuc, mitius. Verū vomitus in his expectari debent.

Ec 4

Vomitionis critica signa, febris minimè exitiosa, dolor capitis, autum aliquid ob oculos obuersans quod à flaua bile exhalatur, hac enim multum assata nigrum vaporem cum fuliginem quandam mittit ad caput, ei dolorem inferens. Haec igitur exhalatione à cerebro permeantem ad oculos visorius spiritus sentiens (quemadmodum si in suffusionibus) imagines quasdam tenebrosas compit. His si accedat etiam morsus oris vètruli cum tremore labri inferioris, biliosus vomitus expectandus est. Quod si tum algor prehendam hominem, magis etiam vomitio non solum reuertetur sed etiam copiosioris bilis sequetur, cum rigor magna ex parte bilis vomitionem efficiat. Quinetiam si quid bibat aut hasitet per illud tempus hominem adhuc citius euomet, quia una cum bile ingestibilia in ventriculo viciantur. Porro à die quando dolor capitis coepit, prae finis diem in quo critica liberari debeat citius vel tardius, secundum tempus quo incepit dolor, & secundum rationem dierum deteriorum, qui morbos acutos non eodem modo cum sint dissimiles iudicant. Atque ut illa sunt vomitionis biliosa signa, sic dolor capitis, tali febre, hebetudines oculorum & splendor, tussio in hypochondria sine dolore & inflammations, adhuc oculi sponte illacrymantes fluorem sanguinis à naribus, in adolescentibus maximè quibus sanguis exuperat, ostendunt.

Col

Conuulsio puerilis.

CAP. IX.

Τοῖσι ὅμως παιδοῖσι σπασμοὶ γίνονται καὶ ὁ πυρε-
τὸς ὁξὺς ἢ καὶ ἡρπασὴρ καὶ ἀλσυχρότης καὶ ἀσθενεῖα σί-
τε, καὶ ἐκπύρεσις, καὶ κλαυθμὸς ἐξέως, καὶ τὸ χρο-
μα μεταβάλλωσι, καὶ χλωρὸν, ἢ πάλιον ἢ ἔρυθρον
ἔχουσι.

Γίνεται ὅμως ἐξ ἐτοιμότητος καὶ τοῖσι παι-
δοῖσι τοῖσι νεωτάτοιςιν, ἐς πέντε ἔτη· καὶ ὅ-
πως οὐτέρω τῶν παθόντων καὶ οἱ αὐτοὶ σπᾶσι ἐν
τοῖσι πυρετοῖσιν καὶ τῷ σπασμῷ ἀλίσκονται, καὶ
μήτε ὅσημειον αὐτοῖς γινώσκται ὅτι ἰσχυροτάτων τε καὶ
ηλεκίστων, οἷα καὶ ἐν τῇσι φρενίτισι γίνεται.

Τὸς ὅμως ἀπολαυδίας τε καὶ περικεκοσμηδίας καὶ παι-
δων τε καὶ τῶν ἄλλων περικεκοσμηδίας τοῖς ζύμπτωσι
σημαίνει, ὡς ἐφ' ἐκείτοις ἐκείναι ἀλσυχρότης.

At verò pueris conuulsiones fiunt, si febris
fuerit acuta, & venter non egerit, & vigi-
larint, & terrantur, & eiularint, & colorem
mutarint, & viridem siue pallidū, aut liuidū,
aut rubrum contraxerint. Fiunt autem hæc
promptissimè quidem pueris nuperrimè e-
ditis, vsque ad septimum annum. Seniores
autem pueri & viri non amplius in febribus
corripiuntur conuulsionibus, nisi quid ex si-
gnis fortissimis ac pessimis accesserit, qualia
sane in phrenitide fieri solèt. Perituros por-
rò & superstites futuros, tum pueros tum a-
lios ex omnibus signis coniectare oportet,
prout singula de singulis perscripta sunt.

Conuulsio pueris promptissime euenit, potissimum lactentibus plurimo & intempestiuo alimento utentibus. Cum enim tres sint facultates quibus gubernatur corpus, duabus quidem pueri quam a ijs fortiores sunt, una uero debiliores, quæ in neruis est. & ob eam rem promptissime conuulsiuntur, sed ab hac conuulsione rursus ad habitum naturæ facillimè redeunt. perfectis autem neque sic neque desinit facile conuulsio, propter robur facultatis in neruis: itaque accidit etiam sine febre conuulsio in forti admodum frigore. & copia humoris crudi crassique, & in inflammatione in neruis ac tendonibus, quoties originem ad consensum agunt. Sed hoc loco de conuulsione docet quæ sit per febrem, quemadmodum initio admonuit se tractare prædictiones in morbis acutis & in aliis quæ ex his decidunt. In pueris ergo conuulsiones indicabunt quæ recensuit signa, uigilia, terrores, eiulatus, colorum mutationes &c. In adultis autem ea quæ maximè in periculosioribus phreneticis apparent indicia, & potissimum si partes in vultu perueruntur, aut dentes strident, aut oculi sunt instabiles, aut distorquentur.

Conuulsiuros autem morituròsque pueros & alios ex omnibus signis coniciemus, in memoria habentes (ne nos augurium nostrum fallat) quòd interdum à multis bonis iudiciis unum malum uehemens vincatur, & e contrario unum bonum maxi-

maximum vincatur à multis malis.

Quòd hæ prædictiones sint ex signis quæ apparent in acutis morbis, & Quòd signa omnia expendenda sint, ne ex vngue leonem æstimemus.

CAP. X.

Ταῦτα ἡ λέγω, πείτε τ' ὁξέων νοσημάτων, καὶ ὅσα ἐκ τούτων γίνονται.

Χρή ἡ τὸν μέλλοντα ὁρῶς προγινώσκον τοὺς πρὸς σπέρμας καὶ τὰς ἀπὸ θανάτου, ὅσοι σίτε αὐτὸν μέλλῃ πλείονας ἡμέρας ἀφαιρῶν τὸ νόσημα, καὶ ὅσοι σιν αὐτὸ ἐλάσσας, τοὺς σημεῖα ἐκμανθάνονται πάντες διωκόμενοι κρίνουν λογιζόμενον τοὺς διακρίμεις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ὡς πρὸς ἀλλήλους ἀπὸ τῶν πρὸς τὸν ὁξέων, καὶ τῶν ἑρῶν, καὶ τῶν πρὸς τὸν ὁξέων, ὅταν ὁρῶς πύοντε ἀναβῶσι καὶ χολῶν.

Χρή ἡ καὶ τοὺς φερόντες τῶν νοσημάτων αἰεὶ ἐπιδημιώων, τοῖς ὅπως ἐνθυμείσθαι, πῶς τε τῆς ὥρης καὶ πῶς τε.

Atque hæc & de acutis morbis, & de iis qui ex ipsis fiunt, dico. Qui verò rectè prænoscere volet & superstites futuros & morituros, & quibus per plures dies, & quibus ad pauciores morbus duraturus est, eum signa omnia ediscere & expendere convenit, ita ut vires ipsorum inter se conferendo æstimet, quemadmodum perscriptum est, & de aliis, & de vrinis, & de sputis, ubi simul & pus & bilem agrotus tussiendo reiecerit.

Quin & imperius morborum semper populariter grassantium, cito animaduertere oportet, & temporis constitutionem non ignorare.

Quamvis in his prædictionibus, quadragesimi d ei, atque etiam sexagesimi, suppurationumque, & aquæ intercutem, necnon febris quariana meminere, propositum tamen eius est de acutis dicere tantum, & de iis qui ex acutis decidunt: in quibus omnia (ne uni confidendum esse putes) considerata sunt indicia, non singulorum modo vires aestimanda sunt, sed conferri naturam eorum inter se oportet, non tantum similitum, verbi gratia, bonorum cum bonis, ac malorum cum malis, sed etiam bonorum cum malis, ac eduersò: ut sufficienter expensis omnibus, verè de eo quod futurum est pronunciemus. Caterum indicij morborum ipsorum proprijs censet adijcienda esse ea quæ ex aëris constitutione ducuntur, quæ in Aphorismis breuiter perstrinxit, singulis temporibus superuenientes morbos peculiare, ac cæli dispositionem sequentes, enumerant.

De signis dictum in genere.

CAP. XI.

Εὖ μὲν τεχρὴν εἰδέναι, ὅτι τῶν τε κρητῶν, καὶ τῶν ἀλλοτῶν σημείων, καὶ μὴ μόνον εἶναι, ὅτι ἐν παντὶ ἐπὶ τῇ πάσῃ ὥρῃ, εἴτε καὶ καλὴ καὶ κακὴν σημαίνει, καὶ τὸ κρητὸν ἀγαθόν· ἐπεὶ καὶ ἐν Λιβύῃ, καὶ ἐν Διήλῳ, καὶ ἐν Σκυθίῃ φαίνεται τὸ πορρωτέρω καὶ μὲν ἀληθύνονται σημεία.

Probè id nosse expedit de cōiecturis certis
& aliis signis, & non ignorare quòd in omni
anno & omni tempore, mala malū, bona bo-
num significant. Nam & in Libya, & Delo, ac
Scythia præscripta signa vera cōperiuntur.

*Accidentia ex pravis in bona atq; etiā ex bonis
in mala mutantur. Signa verò nequaquam verti
in contrarium solent, sed magis ac minus aut ma-
lum significare aut bonum: non tamen nunc bo-
num rursus verò malum: aut malum nūc, rursus
verò bonum. Nullum enim bonum ad genus deci-
dit maiorū, nec ullum ex his ad genus bonorum,
quoties scilicet cum distinctionibus propriis consi-
derantur. Itaq; quacumq; in urina docuit esse ma-
la signa, hæc haud unquam bona evadent: Et ut
concoctio celerem iudicationem, securam sanitatem
significat, ita cruditas malum abscissum, aut
non fore iudicationē, aut temporis longitudinem,
aut dolorem, aut mortem, aut horum ipsorum re-
cidivas semper ostendit. Quare signa tū bona tum
etiam mala idem denunciant omni temporis con-
stitutione, si calida, si frigida, si temperata sūt: Li-
byam enim tanquam calidā, Scythiam tanquam
frigidam, Delum tanquam temperatā mediamq;
inter utranq; pro exemplo commemoravit.*

Quòd sciens & memoria valens rarò fal-
litur in præfagiis.

CAP. XII.

Εἰς αὐτὴν εἰς δὲ τὰς οὐκ ἐστὶν τῶν αὐτῶν εἰς αὐτὴν

ἐδὲν δ' ἄνδρ', τὸ πολλὰ παλαιότερα, αὐτὸ ἐπιτυχεῖν εἶναι
 ἢ ἐκ μέρους ἢ αὐτὸ κείνῳ τε καὶ λογίζεσθαι ὅπως
 ἐπίσταιται.

Sciendū est minimē difficile esse, in his ipsis
 regionib. posse aliquē pleraq; ex ipsis assequi,
 si memoria tenēs ipsa recte expendere sciat.

Alter altero peritior est in cuiuslibet rei præsē-
 sione: Nunquam enim hallucinari supra caput
 hominis est, sed quā miximē aberrare solius est
 est artificis. Quare eius qui vires indiciorum ex-
 actē edidicerit, prædictiones erunt irrita valde pau-
 ca, rata verō quā plurima.

Quod in omnibus morbis acutis fiant ex
 his signis prædictiones. CAP. XIII.

Ποτέν γ' ἔστιν ἐδὲνὸς νοσήματος ὄνομα, ὃ ἢ μὴ
 τυγχάνῃ ἐν ταῖς γεγραμμέναις πύξαις ὅτι οὐκ ἔστι ἐν
 τοῖς κείνοις τοῖς περὶ ἐκείνων κείνῳ τε
 γνώσῃ τοῖς αὐτοῖς σημείοισιν.

Cæterū nullius morbi nomen deside-
 rare oportet quod hīc non est ascriptum: O-
 mnes enim qui in prædictis temporibus iu-
 dicantur, ex iisdem signis cognosces.

In hac disputatione quæ instituta est de morbis
 acutis, & alius qui ex illis sunt, omnes complexus
 est, hos quidem nominatim qui præceptis egebant
 propriis, alios autem sub signis communibus in-
 telligi voluit.

Prænot. Hippocratis finis.

INSL

INSIGNIORES ALIQVOT
sententiæ selectæ ex libris Aurelij Cor-
nelij Celsi medici inter Lati-
nos eloquentissimi.

EX PRIMO.

1 *Vt alimenta sanis corporibus Agricultura,
sic sanitatem agris Medicina promittit.*

2 *Desidia atq; luxuria, hæc duo prius in Græcia
corpora vitiarunt, deinde apud nos affluerunt.*

3 *Sanus homo, qui & benè valet, & sua spon-
tia est, nullis obligare se legibus debet, ac neq; me-
dico, neque alijs egere. Hunc oportet varium ha-
bere vitæ genus, modo ruri esse, modo in urbe, sa-
piusq; in agro, nauigare, venari, quiescere inter-
dum, sed frequentius se exercere. Siquidem igna-
uia corpus hebetat, labor firmat, illa maturam
senectutem, hic longam adolescentiam reddit.*

4 *Eum rectè curaturum esse dicunt, quem pri-
ma origo causa non fefellerit.*

5 *Alij putant interesse non quid morbum faci-
at, sed quid tollat.*

6 *Morbos non eloquentia sed remedijs curari.*

7 *Nam ne agricolam quidem, aut gubernato-
rem disputatione, sed usu fieri.*

8 *Cum rei non est certa cognitio, eius opinio
certum remedium habere non potest: Verum est
quod ipsam curandi rationem nihil plus confert
quàm experientia.*

9 Neque ignorare medicum oportet quæ sit ægræ natura: humidum magis, an magis siccum corpus eius sit, validi verius an infirmi, frequens valetudo an rara, eaque cum est, vehemens esse soleat an lenis, brevis an longa.

10 Interest enim an fatigatio morbum, an sitis, an frigus, an calor an vigilia, an fames fecerit, an cibi et vini, abundantia, an intemperantia libidinis.

11 Cum par scientia sit, tamen utiliore medicum esse scias amicum, quam extraneum.

12 Bæ in die cibum capere, potius quam semel, potest homo, et semper quam plurimum, dummodo hunc concoquat.

13 Concubitus neque nimis concupiscendus, neque nimis perimescendus est: rarus, corpus excitat, frequens soluit. Cum autem frequens non numero sit, sed natura, ratione ætatis et corporis, scire licet eum non inutilem esse, quem corporis neque languor neque dolor sequitur.

14 Cauendum, ne in secunda valetudine aduersæ præsidia consumantur.

15 Imbecillus stomacho, quo in numero magna pars urbanorum, omnesque penè cupidi literarum sunt, obsequatio necessaria est, ut quod corporis vel loci vel studij ratio detrahit, cura restituat. Ex his igitur qui bene concoxit, manè tutò surget: qui parum, quiescere debet: et si manè surgendi necessitas fuerit, redormire: Qui non concoxit ex toto conguic-

conquiescere, ac neque labori se, neque exercitationi, neque negotio credere.

16 Scire licet integrum corpus esse, cum quotidie manè urina alba, dein ruffa est: illud concoquere, hoc concoxisse significat.

17 Si lumbandum est, non post cibum facere, sed post concoctionem.

18 Post satietatem nihil agendum.

19 Quem interdum vel domestica vel ciuilia officia tenuerunt, huic tempus aliquod seruandum curationi corporis est. Prima autem eius curatio exercitatio est, quæ semper antecedere cibum debet: Exercitationis autem modus & finis esse debet sudor, aut certe lassitudo quæ citra fatigationem sit.

20 Nunquam utilis est nimia satietas. Sæpe inutilis nimia abstinentia. Sæpe si qua intemperantia subest, durior est in potu quàm in esca.

21 Secunda mensa bono stomacho nihil nocet, in imbecillo coacescit.

22 Vbi expleuit aliquis, facilius concoquit: si quicquid assumpsit, portione aqua frigida includit, tum paulisper inuigilat, deinde benè dormit.

23 Cum quis mutare aliquid uolet, paulatim debet assuefcere.

24 Neque ex salubri loco in grauem, neq; ex graui in salubrem transitus satis inuus est.

25 Neque uerò ex multa fame nimia satietas, neque ex nimia satietate famis: donec est.

26 Neque ex nimio labore, iubitum otium, neq;

ff

ex nimio ocio subitus labor sine noxa est.

27 Periclitatur & qui semel & qui bis die cibum incontinenter contra consuetudinem assumit.

28 Quod contra consuetudinem est, nocet, seu molle seu durum est.

29 Nimis ociosa vita utilis non est, quia potest incidere laboris necessitas.

30 Illud nosse oportet, quod ex labore sudanti frigida potio perniciosissima est, atque etiam cum sudor se remisit, itinere fatigatis inutilis.

31 Vomitus inutilis est gracilibus & imbecillum stomachum habentibus: Utilis est plenis & biliosis omnibus, si vel nimium se repleverunt, vel parum concoxerunt. Nam siue plus est quam quod concoqui possit, periclitari ne corrumpatur non oportet: Si vero corruptum est, nihil commodius est quam id, quod via primam expelli potest, eicere.

32 Diectio autem medicamento petenda est, ubi venter suppressus parum reddit, ex eoque inflammationes, caligines, acutis dolores, aliaque superioris partis mala crescunt.

33 Sed purgationes quoque, ut interdum necessariae sunt, sic ubi frequentes sunt, periculum afferunt. Assuescent enim non aliud corpus & ob hoc infirmum erit, cum omnibus morbis obnoxia maxime infirmitas sit.

34 Vinum dilutius pueris, meracius senibus convenit.

35 Hyeme plus esse convenit, minus, sed meracius, bibere. At Vere paucum cibo demendum, adiciendumque

dumque potioni, sed dilutius tamen bibendum est. Æstate ut sepius utendum cibo, sic exiguo est. Per Autumnum propter celi varietatem periculū maximum est, neque neque sine veste neque sine calciamentis prodire oportet: Cibo verò iam pleniore uti licet, minus, sed meracius hñere.

36 Venus Hyemenon perniciofa, Vere tutiffima: neque Æstate verò neque Autumno utilis est, tolerabilior tamen per Autumnum est. Æstate in totum, fi fieri potest, abftinendum.

EX SECVNDO.

1 Saluberrimum Ver est, proximò deinde ab hoc Hyems periculofior Æftas, Autumnus longè periculofiffimus. Ex tempeftatibus optima æquales funt fuae frigida fuae calida: Piffima quæ variant maxime: Quo fit ut Autumnus plurimos opprimat.

2 Saluberrimi funt fereni dies: meliores pluuij, quàm tantum nebulofi, optimi q̃ Hyeme qui omni vento vacant: Æftate, quibus fauonij perfiant. Si genus aliud ventorum est falubriorẽ feptentrionalẽ quàm fubfolani vel auſtrini funt.

3 Ventus ubique ferè à mediterraneis regionibus veniens falubris, à mari grauis.

4 Ætas media tutiffima est, quæ neque iuuenta calore, neque fenectute frigore infiftatur.

5 Longis morbis fenectus, acutis adoleſcentia magis pater.

6 Corpus autem habiliffimum, quadratum est, neque gracile neque obeſum: Nam longa ftatura, ut in

iuuenta decora est. sic matura senectute conficitur:
Corpus gracile, infirmum: sic obesum, hebes est.

7 Facile securus est aliquis in iis quae saepe sine
periculo euasit.

8 Si speciosior & plenior aliquis & coloratior fa-
ctus est, suspecta habere bona sua debet: quia quia
neque in eodem habitu subsistere, neque ultra progredi
possunt. ferè retrò quasi ruina quadam reuoluuntur.
Peius tamen signum est: ubi aliquis contra consue-
tudinem emarcuit, & decorè coloremque amisit, quo-
niam in his quae superat, est quod morbus demat: in
his quae desunt, non est quod ipsum morbum ferat.

9 Mali morbi testimonium est vehementer &
crebro spirare.

10 Vomitus syncera pituita vel bilis periculo-
sus, peiorque si viridis aut niger est. At mala urina
est in qua subsidunt subrubra aut liuida, deterior
in qua quasi filia quadam tenuia atque alba, pessima
ex his si tanquam ex fursuribus factas nubeculas
repraesentat: diluta quoque alba vitiosa est, sed in
phreneticis maximè. Alius autem mala ex toto
suppressa. Periculosa etiam quae inter febres fluens,
conquiescere hominem in cubili non patitur, utique
si quod descendit, est perliquidum, aut albidum, aut
pallidum, aut spumans. Item quod excernitur ma-
lum est, exiguum, glutinosum, liuidum, biliosum,
cruentum: aut peioris odoris quam ex consuetudine,
malum est & syncerum. Urina vero rubra & tenuis
in magna ciuitate esse conuenit: Pessima tamen
prae-

puerq; mortifera, nigra, crassa, mali odoris. Alius quoque varia & discreta reddens, pestifera est: Sed agrum in precipiti iam esse denunciat, que liquida, eademque vel nigra vel pallida, vel pinguis est, utique si magna fæditas odoris accessit.

11 Omne auxilium corporis aut demit aliquam materiam aut adiicit, aut euocat aut reprimat, aut refrigerat aut calfacit, aut durat aut mollit.

12 Sanguinem incisa vena mitti nouum non est: sed nullum penè morbum esse in quo non mittatur, nouum est.

13 In mittendo sanguine non tam annos medicus numerare, quàm vires agrotantis estimare debet.

14 Tenuioribus magis sanguis, plenioribus magis caro abundat.

15 Satius est anceps experiri auxilium, quàm nullum.

16 Si morbi ratio patitur, sanguinis detractioni tempus apertissimum est dies aduersæ valetudinis secundus aut tertius. Sed ut aliquando etiam primo die sanguinem mittere necesse est, sic nunquam utile post diem quartum est, cum iam spacio ipso materia & exhausta est & corpus corrumpit, ut detraçtio imbecillum id facere possit, non possit integrum.

17 Quod si vehemens febris urget, in ipso impetu eius sanguinem mittere, hominem iugulare est. Expectanda ergo remissio, & ista medicina ferè in bi-duum diuidenda: Satius enim est primò lenare agn, deinde perpur-gare, quàm simul omni vi effusa fortasse precipitare.

Et 3

18 Cùm sit crudo minimè mittendus sanguis, tamen ne id quidem perpetuum est, neque enim semper concoctionem res expectat: Nam si ex altiore loco decidit aliquis, si confusus est, si ex aliquo subito casu sanguinem vomit, quamvis paulò antè sumpsit cibum, tamen protinus ei materia de mēda est: idemq; etiam in aliis repentinis casibus dictū sit.

19 Mittere autem sanguinem cū sit expeditissimum, usum habenti, cum ignaro difficillimum est, iuncta est enim vena arteriis, his nervi: Ita si nervum si alpellus attigit, sequitur nervorum distentio ea qua crudeliter hominem consumit: At arteria incisa neque coit, neque sanescit, interdum etiam ut sanguis vehementer erumpat efficit.

20 Incidenda ad medium vena est, ex qua cū sanguis erumpit, colorem habitumq; eius oportet attendere: Nam si is crassius & niger est, vitiosus est, ideoque utiliter effunditur: Si rubet & pellucet, integer est, eaq; missio sanguinis adeò non prodest, ut etiam noceat, protinusq; is supprimendus est.

21 Semper antè finem faciendus est quàm animā deficiat.

22 Vehementi malo nisi aequè vehemens auxilium succurrere non potest.

23 Medicamentum non semper agris prodest, necse semper sanis.

24 Initia morborum primū famē sitimq; desiderant, ipsi deinde morbi, moderationem, ut neq; aliud quàm expedit, neq; eius ipsius nimium sumatur.

Neque

Neq³ enim conuenit iuxta mediam protinus satietatem esse. Quod si sanis corporibus etiam inutile est, ubi aliqua necessitas famem fecit, quanto inutilius est in corpore agro? Neque ulla res magis adiuvat laborantem, quàm tempestiua abstinentia.

25 Plus alimenti est in carne quàm in ullo alio cibo.

26 Brassica subcruda aluum mouet, bis cocta stringit.

EX TERTIO.

1 Natura repugnante nihil medicina proficit. Magis tamen ignoscendum medico est parum proficienti in acutis morbis quàm in longis. hinc enim breue spacium est, intra quod, si quod non profuit auxilium, ager extinguitur: ibi & mutationi remedium & deliberationi tempus patet, ad id ut raro, si inter initia medicus accessit, obsequens ager senne illius uitio pereat.

2 Illud ignorari non oportet, quod non omnibus agris eadem auxilia conueniunt.

3 Oportet itaq³ ubi aliquid non respondit, non tanti putare auctorem quanti agrum, & experiri aliud atque aliud.

4 In acutis morbis serius ager alendus est, ut primo dempta materia impetum frangat. In longis maturius, ut sustinere spacium affecturi mali possit.

5 Multum interest ab initio quis rectè curatus sit, an perperam: quia curatio minus his prodest in quibus assidue frustra fuit.

Eff 4

6 Omnium optima sunt quies & abstinencia: solâque abstinencia sine ullo periculo medetur.

7 Nsn dubium est quin vix quisquam, qui non dissimulavit, sed per hac maturè morbo occurrit, a-
groter.

8 Asclepiades officium esse medici dicit, ut tuiò, ut celeriter, ut incunde curet, id votum est, sed ferè periculosa esse nimium & festinatio, & voluptas solet. Qua verò moderatione utendum sit ut quantum fieri potest omnia ista contingât, quaritur qua ratione primis diebus ager continendus sit. Ant. qui medicamentis quibusdam datis concoctionem moliebantur, eò quòd crudelitatem maximè horrebant. Deinde eam materiã qua ledere videbatur, ducendo sæpius aluum subtraherãt. Asclepiades medicamenta sustulit: aluum non toties, sed ferè tamen in omni morbo subduxit. Febre verò ipsa infestante se remedio hoc uti professus est: conuellendas enim vires agri putavit, lute, vigilia, siti ingenti, sic ut ne os quidẽ primis diebus elui sineret. Quo magis falluntur qui per omnia incundam eius disciplinam esse contendunt. Is enim ulterioribus quidem diebus cubantis etiam luxuria subscripsit, primis virò tortoris vicem exhibuit. Ego autem medicamentorum dari potiones & aluum duci non nisi rarò debere concedo. Et id non ideo tamen agendum, ut agri vires conuellãtur existimo: quoniam ex imbecillitate summum periculum est. Minui ergo rãtẽ exuberantem materiam oportet, qua naturaliter digeri-

digeritur ubi nihil novi accedit. Itaq; abstinendum à cibo primis diebus, in luce habendus ager, nisi infirmus interdum est, isq; cubare quàm maximo conclavi debet. Quod ad sitim vero somnūq; pertinet, moderandum id est, ut interdum vigilet, noctu, si fieri potest, conquiescat: ac neq; poterit, neq; nimirū siti crucietur. Os etiam eius elui potest, ubi & siccū est & ipsi faetet, quamvis id tempus aptū potioni non est: Cōmodeq; Erasistratus dixit, saepe inferiore parte humorem non requirente, os & fauces requirere.

9 Optimum medicamentum est opportunè cibum datus, qui quando primum dari debeat ambigitur, alijs quintum diem, alijs sextum expectantibus. Asclepiades ubi agrum iriduo per omnia fatigarat, quarto die cibum indulgebat. At Themison non quando coepisset febris, sed quando desisset aut certe levata esset, & ab illo tempore expectato die tertio cibum dabat. Nihil autem horum utiq; perpetuum est: nam potest primo die dari, potest secundo, potest tertio, potest non nisi quarto aut quinto, potest post unam accessionem, potest post duas, potest post plures. Refert enim qualis morbus sit, quale corpus, quale cœlum, quæ ætas, quod tempus anni: minimeq; in rebus multum inter se differentibus perpetuum esse præceptum temporis potest.

10 Illud est unum semper & ubiq; servandum, ut agri vires subinde assidens medimus inspiciat, & quando supererunt, abstinencia pugnet: Si imbecillitatem vereri coeperit, cibo subveniat. Id enim

eius officium est, ut agrum neque superuacua materia oneret, neque imbecillitatem fame perdat.

11 Antiquos admodum celebres Pythagorici numeri fefellerunt, cum hic medicus non numerare dies debeat, sed ipsas accessiones intueri, & ex his coniectare quando cibus dandus sit.

12 Ab uno medico plures sanari non possunt.

13 Scire oportet optimū cibo tēpus esse febre finita.

14 Cum agros semper securos agere conueniat, ut corpore tantum non etiam animo laborent, tum precipue ubi cibum sumpserunt: itaq; si qua sunt que exasperatura sunt eorum animos, optimum est ea dum agrotant eorum notitia subtrahere.

15 Periti medici est non protinus, ut venit, apprehendere manu brachium, sed primum residere hilari vultu, percontariq; quemadmodum se habeat: & si quis eius metus est, eum probabili sermone lenire: tum deinde eius corpori manum admoouere.

16 Medicus neq; in tenebris neq; à capite agri resistere debet, sed illustri loco aduersus eum, ut omnes notas ex vultu quoque cubantis perspiciat.

17 Ponendi sunt agro varij cibi, sicut Asclepiades precepit, tum demum ubi fastidio urgetur, neq; saties vires sufficiunt, ut paulum ex singulis degustando famem vitet. At si neq; vis neq; cupiditas deest, nulla varietate sollicitandus ager est, ne plus assumat quam concoquat. Neq; verum est quod ab eo diciiur, facilius cōcoqui varios cibos: eduntur enim facilius, ad concoctionem autem materia genus & modus pertinent.

18 Ne-

18 Neque inter magnos dolores, neque increfcente morbo tutum est egrum impleri cibo, sed ubi inclinata iam in melius valetudo est.

19 Id quoque videndum est quod quidam solum præcipiunt, an astrictum corpus sit, an profluat. Nam si astrictum est, ducenda alvus est, movenda urina, eiciendus sudor: contra si profluit, sudor coercendus, quies adhibenda erit, tenebris somnoque quodcumque vellet utendum, non nisi levi gestatione corpus agitandum, & pro genere mali subueniendum.

20 In febre pestilente minimè utile est aut fame aut medicamentis uti, aut ducere aluum. Si vires sinunt, sanguinem mittere optimum est, præcipueque si cum dolore febris est.

21 Non facile sanguinem mittere, non facile ducere aluum, non cruciare vigilia fameve, aut nimia siti, non vino curare satè conuenit.

22 Cum verò in summo incremento morbus est, utique non ante diem quartum magna siti antecedente, frigida aqua copiosè præstanda est, ut bibat etiam ultra satietatem: & cum iam venter & præcordia ultra modum repleta sunt satisque refrigerata, vomere debet. Quidam ne vomitum quidem exigunt, sed ipsa aqua frigida tantum ad satietatem data pro medicamento utuntur. Vbi utrumlibet factum est, multa veste operiendus est & collocandus ut dormiat, fereque post longam suam & vigiliam, post multam satietatem, post infractum calorem, plenus somnus venit, per quem ingens sudor effunditur: idque

praesentissimum auxilium est: sed in his tamen in quibus praeor ardorem nulli dolores, nullus praecordiorum tumor nihil prohibens vel in thorace, vel in pulmone, vel in faucibus, non ulcus, non defectio, non delectio, non profluvium alui fuit.

23 Est etiam observatio necessaria qua quis in pestilentia viatur adhuc integer: cum tamen securus esse non possit: Tum igitur oportet peregrinari, navigare, gestari, ambulare sub diuo ante aestum leuiter, vitare fatigationem, cruditatem, frigus, calorem, libidinem: multoq; magis se continere si qua grauitas in corpore est, tum neq; mane surgendum, neq; pedibus nudis ambulandum est, non vomendum, neq; mouenda aluius, neque etiam si mota est per se comprimenda: abstinendum potius, itemq; vitare aut balneum, sudor, meridianus somnus, vique si cibis antecessit, qui tamen semel die commodius assumitur, insuper etiam modicus, ne cruditatem moueat. Alternis diebus inuicem modò aqua, modò vinum bibendum est. Quibus seruatis, ex reliqua victus consuetudine quam minimum mutari debet.

24 Sed cum eadem omnibus conuenire non possunt, ferè quos ratio nõ restituit, temeritas adiuvat.

25 Sepe etiam pertinacias iuuantis, malum corporis vincit.

26 Quartana febris neminem iugulat, verus quartana raro nisi Vere soluitur.

27 Si quartana quiescit diu, meminisse eius diu conuenit, eoque vitare frigus, calorem, cruditatem, lassitudinem.

lassitudinem, facile enim reuertitur nisi à sano quoque aliquandiu timeretur.

28 Est qui fugiens horrorem febrilem ante accessionem vtiliter edat allium, aut bibat aquam calidam cum pipere, siquidem ea quoque assumpta calorem mouent qui horrorem non admittit.

29 Ex phreneticis alij hilares, alij tristes sunt, alij facilius continentur & intra verba desipiunt, alij consurgunt & violenter quedam manu faciunt, atq; ex his ipsis alij nihil nisi impetu peccant, alij etiam artes adhibent, summam q; speciem sanitatis in capiendis maiorum operum occasionibus prebent, sed exitu deprehenduntur. Ex his autem eos qui intra verba desipiunt, aut leuiter etiam manu peccant, onerare asperioribus coërcitionibus superuacuum est: eos verò qui violentius se gerunt, vincere conuenit, ne vel alteri vel sibi noceant. Neq; credendum est si vincētus aliquis dum leuari vinculis cupit, sanum iam se fingat, quamuis prudenter & miserabiliter loquatur, quoniam is dolus insanientis est. Aduersus omnium sic insanientium animos gerere se pro cuiusque natura necessarium est.

30 Asclepiades perinde esse dixit his sanguinem mitteri, ac si trucidentur, rationem hanc sequutus, quòd neque insania esset nisi febre intentia, neque sanguis nisi in remissione eius rectè mitteretur.

31 Omnis sic affectus somnus & difficilis & precipue necessarius est sub hoc eum ple nq; s. nescunt.

Somnus illis medicamentis accerendus: quia jo-

porifera sunt, habita scilicet eadem moderatione qua hic necessaria est, ne quem obdormire volumus, excitare postea non possimus.

32 Neque ignorare oportet leniorem esse morbum cum risu quàm serio insanientium.

33 Aqua inter ceterum tres species sunt: his communis est humoris nimia abundantia, ob quam ne ulcera quidem in his agris facile sanescunt.

34 Facilius in seruis quàm in liberis tollitur hydropisis, quia cum desideret famem, sitim, mille alia tadia, longamq; patientiam, promptius his succurritur qui facile coguntur, quàm quibus inutilis libertas est. Sed ne hi quidem qui sub alio sunt, si ex toto sibi temperare non possunt, ad salutem perducuntur. Ideoq; nō ignobilis medicus Chrysippi discipulus apud Antigoniū regem amicum quendā eius nota intemperantia, mediocriter eo morbo implicitum, negavit posse sanari. Cumq; alter medicus Epirotes Philippus se sanaturū polliceretur, respondit illum ad morbum agri respicere, se ad animum. Neque eum res fefellit. Ille enim cum summa diligentia non medici tantummodo sed regis custodiretur, tamen malagmata sua deuorando, bibendoq; suam urinam, se precipitauit.

35 Inter initia non difficillima curatio est, si im-
perata sunt quies, sicut inedia. At si malum inue-
terauit, non sine magna molestia discutitur.

36 Multiū ambulandum, currendum aliquan-
do est, superiores maximè partes sic perfricanda ut
spiri-

spiritū ipse contineat, euocandus est sudor non exercitatione tantummodo, sed etiam in arena calida, vel laconico, vel libano, similibusq; alijs, maximeq; utiles naturales & sicca sudationes sunt, quales super Basas habemus in myrtetis. Balneum atque omnis humor alienus est.

37 Potio non ultra danda est quàm ut vitam sustineat, optimaq; est quæ urinam mouet.

38 Non alienum erit meri in potione hydropici & urinam: nam si plus humoris excernitur quàm assumitur, ita demùm secunda valetudinis spes est.

39 Qui de phthisi dubitant an sit, hac nota utuntur: Quod excreatum est si in ignem impositum mali odoris est.

40 Lac quod in capitis doloribus & in acutis febribus pro veneno est, in phthisi tamen si ut in omnibus longis difficilibusq; febriculis rectè dari potest.

EX QVARTO.

1 Vno die fluere aluū sape pro valetudine est, atq; etiā pluribus, dum febris absit, & intra septimum diem cōquiescat: Purgatur enim corpus, & quod intus laesurū erat, utiliter effunditur. Verū spatium periculosum est: interdū enim tormina & febriculas excitat, viresq; consumit: interdū autem evenit ut id neglectum pluribus diebus curari difficillimum sit.

2 Medicamentis uti nisi in vehementibus malis superuacuum est.

3 Podagricis equitare alienum est.

4 Quibus arthriticorum dolor certis temporibus re-

uertitur, hos à curioso victu cauere oportet, ne inutilis materia corpori supersit.

EX QVINTO.

1 Medicamentorum vsum magna ex parte Asclepiades non sine causa sustulit, cum omnia ferè stomachum ledant, maliq; succi sint: ad ipsius victus rationē potius omnem suam curā transtulit. Verūm ut illud in plerisq; morbis utilius est, sic multa admodū corporibus nostris incidere consueverunt, quae sine medicamentis ad sanitatem peruenire non possunt. Illud ante omnia scire conuenit, quod omnes medicinae partes ita innexae sunt, ut ex toto separari non possint, sed ab eo nomen trahāt à quo plurimū petūt. Ergo ut illa quae victu curat, aliquādo medicamentū adhibet sic illa quae praecipuè medicamentis pugnat, adhibere etiam rationem victus debet, quae mutū admodū in omnibus malis corporis proficit.

2 Vti somniferis nisi nimia necessitas urget, alienum est: sunt enim ex vehementibus medicamentis & stomacho alienis.

3 Est prudentis hominis primum eum qui seruari non potest, non attingere, ne videatur occidisse quem sors ipsius peremit. Deinde ubi grauis melius est, sine certa tamen desperatione, indicare necessarijs periclitantis in difficili rem esse, ut si victa ars malo fuerit, ut ignorasse vel fessellisse nō videatur. Sed ut hac prudenti viro cōueniunt, sic rursus hystrionis est parua rem attollere, quod plus praestitisse videatur.

4 Dubia spes certa desperatione est potior.

F I N I S.

INDEX

RERVM ET VOCVM HOC

volumine memorabilium, cuius prior numerus sectionem, posterior aphorismum indicat: p. verò praefixum, praenotiones significat, tum prior litterarum, posterior caput denotat.

- A** Edominis vis in
iuuanda conco-
ct. one sect. 2. 35
Abortus periculum à
missione sang. item ab
alui fluore 3. 30
Abortus periculum à
gracilitate mamma-
rum 5. 37
Abortioni quo tempo-
re obnoxia mulier 5.
44. 45
Abscessus in febribus 4.
37
Abscessus à lassitudine
ibid.
Abscessu finiuntur mor-
bi longi 4. 74
Abscessus boni vel mali
cognitio p. 2. 12
Abstinentum in acces-
sionibus 1. 11
Accessionum initio non
confert somnas 2. 1
Accessiones si eandem
semper horam serua-
uerint, febrem lon-
gam fore portendunt
4. 30
Accessionibus singulis
febres solutæ cur sub-
inde reuertantur 4. 61
Acetabula seu Cotyle-
dones 5. 45
Acidus ructus 6. 33
Acuti morbi 2. 19
Acutis quando medi-
candum 4. 10
Ægrorum de salute
quando bene scien-
dum 2. 32. 33
Ægri decubitus conue-
niens p. 15
Ætati aliquid conde-
nandum 1. 17
Ætatum morbi 2. 34. 39
G g

INDEX.

Alimentum	trifarium	Austrinz constitutionis
dicitur	5.39	noxę
Alopecia	6.34	Autumnus
in Alui profluuijs mu-		infalubris
tationes excremen-		3.9
torum iuuant	2.14	
Alui profluuiio superue-		
nens vomitus vtis		
6.15		
Angina	3.16. & p.3.5	
Animi defectio mensu-		
ra euacuationis	1.23	
Aphoristica doctrina		
quę	1.1	
Apoplexia	6.57	
Aqua optima quę	5.26	
Aqua inter cutem	6.35.	
p.2.1		
Ascites	4.11	
Aquilonia constitutio		
3.5		
Articulorum tumores		
5.25		
Ars imitatur naturam		
1.2		
Affuera etfi deteriora		
sint, insuetis minus		
molestant	2.50	
Atre bilis ab humore		
melancholico discrim-		
men	4.23.6.53	
Asthma	4.26	
Auerſio quid	5.69	

INDEX.

- Catalepsis, Catoche 2.3
 Causæ morborum per contraria curantur 2. 22.45
 Cerebri concussio 7.60
 Cerebro vulnerato quid contingit 6.50
 Coma 2.3
 Comitialis morbus 2. 45.& 5.7
 Conceptus impedimenta 5.46
 Conceptus signa 5.41. 42.60
 Concocta medicari 1.22
 Constitutionem morbi considerare, quid 1.12
 Consuetudinis vis 1.17. & 2.49.50
 Convalescētium & moriturorum signa p.3.2
 Convulsio quid 5.1
 ex Convulsione signa 2. 26.& 4.57.& 5.1.2
 Cordis motus velox & morsus 4.65
 Cor proprio affectu laborans 2.41
 Corpus repente mutare, periculosum. vide errata.
 Corpus molle & equaliter & calidū, bonum p.2.1
 Coxendicium dolor 6.59
 Crassi citius intereunt 2. 44
 Crisis 1.20
 Crisis & Criticorum dierum ratio 2.13.25. 24.& p.3.1
 Crudus humor medicamento non obedit 1. 22.& 2.29.30
 Cubare in ventrem quid significet p.1.6
 Cutis densa vel laxa in morituris 5.72
 Cyananche minus periculosa 434
 D
 Declinantis ætatis morbi 3.31
 Deficientes animo 2.41
 Defectio animi 5.57
 Decretiorum dierum ratio p.3.2
 Deiectiones nigræ, & deiectionis hominis sani 4. 21
 Deiectiones synceræ 7. 24
 Deiectionum bonarum & malarum genera p. 2.4
 Dentium stridor quid significet p.1.7
 Gg 2

INDEX.

Desipientia	6.53	Erysipelas in ossis denu-	
Difficultas intestinorum		datione	7.19
seu dysenteria	6.3	Escharæ	7.13
Desperari non sunt at-		Euacuatio cuius humo-	
tingendi	2.29 30	ris facienda	1.2
Distillationes senibus	3.	Euacuatio omnium hu-	
31		morum æqualiter fit	
Distillationes, unde	5.24	per venæ sectionem	
Dies intercidentes, in-		2.17.8.& 6.47	
dices & indices	2.24	Euacuandum vsque ad	
Difficultas spirandi	4.50	animi deliquiū quan-	
Difficultas urinx	6.36	do	1.23
Difficultas intestinorum		Euacuatio immodica	
in lienosis	6.43	periculosa	1.3
Distentio seu Tetanus		Euacuatio quæ ducenda	
4.57		1.21	
Diuinū in morbis quid		Eunuchi	6.28
p.1.1		Excretiones corporis	7.
Doloris species	6.5	84	
Dolor dolorem obscu-		Excretiones in febribus	
rat	2.46	4.47	
Dolor quid	2.6	Eruptio sanguinis à do-	
Dysenteria unde	4.24	lore capitis	p.3.4
E		Experimentum cui pe-	
Elleboro purgandi	4.13	riculosum	1.1
Emmotum quid, &		F	
eius vsus	5.47	Fames canina	2.21
Epilepsia	5.7	in Fame laborandum	
Error in victu	1.5	non est	2.16
Erysipelas in muliere		Fames siccatur	7.61
grauida	5.43	Fastidium cibi in mor-	
Erysipelas	5.33	bis	7.6
Erysipel. verti foras	6.25	Fauces inflammatione	
		labo-	

INDEX.

- laborantes p.3.5
 Febris 1.16
 Febrem conuulsioni su-
 peruenire melius 2.26
 Febres diaræ 4.55
 de Febribus 2.25.26.28.
 & 4.30.31.34.35.36.37.
 43.44.45.46.47.48.
 49.50.51.52.53.54.55.
 56.58.59.60.61.62.63.
 64.65.66.67.68.69.70.
 & 5.71. & p.3.1
 Febris quibus morbis
 confert 6.44
 Fœcundæ quæ sunt, &
 quæ non 5.63
 Frigidi incommoda 5.
 17.18.20.24
 Frigidæ aquæ perfusio
 conuulsioni remedio
 est 5.21
 Frigiditas partium ex-
 tremarum 4.42. & 7.1
 Furores cur Vere 3.20
 G
 Gibbositas 6.46
 Graciles quomodo
 purgandi 4.6
 Grauidarum affectus 4.1
 Grauitas debilitatis est
 indicium p.2.1
 Grauedines & rauedi-
 nes senes comitantur
 ad mortem 2.40
 Gurgulionem secare est
 periculum 3.6
 H
 Habitus Athletarum 1.3
 Hamorrhoides 6.11
 Hepatis dolori febris
 superneniens 7.54
 Hepar aqua plenū 7.57
 Hydropis causa p.2.1
 Hydrops 6.8
 Hydropisim præceden-
 tia signa 4.11
 Hyemales morbi 3.23
 Hyeme ventres calidio-
 res 1.15
 Hyemales medicationes
 + 4
 Hypochondria inflata &
 murmurantia quid
 portendant 4.73
 Hypochondrijs inflatis
 lac noxium 5.65
 Hypochondria quæ fa-
 lubria & quæ non p.
 1.12. & 13
 Humidum citius nutrit
 2.11
 Humor in corpore a-
 bundantis signa 1.2
 I
 Icterus ab hepatis ob-
 struptione 6.42
 Gg

INDEX.

Icterus febri superue- niens	4.62	Indicatorij dies	p.3.1
Iecoris dolores	7.54	Indicationes in mulje- ribus à partu	p.3.3
Ileos, vel Iliaca passio 6. 74		iudicium	1.1
Ieiunium qui facilè fe- runt	1.13	Iuuenum morbi	3.29
Immodicum omne pe- riculosum	1.3	L	
Infantium morbi	3.24	Lac mulieris quæ nec grauida est nec pe- perit	5.39
Indicationes à morbo & viribus	1.17	Lac quibus prodest & quibus nocet	5.65
Indices dies qui, item intercidentes	2.24	Lacrymæ non volunta- riz in morbis quid si- gnificent	4.52. & p.14
Indicia singula confide- randa, nec vni confi- dendum	4.52	Lassitudo	2.5
Inflammatio vesicæ p.2.14		Lassitudinis remedium quies	2.48
Inflammationis ad pus transmutatio p.1.13		Laterum dolores	3.23. & 3.5
Innatus calor omnium operationū autor	1.15	Lentor dentium in fe- bre	4.53
Infantia soluitur varici- bus aut hæmorrhoi- dibus	6.21	Lepræ quando fiât	3.20
Intestinorum vulnus	6. 18.24	Letargica passio	2.3. & 3. 30.23
Intestinorum difficul- tas ab atra bile lethali	4.24	Leuitas intestinorū seu lienteria	4.12. & 6.1
Indicationis perfectæ si- gna	1.20	Leucophlegmatix solu- tio	7.30
Iudicatio	p.3.1	Lienes magni	3.21
		Lienosi qui	6.43
		Linamentum	5.47
		Lippitudines quando fiant	3.11.12
		Lippi-	

INDEX.

Lippitudo alui proflu-
uio tollitur 6.17

Loca conferentia eua-
cuationibus 1.21

Longi morbi signa 4.40

Lumbrici 3.26

Lucem refugientes o-
culi P.1.4

M

Magnitudo corporis
quibus utilis. *vide*
errata.

Manuum gesticulatio
quid significet p.1.9

Medicamenta sanis 2.36

Medicationes sub Canc
difficiles 4.5

Medicationis modus le-
ge naturæ examinan-
dus 1.2. & 4.2

Medicari in valde acutis
eadem die 4.10

Medicus minister natu-
ræ 1.2

Medicus quod futurum
est prædicens lauda-
tur, & a suspitione in-
terempti ægri libera-
tur p.1.2

Melancholia 6.23

Melancholicus humor
7.41.42

Mensis minor triginta.

diebus, maior viginti
nouem P.3.2

Morbi ex repletione 2.
22

Morbi ad alia tempora
benè malè se ha-
bent 3.3

Morbus peracutus 1.7

Morbi acuti & lōgi 2.19

Morbi similes minus
periculosi 2.34

Morientium signa p.1.4

Mouendum in princi-
pio morbi 2.29.30

Motum naturæ oportet
animaduerrere 1.21

Mulierum affectus &
morbi 4.1

Mutationes repentinæ
periculosæ. *vide errata.*

Mutationes tēporum 3.1

Muti ex dolore capitis
6.51

Mutatio per quaterna-
rios considerāda p.3.2

Mutationes variæ lon-
gitudinem morbi de-
monstrant 4.40

N

Nares humidiores 6.2

Nasus compressus &
acutis in morbis quid
significet p.1.3

Gg +

INDEX.

Natura alia ad alia tem- pora melius aut peius habent 3.3	dicat calor aut frigus 4 39
Natura officium 1.3	Pedes intumescere com- mune est omni aqua
Nimum omne natura contrarium. <i>vide errata.</i>	inter cutem p. 2.1
Nephritidi succedentes hemorrhoides 6.11	Perineum 4 80
Nubecula in urinis 4. 71. & p. 2.6	Peripneumonia pleuri- tidi succedens 7 11
Nutrientia velociter ve- loces habent excre- tiones 2.18	Phlebotomia tempus 6. 47
O	Phrenitis à pulmonis inflammatione 7 12
Occlusio 1.1	Phthisis 7 16
Oculorum dolor. 6.31	Pica 5 62
ex Oculis signa p. 1.4	Pituita inter ventricu- lum & septum trans- uersum 7 56
Omenti procidetia 6.60	Plethora 2.17
Omnium naturalium operationum causa calor 1.35	Podagici morbi 6.55
Omnia facienti secun- dum rationem si non succeedat, quid facien- dum. <i>vide errata.</i>	Pleuritis 5.15
Ophthalmis 6 34	Potu facilius implentur quàm cibo 2.11
Os ruptum non glutina- tur 6.19	Prædictionis utilitas p. 1.1
Oscitatio 7.58	Prævidentia ibid.
Ossis capitis præcisio 7. 25 P	Prædictiones in acutis non tuæ 2.19
Pandiculatio 7 58	Prognostica de urinis 4. 69.70. & 7.32.33.34.35. 36. & p. 2.6
Partem affectam in-	Profluuium alui in pleu- ritide 6 16
	Puerorum morbi 3.28
	Pul-

INDEX.

- Pulmonis vitia 5.10
Purgandum initio cum
turgent humores 1.24
Purgatio 2.22. & 6.47
Purgationes quæ, &
quando conferunt 1.2
Pus dum conficitur, do-
lores ac febres vigent
2.47
Purulentis quibus signis
cognoscantur p.2.2
Puris boni signa p.1.14
Pustulæ latæ 6.9
- Q**
Qualitas victus 1.16
Qualitas euacuatio-
nis 1.2
Quartanæ æstiuæ breues
2.25
Quartus dies septeno-
rum est index 2.24
Quarta circuitio septi-
mæ index erit p.3.2
Quaternarij sex, vigesi-
mum constant p.3.2
Quies lassitudini con-
fert 2.48
- R**
Reliquiæ morborum
2.12
Remissio aut intentio
symptomatum sine ra-
tione non est cura 2.27
- Renum & vesicæ vitia
6.6
Repletio immoderata 1.
Repletio curatur eua-
cuatione, & contrà
2.22
Refrigerationes seu ri-
gores à parte poste-
riore magis fiunt 5.70
Refrigerata quæ exal-
facienda 3.19
Regius morbus 5.73. &
4.62
Remedia non temerè
mutanda. *vide errata.*
Rigor ex potatione 7.7
Rigores quotidiani in
febris 4.63
Rigor succedens ardenti
febri 4.58
Rigor febris non inter-
mittentis 4.46
Rigores sexto die con-
tingentes 4.29
Ructus acidus in liente-
ria 6.1
Ructus acidus 6.33
Ruptiones 6.22
- S**
Sanguinis mixtio 4.80
Sanguinis vomitus 7.38
Sanguinis in aluum ef-
fusio 6.20

INDEX.

Sanguis in mammis pro lacte	5.40	modica	2.3
Sanguinem supra ferrum, malum	4.25	ex Somno signa	p.2.2
Sanguinis fluor è naribus quando expectandus	p.3.4	Somnus hianti ore exitiosus	p.1.5
Sanitas	2.4. & 7.84	Somni per hyemen longissimi	1.15
Secreationis promptæ signa	p.2.8	Spina dolores	7.37
Senes minus ægrotant	2.39	ex Spiratione signa	p.1.10
Senum morbi	3.31	Spiratio offendens in febribus	4.63
Siccitates imbris salubriores	3.15	Spuma patientis pulmonis signum	2.43
Septenariorum diductio	p.3.2	Sputum sanguinis & sputum purulentum	7.15
Signorum consideratio in genere	4.46. & seq.	ex Sputo signa	p.2.8
Singultus ex nimia purgatione	5.4	Sternutationes malæ	p.2.9
Singultus	7.3	Sternutamenti causa	7.53
Singultus quo differt à convulsione	6.39	Stillicidium urinae vel stranguria	6.44
Singultus sternutamento soluitur	6.13	Stillicidium urinae soluitur venæ sectione	7.50
Singultus in hepatis inflammatione	7.19	Strangulatio	4.34
Sitis nocturna	5.27	Stridor dentium in febribus quid portendat	p.1.7
Sitis in purgatione	4.19	Stupor linguæ	5.5. & 7.41
Somnus delirium faciens	2.2	Suauitas cibi salubris	2.38
Somnus & vigilia im-	4.41	Sudor multus ex somno factus quid significet	4.41
		Sudor	

INDEX.

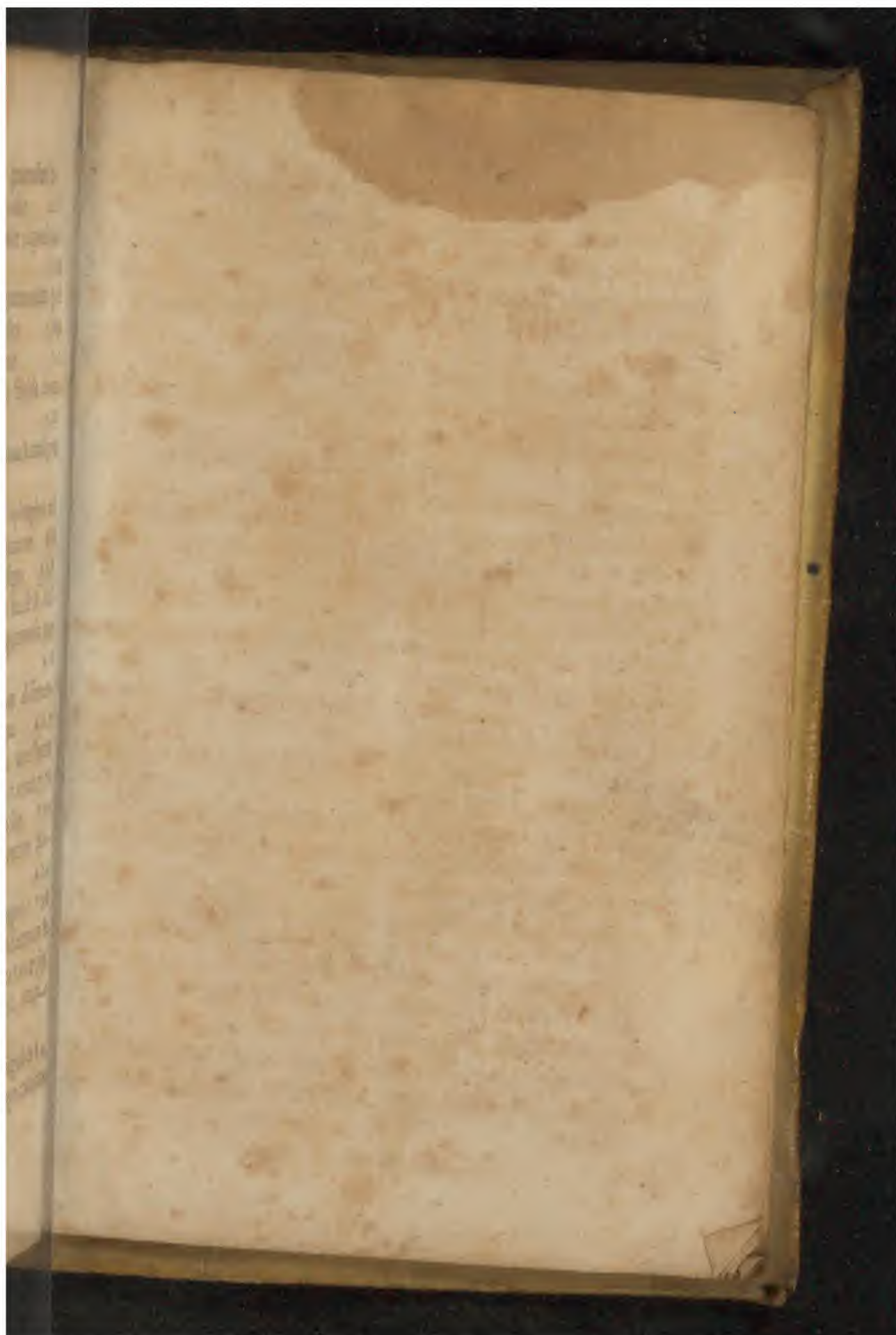
- Sudor multus calidus vel frigidus 7.65. & 4. 42
- Sudores frigidi quid significant 4.37
- Sudores in febricitantibus qui boni 4.36
- ex Sudorib. signa p. 1. 11
- Suffocatio ab utero lezata Rerutatione 5.35
- Suffitus aromatum 5.28. & 60
- Supinum iacere p. 1. 5
- Suppuratio p. 1. 13. & 2. 10. 11
- Suppurationis terminus 7.39. & p. 2. 10
- Suppuratio à ventris dolore 7.23
- Suppuratio ex pleuritide 5.8
- Suppurati qui vruntur & secantur 7.46
- Suppurati vñi vel secti qui euadunt 7.47
- Suppurati quibus pus vniuersum effuxerit, moriuntur 6.27
- Suppuration. ruptio 7.8
- Surditatis solutio 4.60
- Surditas sistit biliosas deiectiones, & contra 4.28
- Suspiria lucuosa in acutis mala 6.54
- T
- Tabidi purgandi per inferiora 4.8
- Tabida aras 5.39
- Tabis lethalis signa 5.12
- Tabidis lac cōuenit 5.65
- Tabidis Autumnus malus 3.10
- Tenuis, tenuissimus, maximéque tenuis victus 1.5
- Tempora legitima & constantia 3.8
- Tenesmus 7.28
- Tertiana exquisita 4.59
- Tetanus 4.57
- Tormina 4.11
- Tonillæ 3.26
- Tumor in hypochondrijs qua parte periculosior p. 1. 13
- Tumores in vlceribus quibus apparent, vel non 5.66. 67
- Tumores molles boni 5.68
- Turgētes humores 1.22
- Tussis aquæ inter cutem superueniens mala 6. 35
- Tussis sicca 4.54

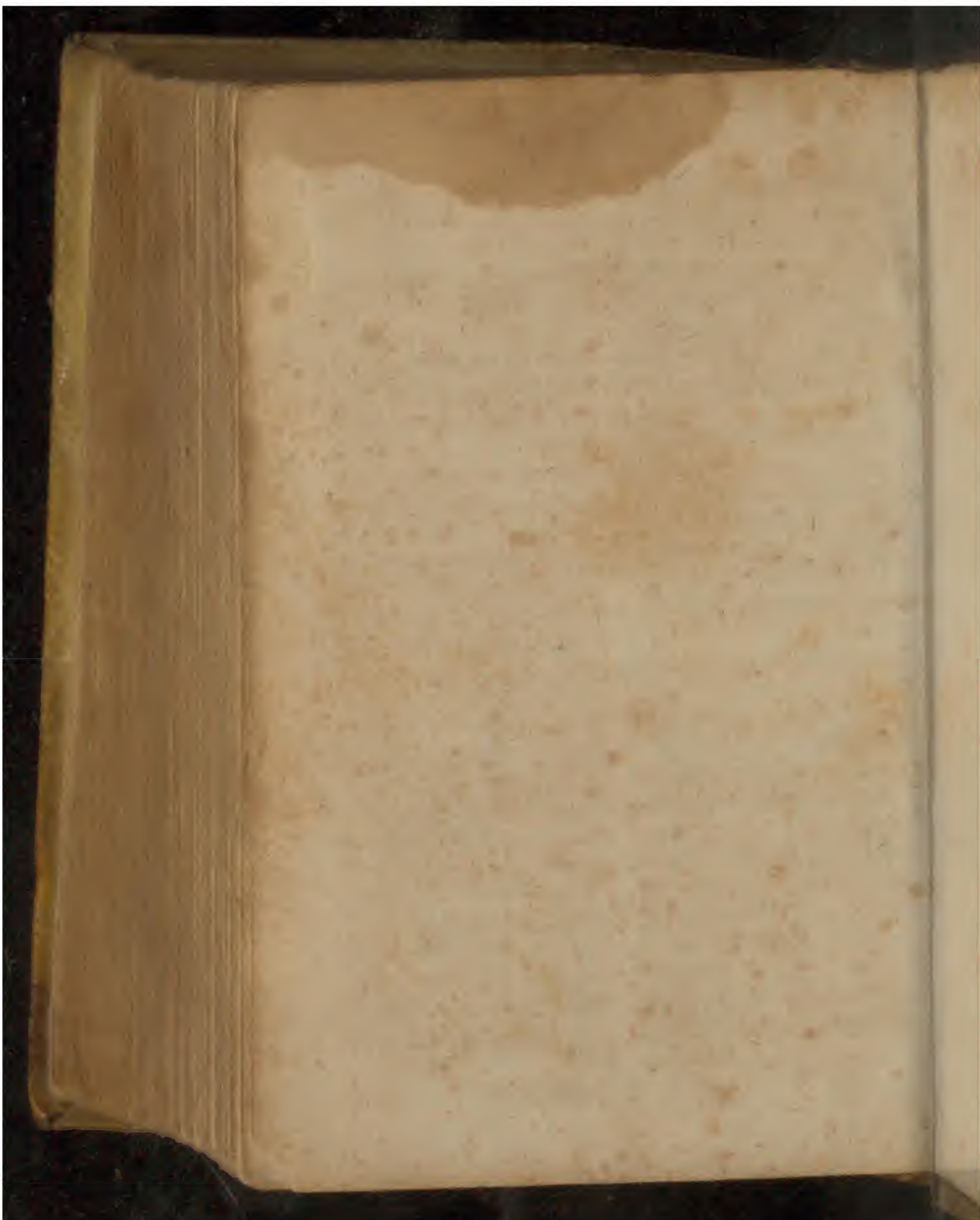
INDEX

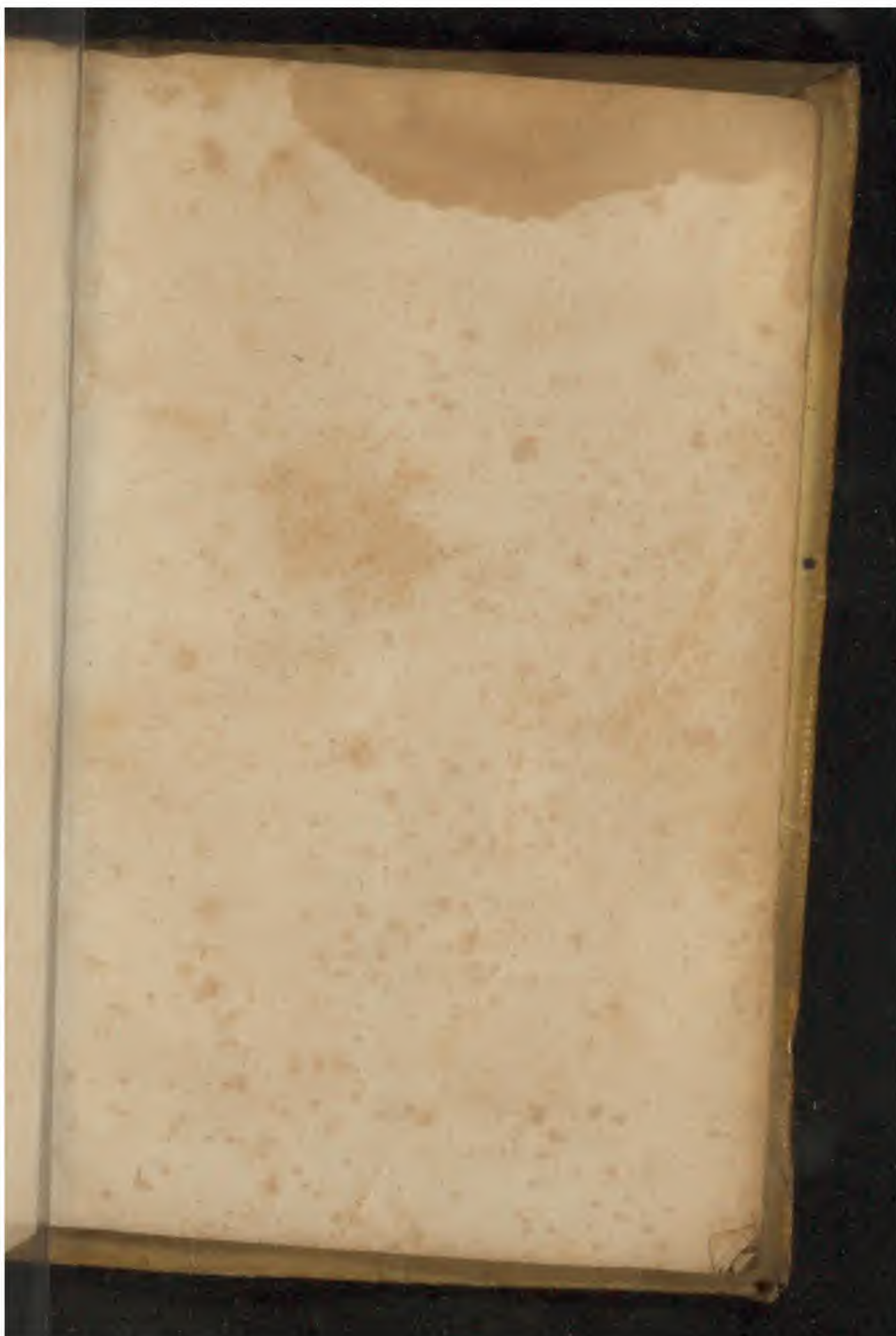
V

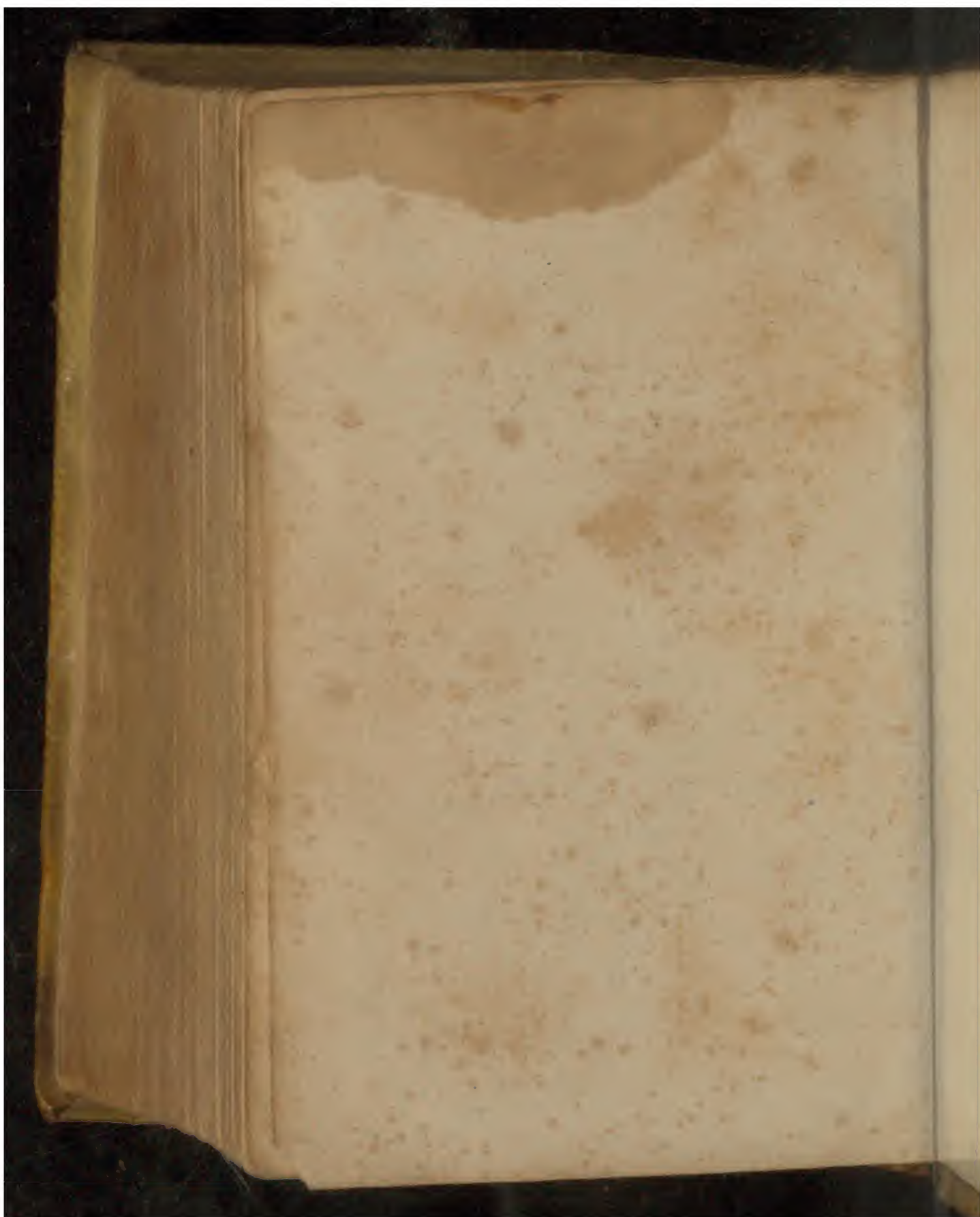
- V**acuatio 2.22
 Varix. *vide errata.*
 Vena secunda Vere 6.47
 Ventris dolores 6.7.& 7. 23.27
 Venæ communes sunt utero & mammis 5.37
 Veneris usus affert podagram 6.30
 Venter in quouis morbo mollis p.2.3
 Ventri Auster, Aquilo 3.5
 Ventosi seu flarvosi 5.73
 Ver saluberrimum 3.9
 Verrucæ 3.26
 Vertigo 4.17.& 3.17
 Vesica 6.18
 Victu tenui ægri læduntur 1.5
 Vigessimus diem complent tres septenarii & sex quaternarii p.3.2
 Vigessimus dies iudicatorius 7.39.& p.3.2
 Vigiliæ vnde. & quas lætiones afferant 7.18
 Vigiliæ immodicæ Hippocraticam faciem efficiunt p.1.3
 Vigiliæ sequens convulsio 7.18
- Vinum generosum famem sedat 2.21
 Vires vnde cognoscuntur 1.12
 Viri ad generandum qui inhabiles 5.64
 Vita brevis 1.1
 Vlceribus frigida mordax 5.20
 Vlcera annua & maligna 6.45
 Vlcera in hydropicis non facile sanantur 6.8
 ex Ulcere signa p.1.8
 Vomentes facile & difficulter quomodo purgandi 4.6
 Vomitionum differentia & signa 4.6.7
 Vomitionis necessaria signa 4.17. critic. 7.38
 Vomitus in ilio 7.10
 Vomitus excitat motio 4.14
 Vomitus sanguinis 7.38
 Urinarum differentia & Prognostica 7.33. & seq. & 4.69. 70. 72. Item p.2.6
 Vulnera circumglabra 6.4
 Vultus Hippocraticus p.1.3

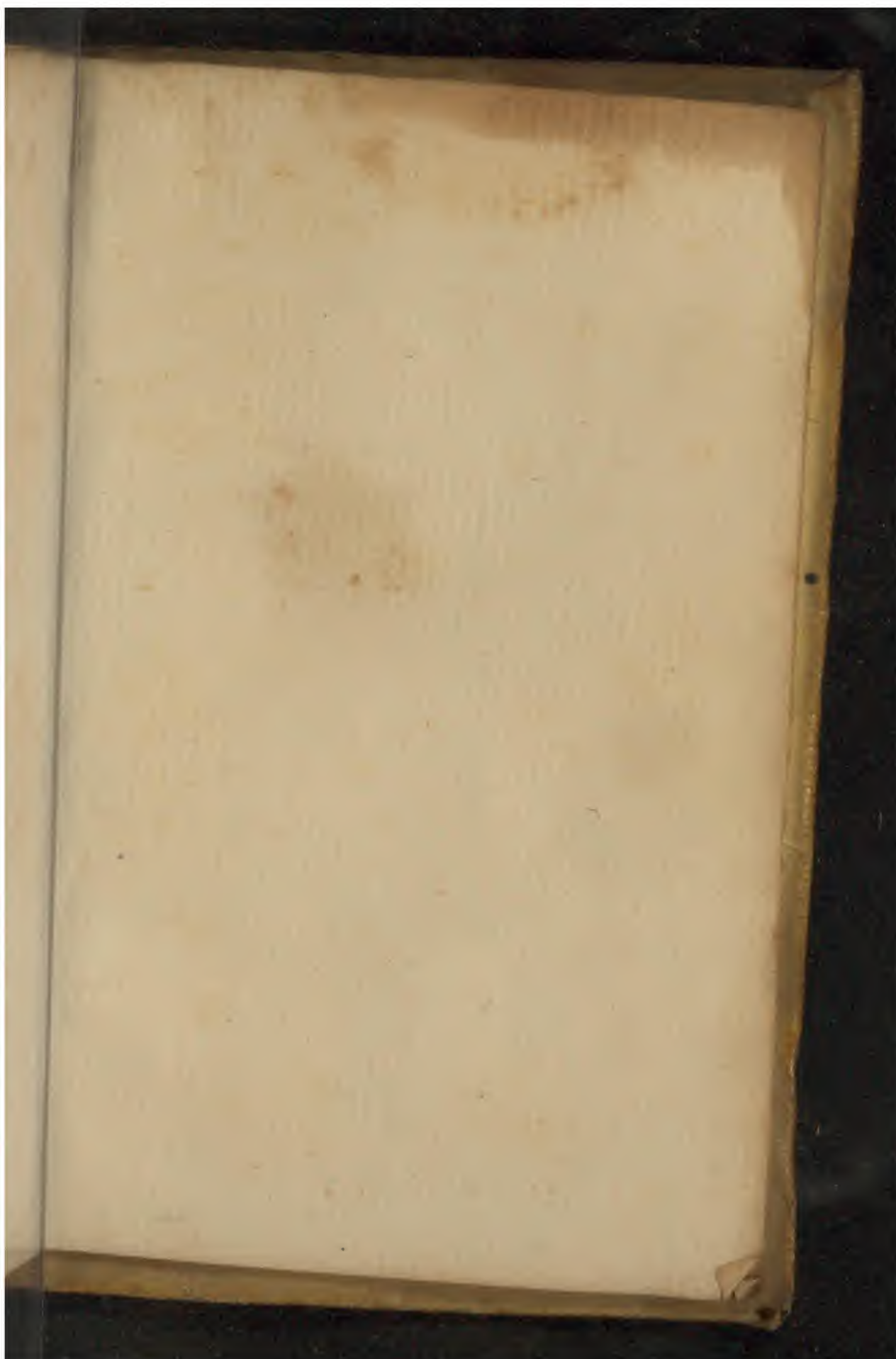
FINIS.

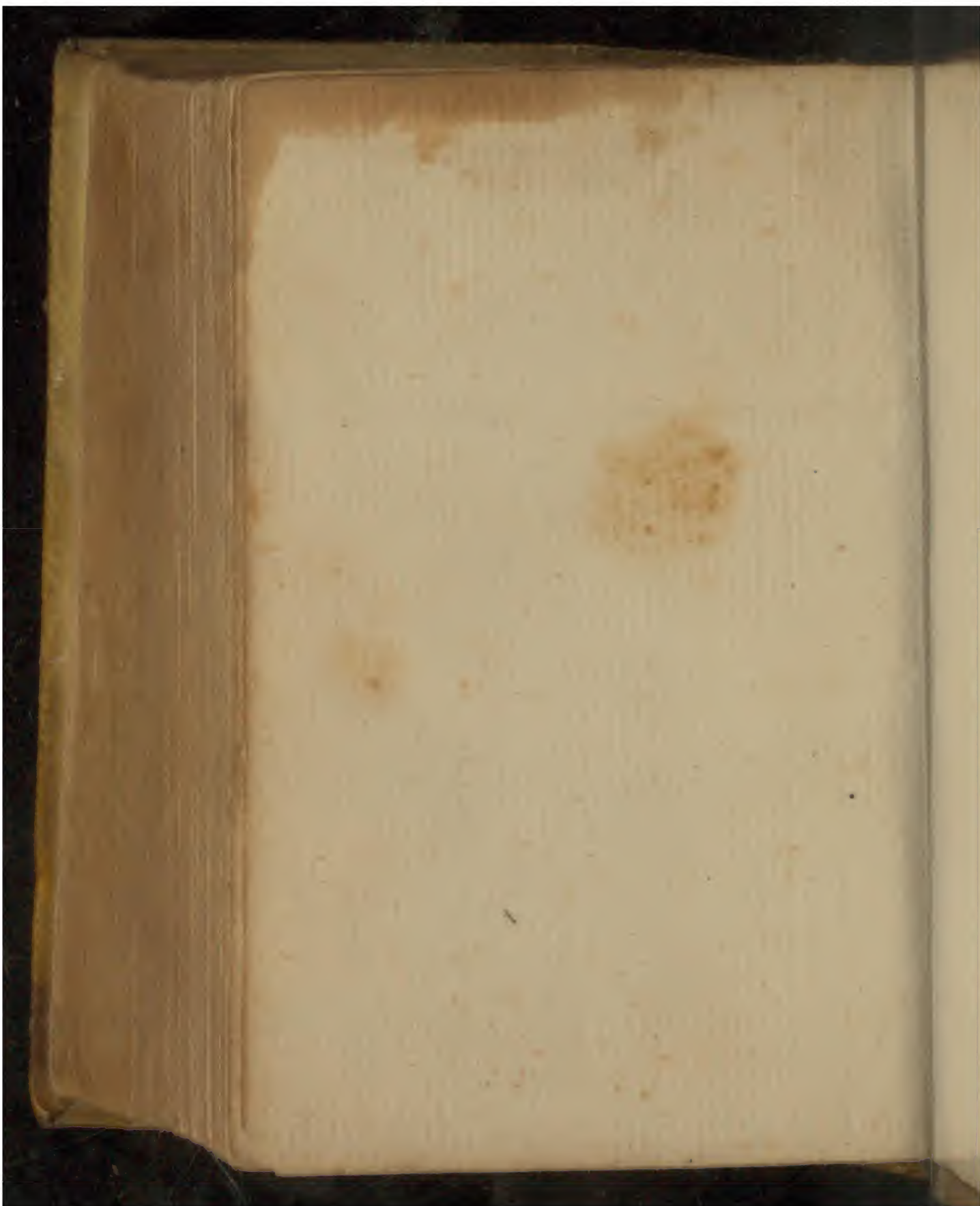

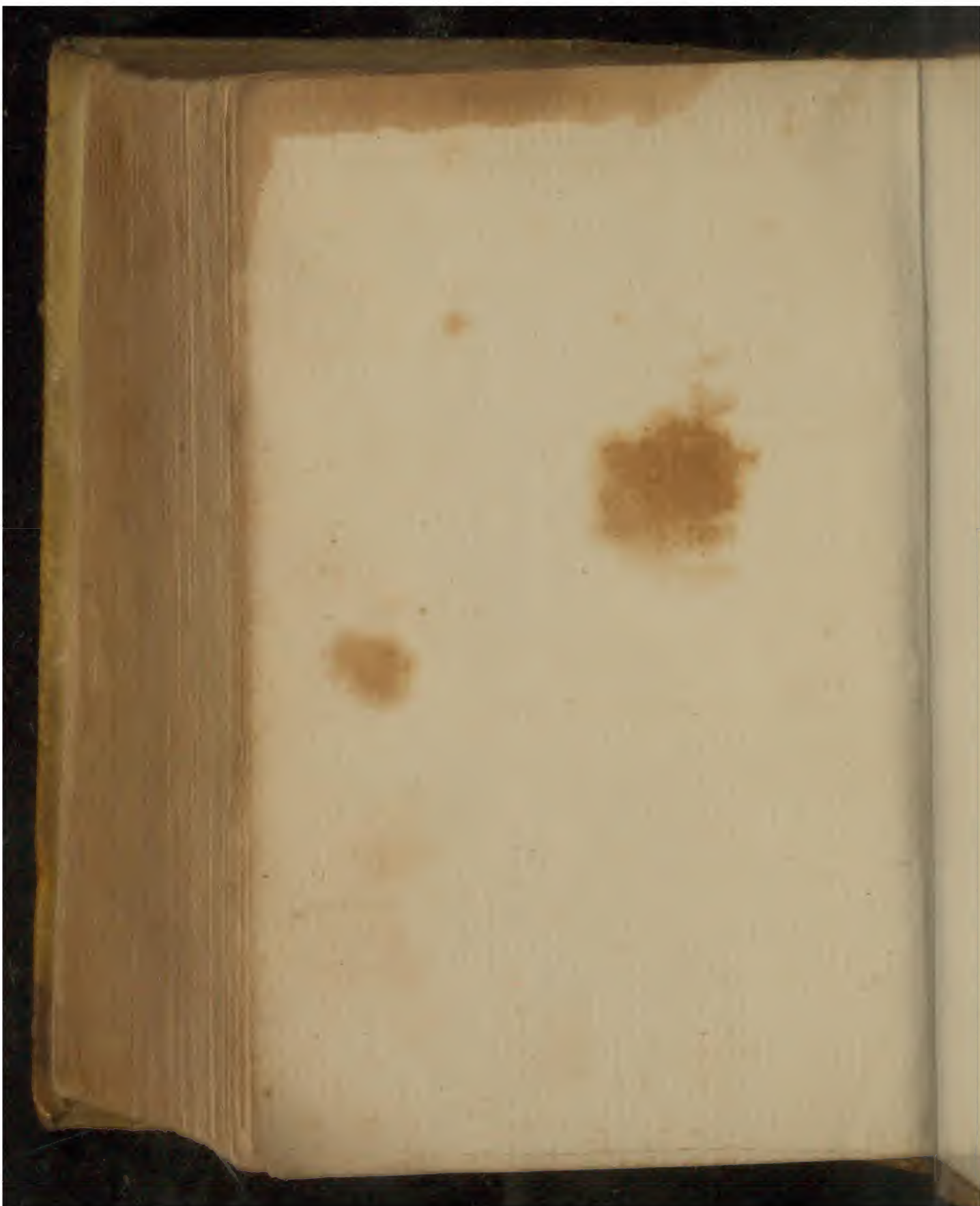

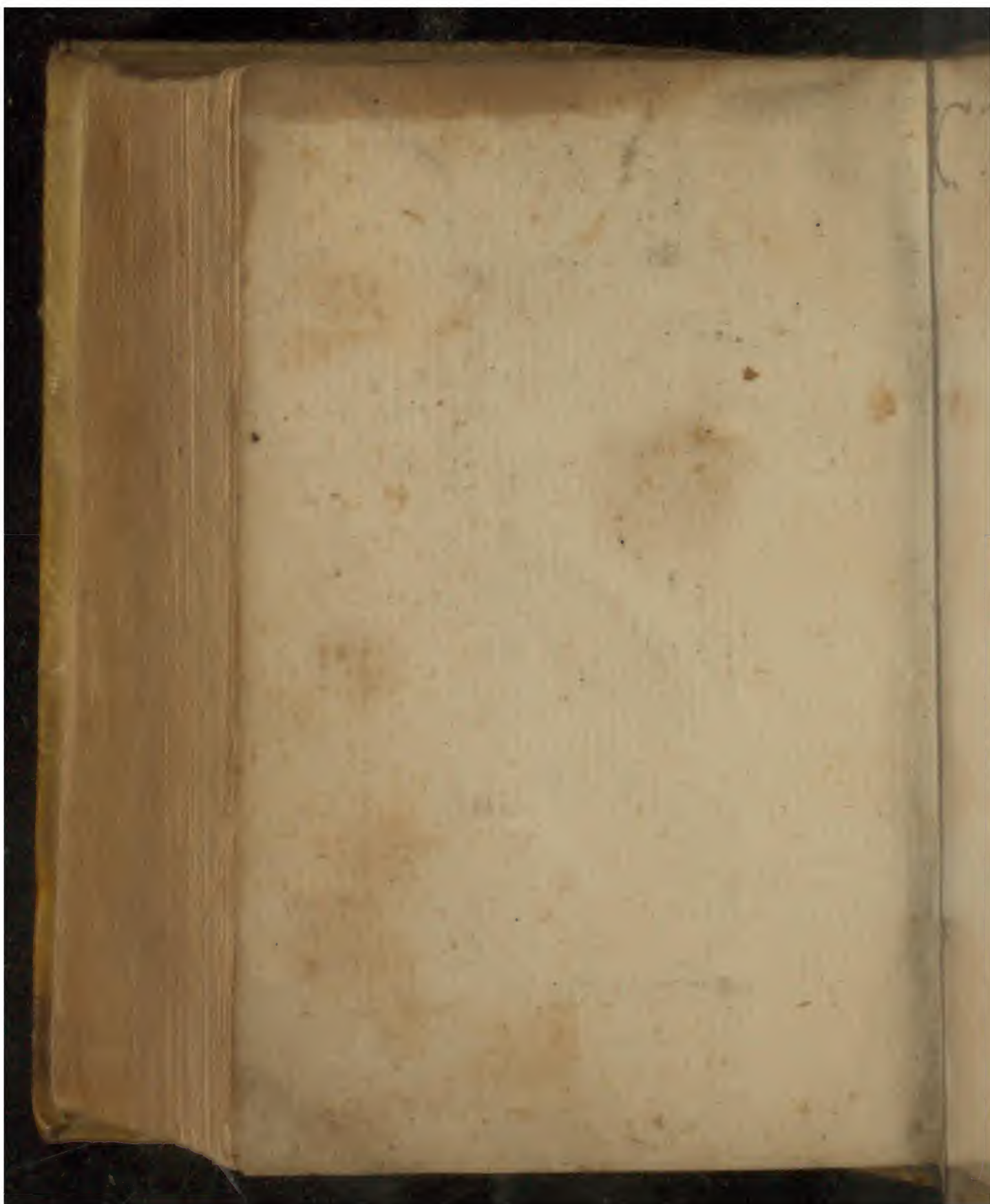

C - 26 -

J. C. CDC - J. V. D.